CAPITAL & MARKET

سال دهم – شماره ۱۱۰ – مهر و آبان ۱۳۹۸ – ۱۲۸ صفحه – قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

ISSN: 2252 -0198

بازار و سرمایه

کارنامه فرابورس

مدیرعامل «تیپیکو» خبر داد:

رونمایی از محصولات جدید

با گفتارها و نوشتارهایی از

سید مرتضی افقه

سعید اسلامی بیدگلی

محمدرضا پورابراهیمی

شاهین چراغی

سید حسین سلیمی

غلامرضا سلامی

مصطفی کواکبیان

حسن فروزان‌فرد

عظیم ثابت

سیاوش وکیلی و...

بیمه ماهان

فروشگاه آنلاین

خرید آنلاین بیمه در کمتر از ۵ دقیقه

bimemahan.com ۰۲۱-۴۵۲۳۹

KSC
شرکت فولاد خوزستان

شرکت فولاد خوزستان در فهرست ۴۰ شرکت برتر بورس تهران و فرابورس ایران قرار گرفت

شرکت فولاد خوزستان به علت بهبود قابل ملاحظه در عملکرد مالی نسبت به سال گذشته و از میان شرکت‌های پذیرفته شده نزد بورس تهران و فرابورس ایران در فهرست ۴۰ شرکت برتر سال ۱۳۹۷ قرار گرفت.

به گزارش روابط عمومی، روز دوشنبه ۲۵ شهریورماه ۹۸ نشستی با حضور دکتر شاپور محمدی رییس سازمان بورس و اوراق بهادار، علی آقامحمدی عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام و مدیران ارشد شفاف‌ترین شرکت‌های حاضر در بورس و فرابورس به منظور ارائه دستاوردها و اقدامات مثبت انجام شده که منجر به بهبود عملکرد شرکت‌ها شده است در سالن جلسات سازمان بورس و اوراق بهادار برگزار گردید.

این گزارش حاکیست، با توجه به تجربیات بورس‌های اوراق بهادار در سطح بین‌الملل، شناسایی شرکت‌های ممتاز یا دارای موقعیت برتر اغلب بر پایه معیارهای نقدشوندگی سهام، میزان تاثیرگذاری شرکت بر بازار و برتری نسبت‌های مالی انجام می‌شود. بر این اساس شناسایی شرکت‌های فعال‌تر در بورس اوراق بهادار تهران بر پایه ترکیبی از قدرت نقدشوندگی سهام و میزان داد و ستد سهام در تالار معاملات (تعداد و ارزش سهام داد وستد شده)، تناوب داد وستد سهام در تالار معاملات (تعداد روزهای داد وستد شده و دفعات داد وستد شده) و معیار تاثیرگذاری شرکت بر بازار (میانگین تعداد سهام منتشر شده و میانگین ارزش جاری سهام شرکت در دوره بررسی) است.

به نقل از پایگاه خبری بازار سرمایه (سنا)، دکتر شاپور محمدی در این دیدار که هدف از آن هم اندیشی با مدیران ارشد شرکت‌های شفاف بورس و فرابورس بود، گفت: توسعه بازار سرمایه و بهبود فرآیندهای داد و ستد سهام همه ناشران بورسی همواره مورد حمایت نهاد ناظر است و بورس امروز نقش مهمی در اقتصاد ملی ایفا می‌کند.

دبیر شورای عالی بورس با تاکید بر اینکه شرکت‌های حاضر در بازار سرمایه از بزرگترین و مهمترین مجموعه‌های اقتصادی کشور محسوب می‌شوند، افزود: اطلاعات منتشر شده در کدال بهترین شاخص برای سنجش عملکرد واقعی اقتصاد است.

رییس سازمان بورس ادامه داد: شفاف‌ترین بنگاه های تولیدی و خدماتی در بورس ما حضور دارند و می‌توان به جرات گفت بازار سرمایه ما شفاف‌ترین نهاد اقتصاد است.

دکتر محمدی با اشاره به اینکه قصد داریم در سال جاری علاوه بر کمیت افشای اطلاعات، کیفیت آنها را نیز افزایش دهیم افزود: امیدوارم با همکاری اهالی بازار سرمایه شاهد افزایش شفافیت بیشتر در بازار سرمایه باشیم.

در ادامه این دیدار علی آقا محمدی عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام با اشاره به فرمایشات رهبر معظم انقلاب و تاکید ایشان به حمایت از تولید ملی، گفت: امروز فضا برای خیزش اقتصادی آماده شده و اکثر صنایع ما ثابت کرده‌اند مقابل تحریم‌ها و فشارها تاب آوری دارند.

وی با اشاره به اینکه حضور حداکثری شرکت‌ها و بنگاه‌های اقتصادی در بورس گره‌گشای مشکلات اقتصادی کشور است، ادامه داد: شفافیت مهمترین دستاورد بازار سرمایه است و امیدوارم همه نهادها و همچنین شرکت‌های بورسی با همکاری یکدیگر مسیر حضور سایر شرکت‌ها در بازار سرمایه را هموار کنند. عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام افزود: یکی از موضوعات امروز اقتصاد حل مشکل زنجیره تولید است و تکمیل این زنجیره و اصلاح فرآیند آن، رسالت شرکت‌ها و بنگاه‌های تولیدی و خدماتی است. تکمیل زنجیره تولید ضرورت اقتصاد ملی ما است و قطعا یکی از راه‌های کنترل و مدیریت بحران‌های اقتصادی محسوب می‌شود. باید هرچه سریع‌تر خلاءهای تولیدی را شناسایی و نقص‌های موجود را برطرف کنیم.

علی آقامحمدی در پایان سخنان خود با اشاره به اینکه امروز مطالعات آینده‌نگر و شرکت‌های دانش بنیان دو رکن مهم افزایش تولید محسوب می‌شوند، تاکید کرد: پیوند دانشگاه و صنعت انگیزه حرکت ایجاد می‌کند و ناشران بورسی باید به این دو اصل توجه کنند.

جویش

تکمیل زنجیره مالی

www.jouyesh.com

Unit 2, No.16, Babak Alley, JahanAra st. ,Shahid e Gomnam Highway, Tehran. Iran Tel: +98214167440

Iran, Tehran, Km 3 Abali

+98 (21) 77330300

office@chemidarou.com

chemidarou.co

شرکت صنعتی کیمیدارو

شرکت کیمیدارو در سال۱۳۴۴ تحت عنوان شرکت صنعتی هوخست (سهامی خاص) تأسیس شده است و در سال۱۳۷۰ از سهامی خاص به سهامی عام تبدیل و در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده است

شرکت صنعتی کیمیدارو از جمله شرکت‌های وابسته به شرکت سرمایه‌گذاری شفادارو، با بیش از پنجاه سال قدمت، یکی از شرکت‌های معتبر دارویی و شیمیایی کشور محسوب می‌شود

کارخانه دارویی کیمیدارو تولیدکننده انواع داروهای انسانی در قالب قرص و دراژه، کپسول، قطره خوراکی، سوسپانسیون و آمپول تزریقی می‌باشد. شرکت کیمیدارو با هدف ارتقای سلامت جامعه از طریق فعالیت در حوزه سلامت و ارائه محصولات و خدمات دارویی با به‌کارگیری آخرین استانداردهای بین‌المللی و در اختیار داشتن نشان تجاری (کیمیدارو) در بازارهای داخلی و بین‌المللی فعالیت می‌نماید

مدیریت و کارکنان کیمیدارو با رعایت قوانین و مقررات مرتبط با فعالیت‌های خود، متعهد هستند که با حفظ سلامتی خود و جلوگیری از آلودگی و اتلاف منابع زیست محیطی، محصولات شرکت را با بالاترین کیفیت ممکن تولید و عرضه نمایند

AGS AGS AGS

فهرست

سرمقاله

۶ نقش پررنگ رسانه‌ها در شفافیت اقتصادی

۷ تابلوی برتر؛ اقدامی مثبت برای عمق‌بخشی بورس

بین‌الملل

۸ رشد کیفی بورس بر بستر فناوری

۹ فناوری عامل شکل‌دهی آینده بازارهای سرمایه

۱۰ مامسئول فناوری هوش مصنوعی هستیم

۱۰ تحول، واسطه‌زدایی مدیریت بهتر اطلاعات

۱۲ فناوری نوظهور ریسک نوظهور

۱۴ ESG در اولویت بورس مسکو

۱۶ عملکرد بازارهای سهام جهان در نیمه نخست ۲۰۱۹

۱۷ پاسخ WFE در خصوص بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط

اقتصاد کلان

۲۰ اقتصادی با معاملات شخصی و فساد

۲۱ شفافیت درمانی درمان سرطان فساد

۲۵ جایگاه تحریم‌ها در معادلات جدید جهانی

۲۷ تحریم‌ها بی‌اثر می‌شود؟

۳۰ بسته مقابله با تحریم

۳۲ شفافیت اطلاعاتی لازمه بهبود تصمیم سازی‌ها

۳۳ بُعد چهارم پول

کاهش قیمت مسکن در شهرهای بزرگ

نایب رئیس اول اتحادیه مشاوران املاک از کاهش ۳۰ درصدی میانگین قیمت واحدهای مسکونی کوچک متراژ در تهران و شهرهای بزرگ خبر داد. حسام عقبایی در گفت وگو با ماهنامه بازار وسرمایه با تشریح عوامل جهش قیمت در سال ۹۷ و همچنین علل بروز رکود غیرتورمی و ریزش قیمت‌ها در بازار مسکن ۹۸ اعلام کرد: کاهش قیمت مسکن و رکود در بازار ملک دست کم تا پایان امسال ادامه خواهد داشت...

•متن کامل گفت‌وگو با حسام عقبایی در صفحه ۷۰ آمده است

ISSN: 2252 - 0198

سال دهم - شماره ۱۱۰

مهر و آبان ۱۳۹۸- ۱۲۸ صفحه

بازار سرمایه

ماهنامه تخصصی بازار و سرمایه

کاری از: نیکان رسانه بازار سرمایه

صاحب امتیاز: شرکت نیکان رسانه بازار سرمایه

مدیر مسئول: معراج نادری فصیح

قائم مقام مدیر مسئول: امیر آشتیانی عراقی

رئیس شورای سیاستگذاری: دکتر مهدی کرباسیان

شورای سیاستگذاری: دکتر علی سنگینیان، دکتر علی رحمانی، غلامحسین دوانی، بهروز زارع، دکتر سعید جمشیدی فرد، دکتر ولی نادی قمی، دکتر آلبرت بغزیان، دکتر سعید اسلامی‌بیدگلی، دکتر مصطفی امید قائمی، حسین خزلی خرازی، دکتر محمد ابراهیم پورزرندی، دکتر بهروز خدارحمی، دکتر حسین زارعی

سردبیر: علی شریفی‌نیستانی

دبیر تحریریه: نازنین نامور

تحریریه: مینا هرمزی، مروارید اسلامی، هدیه لطفی، مجید حیدری، زهره فدوی، مژده ابراهیمی، شیرین سعیدی، نجمه آجربندیان، هاجر شادمانی، گلشن بابادی، ساره صابری

مترجم: حبیب علیزاده

مدیر هنری: سید مهدی لنکرانی

طراح: مهسا سادات کیائی، سمیرا میدانی

اینفوگرافیک: فاطمه اسماعیلی

ویراستار: نسرین اسلامی

عکس: مهدی ابراهیمی

معاون بازرگانی: آرزو عباسی

بازرگانی: نسیم بهمنی، معصومه صلحی، مولود محبی، محدثه حاج‌علی، سارا تاجی

اشتراک: سمیرا صلحی

مالی و اداری: میلاد کرمی، حدیثه مهین روستا، سارا مهرجو

ناظر چاپ: هادی میرزایی

نشانی: تهران، بزرگراه شهید گمنام، خیابان جهان‌آرا، کوچه ۱۳/۲ (بابک)، پلاک ۱۶، طبقه دوم.

تلفن: ۸۸۰۲۷۳۷۸ - ۸۸۰۱۳۸۷۱ - ۴۱۶۷۴۰۰۰ (۰۲۱)

دورنگار: ۸۹۷۷۵۷۶۵ (۰۲۱)

چاپ: آیین چاپ تابان

■ ماهنامه بازار و سرمایه آماده دریافت مطالب و مقالات کارشناسان محترم برای انتشار در ماهنامه است.

■ مسئولیت آرا و عقاید ابراز شده در مقالات به عهده نویسندگان است و نشریه در گزینش، ویرایش و اصلاح مطالب پذیرفته شده آزاد است.

مطالب ماهنامه بازار و سرمایه را در بانک اطلاعات نشریات کشور بخوانید

www.magiran.com

bazarosarmaye@gmail.com

بازار سرمایه

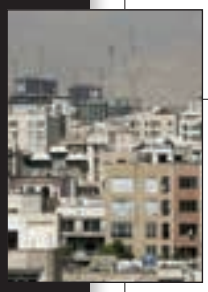
۳۶ فرابورس و کارنامه موفق طراحی ابزارها
۳۶ بازاری جدید برای توسعه و تثبیت
۴۵ مدیریت یکدست فرابورس و توسعه بازار
۴۶ بورس برتر فعلا در محاق فراموشی!
۴۸ ظرفیت بالقوه بازار سهام
۴۹ بازخوانی انتخاب ۴۰ شرکت برتر بورس
۵۲ لب‌خندان پسته در معاملات گواهی سپرده
۵۵ چراغ سبز بورس کالا به پسته
۵۶ گامی در نابودی واحدهای کالایی کارگزاران
۶۰ ریسک و سود بورس کالا همخوانی ندارد

۱۵

«bolsadesantiago» برند جدید بورس سانتیاگو

گزارشی از رونمایی برند جدید بورس شیلی در گفت‌وگو با خوان آندرس کاموس، رئیس هیات مدیره بورس سانتیاگو

مسکن

۶۶ ترمز تورم ملکی در پایتخت
۶۸ منشاء عقب‌نشینی قیمت مسکن
۷۲ دو سناریوی قیمتی برای بازار مسکن ۹۸
۷۴ آرامش فصلی در بازار اجاره مسکن

۲۸

لزوم وجود برنامه راهبردی مشخص

محمدرضا اکبری چور با نگاهی به چشم‌انداز اقتصاد ایران در سایه تحریم‌ها در گفت و با ماهنامه بازار و سرمایه تاکید کرد

صنعت

۹۳ چشم دارویی‌ها بر جیب دولت
۹۵ دریچه رو به صنعت دارو در بازار سرمایه
۱۰۱ افزایش ظرفیت تولید و راه‌اندازی خطوط جدید
۱۰۲ تأمین مواد اولیه، پاشنه آشیل صنعت داروسازی
۱۰۴ افزایش ظرفیت تولید و صادرات
۱۰۶ تفکر مدیریت شرکت حفظ منافع ذی نفعان
۱۰۷ بهره برداری از طرح ۱۵،۰۰۰ میلیون ریالی تا دی ماه امسال
۱۱۱ افزایش ۵۱ درصدی فروش در شش ماهه نخست سال جاری
۱۱۵ لزوم اصلاح زنجیره نقدینگی و تأمین دارو
۱۱۷ بیوسان؛ گنج پنهان صنعت دارو

۵۸

صنعت کارگزاری در ورطه نابودی

گفت‌وگو با میثم باقری، رئیس کارگروه امور معاملات و پایاپای کالا در کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار

پیشنهاد سردبیر

سوت پایان فساد با «سوت‌زنی»

اختلاس‌ها و فسادهای میلیارد تومانی سال‌هاست به یکی از خبرهای داغی بدل شده که گاه و بی‌گاه جامعه را دچار شوک اساسی می‌کند، این اعداد باورنکردنی که اغلب ما در شمردن صفرهایشان عاجزیم، به راحتی توسط برخی افراد از دل بانک‌ها و سازمان‌های مختلف بیرون کشیده می‌شوند و در بسیاری از مواقع هم راهی آن طرف آب‌ها شده و آب از آب هم تکان نمی‌خورد! در ارتباط با بررسی ریشه‌های ایجاد فساد در اقتصاد ایران و راهکارهای مبارزه، با حسن فروزان‌فرد، رئیس کمیسیون حمایت قضایی و مبارزه با فساد اتاق تهران گفت‌وگو کرده‌ایم.

• متن کامل این گفت‌وگو را در صفحه ۲۳ بخوانید

نقش پررنگ رسانه‌ها در شفافیت اقتصادی

سید مرتضی افقه
استاد دانشگاه شهید چمران اهواز

به نظر می‌رسد یکی از دلایل مهم، اما کشف نشده در علت ناکامی در مبارزه با فساد، ضعف در تعریفی است که در سطح حاکمیت از فساد می‌شود. از آنجا که تعریف هر مقوله یا واژه بر اقدام و عمل نسبت به آن تأثیرگذار است، فقدان تعریفی که فسادهای اقتصادی و دولتی را در بر بگیرد باعث شده تا فساد هر روز گسترش بیشتری داشته باشد.

شیوه آموزش های دینی در حوزه‌ها و تربیت روحانیون و در نتیجه نگرش حاکم بر کشور (ناخواسته) هم منشاء توسعه‌نیافتگی است و هم دلیل تداوم فساد که به نوبه خود، یکی از موانع توسعه و تهدیدکننده منافع ملی است. به عبارت دیگر، در آموزه‌های روحانیت از کل ظرفیت های دین استفاده نمی‌شود، بلکه تاکید صرفا بر عمل به احکام فقهی است و به آموزه‌های اخلاقی مورد تاکید دین اعتنای لازم صورت نمی‌گیرد. فقه هم عمدتا بر احکام مرتبط با فروع دین و برخی امور ظاهری، مانند حجاب، موسیقی و چند مورد دیگر تمرکز دارند که معمولا در آموزه های حاکم بر حوزه های دینی برجسته شده است. در واقع، در نگاه حاکم، تنها مواردی مثل بدحجابی و بی‌حجابی و موسیقی، و شرب خمر و مواردی از این قبیل فساد تلقی شده و در مواعظ و منابر از آنها به عنوان مصادیق فساد یاد می‌شود، ولی درمورد فسادهای دیگری که در دین تاکید زیادی بر حذف آنها شده و اتفاقا در شرایط فعلی در سطوح وسیعی گسترده شده‌اند، حساسیت چندانی نشان داده نمی‌شود و یا برخورد با آنها را جزو وظایف دولت (قوه مجریه) می‌دانند. به این ترتیب، نظام ارزشی حاکم بر کشور، هم زمینه فساد را فراهم و هم امکان برچیدن آن را غیرممکن می‌کند و مادامی که این نگاه تنگ‌نظرانه از برداشت‌های دینی وجود دارد، فساد ادامه می‌یابد و همان‌طور که دیدیم، در عالی‌ترین سطوح هم اقداماتی صورت می‌گیرد، ولی در عمل، توجه و تمرکز و تخصیص بودجه بر اموری ظاهری است که فساد اخلاقی تلقی می‌شوند.

از جمله مؤلفه‌های دیگر بروز و گسترش فساد در کشور آن است که نظام روحانیت، نگرشی مطلق‌گرایانه به افرادی که احکام فقهی را (حتی در ظاهر) رعایت می‌کنند، دارند و به سختی خطاپذیری آنها را قبول دارند. همین بینش بر نظام گزینشی مدیران و مسئولان کشور حاکم است. نتیجه آن می‌شود که شورای نگهبان و سایر نهادهای نظارتی و گزینشی، افراد را براساس معیارهایی محدود و عمدتا ظاهری ارزیابی می‌کنند و با اعتماد کامل، آنها را صاحب قدرت سیاسی و مالی می‌کنند و با تکیه بر همین اعتماد، نظارت بر آنها را هم چندان جدی نمی‌گیرند. حاکمیت چنین بینشی، خود زمینه‌ساز فساد می‌شود که نمونه‌های آن اخباری است که بعضا از بده بستان‌های برخی صاحبان قدرت سیاسی از جمله برخی نمایندگان مجلس یا مسئولان اجرایی در دستگاه‌های مختلف دولتی و قضایی که مورد تایید نهادهای گزینشی- نظارتی قرار گرفته‌اند در بین مردم و شبکه‌های اجتماعی ردوبدل می‌شود. بنابراین گسترش فساد در چنین ابعادی منجر به افزایش هزینه‌های تولید، توقف تولید و اشتغال و نابودی ثروت و رفاه جامعه، روان شدن سرمایه‌های کشور به سوی بخش های غیرمولد و دلالی، و نیز ازبین رفتن سرمایه اجتماعی و مهاجرت نخبگان و صاحبان سرمایه، مدیران باتجربه و افراد کارآمد و بااستعداد به کشورهای دیگر، خواهد شد.

هم‌اکنون در دو سطح خرد و کلان فساد اداری- اقتصادی گسترش فراوان دارد: در سطح کلان، افرادی هستند که با ظاهری آراسته و موجه و با استفاده از رانت‌های سیاسی و مذهبی، خود را به مراتب بالاتر قدرت رسانده و در خلاء نظارت جدی و با سوءاستفاده از موقعیت خود در جهت منافع شخصی، به دارایی‌های عمومی تعرض می‌کنند و کمتر مورد تعقیب قرار می‌گیرند و در مواردی که مورد تعقیب و بازداشت قرار می‌گیرند، از منظر بسیاری از مردم تسویه حساب‌های سیاسی تلقی شده تا عزمی جدی برای مبارزه با فساد. در مقیاس خرد هم در سطح ادارات و سازمان‌های دولتی و غیردولتی برخی حقوق بگیران و کارکنان قرار دارند که با مشاهده تبعیض و نابرابری و فساد در سطوح بالا و یا به دلیل نیاز مادی و با سوءاستفاده از قدرت خود در حیطه اختیاراتشان، به اقدامات غیراخلاقی‌ای همچون اخذ رشوه و وجوه غیرقانونی روی می‌آورند. نتیجه نهایی گسترش چنین وضعیتی در سطح جامعه از بین رفتن کامل ارزش‌های اخلاقی در جامعه خواهد بود و صدمات ناشی از تداوم آن تا نسل‌های بعد ادامه یافته و اصلاح آن را به شدت با مشکل مواجه خواهد کرد.

ازآنجا که نظام ارزشی، فکری و فلسفی حاکم بر کشورغیرتوسعه‌ای بلکه ضد توسعه ای است، بستر فساد به سادگی از بین نمی‌رود. شاید در شرایط ساختاری فعلی، یکی از راه‌های کاهش فساد استفاده از ابزارها و آموزه‌های اخلاقی دینی باشد که در عمل نسبت به حفظ و ترویج آنها بی‌اعتنایی می‌شود. ارزش‌هایی مثل رعایت حق‌الناس، عدالت، رفع فقر، کرامت انسان با همه ابعاد وجودی‌اش، توجه به علم و عالمان در همه حوزه‌ها و... . از ابتدای انقلاب تاکنون ده‌ها سند و برنامه برای رشد و پیشرفت کشور تدوین و اجرا شده‌اند، اما به دلیل فضای ضدتوسعه‌ای موجود، اغلب با ناکامی مواجه شده‌اند. قانون اساسی و آرمان‌های رویایی مندرج در آن، اجرای پنج برنامه پنج‌ساله عمرانی، سند چشم‌انداز، سیاست‌های کلی اصل ۴۴ و اقتصاد مقاومتی از جمله این اسناد و برنامه‌های اجرا شده پس از انقلابند که نتایج آنها با اهداف تعیین شده بسیار زیاد است. به همین دلیل مادامی که بسترهای فکری موجود تغییر نکنند، بعید است لوایح مرتبط با مبارزه با فساد به نتیجه مطلوب برسند. رسانه‌ها می‌توانند نقشی محوری در تربیت انسان توسعه‌یافته ایفا کنند. فرآیند تربیت انسان توسعه‌یافته و تحولات فکری مناسب برای رشد و توسعه در اروپا حدود ۴۰۰ سال طول کشید و انقلاب صنعتی و پیشرفت‌های خیره‌کننده امروز حاصل این تحولات طولانی‌مدت است، اما امروزه با گسترش تکنولوژی‌های ارتباطی و رسانه‌های فراگیری، همچون اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، تحولات فکری توسعه‌ای مناسب برای پیشرفت را رقم زد؛ مشروط به اینکه نخبگان جامعه آماده باشند هزینه بدهند، وقت بگذارند و به رسالت و مسئولیت اجتماعی خود عمل کنند. به همین دلیل با توسل به احزاب و رسانه‌های مستقل و توسعه‌یافته می‌توان به مبارزه با فساد مالی و اقتصادی رفت.

تابلوی برتر
اقدامی مثبت برای عمق‌بخشی بورس

سیاوش وکیلی
مدیرعامل سرمایه گذاری توسعه گوهران امید

با توسعه کمی و کیفی بازارسرمایه در سال‌های اخیر، بورس تهران و فرابورس ایران اکنون طیف مختلفی از شرکت‌ها از دامنه پر ریسک تا کم‌ریسک را شامل می‌شوند. در این شرایط استفاده از یک قانون و قاعده مشخص برای تمامی نمادها کارگشا نیست و ضرورت غربال‌گری نمادها بر اساس مؤلفه‌هایی از قبیل ریسک، افشاگری اطلاعات و نقدشوندگی بیش از پیش نمایان است.

ایده تشکیل تابلو برتر نیز بر همین اساس بوده و طبق مصوبه هیأت مدیره بورس تهران، شرکت‌هایی که حداقل نمره اطلاع‌رسانی‌شان کمتر از ۷۰ نباشد، سرمایه‌شان حداقل ۱،۰۰۰ میلیارد تومان و سهام شناورشان حداقل ۲۵ درصد باشد و یا اینکه سهام آزاد شناورشان از نظر ریالی ۱،۵۰۰ میلیارد تومان باشد، می‌توانند وارد بازار برتر شوند. حضور در بازار برتر امکان حذف حجم مبنا و افزایش دامنه نوسان را برای نماد ها فراهم خواهد کرد که نهایی شدن آن منوط به تصویب نهایی در هیأت‌مدیره سازمان بورس است.

طی ماه‌های اخیر به دلیل ورود حجم بالای نقدینگی به بازار سهام، به دلیل عدم جهت‌دهی مناسب این نقدینگی شاهد بیراهه رفتن بخشی از آن در بازار بودیم که رشدهای بی‌پایه برخی از سهام و حبابی‌شدن آنها به‌خصوص در سهام بازار پایه را در پی داشت که بعضاً نیز با تبعاتی در خصوص نارضایتی سهامداران بازار پایه همراه شد. اجرایی شدن این قانون در مقطع فعلی اقدامی مثبت ارزیابی می‌شود؛ چراکه به منزله چراغ سبزی جهت هدایت صحیح نقدینگی وارده به بورس به سوی سهام بنیادی و کم ریسک است و به تعبیری این بازار را ویترین بازار سهام می‌توان دانست که تشکیل آن تأثیر بسزایی در منطقی شدن معاملات در بازار سهام خواهد داشت.

باید توجه داشت مؤلفه‌هایی از قبیل دامنه نوسان و حجم مبنا برای کنترل هیجان و رفتارهای غیر منطقی در بازار هستند که به نوعی به عنوان جزئی لاینفک از بازارهای مالی به حساب می‌آیند. با توجه به یک طرفه بودن بورس تهران و عدم امکان اتخاذ موقعیت فروش (short sell) در این بازار، شدت رفتارهای هیجانی بیشتر از بورس‌های پیشرفته دنیاست که نشان از ناکافی بوده مؤلفه‌های کنترلی اعمال شده (دامنه نوسان، حجم مبنا) دارد. به همین منظور پیشنهاد می‌شود که همچون بورس‌های تکامل یافته دنیا بورس تهران نیز در مسیر دو طرفه شدن و توسعه ابزارهای مشتقه مبتنی بر سهام گام نهد؛ چراکه استفاده از روش‌های همچون دامنه نوسان به نوعی روش‌های منسوخ شده به حساب می‌آیند.

به عنوان یک جمع‌بندی کلی تشکیل این تابلو اقدامی مثبت در جهت توسعه و عمق بخشی بازار سهام محسوب می‌شود، اما کافی نبودن اقدامات تکمیلی از جمله توسعه ابزارهای مشتقه سهام و فرهنگ‌سازی سرمایه‌گذاری در بازارسرمایه بخصوص در بین سهامداران جدیدالورود و هدایت آنها بسوی ورود غیرمستقیم به بازارسرمایه از طریق صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک و استفاده از خدمات شرکت‌های سبدگردان و مشاور سرمایه‌گذاری ضرورت دارد.

جیوون جونگ، رئیس هیأت مدیره و مدیرعامل بورس کره جنوبی مطرح کرد:

رشد کیفی بورس بر بستر فناوری

نوآوری و استفاده از فناوری به‌روز، از مهم‌ترین راه‌های جذب و حفظ سطح سرمایه‌گذاری در بازارهای سهام است. بازارهای سهام در سراسر جهان در رقابتی دائمی و نفس‌گیر برای جلب نظر سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی، پیوسته در حال عرضه ابزارهای جدید هستند. در این زمینه، نشریه فوکوس در تازه‌ترین شماره خود (آگوست ۲۰۱۹) با جیوون جونگ، رئیس هیأت مدیره و مدیرعامل بورس کره جنوبی گفت‌وگویی انجام داده است که در ادامه می‌خوانید.

■ بورس کره جنوبی یکی از اعضای برنامه ابتکاری "بازار سهام پایدار" (SSE) است و طی سال‌های اخیر، اطلاعات خود را برای پژوهش سالانه به‌فدراسیون جهانی بورس‌ها ارائه کرده است. ممکن است درباره سیاست‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و حاکمیتی (ESG) بورس کره بیشتر بگویید؟

در سال ۲۰۱۵ بورس کره بازار معاملات دی اکسید کربن را راه‌اندازی کرد و به SSE پیوست. از آن زمان، هر بخش این بازار امور مربوط به سیاست‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و حاکمیتی را پیگیری کرده است. در همین حال، بورس کره به دنبال ایجاد یک بخش خاص برای همگام شدن با علاقه روزافزون بازار به موضوع پایداری و اتخاذ رویکردی ریزبینانه نسبت به این مسائل است.

در حال حاضر نبود داده‌های قوی برای ارزیابی ESG یکی از بزرگترین موانع برای سرمایه‌گذاری پایدار به شمار می‌رود. بر این اساس، بورس کره در پی تقویت و افزایش اطلاعات مربوط به محصولات ESG و شرکت‌های پذیرفته شده است. به طور دقیق‌تر، ما استانداردهایی را برای بخش اوراق قرضه ESG تعریف خواهیم کرد که از طریق آنها، سرمایه‌گذاران قادر خواهند بود به اطلاعات مربوطه دست پیدا کنند. این اطلاعات شامل چگونگی استفاده از سرمایه‌های جذب شده، گزارش ارزیابی سازمان‌های رتبه‌بندی مستقل و مانند آن خواهد بود. همچنین ما قصد داریم موضوع الزام افشای حاکمیتی را از شرکت‌های پذیرفته شده با دارایی ۲ هزار وون یا بیشتر به همه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس کره تعمیم دهیم.

این اتفاق در سال ۲۰۲۱ رخ خواهد داد. همزمان، اقداماتی را برای افشای اطلاعات زیست‌محیطی و اجتماعی به طور تدریجی انجام خواهیم داد. مهم‌تر از همه، هدف ما ارائه مجموعه‌ای از معیارها و استانداردها برای سرمایه‌گذاری پایدار شامل شاخص بهره‌وری کربن و شاخص ESG است.

■ فناوری در کانون برنامه‌ها و فعالیت‌های بورس کره قرار دارد. لطفا درباره استراتژی فناوری بورس کره توضیح دهید.

امروزه فناوری اطلاعات در بازارهای سرمایه به سطح پیشرفته و پیچیده‌ای رسیده است. در نتیجه، از نظر زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و پیشرفت‌های تکنولوژیک تفاوت خاصی بین بورس‌ها مشاهده نمی‌شود. بر این اساس ما معتقدیم که تمرکز باید بر جنبه تجاری یعنی رشد کیفی بورس‌ها باشد. رشد کیفی بورس‌ها به سرمایه‌گذاران امکان می‌دهد تا دسترسی راحت‌تر و گسترده‌تری به بازار داشته باشند.

همچنین توانایی آنان در برابر ریسک‌ها را افزایش می‌دهد. امروزه توانایی بورس‌ها در پاسخگویی به این نیازها، بیش از هر زمان دیگری اهمیت پیدا کرده است.برای دستیابی به رشد کیفی از طریق توسعه متوازن فعالیت‌های تجاری و زیرساخت‌های فناوری اطلاعات، بورس کره پروژه "برنامه‌ریزی استراتژی اطلاعات" (ISP) را به اجرا درآورده و "نقشه‌راه سیستم فناوری اطلاعات" خود را طراحی کرده است. مطابق این نقشه‌راه، بورس کره مشغول توسعه نسل بعدی سیستم خود است. با هدف رشد کیفی فعالیت‌های تجاری و فناوری اطلاعات، این سیستم به گونه‌ای طراحی شده تا کارایی معاملات، توزیع داده‌ها و اطلاعات و نیز روند تسویه را بهبود بخشد و امکان یکپارچه‌سازی/ استانداردسازی فناوری را فراهم کند.

■ با توجه به در پیش بودن اجلاس AOSEF ۲۰۲۰ (فدراسیون بورس‌های آسیا و اقیانوسیه)، نقش بورس کره در اکوسیستم بازارهای سرمایه آسیایی را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

در یک دوره زمانی نسبتا کوتاه، بورس کره با موفقیت بازار اصلی، بازار SME و بازارهای مشتقه خود را به ترتیب ارتقا داد و به جمع ۱۰ بورس برتر جهان پیوست. با چنین تجربه‌ای، بورس کره به یاری کشورهای فاقد بازار سهام شتافت و در ایجاد این بازار به آنها کمک کرد.

همچنین سیستم‌های فناوری اطلاعات یا خدمات مشاوره‌ای در اختیار کشورهای آسیایی قرار داد. در این زمینه می‌توان به بورس هوشی‌مین (HOSE) اشاره کرد. در دهه ۱۹۹۰، بورس کره برای راه‌اندازی این بورس به ویتنام خدمات مشاوره‌ای ارائه داد و برای عضویت کامل در فدراسیون جهانی بورس‌ها که در سال ۲۰۱۳ انجام شد، به بورس هوشی‌مین کمک کرد. ما معتقدیم، همکاری نزدیک بین بورس کره و بازارهای نوظهور آسیایی به توسعه هرچه بیشتر فدراسیون جهانی بورس‌ها و صنعت جهانی بورس‌ها کمک خواهد کرد. به عنوان میزبان AOSEF ۲۰۲۰، بورس کره در حال برنامه‌ریزی برای ارائه فرصت‌های به اشتراک گذاشتن استراتژی‌های رشد در بین بورس‌های منطقه آسیاست. بورس کره همچنین به دنبال تقویت همکاری و روابط دوجانبه بین فدراسیون جهانی بورس‌ها و فدراسیون بورس‌های آسیا و اقیانوسیه است.

■ لطفا نظر خود را درباره سه روند کلان و مهم که صنعت زیرساخت بازار را در سال‌های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ تحت تأثیر قرار خواهند داد، بیان کنید.

نخست، در مقایسه با الزامات پذیرش شرکت‌ها که در بازارهای سنتی وجود دارد، انتظار می‌رود که این الزامات تسهیل و انعطاف‌پذیرتر شوند. این اتفاق، به افزایش "سرمایه رشد" کمک می‌کند.

ما انتظار داریم بازار جدیدی ظهور کند تا نیازهای دو بخش تأمین شود؛ یکی، شرکت‌های دارای رشد سریع که در جذب سرمایه مشکل دارند و دیگری، سرمایه‌گذارانی که به دنبال سرمایه‌گذاری‌های جایگزین هستند.در همین راستا، بورس کره به تلاش‌های خود برای حمایت از شرکت‌های مبتکر و نوآور و نیز تحریک و تقویت چرخه سرمایه‌گذاری ریسک‌پذیر ادامه خواهد داد.

این برنامه از طریق ارائه یک طرح پذیرش استثنایی جهت کاهش موانع پذیرش برای شرکت‌های فناوری که آینده امیدوارکننده‌ای دارند، اجرا خواهد شد. ویژگی مهم این شرکت‌ها، برخورداری از مهارت تکنولوژیکی تضمین‌شده و پتانسیل رشد است. بورس کره همچنین قصد دارد بازار KONEX را به عنوان پلتفرم جذب سرمایه برای شرکت‌های SME تازه‌کار و استارت‌آپ‌های ریسک‌پذیر ارتقا دهد.

دوم، احتمال راه‌اندازی یک سیستم معاملاتی جایگزین (ATS) در کره بسیار زیاد است. این اتفاق به ساختاریافتگی بازار کمک می‌کند. از سوی دیگر، انتظار می‌رود که ارائه این سیستم به بهبود کارایی و بهره‌وری بازار منجر شود.

البته این موضوع که آیا یک سیستم معاملاتی جایگزین در بازار نسبتا کوچکی مثل کره کارایی خواهد داشت یا خیر، هنوز محل تردید است، به ویژه در مقایسه با بازارهای توسعه‌یافته که پلتفرم‌های معاملاتی متعدد با موفقیت مورد استفاده قرار گرفته‌اند. با فرض اینکه یک سیستم معاملاتی جدید در زمینه ارائه خدمات تفاوتی با سیستم کنونی بورس کره ندارد، ممکن است ظهور پلتفرم‌های معاملاتی متعدد به حذف نظارت بازار و پیچیدگی روند تسویه منجر شود که افزایش هزینه‌های اجتماعی را در پی دارد. با در نظر گرفتن این حقیقت، ما به دقت روند ایجاد این سیستم معاملاتی جایگزین را زیر نظر داریم و اقدامات موثری برای سازگاری آن به عنوان یک پلتفرم معاملاتی رقابتی انجام می‌دهیم.

و نکته آخر، ما پیش‌بینی می‌کنیم، احتمال اینکه فناوری‌های رایانش ابری و بلاک‌چین تغییرات اساسی و بزرگی در سیستم معاملات متمرکز (که در دهه‌های گذشته مورد استفاده قرار داشته‌اند) ایجاد کنند، بسیار زیاد است. اگرچه معتقدیم فناوری‌های رایانش ابری و بلاک‌چین هنوز نیازمند توسعه و تحول بیشتر هستند، اما بورس کره توان خود را بر نتایج پژوهش‌ها و درستی‌سنجی و تایید تکنولوژیک این فناوری‌ها متمرکز کرده است. برای این منظور واحد جداگانه‌ای تشکیل شده است تا همگام با پیشرفت این فناوری‌ها، پذیرای تغییرات بزرگ در اکوسیستم بازارهای سرمایه باشیم.

فناوری عامل شکل‌دهی به آینده بازارهای سرمایه

برد پترسون
مدیر بخش فناوری و اطلاعات بورس نزدک

ما در عصر گسست و شکاف زندگی می‌کنیم؛ در این دوره زمانی، فناوری دیجیتال در حال تغییر شکل اقتصاد، روش زندگی، کار و فعالیت‌های تجاری ما با آهنگی سریع است. از منظر بازارهای سرمایه، شاهد توسعه فنی بی‌سابقه‌ای هستیم که امکان تقویت انعطاف‌پذیری، افزایش کارایی و کاهش ابهام و پیچیدگی در فعالیت‌های بازار را می‌دهد. برای آشکار شدن فرصت‌های رشد، لازم است که رهبران صنعت مالی، فناوری‌هایی که قدرت تغییر اکوسیستم بازارهای سرمایه در آینده را دارند، با آغوش گرم بپذیرند.

شالوده و بنیان پذیرش فناوری‌های جدید بر همگرایی استوار است. به همین دلیل، بررسی صنایع دیگر برای یافتن ایده‌های ناب جهت استفاده از فناوری‌های جدید اهمیت زیادی دارد. در این زمینه، همگرایی به معنای به‌کارگیری فناوری‌ها به روشی خلاقانه جهت توسعه بازار است. در بازار نزدک، ما برای نوآوری همواره به صنایع دیگر (همچون مخابرات و بازی و سرگرمی) توجه و وضع آنها را بررسی می‌کنیم.همانگونه که مشاهده می‌شود، یکی از فناوری‌های تحول‌آفرین برای صنعت ما، رایانش ابری است. نوآوری در محصولات این فناوری به دلیل رقابت شرکت‌ها برای کسب سهم بزرگتر از بازار بسیار پربار بوده است. ارائه‌کنندگان خدمات رایانش ابری علاوه بر راه‌حل‌های اختصاصی و نرم‌افزاری که هم‌اکنون در دسترس هستند، از منابع جایگزین نیز حمایت و استقبال می‌کنند و این در حالی است که مشتریان هم از منافعی همچون دسترسی آسان‌تر و هزینه کمتر بهره‌مند می‌شوند.نکته دوم اینکه، شرکت‌ها برای موفقیت در همگامی با روند تغییر سریع بازارهای سرمایه باید به دیدگاه مبتنی بر داده‌های بازار دست پیدا کنند. توانایی به‌کارگیری بانک‌های داده ساختاریافته، غیرساختاریافته و جایگزین، معیار تمایز خوبی بین شرکت‌های موفق و غیرموفق به شمار می‌رود. با افزایش داده‌های بازار سنتی و جایگزین، ما قادر به افزایش هوشمندی و ارزش افزوده صنعت‌مان خواهیم بود که در نهایت به رونق شفافیت و افزایش دسترسی منجر خواهد شد. ما از طریق مرکز تجزیه و تحلیل‌مان، داده‌های جایگزین (مثلا تصاویر ماهواره‌ای) را که به طور معمول مورد توجه قرار نمی‌گیرند، تحلیل و ساختاربندی می‌کنیم.

علاوه بر اینها، رشد رایانش ابری و فناوری داده‌ها جهش بزرگی در قابلیت‌ها و توانایی‌های هوش ماشینی یا مصنوعی ایجاد می‌کند. پیشرفت هوش ماشینی به

ما امـکان می‌دهد تا توانایی و قابلیت‌های خود در حوزه‌های جدید کاربردی همچون مدیریت ریسـک و نظـارت و مراقبت را توسـعه دهیم. بـا اسـتفاده از الگوریتم‌های هوش ماشـینی، نـزدک به راه‌حل‌های پیچیـده‌ای برای تحلیل رویدادهـای غیرعـادی بازار جهت شناسـایی موارد احتمالی سوءاسـتفاده دست یافته است. همزمان ما قادریم با استفاده از هوش ماشینی، داده‌های موجود را به داده‌های کاربردی تبدیل کنیم تـا برای تصمیم‌گیرنـدگان صنعت مالی قابل اسـتفاده شوند.سـه موردی که برشمردم (رایانش ابـری، داده‌ها، هـوش مصنوعی)، در کنار هم ترکیب قدرتمندی ایجاد می‌کنند که تأثیر چشـمگیری بر زیرساخت بازار و بورس‌ها و گردانندگان بازارهـا خواهند داشـت.بخش بزرگـی از حرکت ما به سـوی پذیرش فناوری نوظهور و سنجش مفاهیم جدید مدیون تحول ویژگی‌های جمعیت‌شناختی است که به سرعت در حال تغییر دنیای بازارهای سـرمایه اسـت. تغییرات جهانی در ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و رشـد جمعیت، همچنین تحول ویژگی‌های سـرمایه‌گذاران، بازارهای سـرمایه را به سمت شناسـایی فرصت‌هـای رشـد نوآورانه جهت تأمیـن نیازها و هماهنگی بـا رفتارهای جدید سـرمایه‌گذاران سوق خواهد داد. با پذیرش این تحول که شـامل رویکردهای نوین برای ایجاد و دسترسـی به سرمایه اسـت، ما قادر خواهیم بود بسـیاری از این فناوری‌های نوظهور را برای پیشـرفت صنعت خود و تأمین نیازهای جدید، پاسخگویی به تقاضاها و بهبود ساختارهای بازار مورد استفاده قرار دهیم.

این پیشـرفت برای همـه گردانندگان بازار یکسان نخواهد بود چون به اولویت‌های راهبردی هـر بازار، موقعیت جغرافیایی و همکاران و نوع همکاری آنان بستگی دارد. اگرچه ممکن است بازارهای سـرمایه در پذیرش و اتخاذ مجموعه رایانش ابری، فنـاوری داده‌های کلان و هوش مصنوعی کمی کند عمل کنند اما بدون شـک پس از پذیرش آنهـا، ما از منافع این مجموعه بهره‌مند خواهیم شـد.به عنوان یک شـرکت فناوری که گردانندگـی بازارها را نیز به عهده دارد، نزدک آینده جالبـی را برای این صنعت پیش‌بینـی می‌کنـد. در این راسـتا، معتقدیم فقط به چالش کشـیدن و ارزیابی ساختارهای موجود و دیدگاه‌ها و اسـتراتژی‌های‌مان به ما کمـک خواهد کرد تـا در رونـد ارائه خدمات به بازار دسـت به نـوآوری بزنیـم. بنابراین با شناسایی و به‌کارگیری فناوری‌های نوظهوری کـه فعالیت‌هـای ما را بـه پیـش می‌برند، به پیشرفت و شـکل‌دهی آینده بازارهای سرمایه کمک بزرگی خواهیم کرد.

ما مسئول فناوری هوش مصنوعی هستیم

ویرجینیا دیگنام
استاد دانشگاه اومئو، سوئد

امـروزه هوش مصنوعـی به عنوان یـک فناوری جادویی که قادر به حل تمامی مشـکلات نوع بشـر اسـت، معرفی و تبلیغ می‌شود. اما همزمان مشاهده می‌کنیم که بسـیاری از مردم آگاهـی کمی درباره عملکـرد، توانایی‌ها و کاسـتی‌های هوش مصنوعی دارند. باید تاکید کنم که هوش مصنوعی، جادو نیست. هوش مصنوعی یک فناوری و سیستم مهندسی‌شده اسـت. این فناوری از ناکجا ظاهر نمی‌شود بلکه این ما هسـتیم که آن را ایجاد می‌کنیـم. ما از خطرات احتمالی هـوش مصنوعی آگاهیـم، بنابراین در این زمینه مسـئول هستیم. به بیان دیگر، ما مسئول این هسـتیم که هوش مصنوعی کی، کجا و چگونه مورد استفاده قرار می‌گیرد و در عین حال، به این معناست که ما مسئول تأثیر هوش مصنوعی بر جامعه و مردم هستیم.اگرچه پیشرفت‌های اخیر در هوش مصنوعی موجب شـده برخی تصور کنند که این یک فناوری جدید است اما در واقع، هوش مصنوعی به عنوان یک حوزه پژوهشـی از سابقه‌ای ۶۰ ساله برخوردار است. از سـوی دیگر، ایده ماشین‌های هوشـمند احتمالا عمری به درازای بشـریت دارد. ماشین‌ها سال‌هاست که بـرای ما تصمیم می‌گیرنـد. الگوریتم‌ها در مورد بهترین مسـیر ارتباط موبایلی ما تصمیم می‌گیرند؛ بهتریـن زمان بـرای خرید یا فروش سـهام را اعلام می‌کنند؛ ماشین‌های جسـت‌وجو تصمیم می‌گیرند کـه از میان هـزاران میلیارد صفحه اینترنتی، شـما در جست‌وجوی آنلاین خود کدام صفحه را مشاهده کنید؛ و...

بنابراین، تصمیم‌گیری ماشین‌ها برای ما موضوع جدیدی نیست.

آنچـه تصمیمات هوش مصنوعی را متفـاوت می‌کنـد، پیچیدگـی روزافـزون و تأثیـر احتمالـی ایـن تصمیمات اسـت کـه اغلب نتیجه الگوریتم‌هایی هستند که درک آنها بسـیار دشـوار و حتی غیرممکن اسـت. اگرچه ایـن تصمیم‌گیری‌هـا اغلـب بـدون دخالت مسـتقیم انسـان انجام می‌شـوند، اما تعیین‌کننده اهداف، مبنای یادگیری ماشینی و عملکردهـای هـوش مصنوعی ما هسـتیم. بـرای اینکـه مطمئن شـویم آینـده تاریکی که رسانه‌ها و فیلم‌های علمی-تخیلی به تصویر می‌کشند، به واقعیت نخواهد پیوست، سیستم‌های هوش مصنوعی باید به گونه‌ای ارائه شـوند

کـه اعتماد و آگاهی را ایجاد کنند و حقوق انسـانی را مـورد توجه قرار دهند. ضرورت توجه به مسـائل اخلاقی در توسـعه سیسـتم‌های تعامل هوشمند به یکی از حوزه‌های اثرگذار پژوهشی در سال‌های اخیر تبدیل شـده است. این موضوع در نهادهای مختلفی مـورد توجه قرار گرفتـه و برنامه‌های متعددی برای آن اجرا شـده است. من افتخار آن را دارم که در دو برنامه حضور دارم.

در همه حوزه‌های کاربردی، اسـتدلال‌های هوش مصنوعـی باید قادر بـه در نظر گرفتـن ارزش‌های اجتماعی و نگرانی‌های اخلاقی باشند؛ باید اولویت‌های خـاص ارزش‌های مـورد نظر ذینفعـان را ارزیابی و شـفافیت در عملکـرد را تضمین کننـد. هم‌زمان با رشـد توانمندی‌های تصمیم‌گیری خودکار، شـاید مهم‌تریـن موضوع مورد توجه، ضرورت بازاندیشـی درباره مسئولیت‌ها باشد. مسئولیت این کار با ماست. هر قدر هم که سـطح استقلال و آگاهی اجتماعی و توانایی یادگیری هوش مصنوعی افزایش یافته باشد، این سیسـتم‌ها سـاخته دست بشر هسـتند و برای اهداف خاصـی طراحی و ایجاد شـده‌اند. تئوری‌ها، روش‌هـا و الگوریتم‌هـا باید ارزش‌هـای اجتماعی، قانونـی و اخلاقی را با پیشـرفت‌های تکنولوژیک در حوزه هوش مصنوعی سازگار و تلفیق کنند.

این اتفاق باید در همه حوزه‌های تحلیل، طراحی، ایجاد، به‌کارگیری و ارزیابی رخ دهد. این ساختارها و چارچوب‌ها باید با موضوع اسـتدلال خودکار ماشین سـازگار باشـد اما مهمتر از آن، باید انتخاب‌های ما را هدایت کنند، قلمرو سیسـتم‌های هوش مصنوعی را بـرای نظارت مناسـب بر داده‌ها مشـخص و منظم کننـد، همچنین به افراد در تعیین نوع ارتباط و مشارکت خود کمک کنند.به طور بنیادی، موضـوع اصلی مسـئولیت هوش مصنوعی به مسـئولیت انسان درباره توسعه سیستم‌های هوشـمند بـر مبنـای اصـول و ارزش‌هـای انسـانی مربوط اسـت تـا شـکوفایی و رفـاه بشـر را تضمین کند. در واقـع، مسـئولیت هوش مصنوعی بسیار بیشـتر از علامت زدن گزینه‌هـای اخلاقی در یک گـزارش یـا ایجاد ویژگی‌های جانبی در یک برنامه است.تصمیم‌گیری بـه عهـده ماسـت. در این مورد، ما مسـئول هستیم.

پیش‌بینی آینده تکنولوژیك بورس‌ها

تحـــول، واسطه‌زدایی مدیریت بهتر اطلاعات

بروس وبر
رئیس دانشـکده بازرگانـی و اقتصاد آلفـرد لرنر، دانشگاه دلاویر

فناوری‌هـای امیدبخش امـروز همچون بلاک‌چین، رایانش ابـری و هوش مصنوعی از طریـق ارائه محصـولات و خدمات جدید، الگوهای تجـاری در صنعـت خدمات مالی را متحـول خواهنـد کـرد. آیا شـرکت‌های مالی و بانک‌های پیشـرو بـرای به‌کارگیری موفقیت‌آمیـز این فناوری‌هـا از راهبردهای درست و مناسبی اسـتفاده خواهند کرد؟ یا اینکه فناوری‌های کنونی موجب خواهند شد که شـرکت‌های فین‌تک تازه‌وارد با الگوهای تجاری تحول‌آفرین خود به آشفتگی رهبران صنعت مالی دامن بزنند؟

پیش‌بینی آینـده تکنولوژیـک بورس‌ها و اتاق‌هـای پایاپـای و تسـویه موضوعـی چالش‌برانگیـز اسـت امـا این باعث نشـد کارشناسان حاضر در پنل سه نفره کنفرانس فناوری انجمن جهانی بورس‌ها (WFE) که در اومئو سـوئد برگزار شد، دیدگاه‌های خود در این زمینـه را مطرح نکنند. من به همراه برد پترسـون، معاون اجرایی و رئیس بخش فناوری و اطلاعات بازار نزدک، و دیوید سائول معاون پیشین شرکت استیت استریت در این پنل سه نفره به طرح دیدگاه‌هایمان در زمینه آینده تکنولوژیک بورس‌ها پرداختیم.

فناوری: تاریخچه تحول‌آفرین

پیاده‌سـازی و به‌کارگیری فناوری جدید، نماد بازارهای مالی و صنعت سـرمایه‌گذاری اسـت. پس از اختراع تلگراف در سال ۱۸۳۷ میـلادی، بازارها به یکدیگر متصل شـدند و آگاهـی از قیمت کالاهـا و خدمات مالی که پیشتر روزها یا هفته‌ها به طول می‌انجامید، به طور هم‌زمان و به سرعت انجام شد.

فنـاوری بنیادیـن تلگراف، بـه پیدایش نوآوری‌های بیشتری منجر شد و کسب‌وکارهای جدیدی به وجود آورد که رونق و پیشـرفت صنعت مالی را در پی داشت. به عنوان مثال، در سال ۱۸۶۷ میلادی، دستگاه ثبت قیمت سهام بر روی کاغذ اختراع شد و خدمات آن در اختیار سرمایه‌گذاران قرار گرفت. در سال ۱۸۷۰ نیز شرکت "وسترن یونیون" سیستم سـفارش پول خـود را راه‌اندازی کـرد. این خدمات جدید به تأمین سـریع‌تر پول مورد نیاز منجر شـد که نسبت به سیستم پستی و دیگر گزینه‌های مورد استفاده در آن زمان، پیشرفته‌تر بود.فناوری‌هایی همچون تلگراف، رایانه و اینترنت بسیاری از شرکت‌های بزرگ را غافلگیـر کرده‌اند. در سـال ۱۹۹۰ میزان فروش دانشـنامه بریتانیکا (که هر مجموعه آن حدود ۱۴۰۰ دلار قیمت داشت) به ۱۲۰ هزار مجموعه رسید. در سال ۱۹۹۶ با کاهش میـزان فـروش، باقیمانده نیروهـای بخش فروش دانشنامه بریتانیکا (بالغ بر ۲۳۰۰ نفر) اخراج شـدند و فـروش مجموعه ۳۲ جلدی این دانشـنامه متوقف شـد. در سال ۲۰۱۰ میلادی، ۲۴۴ سـال پس از انتشار نخستین جلـد، آخریـن مجموعه کاغذی دانشـنامه بریتانیکا منتشـر شـد. راه‌اندازی وبسـایت رایگان ویکی‌پدیا از سال ۲۰۰۱ یکی از دلایل نابودی بریتانیکا بود.در نمایشگاه رایانه ۱۹۹۸ سانفرانسیسـکو، جان لانی استفنس معاون رئیـس هیأت مدیره بانـک مریل لینچ گفته بود: «مدل سـرمایه‌گذاری "خودت انجامش بـده" در معاملات اینترنتـی، تهدید بزرگی برای فعالان مالی آمریکا به شـمار می‌رود.» طی یـک سـال بعـد، ارزش بازار شـرکت کارگزاری آنلاین "شواب" از مرز ۲۵ میلیارد دلار گذشت و این شـرکت، مریل لینچ را با

۱۸ هزار مشاور مالی پشت سر گذاشت.البته همه رویکردهای تحول‌آفرین به موفقیت منجر نشدند. یکی از تلاش‌های اولیه در کامپیوتری کردن معاملات بلوک‌های بزرگ سهام که مربوط به شرکت "اوپتیمارک" بود، با آغاز به کار در ژانویه ۱۹۹۹ موفق به جذب ۳۵۰ میلیون دلار شد. الگوی بازار این شرکت از حراج‌های سریع و سیستم مچینگ اختصاصی برای انجام معاملات استفاده می‌کرد. بسیاری پیش‌بینی می‌کردند که این روش به کاهش میزان نقدینگی در بورس نیویورک منجر شود. در سپتامبر ۱۹۹۸ حق عضویت و سهامداری بورس نیویورک از بیش از ۲ میلیون دلار به ۱,۲ میلیون دلار کاهش یافت. بیشترین حجم معاملات روزانه سیستم شرکت اپتیمارک در سپتامبر ۱۹۹۹ فقط معادل ۱,۲ میلیون سهم بود. این سیستم در سپتامبر ۲۰۰۰ متوقف شد و ارزش سهامداری بورس نیویورک به ۲,۵ میلیون دلار افزایش یافت. حتی جام جهان‌نما هم نمی‌توانست پیشگویی کند که ویکی‌پدیا به سرعت جایگزین دانشنامه بریتانیکا خواهد شد یا معاملات آنلاین چقدر سریع کارگزاران خرد را کنار خواهد زد. با این حال، نوآوری تکنولوژیک دوباره در مسیر متحول کردن صنعت خدمات مالی قرار دارد.

راهی برای تصمیم‌گیری بهتر

در این نشست، برد پترسون، معاون اجرایی و رئیس بخش فناوری و اطلاعات بازار نزدک بر ضرورت استفاده از فناوری برای بهبود وضع مالی خانوارهای کم‌درآمد و با درآمد متوسط تاکید کرد. مرکز نوآوری خدمات مالی (CFSI) در پژوهشی که در سال ۲۰۱۸ از ۵ هزار خانوار آمریکایی انجام داد، به این نتیجه رسید که تنها ۲۸ درصد از آمریکایی‌ها از "سلامت مالی" برخوردار هستند. حدود ۴۴ درصد پاسخ‌دهندگان گفتند که در سال ۲۰۱۷ هزینه‌ها بیشتر از درآمدهایشان بوده و آنها برای تأمین نیازها مجبور به استفاده از کارت اعتباری بوده‌اند. ۴۲ درصد هم اعلام کردند که هیچ پس‌اندازی برای بازنشستگی ندارند.به گفته پترسون که سرمایه‌گذاری در بازار سهام را جذاب‌ترین مقصد برای پس‌اندازها می‌داند، فناوری قادر به بهبود سلامت مالی خانوارهاست. هرچند فعلا خانوارهای توانگر به این مقصد دسترسی دارند. استفاده از اپلیکیشن‌های تلفنی، سرمایه‌گذاری در برخی کالاها و مواردی از این دست بهترین راه برای تصمیم‌گیری و اجرای طرح‌های مالی هستند. الگوی کنونی صنعت سرمایه‌گذاری می‌گوید، نقدینگی پایین سودآور نیست اما تازه‌واردان و امکان دسترسی به گوشی‌های هوشمند به خانوارها این قدرت را می‌دهد تا سودهای خوبی کسب کنند و به سرمایه‌گذاران و پس‌اندازکنندگان بهتری تبدیل شوند.پترسون همچنین انتقال پول کم‌هزینه را یکی از شکاف‌های بسیار مهم در عرضه‌های صنعت مالی می‌داند.

در بین خانواده‌های کارگری، حواله پول با هزینه کمتر از اهمیت زیادی برخوردار است اما هزینه‌ها همچنان زیاد است و فناوری‌های جدید قادرند این وضع را متحول کنند. اگرچه ممکن است اقدام اخیر فیسبوک در معرفی رمزارز "لیبرا" یک حرکت در مراحل ابتدایی باشد، اما اقداماتی از این دست می‌توانند یک راه‌حل برای انتقال کم‌هزینه پول برای خانوارهای متوسط و کم‌درآمد به شمار آیند.

دور شدن از سیستم‌های پیچیده

در ادامه، دیوید سائول معاون پیشین شرکت استیت استریت خاطرنشان کرد که تحقق وعده فناوری‌های نوین مستلزم دور شدن از اکوسیستم پیچیده صنعت مالی است. وی به رهبران این صنعت توصیه کرد که به دنبال تمرکزگرایی، استانداردهای خاص صنعت و هماهنگی باشند. این استانداردها منجر به هم‌کنش‌پذیری (کاربری درونی) و بهبود سیستم‌های بانکی می‌شوند. بر این اساس شرکت‌ها می‌توانند پلتفرم‌های انعطاف‌ناپذیر را کنار بگذارند. برای تحقق چنین برنامه‌ای لازم است شیوه‌های بهتری برای مدیریت داده‌های شرکتی به کار گرفته شود. سائول همچنین گفت که فناوری بلاک‌چین و رمزارزها با مقیاس‌پذیری منفی عقب نگه داشته شده‌اند. کاربران باید بتوانند به مدل‌های مختلف خدمات مالی که از قراردادهای مالی هوشمند بهره می‌برند، اعتماد کنند.بسیاری از فناوری‌های امروزی، فرصت‌های جدیدی به وجود می‌آورند و به نظر می‌رسد که موجب تحول شرکت‌های سرمایه‌گذاری، بورس‌ها و اتاق‌های پایاپای خواهند شد. در سال‌های اخیر، اینترنت موجب تغییر جایگاه صنایع متعددی همچون دانشنامه‌ها و کارگزاران خرد و کوچک شده است.

تصمیم امروز ما جهت تعیین راهبردهای لازم برای کاربردی کردن بلاک‌چین، یادگیری ماشینی و هوش مصنوعی به ایجاد پلتفرمی برای بهبود مدل‌های تجاری و ارزش‌آفرینی بیشتر برای مشتریان منجر خواهد شد و در عین حال، به شرکت‌ها و موسسات مالی این امکان را خواهد داد تا در برابر تلاش شرکت‌های قویتر (از نظر فناوری) برای تصاحب آنها، مقاوم‌تر شوند.

فناوری نوظهور ریسک نوظهور

لارا ناواراتنام
مدیر مرکز نوآوری در نهاد ناظر مالی (بریتانیا)

وقتی درباره نوآوری فکر می‌کنید، چه تصویری در ذهن‌تان شکل می‌گیرد؟ شاید گروهی از افراد با لباس‌های شلخته در منطقه‌ای شیک و مد روز در یک شهر بزرگ را تصور کنید. احتمالا واژه‌هایی مثل زیرکی، چالاکی، حساسیت، سازش‌پذیری و مانند آنها به ذهن‌تان خطور خواهد کرد.

البته اگر با یک مقام ناظر مالی همکاری می‌کنید، هیچ‌یک از اینها اتفاق نخواهد افتاد. به نظر من، مقام‌ها و نهادهای ناظر نقش مهمی در این فضا ایفا می‌کنند و به عنوان یک مدیر زن که در یک نهاد ناظر کار می‌کند، تصور می‌کنم نه تنها شرح کار سازمان‌های درگیر با این بخش بلکه عنصر تنوع و گوناگونی آنها نیز باید تغییر کند. هر چند در مجموع، گوناگونی آرا و تنوع سازمان‌ها نتایج بهتری در پی دارد. به همین دلیل است که ما در Financial Conduct Authority (FCA) موضوع نوآوری را با جدیت دنبال می‌کنیم.

از زمان راه‌اندازی این نهاد در ۵ سال قبل، ما پیشنهادهایی از شرکت‌های سراسر جهان برای حمایت از طرح‌های نوآورانه آنها دریافت کرده‌ایم. تاکنون بیش از ۱۶۰۰ شرکت درخواست ارائه بازخوردهای نظارتی ما نسبت به ایده‌های خود را مطرح کرده‌اند.

طرح ابتکاری FCA به شرکت‌ها امکان می‌دهد تا ایده‌های نوآورانه خود را قبل از اجرا، در فضایی کنترل شده و با مشتریان واقعی در بوته آزمایش قرار دهند. بیش از ۳۰۰ شرکت

درخواست حضور در این طرح ابتکاری را ارائه کردند که از آن میان، حدود ۱۰۰ شرکت برای بررسی مورد پذیرش قرار گرفتند (ما معیارهایی برای انتخاب شرکت‌ها و شایستگی حضورشان در این آزمون داریم). با این حال، این طرح ابتکاری یک راه میان‌بر نظارتی نیست و نباید هم باشد. اگر شرکت‌ها خواهان استفاده از این طرح ابتکاری هستند و در عین حال فعالیت‌هایشان تحت نظارت است، باید با معیارهای انتخاب ما سازگاری داشته باشند.

این موضوع ما را به این فکر انداخت که اگر می‌توانیم طرح ابتکاری را در بریتانیا اجرا کنیم، چرا نتوانیم در کشورهای دیگر هم اجرا کنیم؟ در این زمینه، وجود تنوع و تفاوت موجب برتری می‌شود.

آیا نمی‌توان این تنوع و تفاوت دیدگاه‌ها را وارد همکاری‌های برون‌مرزی کرد؟ با این تفکر، سال گذشته یک طرح ابتکاری جهانی را ارائه کردیم که فرصتی برای شرکت‌ها بود تا طرح‌ها و ایده‌های خود را در گستره جهانی مورد آزمایش قرار دهند.

این ایده امروز به طرح شبکه جهانی نوآوری مالی (GFIN) تبدیل شده است. این طرح ابتکاری است که بیش از ۴۰ نهاد ناظر و مجموعه‌های وابسته در آن حضور دارند و هدف آن، نه تنها ارائه امکان آزمایش نوآوری شرکت‌ها در سطح جهان بلکه ایجاد مکانی برای گردهم آمدن نهادهای ناظر جهت بررسی سیاست‌ها و نگرانی‌های مشترک است. اوایل سال ۲۰۱۹ ما گروه آزمایشی خود را راه‌اندازی کردیم. آن را آزمایشی می‌نامیم چون برای خودمان هم تازگی دارد و مطمئن هستم که ما هم به اندازه شرکت‌ها از آن بهره علمی خواهیم برد. ما ۴۴ درخواست بی‌نظیر از ۱۷ نهاد ناظر مختلف دریافت کردیم که ۸ درخواست برای انجام مرحله بعدی آزمون مورد پذیرش قرار گرفتند.

بسیاری از این درخواست‌ها مربوط به دارایی‌های دیجیتال بودند و در واقع، حدود یک سوم از شرکت‌های داخلی (بریتانیایی) در آزمون‌های خود از فناوری دفترکل توزیع شده (بلاک‌چین) استفاده کرده‌اند. باید تاکید کنم که این آزمون‌ها برخی از مزیت‌های بالقوه دارایی‌های دیجیتال را به ما نشان دادند.

در اینجا می‌خواهم این نکته را مورد توجه قرار دهید که بازار دارایی‌های دیجیتال بریتانیا نسبتا کوچک است. ما معتقدیم که تنها ۲ درصد از تجارت جهانی روزانه در بازار دارایی‌های دیجیتال مربوط به بریتانیاست و پژوهش‌های ما که نتایج آن اوایل سال ۲۰۱۹ منتشر شد، نشان می‌دهند که تنها ۳ درصد از مردم بریتانیا به خرید و فروش دارایی‌های دیجیتال می‌پردازند.

اما تاکید بر کوچک بودن بازار و در عین حال مزیت‌های حاصل از فناوری دارایی‌های دیجیتال (همچون رمزارزها) به این معنا نیست که هیچ مشکلی در این زمینه وجود ندارد. سال گذشته ما به خزانه‌داری بریتانیا و بانک مرکزی انگلیس پیوستیم و "کارگروه ویژه دارایی‌های دیجیتال بریتانیا" را تشکیل دادیم و گزارشی درباره دارایی‌های دیجیتال و فناوری بلاک‌چین منتشر کردیم.

با تاکید دوباره بر مزیت‌ها و منافع این فناوری، ما سه ریسک مهم را شناسایی کردیم: آسیب به مصرف‌کنندگان، آسیب به یکپارچگی بازار و آسیب‌های ناشی از جرائم مالی. همچنین متوجه شدیم که در صورت رشد سریع بازار، احتمال تشدید ریسک بی‌ثباتی مالی وجود دارد. ما تلاش می‌کنیم تا از دامنه این آسیب‌ها بکاهیم. همچنین می‌کوشیم تضمین کنیم که یک بازار قانونی از قابلیت رشد و توسعه برخوردار است.

در ماه جولای، ما راهنمای نهایی خود درباره دارایی‌های دیجیتال را راه‌اندازی کردیم. به بیان دیگر، با در نظر گرفتن مقررات، توکن‌ها (رمزارز) معینی را ارائه کردیم (ما آنها را توکن‌های امنیتی یا پول الکترونیکی می‌نامیم). شرکت‌هایی که از این رمزارزها استفاده می‌کنند، باید مجوزهای لازم را داشته باشند.

با تنوع و تفاوت ما قوی‌تر می‌شویم و برنامه‌های نوآوری ما از این طریق قابل اجرا می‌شوند. به همین دلیل ما دیدگاه‌ها و آراء متفاوت را که برای ایجاد راه‌حل‌های جهانی ضروری هستند، ارج می‌نهیم.

ESG
در اولویت بورس مسکو

آندری براگین‌اسکای
مدیرعامل بخش ارتباطات بورس مسکو

از دیرباز روسیه مانند سایر بازارهای نوظهور همواره در تلاش بود تا در اجرای معیارهای زیست محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی پیشرفت کند و همپای بازارهای پیشرفته گام بردارد. در حال حاضر اقدامات ESG در اولویت عملکرد شرکت‌های روس قرار دارد و البته این مسئله بیشتر به این است که به تازگی بورس مسکو روی این مسئله تأکید فراوانی دارد. ما در کنار سایر رهبران و فعالان بازارهای سرمایه روسیه اقداماتی را اتخاذ خواهیم کرد تا در سال‌های آتی ESG را به بالاترین جایگاه خود برسانیم.

ESG برای تمام بازارها اهمیت دارد. اما اهمیت آن برای روسیه دوچندان است چرا که ما در اقتصاد جهان از جایگاه ویژه‌ای برخورداریم و یکی از بزرگترین دارندگان منابع طبیعی به شمار می‌رویم. لازم به ذکر است که ۶۵،۸ درصد از شاخص‌های بورس مسکو به شرکت‌هایی مربوط می‌شود که در زمینه صنایع استخراجی فعالیت می‌کنند.

این شرکت‌ها تمایل دارند که سیستم‌های مقتدرانه‌تری را در زمینه اجرای معیارهای ESG به کار بگیرند (و در واقع برخی از آنها این کار را آغاز کرده‌اند).در ادامه اقدامات مهمی را که در حال حاضر در خط مقدم ESG در مسکو به کار گرفته می‌شود به اختصار توضیح می‌دهیم.

شاخص‌های پایداری

بورس مسکو اوایل ماه جاری اعلام کرد که هر روز شاخص‌های «مسئولیت و شفافیت» و «وکتور پایداری» را منتشر می‌کند. در حال حاضر ۲۲ شرکت در زمینه اصول ESG پیشگام هستند و در شاخص مسئولیت و شفافیت ثبت شده‌اند. شاخص وکتور پایداری ۱۵ شرکت را دربرمی‌گیرد که در محاسبات سالانه در زمینه ESG بهترین پیشرفت‌ها را دارند. ترکیب شاخص‌ها سالانه توسط بانفوذترین انجمن روسیه ،اتحادیه صنعتگران و کارآفرینان روسیه (RSPP) بررسی می‌شود. این محاسبات روزانه بخاطر تقاضای سرمایه‌گذاران آغاز شدند که مایل بودند در کنار بررسی عملکرد مالی، شرکت‌ها را از نظر مسئله ESG مورد ارزیابی قرار بدهند.

اوراق قرضه اجتماعی و سبز

خرید و فروش اولین اوراق سبز روسیه اوایل سال جاری در بازار درآمد ثابت بورس مسکو آغاز شد. این اوراق که سرمایه موردنیاز برای بازیافت زباله‌های شهری و پردازش ضایعات را در منطقه غرب سیبری فراهم کرد دقیقاً مطابق با «چارچوب سبزی» بود که در اصول اوراق سبز شرکت ICMA برای این دسته از اوراق در نظر گرفته شده بود. این آغاز راه اوراق سبز بود. در سال گذشته میزان صدور اوراق سبز در سطح جهان معادل ۱۱۳،۷ میلیارد دلار بوده است اما بورس مسکو معتقد است که برای جذب صادرکنندگان اوراق به سوی اوراق سبز می‌تواند از راهکارهای متفاوتی استفاده کند. بورس مسکو در اواخر سال جاری در بازار درآمد ثابت بخشی را با عنوان قسمت پایداری راه‌اندازی کرد و اوراق سبز و اوراق اجتماعی را در این بخش به کار گرفت. اوراق سبز سرمایه مورد نیاز برای پروژه‌هایی را فراهم می‌کند که در زمینه مسائلی مانند انرژی تجدیدپذیر، کارآیی انرژی، حفاظت از محیط زیست، حمل و نقل سازگار با محیط زیست، مدیریت آب و فاضلاب، و سازگاری با تغییرات جوی استفاده می‌شوند. اوراق اجتماعی از سرمایه‌هایی پشتیبانی می‌کند که برای تأمین خدمات ضروری و زیربنایی، مسکن ارزان‌قیمت، اشتغال‌زایی، ایمنی کار، توسعه اجتماعی و اقتصادی و ساخت مدرسه، مهدکودک، بیمارستان و سایر امکانات پزشکی به کار گرفته می‌شود.

برابری جنسیتی

در مارچ ۲۰۱۹ بورس مسکو برای دومین سال متوالی در جنبش « زنگ‌ها را به صدا دربیاورید» شرکت کرد. اهداف اصلی این جنبش عبارتند از: ۱. افزایش آگاهی تجاری زنان برای افزایش

قدرت اقتصادی آنها و ۲. ایجاد فرصت‌هایی برای بخش خصوصی برای بهبود برابری جنسیتی و توسعه پایدار. بورس مسکو با افتخار میزبان زنان برجسته‌ای بود که در امور مالی روسیه فعال هستند و در این گردهمایی حضور بهم رساندند.

بورس سهام پایدار سازمان ملل متحد

در ماه جاری بورس مسکو یکی از همراهان بورس سهام پایدار سازمان ملل خواهد شد. به همین منظور بورس مسکو به سایر بورس‌های اوراق بهادار می‌پیوندد تا اقدامات پایداری مالی خود را مورد ارزیابی قرار دهد.

ما در نظر داریم با همتایان خود در سراسر جهان همراهی کنیم و اهداف مشترکی را دنبال کنیم. ما می‌خواهیم بازارهای مالی سراسرجهان را شکوفا کنیم و از این طریق به رشد تجارت پایدار و مسئولانه کمک کنیم تا در انتها به اهداف توسعه پایدار سازمان ملل متحد (SDG) دست پیدا کنیم. در ماه‌های اخیر کارگاه‌ها، سمینارها و کنفرانس‌های منظمی را در حوزه ESG و سرمایه‌گذاری پایدار در شرکت ها برگزار کردیم.

ما ESG را در فصل آموزشی برنامه‌های آکادمی خود قرار دادیم تا سرمایه‌گذاران جوانی که در رشته ارتباطات تحصیل می‌کنند بر اصول این مفهوم تسلط پیدا کنند. از وقتی این پروژه‌ها و برنامه‌ها در ماه‌های اخیر آغاز به کار کرده‌اند بازار روسیه توجه بسیاری را به خود جلب کرده است. در حال حاضر صادرکنندگان اوراق و سرمایه‌گذاران هر دو منتظرند که بورس مسکو قوانین مربوط به ESG را تعریف و استانداردهای آن را در بازار روسیه مشخص کند و ما امیدواریم که بتوانیم راه را برای پیشروی آنها هموار کنیم.

BOLSA SANTIAGO

برند جدید بورس سانتیاگو

بورس سانتیاگو (شیلی) از لوگو و برند جدید خود رونمایی کرد. این چهره جدید موجب تقویت استراتژی و ارزش‌های این مجموعه به عنوان یک شرکت نوآور، شفاف، قابل اعتماد، پایدار و مبتنی بر فناوری خواهد شد. این برند جدید در نشست سالانه مشتریان و ذینفعان شرکت بورس سانتیاگو و با حضور بیش از ۵۰۰ تن از مدیران صنعت مالی رونمایی شد.

در این رویداد همچنین از وبسایت جدید بورس سانتیاگو به آدرس اینترنتی www.bolsadesantiago.com رونمایی شد. این وبسایت از ساختار مدرن‌تری برخوردار است و شامل داده‌ها و اطلاعات بیشتری درباره موضوعات زیست‌محیطی، اجتماعی و حاکمیتی (ESG) مورد توجه مشارکت‌کنندگان بازار است. این وبسایت جدید همچنین فعالیت‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و حاکمیتی خود بورس سانتیاگو در بخش‌های حاکمیت شرکتی و ارتباط با سرمایه‌گذاران را به صورت فهرست‌وار منتشر می‌کند و در عین حال دارای یک بخش اختصاصی آموزش مالی است. وجود یک بخش جامع برای معرفی محصولات و خدمات بورس به فعالان بازار از دیگر ویژگی‌های این وبسایت به شمار می‌رود.

خوان آندرس کاموس، رئیس هیأت مدیره بورس سانتیاگو که در این رویداد سخنرانی می‌کرد، گفت: «برند جدید بورس سانتیاگو یک نقطه عطف جدید یعنی سالگرد ۱۲۵ سالگی ما را برجسته می‌کند و مسیری را که تا امروز پیموده‌ایم، نشان می‌دهد. این برند جدید با انسجام و موقعیت قدرتمند ما به عنوان یک بازیگر مطرح در آمریکای لاتین همخوانی دارد. این برند همچنین نشان‌دهنده گستره فعالیت‌های ما در زمینه توسعه راهکارهای مورد نیاز فعالان و مشارکت‌کنندگان بازار، همچنین تلاش‌های ما برای ایفای نقش ارتباطی بیشتر به عنوان ارائه‌کننده فناوری اطلاعات در حوزه زیرساخت‌های مالی است.»

خوزه آنتونیو مارتینز، مدیرعامل بورس سانتیاگو نیز در سخنانی به تفسیر لوگوی جدید این شرکت پرداخت و گفت: «لوگوی جدید شرکت عامل تقویت شهر سانتیاگو به عنوان مرکز تجاری کشور شیلی است. حرف 'X' در انتهای نام شرکت که به واژه "بورس" اشاره دارد، نشانگر دیدگاه بین‌المللی بورس سانتیاگو است. واژه سانتیاگو، عنصر اصلی در لوگوی جدید است. در همین حال، پیشینه ۱۲۵ ساله این بورس با استفاده از رنگ آبی برجسته شده است و در طراحی حروف 'Santia' فونت‌های سنتی‌تر مورد استفاده قرار گرفته‌اند. از سویی، تیپوگرافی مدرنی که در طراحی حروف 'GO' به کار گرفته شده، نشان‌دهنده ویژگی تکنولوژیک، جهانی و پویای بورس سانتیاگو است. در نهایت، پیکان‌هایی که حرف 'X' را شکل می‌دهند، به چالش‌ها و فرصت‌هایی پیش‌روی بورس سانتیاگو در آینده اشاره دارند و حسی از حرکت به سوی جلو را القا می‌کنند و هم‌راستایی بورس سانتیاگو با مفهوم واژه 'GO' را نشان می‌دهند.

بزرگداشت پنجاهمین سالگرد تأسیس بورس تونس

بورس تونس (TSE) به عنوان یک نهاد عمومی مسئول تشکیل، سازماندهی و مدیریت بازار اوراق بهادار در سال ۱۹۶۹ میلادی تأسیس شد. از جمله وظایف مهم بورس تونس، تسهیل روند جذب سرمایه برای شرکت‌ها و تشویق مردم به سرمایه‌گذاری در صنعت اوراق بهادار و سهام شرکت‌ها بود.

در ژانویه ۱۹۸۷ میلادی، بورس تونس یک برنامه تعدیل ساختاری به اجرا درآورد و بر این اساس، چارچوب قانونی بازار مالی تونس با حضور اوراق قرضه و صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک، در سال ۱۹۸۸ مدرنیزه شد. یک سال بعد، قانون جدیدی برای بازارهای سرمایه ارائه شد که خواستار گسترش پس‌انداز عمومی بود. این قانون، مسئولیت حمایت و حفاظت از سرمایه‌گذاران را به عهده بورس تونس گذاشت.

سال ۱۹۹۴ سال بسیار مهمی برای بورس تونس بود. در این سال، قانون سازماندهی مجدد بورس به تصویب رسید و بر اساس آن، بورس دولتی تونس به دو بخش ناظر دولتی (رگولاتور) و بورس خصوصی (شرکت) تقسیم شد. این تجدید سازمان تحت نظارت و راهبری وزارت اقتصاد تونس انجام شد. همچنین در همین راستا یک نهاد سپرده‌گذاری مرکزی تأسیس شد. البته تحقق کامل برنامه تجدید سازمان بورس تونس در سال ۲۰۰۰ به سرانجام رسید. حال پس از گذشت ۵۰ سال، بورس تونس که در سال ۲۰۱۸ به عضویت فدراسیون جهانی بورس‌ها درآمده بود، بر پایه پروژه موسوم به "ارزیابی و طراحی مجدد چارچوب قانونی و نظارتی برای بازارهای سرمایه" دوباره در آستانه تحولی جدید قرار گرفته است. هدف از اجرای این پروژه، ایجاد یک محیط نظارتی و قانونی توانمند است به طوری که از توسعه بازارهای مالی تونس حمایت کند و آن را تا حد ممکن به سطح استانداردهای بین‌المللی ارتقا دهد. بورس تونس در راستای بزرگداشت پنجاهمین سالگرد تأسیس خود، نخستین دوره "گردهمایی بورس تونس" را برگزار کرد. جذابیت بازار مالی تونس و برنامه آن برای تأمین مالی شرکت‌های کوچک و متوسط (SMEs)، همچنین بررسی شرایط عمومی اقتصاد این کشور، بن‌مایه اصلی این همایش را تشکیل می‌داد. این گردهمایی همچنین فرصت مناسبی برای تقدیر از مدیران پیشین بورس تونس بود که طی ۵۰ سال گذشته، هر یک سهمی در رشد بازار سرمایه این کشور داشته‌اند.

تونس، کشور کوچکی در شمال قاره آفریقاست که با کشورهای الجزایر و لیبی و دریای مدیترانه هم‌مرز است. این کشور پس از بحران مالی سال ۲۰۰۸ و تحولات بهار عربی سال ۲۰۱۱ با چالش‌های متعددی مواجه شد. این چالش‌ها بر اقتصاد ۱۳۷ میلیارد دلاری (بر مبنای برابری قدرت خرید) تونس اثرات منفی بر جا گذاشت. ارزش بازار سهام تونس نزدیک به ۱۰ میلیارد دلار و تعداد شرکت‌های پذیرفته شده در آن، ۵۰ شرکت است. TUNINDEX شاخص بورس تونس اگرچه از ابتدای سال ۲۰۱۹ با افتی ۱,۵ درصدی مواجه بوده، اما طی ۵ سال گذشته رشد قابل قبولی را تجربه کرده است. بیش از ۶۳ درصد از تولید ناخالص داخلی تونس در اختیار بخش خدمات، ۲۶ درصد در اختیار بخش صنعت و حدود ۱۱ درصد در دست بخش کشاورزی است.

عملکرد بازارهای سهام جهان در نیمه نخست ۲۰۱۹

فدراسیون جهانی بورس‌ها گزارش عملکرد بورس‌های جهان در نیمه نخست سال ۲۰۱۹ را منتشر کرد. در این نوشتار، مهم‌ترین نکات این گزارش که در نشریه فوکوس (آگوست ۲۰۱۹) منتشر شده است، ارائه می‌شود.

ارزش بازارهای جهانی در نیمه نخست سال ۲۰۱۹ با ۱,۶ درصد رشد نسبت به مدت مشابه سال ۲۰۱۸ مواجه شد.این افزایش ارزش بازار پس از افت شدید پایان سال ۲۰۱۸ رخ داد. این افت شدید از سال ۲۰۱۴ به بعد بی‌سابقه بود. با توجه به بهبود شرایط در نیمه نخست امسال، ارزش بازار داخلی نسبت به پایان نیمه نخست سال ۲۰۱۸ وضع بهتری دارد (رشد ۱,۶ درصدی).

در مقایسه با نیمه دوم سال ۲۰۱۸، سرمایه بازارهای جهانی در پایان نیمه نخست ۲۰۱۹ رشدی ۱۷,۸ درصدی را شاهد بود.

این افزایش تحت تأثیر رشد ارزش بازار در منطقه آمریکا (۱۷,۶ درصد)، آسیا-اقیانوسیه (۲۱,۳ درصد) و منطقه اروپا-خاورمیانه-آفریقا (۱۳,۶ درصد) تحقق یافت.در مجموع، این افزایش مداوم بود و در شش ماه اول امسال هر ماه ادامه یافت، مگر در ماه می‌که کاهش ۴,۳ درصدی به ثبت رسید.هر سه منطقه مورد اشاره شاهد این روند یکسان بودند: رشد ماه به ماه، افت در ماه می‌و رشد نهایی در ماه ژوئن.در مقایسه با نیمه نخست سال ۲۰۱۸، ارزش معاملات جهانی سهام ۱۱ درصد کاهش یافت و این در حالی است که تعداد معاملات شاهد رشدی ۱۱,۴ درصدی بود. روندهای منطقه‌ای واگرا عامل ثبت این ارقام بوده‌اند.

در نیمه نخست امسال، مسیر حرکت بازارهای منطقه آسیا-اقیانوسیه متفاوت بود. ارزش معاملات سهام در این منطقه با ۵,۵ درصد رشد و تعداد معاملات نیز با ۲۳,۸ درصد رشد نسبت به نیمه نخست سال ۲۰۱۸ روبه‌رو شد.

در مقایسه با آمارهای نیمه نخست سال ۲۰۱۸، دو منطقه آمریکا و اروپا-خاورمیانه-آفریقا شاهد افت ارزش و تعداد معاملات سهام بودند. ارزش معاملات سهام در این دو منطقه به ترتیب ۱۷,۴ و ۲۵,۸ درصد کاهش یافت. همچنین تعداد معاملات سهام به ترتیب شاهد افت ۵,۵ و ۱۵,۶ درصدی بود.

تعداد شرکت‌های پذیرفته شده نسبت به نیمه نخست سال ۲۰۱۸ شاهد افت ۰,۵ درصدی بود.در پایان نیمه نخست امسال، در مجموع تعداد شرکت‌های پذیرفته شده اندکی کاهش یافت. این تغییر عمدتا ناشی از کاهش ۲,۳ درصدی تعداد شرکت‌های فعال در بورس‌های منطقه اروپا-خاورمیانه-آفریقا بوده است. در دو منطقه آسیا-اقیانوسیه و آمریکا تعداد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس به ترتیب ۰,۵ و ۱,۴ درصد افزایش یافت.در مقایسه با نیمه دوم سال ۲۰۱۸، اساسا تعداد کل شرکت‌های فعال در بورس‌ها شاهد رشد ناچیزی در هر سه منطقه بود.

در نیمه نخست امسال ورود شرکت‌های جدید به بورس‌ها در مقایسه با مدت مشابه سال قبل کاهش یافت.در شش ماه نخست سال ۲۰۱۹ تعداد عرضه‌های اولیه سهام نسبت به شش ماه اول سال ۲۰۱۸ با ۳۵,۲ درصد افت مواجه شد. این کاهش در هر سه منطقه آسیا-اقیانوسیه (۳۲,۷ درصد)، آمریکا (۲۲,۳ درصد) و اروپا-خاورمیانه-آفریقا (۵۵,۴ درصد) رخ داد.

ورود سرمایه از طریق عرضه‌های اولیه نیز به میزان ۱۹,۳ درصد کاهش پیدا کرد. در منطقه آسیا-اقیانوسیه این کاهش معادل ۳۲ درصد بود. منطقه اروپا-خاورمیانه-آفریقا شاهد افت شدیدتری به میزان ۵۱,۸ درصد بود. تنها در منطقه آمریکا رشد ۱۸,۷ درصدی ورود سرمایه به بورس‌ها را شاهد بودیم.با وجود کاهش تعداد شرکت‌های پذیرفته شده، بورس‌های منطقه آمریکا به دلیل تعداد بالای عرضه‌های اولیه سهام با افزایش جریان ورودی سرمایه روبه‌رو شدند. برخی از مهم‌ترین عرضه‌های اولیه مربوط به شرکت شبکه فناوری و حمل‌ونقل Lyft) (Nasdaq، شرکت Chewy) (NYSE و شرکت Neoenergia) (B۳ بود. سرمایه حاصل از این سه عرضه اولیه به ترتیب ۲,۳ میلیارد دلار، بیش از یک میلیارد دلار و حدود یک میلیارد دلار بوده است. در شش ماه نخست سال ۲۰۱۹ بورس نیویورک با جذب ۱۶,۸ میلیارد دلار بالاترین میزان جذب سرمایه از طریق عرضه اولیه سهام در منطقه آمریکا را به خود اختصاص داد. در نیمه نخست سال ۲۰۱۹ حدود ۶۰ درصد از کل عرضه‌های اولیه سهام مربوط به منطقه آسیا-اقیانوسیه بود که بیش از ۲۷ میلیارد دلار نصیب شرکت‌های بورسی این منطقه کرد. در این میان، بورس هنگ‌کنگ به تنهایی با ۶۳ عرضه اولیه حدود ۸,۸ میلیارد دلار سرمایه جدید جذب کرد.

در منطقه اروپا - خاورمیانه - آفریقا، تنش و بی‌ثباتی سیاسی ناشی از مشکل برگزیت و تغییر نخست‌وزیر انگلستان تأثیر منفی بر تعداد شرکت‌های پذیرفته شده و جریان ورودی سرمایه به بورس‌های این منطقه داشته است. با این حال، بورس لندن با ۳۲ عرضه اولیه سهام توانست ۵,۹ میلیارد دلار سرمایه جدید جذب کند. همچنین بورس‌های دویچه بورس آلمان و اسلو نروژ نیز به ترتیب بیش از ۱,۵ میلیارد دلار و ۱,۲ میلیارد دلار از طریق عرضه اولیه سهام جذب کردند.

پاسخ WFE درخصوص بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط

فدراسیون جهانی بورس به نظرات هیأت ثبات مالی در مورد «تأثیر اصلاحیه‌های مالی روی تأمین سرمایه بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط» پاسخ می‌دهد.

اعضای فدراسیون جهانی بورس تلاش می‌کنند تا راه‌های جدیدی برای سرمایه‌گذاری در بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط (SME) ارائه کنند. در واقع بسیاری از اعضای فعال فدراسیون روی پلتفرم‌های SME کار می‌کنند و اوقات بسیاری را به این مسئله اختصاص می‌دهند. عده زیادی از این فعالان بازار در کنار تلاش برای تأمین پلتفرم‌های فهرست‌بندی برای بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط، قبل و بعد از این فهرست‌بندی‌ها از این روند پشتیبانی می‌کنند. آنها پلتفرم‌های مالی جایگزینی را تأمین می‌کنند که با کمک آنها می‌توانند به سرمایه استقراضی دسترسی پیدا کنند یا مکانیسم‌هایی را پیشنهاد می‌کنند که با کمک آنها می‌توانند میان شرکت‌ها و سرمایه‌گذاری سهامداران/سرمایه‌گذاری خطرپذیر ارتباط برقرار کنند.

فدراسیون جهانی بورس در مورد جنبه‌های مختلف بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط تحقیقات گسترده‌ای انجام داد. این تحقیقات از طریق کارگروه بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط انجام شد. در این کارگروه چالش‌های مختلفی که این بنگاه‌ها در اکوسیستم مالی با آن مواجه می‌شوند مورد بررسی قرار گرفتند. این تحقیقات پژوهش‌هایی از این قبیل را شامل می‌شوند: بورس بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط (که در مارچ ۲۰۱۶ با حمایت بانک جهانی انجام شد) ، سرمایه‌گذاری در بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط و بازارهای سهام (فوریه ۲۰۱۷)، بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط و بورس (که در جولای ۲۰۱۷ با همکاری مؤسسه میلکن انجام شد)، شرکت‌های خانوادگی و فهرست‌بندی: فرصتی برای بازارهای سرمایه عمومی (فوریه ۲۰۱۸)، و بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط در فدراسیون جهانی بورس-نقطه‌داده‌های مهم و مروری بر این بنگاه‌ها (اکتبر ۲۰۱۸).

فدراسیون جهانی بورس در واکنش به این گزارش‌ها پیشنهاد کرد که برای بهبود شرایط این بنگاه‌ها و استفاده بهینه آنها از بازارهای عمومی اصول و قوانین خاصی به کار گرفته شوند تا بتوانند به سرمایه مورد نیاز خود دست پیدا کنند و از سایر منافع فهرست بندی بهره‌مند شوند. پیشنهادات فدراسیون از این قرار است: کاهش هزینه‌های فهرست‌بندی، افزایش اطلاعات موجود در مورد بنگاه‌های اقتصادی کوچک و بزرگی که فهرست‌بندی شده‌اند، اشاره به موانع استفاده از بازارهای عمومی، بررسی مکانیسم‌های تجاری بازار ثانویه برای ارزیابی تأثیر آنها روی جذابیت بازار، و سرمایه‌گذاری روی آموزش بازار کارآمد برای شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران.

تیم فوکس فدراسیون جهانی بورس- مارس ۲۰۱۹

کلیاتی از شرکت «سرمایه‌گذاری توسعه گوهران امید»

سرمایه‌گذاری توسعه گوهران امید در سال ۱۳۸۳ به ثبت رسیده و از ۳۰خرداد ماه ۱۳۹۵ در بازار اول فرابورس و با نماد «گوهران» مورد داد و ستد سهامداران قرار گرفته است.

خلاصه وضعیت پرتفوی در تاریخ ۱۳۹۸/۰۷/۳۰:

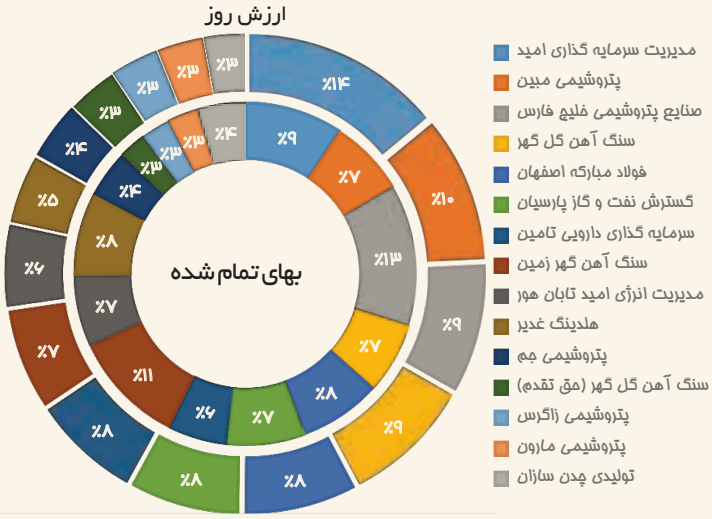
جمع ارزش روز پرتفوی معادل ۶۹۳ میلیارد تومان می باشد که نسبت به بهای تمام شده معادل ۸۶ درصد افزایش دارد.
جدول زیر وضعیت پرتفوی را نشان می‌دهد:

وضعیت پرتفوی

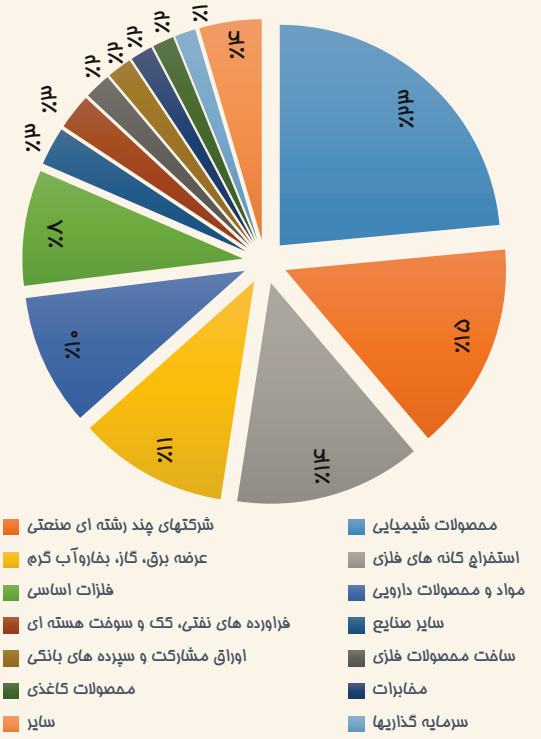
شرح	بهای تمام شده	ارزش روز	ارزش افزوده
بورسی	۳,۵۱۰,۳۱۷	۶,۷۱۸,۷۲۲	۳,۲۰۸,۴۰۵
غیر بورسی	۲۱۳,۸۶۲	۲۱۳,۸۶۲	–
مجموع	۳,۷۲۴,۱۷۹	۶,۹۳۲,۵۸۴	۳,۲۰۸,۴۰۵

ارقام میلیون ریال

وضعیت پرتفوی بورسی بر اساس شرکت:

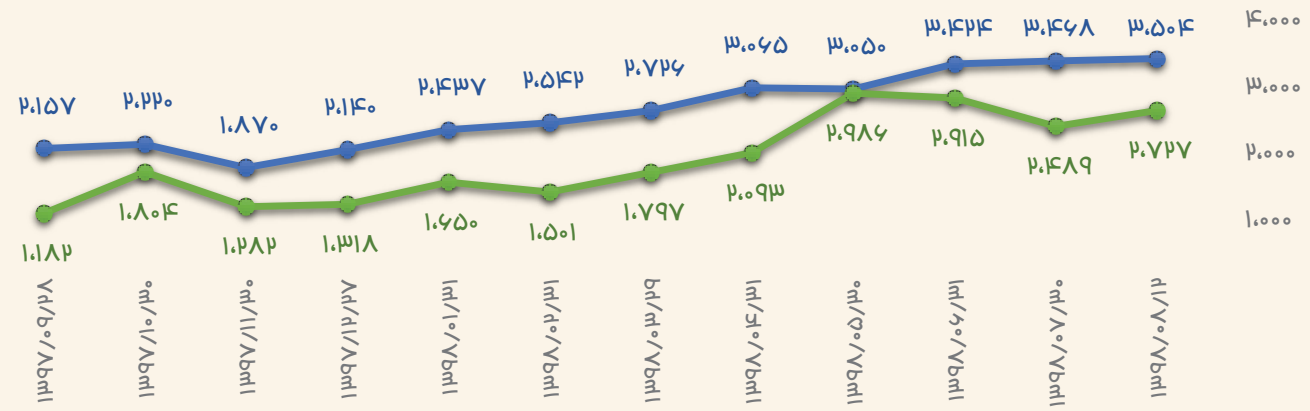

وضعیت پرتفوی بورسی صنعت بر اساس ارزش روز:

محاسبه خالص ارزش دارایی ها

خالص ارزش دارایی ها ازابتدای سال مالی از مبلغ ۲,۱۵۷ ریال به ۳,۵۰۴ ریال به ازای هرسهم افزایش یافت (معادل ۶۲ درصد شرکت طی این بازه اقدام به برگزاری مجمع عادی سالانه سال مالی ۹۷ شده و ۲۵۰ ریال تقسیم سود شد). عمده دلیل رشد خالص ارزش دارایی‌ها را می توان چیدمان مناسب پرتفوی از لحاظ شرکت و صنعت در کنار شرایط و جو مناسب بازار دانست.

شرکت سرمایه‌گذاری توسعه گوهران امید در تاریخ ۱۳۹۷/۰۷/۰۴ مجوز صندوق بازارگردانی گوهرفام امید(Multi NAV) را اخذ نموده و بازار گردانی ۵ نماد "گوهران" "وهور" "وامید" "پکویر" و "سهرمز" را آغاز نمود. ۹۰درصد واحدهای ممتازتحت مالکیت شرکت گوهران امید و ۱۰ درصد نیز متعلق به شرکت مدیریت انرژی امید تابان هور می‌باشد. کل خالص ارزش دارایی‌های صندوق در حال حاضرمبلغ ۴۱۴ میلیارد ریال و NAV صدورهر واحد نیز ۱,۳۷۰,۹۴۳ ریال می‌باشد که بازدهی حدودا ۳۶ درصدی داشته است.

این صندوق با برخورداری از کادری مجرب و حرفه‌ای آماده انجام عملیات بازار گردانی برای ناشرین محترم بورس و فرابورس می‌باشد.

اقتصاد کلان

ریشه‌یابی دلایل فساد در اقتصاد ایران در گفت‌وگو با
حسن فروزان‌فرد، رئیس کمیسیون حمایت قضایی و مبارزه با فساد اتاق تهران:

سوت پایان فساد با «سوت زنی»

۲۳

جایگاه تحریم‌ها در معادلات جدید جهانی

۲۵

تحریم‌ها بی‌اثر می‌شود؟

۲۷

لزوم وجود برنامه راهبردی مشخص

۲۸

اقتصادی بامعاملات شخصی و فساد

حمید پاداش
اقتصاددان و عضو هیأت علمی دانشگاه تهران

در سال‌ها و ماه‌های اخیر، از سطوح فراگیر فساد در اقتصاد ایران، صحبت‌های فراوانی شده است؛ ریشه‌ها و دلایل زیادی برای بروز فساد در ادبیات نهادگرایی در قالب رویکردها و نظریات حاکمیت شرکتی مطرح شده است. یکی از ریشه‌های اصلی شکل‌گیری فساد،فقدان قوانین مرتبط با پدیده‌ای به نام معاملات شخصی (self-dealing) است. این پدیده به سوء استفاده مدیران شرکت‌های سهامی عام در مواجهه با سهامداران خرد و تضاد بین منافع سهامداران عمده و خرد و همین طور تضاد بین منافع سهامداران و منافع مدیران بر می‌گردد. طبق نظر برخی محققان مانند ویشنی و شلایفر، در ۲۰ سال گذشته رویکردهای آکادمیک و تجربی به حاکمیت شرکتی، بطور فزاینده‌ای بر مشکل مصادره دارایی سرمایه‌گذار که تحت عنوان "معامله شخصی "بدان اشاره می‌شود، تمرکز کرده است. ریشه این پدیده از آنجا نشات می‌گیرد، افرادی که کنترل شرکت را در دست دارند، خواه مدیر، خواه سهامدار عمده و یا هر دو، می‌توانند از قدرت خود برای انتقال ثروت شرکتی به خود استفاده کنند ؛ در حالی که باید آن را با دیگر سهامداران (یا همان سهامداران خرد) سهیم شوند.

در تحقیقات اولیه، مسئله معاملات شخصی عمدتا بر مسائلی هم‌چون سوء استفاده از حق مدیریتی، تلاش مدیریتی و سرمایه‌گذاری، بیش از نیاز تمرکز داشت؛ در حالی که در نظریات جدید ، بر توان مدیران به انتقال ثروت شرکت به نفع خودشان تمرکز شده است. اندازه این انتقال‌ها از طریق تخمین مزایای شخصی کنترل قیمت سهام با حق رای بالاتر و زد و بند در کنترل سهام شرکت‌های خریداری شده، محاسبه می‌شود.

بدین ترتیب معاملات شخصی در چندین حالت ممکن است اتفاق بیفتد؛ گاهی ممکن است مدیران شرکت به جای توزیع سود حاصل از عملیات شرکت بین سهامداران، به دنبال تأمین منافع خود باشند. در حالتی دیگر، معامله شخصی زمانی رخ می‌دهد که به هر طریقی (قانونی و یا غیر قانونی) ، انتقال منافع، دارایی و سود به خارج از بنگاه و به نفع افرادی که بنگاه را کنترل می‌کنند، رخ دهد. در یک حالت دیگر، ممکن است یک هلدینگ با فروش و انتقال سهام به شرکت‌های فرعی و وابسته خود، به معاملات درون گروهی دست بزند.

در این حالت، الزاما فساد رخ نمی دهد؛ ولی ممکن است عملکرد مالی طرفین معامله متورم شده و عملکرد واقعی با عملکرد مالی، اشتباه گرفته شود؛ بنابراین، سهامدار با عملکرد غیر واقعی مواجه می‌شود. مهم‌ترین اثر معاملات شخصی در اقتصاد، کنار گذاشتن فضای رقابت سالم از طریق مکانیسم‌های فسادزاست.

در اقتصاد ایران، در قوانینی نظیر ماده ۱۲۹ قانون تجارت ، اشاره‌هایی به معاملات شخصی شده و دو مرجع قانونی(شورای رقابت و دادگاه) برای رسیدگی به معاملات شخصی در ایران تعریف شده است، اما هنوز فاصله زیادی با قوانین موجود در دنیا ، در این زمینه وجود دارد.

از نظر بانک جهانی، کشورهایی که مکانسیم‌های موثری برای حل تعارض منافع ناشی از معاملات شخصی طراحی می‌کنند؛ در گام اول، همه شرکت‌ها را ملزم به افشای آنی معاملات و افشای منافع ویژه آن می‌کنند. در گام دوم،؛ سهامداران مطابق قانون، مدیران شرکت را در قبال معامله و مسئول و پاسخگو کرده و اگر شرایط معامله ناعادلانه بود، مدیران را مجبور به لغو معامله می‌کنند. همچنین، قانون به سهامداران اجازه می‌دهد تا مدیران شرکت را به دلیل حمایت از معاملات شخصی به دادگاه بکشانند. با فراهم کردن این شرایط می‌توان منافع متعارض سهامداران و مدیران را همسو کرد. کاملا روش است که در اقتصاد ایران، هر دو ساز و کار مرجع، حاوی اشکال هستند؛ هم شورای رقابت توانایی جلوگیری از اخلال در رقابت را از دست داده است و هم دادگاه‌های تخصصی رسیدگی به معاملات شخصی در کشور وجود ندارد؛ حتی مکانیسم‌های قانونی برای رسیدگیبه انواع تبانی چنین معاملاتی عمدتا مبتنی بر ماده ۱۲۹قانون تجارت صورت می‌گیرد که آن هم معمولا توسط حسابرسان افشا و توسط مجامع شرکت‌ها از سوی سهامداران تنفیذ می‌شود.

بنابراین مهم‌ترین نکته که درباره معاملات شخصی وجود دارد ، این است که نقش قانون در حل مسئله معامله شخصی را تعریف کنیم؛ یک رویکرد اغماض و چشم پوش از مسئله تعارض

منافع اســت. با این فــرض پارادایمی که حل آن را به عمده مکانیســم بازار بگذاریم و اجازه دهیم نیروهای بازار این مشــکل را خودشــان حل کنند. ایــن رویکرد هــم از لحاظ تئوری ناقص اســت و هــم عملی نیســت. به همین دلیــل هیچ جامعه‌ای از این رویکرد اســتفاده نمی کند. به این دلیل ساده که در یک محیط فاقد مقررات، تمایل به فســاد و عدم شفافیت بســیار بالا می‌رود. عده فرصت‌های فسادزا از خلاءهای قانونــی بر می‌خیزد. در یک رویکرد دوم، جامعه می‌تواند همه تراکنش‌های دارای تضــاد منافع را بطــور کامل ممنــوع کند؛ به ایــن معنا که همــه معاملات بین شــرکت‌ها و کنترل‌شــدگان آن، یا هــر واحد دیگری که تحت کنترل آنهاست، می‌تواند از طریق قانون منع شــود. این رویکرد هم طوری است که در عمل هیچ جامعه‌ای چنیــن رویکردی را بکار نمی بندد، شــاید به این دلیل که بســیاری از این گونه معامــلات از لحاظ اقتصادی معقول هستند. راه حلی که باقی می‌ماند این است که ساز و کارهای حقوقی در سطح کلان را به ساز و کارهای خود کنترلی در ســطح افراد متصل کنیم؛ شواهد علمی متعددی نشان می‌دهد که تأثیر اقتصادی معاملات شخصی و مقررات در برابر چنین فعالیت‌هایی در کشورهای مختلف بسیار متفاوت است و تاکنون مطالعات جامعی برای توصیــف آن در همه کشــورها از جمله ایران صورت نگرفته است. برخی محققان مانند گریفین و دیگران (۲۰۱۴) تاکید می‌کنند که استانداردسازی سیاست‌ها در کشورها می‌تواند تا حد زیادی کارســاز باشد . در این چارچوب، یک نظام حکمرانی خوب باید تعریف شود که در آن سیاســت‌های رسمی مبتنی بر فرهنگ ملــی، طراحی و اجرا شــود. دلیل این امر، آن است که فرهنگ ملی می‌تواند بصورت مستقیم و از طریــق اثرگذاری بــر ادراک و تمایل افراد بــه تضییع حق ســهامداران، مانع از معاملات شخصی شود. در این صورت، فرهنگ از طریق ســاز و کارهای خود کنترلی افراد جانشــین قوانین شــده و حفاظت از حقوق ســهامداران بصورت طبیعی ایجاد می‌شود.

نکته نهایی که می‌شــود بر آن اساس، این نوشــتار را جمــع بندی کرد ، این اســت که معاملات شــخصی که یکی از نشانه‌های بروز فســاد در کشــورها از جمله در ایران اســت، می‌تواند از طریق ســاز و کارهای قانونی و هم از طریق ســاز و کارهای خودکنترلی افراد در جامعــه، تا حد زیادی کنترل شــود. عملیاتی کردن چنین ایده‌ای در ایران، دهه‌ها زمان نیاز دارد، ولی زمینه‌های اجرایی آن وجود دارد.

شفافیت درمانی
درمان سرطان فساد

نفیسه‌مجردی
خبرنگار

فســاد اقتصادی چهره‌هــای مختلفی دارد، گاهی به شــکل رشــوه و کلاهبــرداری نمایان شده و گاهی هم به اختلاس‌های نجومی اطلاق می‌شود. فساداقتصادی تمامی ارکان اقتصادی کشــور را تحت تأثیر می‌گذارد. این مسائل که همه را با عنوان فســاد اقتصادی می‌شناســیم تأثیر مهمی بــر فضای کســب و کار و اقتصاد کشــور دارد. فســاد اقتصادی آثار منفی بسیار خود را متوجه تخصیص نامناســب و نامساوی منابــع مالی و ارزی بین افــراد جامعه می‌کند. یکی از مشــکلاتی که در پی فساد در کشورها ایجاد می‌شــود را می‌توان ناتوانی دولت در اجرا و گســترش طرح‌های عمرانی و آبادانی کشور دانست. افزایش فاصله طبقاتی و بی‌عدالتی در جامعــه هم یکی دیگــر از مهم‌ترین پیامدهای فساد است. با به وجود آمدن و ریشه بستن فساد اقتصادی در جوامع، منابع مالی کشور در دست تعدادی معدود جابه‌جا می‌شود و اقشار مختلف جامعــه از ایــن منابع بی‌نصیــب خواهند ماند. فســاد را می‌توان به ســرطان شبیه دانست که با وارد شدن به کالبد نظام اقتصادی و اجتماعی کشــورها، بــر تمامی منابــع و آبادانی‌ها چنگ می‌انــدازد و آرام آرام همــه جــا را فرا می‌گیرد و زایل می‌کند.در کشــور ما بــه تازگی رویکرد قــوه قضاییه در برخورد با فســاد تغییر کرده و این مســئله به صورت جدی‌تری در آن دنبال می‌شود.بسیاری از کارشناسان این نوع برخورد را مقابله با "فاسد" می‌دانند و این روش را روش عملی ریشه‌کنی فساد قلمداد نمی‌کنند.

شفافیت از طریق دولت الکترونیک حاصل می‌شود

شهاب‌الدین بی‌مقدار، نایب رئیــس اول فراکســیون شفاف‌سازی و سالم سازی اقتصــاد و انضبــاط مالــی مجلس شورای اسلامی در گفت‌وگو با بازاروســرمایه با اشاره به پیامدهای منفی اقتصادی و اجتماعی فســاد گفت:«روند پیچیده بورکراسی‌های اداری و فسادانگیز بودن این روند باید تصحیح شــود. اصــلاح قوانین و مقــررات مربوط بــه ارتقای ســلامت اداری و مبارزه با فســاد و پایش اجرای قوانین مبارزه با فساد لازمه‌ای برای مبارزه با فساد است که باید در دســتور کار قــرار گیرد. علاوه بــر آن برای مبارزه با فســاد اقتصادی باید در کشور تقسیم کار ملی انجام شــود و نهادهای اجرایی و دست اندرکاران مختلــف با یکدیگر همکاری بیش از پیش کرده و به صورت همگانی و منجســم به مبارزه با این مشکل بپردازند.

یکی از گام‌های موثر در مبارزه با فساد و عوامل به وجود آورنده آن را می‌توان افزایش شفافیت در تصمیــم گیری‌ها و اقدامات دســتگاه‌های مختلف نظام دانســت. بــرای مبارزه با فســاد باید از مردم یاری خواســت، مردم باید بتوانند در افشــاگری فســاد نقش و برای از بین رفتن این معضل با دولت و بخش خصوصی همکاری داشته باشند.

باید قانونی تدوین شــود که بر اساس آن مردم بتوانند به راحتی به افشــاگری فســاد دســت بزنند و اطلاع دادن فســاد را نه تنها در امنیت انجام دهند که بابت این افشــاگری پاداش هم دریافت کنند.»

بی مقدار ادامه داد:«دولت برای مبارزه با فساد برنامه‌هایی دارد.سیستم الکترونیک می‌تواند با شــفافیتی که ایجاد می‌کند در تمامی ارگان‌ها و نهادها مانع فساد شــود. زیرساخت‌های لازم برای الکترونیک شدن سیستم آغاز شده است. فساد باعث شده یک عده به پول‌های کلانی که حق مردم اســت به راحتی دست‌اندازی و حتی آن را از کشــور خارج کنند. باید به مردم آزادی داده شــود که اگر متوجه فسادی در هر کجای سیستم و سازمانی می‌شوند به راحتی دست به افشاگری بزنند.رسانه‌ها باید به راحتی فسادها را

گزارش کنند و فضا برای آن‌ها باز باشد.»

نایب رئیس فراکسیون شفاف‌سازی در ارتباط با به وجود آمدن شفافیت با روی کار آمدن سیستم الکترونیک گفت:«با الکترونیک شدن سیستم همه چیز به صورت واضح مشخص می‌شود.خرید و فروش‌ها، پرداخت مالیات، اعطای وام و تمامی مسائل در سیستم با الکترونیک شدن شفاف می‌شود.اگر سیستم الکترونیک راه‌اندازی شود دیگر بانکی جرات نمی‌کند به شخصی وام‌های میلیاردی بدهد!»

بی‌مقدار در ارتباط با عملکرد قوه قضاییه در مواجه با فساد اقتصادی گفت:«به نظرم قوه قضاییه با "فاسد" مبارزه می‌کند و لازم است برای مبارزه با فساد شفاف‌سازی با استفاده از سیستم الکترونیک انجام شود، در آن شرایط می‌توان با فساد مبارزه کرد نه فاسد.»

این نماینده مجلس معتقد است: یکی از عوامل به وجود آوردنده فساد، "پارتی بازی" است. اگر مدیران لایق با توجه به تخصص و سوادشان در جایگاه مدیریت قرار گیرند و از فامیل بازی و باندبازی جلوگیری شود، بسیاری از فسادها در نطفه خاموش خواهد شد.

با فساد نهادینه‌شده مبارزه شود نه با فاسد

مصطفی کواکبیان دبیرکل حزب مردم‌سالاری در ارتباط با مبارزه با فساد اقتصادی گفت:«من یک بار در مجلس گفتم، تا فساد در این وطن کفن نشود، این وطن، وطن نشود!عقیده من همین است اگر فساد ریشه‌کن نشود مانند خوره ارکان مختلف نظام را می‌خورد.

کسی نمی‌تواند بگوید در تمامی قوه‌ها و ارگان‌ها همگی افراد فاسد هستند و فساد وجود دارد، اما زمینه فساد و فسادخیزی در تمامی لایه‌ها دیده می‌شود و باید با استفاده از شفافیت کنترل شود.»

کواکبیان ادامه داد:«به جای مبارزه با فاسد باید با فساد نهادینه‌شده مبارزه کرد.یکی از مهم‌ترین ابزارهای دولت برای مبارزه با فساد، دولت الکترونیک است.باید تمامی اقدامات و تصمیمات در هر سه قوه به صورت شفاف ارائه شود و هیچ نقطه مبهمی از دید مردم و رسانه‌ها پنهان نباشد.» این نماینده مجلس از اعلام دارایی‌ها و اموال نمایندگان و مسئولان برای ایجاد شفافیت در جامعه استقبال کرد و گفت:«بر اساس قانون باید تمامی مقامات اموال خود را به صورت شفاف به رئیس قوه قضاییه اعلام کنند. این قانونی است که چهل سال بر زمین مانده و باید اجرایی شود. قانون می‌گوید ارائه اطلاعات در باره اموال و دارایی مقامات باید به صورت محرمانه و در اختیار رئیس قوه قضاییه باشد؛ اما به نظر من باید اطلاعات در دسترس همه قرار گیرد، آن را که حساب پاک است، از محاسبه چه باک است؟»

کواکبیان ادامه داد:« باید با فساد برخورد شود و برخورد جناحی و سیاسی با فساد صورت نگیرد. قوه قضاییه باید در مورد اختلاف حساب‌هایی که در رابطه با ارگان‌هایی چون شهرداری تهران به وجود می‌آید هوشیارانه عمل کند و از اختلاف حساب‌های چند هزار میلیاردی نگذرد. قوه قضاییه باید بررسی کند که چطور مبلغ بدهی شهرداری تهران را یک بار ۶۹هزار میلیارد تومان و یک بار ۱۶ هزار میلیارد تومان اعلام می‌کنند.۵۳ هزار میلیارد تومان رقم کمی برای چشم‌پوشی نیست.قوه قضاییه باید به بررسی این مسائل هم ورود کند.»

شفاف‌سازی قطعه گمشده پازل مبارزه با فساد

سعید اسلامی بیدگلی، پژوهشگر حوزه فساد اقتصادی درباه ریشه‌های ایجاد فساد گفت: موضوع فساد اقتصادی، موضوع تازه‌ای نیست ولی به تازگی به روی سطح آب آمده است و مردم این کف را روی آب می‌بینند. سال‌هاست که در گزارش سازمان شفافیت بین‌الملل در رتبه‌های بسیار بدی قرار داریم.

آخرین رتبه‌ای که داشتیم در میان ۱۸۰ کشور در رتبه ۱۳۰ جهان است که این نشان می‌دهد وضعیت کشور ما در شفافیت و فساد خوب نیست. طبیعی است که وقتی فساد در چنین عمقی وجود دارد جز به جز اقتصاد ما نمی‌تواند از این فساد در امان باشد و ما به سادگی فساد را در همه بخش‌های کشور از جمله صادرات، واردات، تولید، نظام بانکی و... می‌بینیم.

هر کدام از این بخش‌ها با توجه به بازیگرانی که دارند و میزان دخالت دولت و حاکمیت در درجات مختلفی دچار این پدیده هستند. تقریبا می‌توان گفت هیچ بخشی از این قاعده مستثنی نیست.

اسلامی در پاسخ به این پرسش که نظام بانکی کشور تا چه میزان در به وجود آمدن فساد دخیل بوده است، گفت: «نظام بانکی به علت اینکه سهم کنترل‌های دولتی به خصوص در سه دهه بعد از انقلاب در آن زیادتر بوده و سهم بیش‌تری از دخالت‌های دولت و نظام سیاسی در آن دیده می‌شود و عملا قیمت‌گذاری‌ها و نرخ‌گذاری‌های دستوری در آن بسیار بیشتر است و به همین نسبت هم آلودگی بیشتری نسبت به دیگر بخش‌های اقتصاد در آن وجود دارد.»

این استاد دانشگاه با اشاره به اندازه بزرگ دولت و فسادی که از این موضوع سرچشمه می‌گیرد، گفت:«اندازه بزرگ دولت و میزان دستوری بودن اقتصاد ایران، تعداد کثیر بازیگران دولتی، ایجاد رقابت در این بخش‌ها و همچنین ناکارآمد بودن نظام نظارت و قانون‌گذاری همه و همه از عوامل به وجود آورنده فساد است که همه این مسائل در نظام پولی کشور جاری است و بنابراین نظام پولی کشور از این آسیب در امان نمانده و تعداد بسیاری از اخباری که پیرامون فساد می‌شنویم در ارتباط با بانک‌ها صورت می‌گیرد.»

این پژوهشگر روش موجود حل معضل فساد را کارآمد ندانست و افزود: «روش‌های برخورد با فساد صحیح نیست یا با فساد برخورد امنیتی و نظامی می‌شود یا دوباره برای حل برخی مشکلات به روش‌های پوپولیستی غیرعلمی روی آورده می‌شود که این روش‌ها منجر به حل شدن مشکل فساد نخواهد شد.

با روش‌هایی که برای مبارزه با فساد در پیش گرفته شده این غده چرکین همچنان عفونی است و در حال توسعه پیداکردن خواهد بود. برخورد با فساد نباید برخورد با معلولی باشد که در یک نظام ایجاد شده، بلکه باید با علت این مشکل مبارزه شود. چرخه‌ای که باعث ایجاد فساد می‌شود باید متوقف شود. نرخ‌گذاری‌های دستوری بیشترین اثرگذاری را بر شبکه پولی داشته و این نظام را با چالش‌های فراوانی مواجه ساخته است. عدم نظارت بر این نرخ‌گذاری هم بر اشاعه فساد تأثیرگذار است و یکی از مواردی است که برای مبارزه با فساد باید با آن مقابله شود.»

این پژوهشگر در ارتباط با راهکار مقابله با فساد تصریح کرد:«لازم است که شفافیت افزایش پیدا کند و عملا هر مسئله‌ای که به نرخ‌گذاری مربوط می‌شود در درجه اول با شفافیت و در درجه دوم با سازوکارهای بازار تعریف شود، در غیر این صورت نهادها خودشان دچار فساد می‌شوند و زمینه‌های ایجاد آن را به طور ناخودآگاه فراهم می‌کنند. نکته مهم این است که عده‌ای به نظارت‌های امنیتی برای مواجه با این مشکل اعتقاد دارند اما باید این نکته را در نظر بگیریم که گاهی با گذاشتن حلقه‌های نظارتی و امنیتی نمی‌توان مسئله را حل کرد. ادبیات مبارزه با فساد در دنیا می‌گوید روش مقابله امنیتی نمی‌تواند مشکل را حل کند. در دنیا شانس درگیری خود گره‌های نظارتی با فساد بیش‌تر است که البته در ایران هم به نظر می‌آید چنین باشد و یا حداقل درک عمومی از این موضوع چنین است.»

اسلامی بیدگلی در پاسخ به این پرسش که خلاءهای موجود در نظام اقتصادی کشور را چگونه پر کنیم که بساط فساد برچیده شود،

گفت: ما در کشور به یک پژوهش جدی در حوزه تعییـن روش صحیح مبارزه با فسـاد نیازمندیم. راه‌حل مبارزه با فساد فقط از طریق ایجاد شفافیت و رقابت بیش‌تر حاصل می‌شود که این دو بخش لزوما مربوط به قوه قضاییه نیست بلکه سایر نهادها چون حوزه قانون‌گذاری، گزارش‌گیری، مالیات و غیره هم باید به طور منسجم در این مسیر با قوه قضاییه همراه شـوند. باید از این طریق به درمان مشکل فساد و عقده‌های چرکینی که در اقتصاد ما به جای گذاشـته، پرداخت.قوه قضاییه که در حال حاضر به مبارزه با فسـاد به شکل جدی‌تری نسبت به گذشـته اقدام کرده اسـت، به تنهایی امکان مبارزه با فسـاد را نـدارد. ما نیاز داریم که در بخش‌هـای دیگر مقررات را توسـعه دهیم و نقش نهادهای حاکمیتی و دولتی را در بخش‌های مختلف کسب‌وکار و اقتصاد گسترش دهیم. باید گزارشـگری و مسـئولیت‌پذیری را در ارگان‌ها و نهادهای مختلف دولتی و خصوصی افزایش دهیم. در آن زمان است که قوه قضاییه هم باید به عنوان یکی از قطعه‌های این پازل شـروع به اقدام کند. با فرض اینکه قوه قضاییه بهترین روش مبارزه با فساد را هم در پیش بگیرد، اما باید این نکته را هم در نظر بگیریم که این قوه به تنهایی قادر به انجام این کار نیست و مبارزه با فساد باید به صورت یک سیستم یکپارچه و در همه لایحه‌ها عمل کند.

در حال حاضـر روش قوه قضاییه برای مبارزه با فسـاد روشـن نیست، باید اعلام شـود که قوه قضاییه چه روش‌هایی را به جز برخورد با مفسدان اقتصادی برای مبارزه با فساد در نظر دارد. در این شـرایط که شائبه برخورد گزینشـی با پرونده‌ها به وجود آمده اسـت، باید توسـط گزارشگری و شـفافیت قوه قضاییه این شـائبه حل شود. لازم اسـت در بسـتر این شـفافیت اقدام قوه قضاییه در مبارزه با فسـاد را بررسی کرد. در حال حاضر سـنجش نتیجه رویکرد جدید قـوه قضاییه زود است و برای قضاوت در ارتباط با نتیجه کار نیاز به زمان بیش‌تری است.

وی ادامـه داد: مجموعه دولت و حاکمیت در هر شکلی باید از همه کسب وکارها خارج شود و فضای رقابتی در اقتصاد ایجاد شود. نرخ‌گذاری، قیمت‌گذاری‌هـای دسـتوری و رانت‌هایـی که اقتصاد ما را سال‌هاست به قهقرا برده، باید از این میان برداشـته شود. برای ایجاد فضای رقابتی و جلوگیری از آسیب‌های بیش‌تر به اقتصاد بیمار کشور ما لازم است شفاف‌سازی در ابعاد کوچک و بـزرگ و ارگان‌هـا و نهادهـای مختلف انجام شود. در شرایطی که فشار تحریم‌ها از یک سو و فساد از سوی دیگر جان اقتصاد ایران را به لبش رسانده، شـفافیت از طریق افشـاگری فساد به نظر نقطه شـروعی برای مقابله در برابر از نفس افتادن اقتصاد ماست.

ریشه‌یابی دلایل فساد در اقتصاد ایران

سوت پایان فساد با «سوت زنی»

گلشن بابادی
خبرنگار

اختلاس‌ها و فسادهای میلیارد تومانی سال‌هاست به یکی از خبرهای داغی بدل شده که گاه و بی‌گاه جامعه را دچار شوک اساسی می‌کند، این اعداد باورنکردنی که اغلبِ ما در شمردن صفرهایشان عاجزیم، به راحتی توسط برخی افراد از دل بانک‌ها و سازمآن های مختلف بیرون کشیده می‌شـوند و در بسـیاری از مواقع هم راهی آن طرف آب‌ها شـده و آب از آب هم تکان نمی‌خورد! اما به راستی علت فسادی که هرچه می‌گذرد فجیع‌تر می‌شود، چیست؟ فسادی که نه تنها اقتصاد، که اجتماع را نیز به چالش می‌کشد و اذهان عمومی را بی‌اعتماد می‌کند از کجا سرچشمه می‌گیرد؟ چگونه باید ریشـه تنومند فسـاد را که از هر سو گسترده شـده قطع کرد، در حالی که هر دم از دل این باغ بری می‌رسد و اقتصاد بیمار ایران را روز به روز بیمارتر و ضعیف‌تر از قبل می‌کند. در ارتباط با بررسی ریشه‌های ایجاد فساد در اقتصاد ایران و راهکارهای مبارزه با آن گفت‌وگویی با حسن فروزان‌فرد، رئیس کمیسیون حمایت قضایی و مبارزه با فساد اتاق تهران داشته ایم که در ادامه آمده است.

■ چـرا اقتصاد مـا با چنین حجم عظیمی از فساد دست و پنجه نرم می‌کند؟

امـروزه موضـوع فسـاد اقتصـادی یکی از دغدغه‌های اصلی مجموعه حاکمیت و همچنین یکی از عوامل بازدارنده در مسیر فعالان اقتصادی اسـت. در حال حاضر به نظر می‌رسد مجموعه حاکمیـت با فاصله گرفتن از تعارف، به سـمت اقدامات عملی حرکت کرده.لازم است در کشور مـا در زمینه مبارزه با فسـاد اقدامات جدی‌تر و واقعی‌تری انجام شـود. راهکارهـا باید به زمینه ایجاد معضلات مربوط باشد به همین علت باید برای مبارزه با فسـاد اقتصـادی ابتدا زمینه‌های ایجاد آن را در کشـور مورد بررسـی و شناخت قرار دهیم. مهم ترین زمینه ایجاد فساد اقتصادی در ایـران اقتصـاد بزرگ دولتی و سـهم عمده بازیگـری دولت در بخش‌هـای مختلف اقتصاد کشـور اسـت، علاوه بر این دسترسی به منابع ارزی حاصل از فروش نفت هم از دیگر عوامل به وجود آورنده فساد اقتصادی در کشور به حساب می‌آید. اقتصاد ایران بسـیار متلاطم اسـت و به نسبت میزان دسترسی به درآمدها و منابع ارزی تکانه‌های شـدیدی پیدا می‌کند. در پنجاه سال اخیر اوج فسادها در فضای کسب وکار و اقتصاد در کشور ما مربوط به مقاطعی می‌شود که درآمد ارزی کشور به دلایلی کم یا زیاد شده است.

همـواره در بزنگاه‌هایـی که نـرخ ارز تغییر می‌کند، زمینه‌های ایجاد فساد هم شکل می‌گیرد. آخریـن نمونه از چنین موقعیتی را هم می‌توان سیاسـت‌های ارزی کشـور در یک سـال و نیم اخیر، اعلام ارز ۴۲۰۰ تومانی و چند نرخی شدن نرخ ارز دانسـت که این عوامل زمینه‌ساز ایجاد رانت‌های بسـیاری در این مدت شد.محدودیت سـطح شـفافیت در نظام اقتصادی و دسترسی محـدود عموم مردم بـه خصوص متخصصان و صاحبان اندیشـه به اطلاعات یکی از مهم‌ترین راه‌های ایجاد فساد در کشور است.

■ فقدان قوانین لازم برای مبارزه با فساد تا چه حد در گسترش آن نقش داشته و تاکنون چه اقدامی در جهت تکمیل قوانین مبارزه با فساد صورت گرفته است؟

شفافیت و مدیریت تعارض منافع دو موضوع مهمی بود که رئیس جمهور قول رسـیدگی به آنها را در شـروع دولـت دوم داده بود.وقتی این دو مسئله در جامعه وجود نداشته باشد و تکلیف در برابر این دو موضوع مهم روشـن نباشد، فضا

به شـدت برای شکل‌گیری فسـادهای اقتصادی آماده می‌شـود. بخش خصوصی در شروع دولت دوم حسن روحانی بسیار خشـنود و امیدوار بود کـه اقداماتی جهت شـفافیت و مدیریت تعارض منافع انجام شـود. حرکت‌هایی هـم در دوره اول ریاست جمهوری انجام شـد و در دفتر مطالعات راهبردی ریاسـت جمهوری هم اقداماتی صورت گرفـت کـه در این خصـوص پیش‌نویس لایحه جامع شـفافیت در بیش از ۱۹۰ ماده آماده شد. تدوین پیش‌نویس لایحه مدیریت تعارض منافع نیز در دولت آغاز شد البته حدود شش سال قبل از دولت دهم، قانونی برای سلامت اداری و مبارزه با فساد در مجلس شورای اسلامی تصویب شد که در دولـت فعلی اندازه محدودی از آن اجرا شـده و بخش عمده از مـواد این قانون مورد توجه قرار نگرفته اسـت. در حال حاضر دوباره این قانون در دولت مورد بازنگری قرار گرفته است و تا چند ماه دیگر بازنگری این قانون تمام خواهد شد و ممکن است حتی تا پایان این مجلس، تحویل داده شود؛ بنابراین به طور کلـی باید گفت قانون پایه‌ای در زمینه مبارزه با فسـاد تدوین و جاری شده است. در حال حاضر ایـن قانون جامعیت اولیه را ندارد و بـا ۳۶ ماده تحویل مجلس شـورای اسـلامی شـده است. به تازگی هم کمیسـیون ویژه‌ای در مجلس شـورای اسلامی برای رسیدگی به لایحه جامع شفافیت شـکل گرفته است. اگر بخواهیم بـه اقدامات دولت برای مبارزه با فسـاد اقتصادی دقیق‌تر نگاه کنیم متوجه می‌شویم که پیشتر هم ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی که یک ستاد سه قوه‌ای اسـت به وجود آمد. این سـتاد ترکیبی از دولت، مجلس شورای اسلامی و قوه قضاییه است که مدت‌هاست دچار افت و خیزهای فراوان شده. چندین ماه اسـت که هیچ جلسه‌ای در این ستاد برگزار نشـده است هرچند به تازگی این جلسات در شـرف انجام است. این سـتاد تلاش می‌کند با NGOها و سـمن‌هایی که در حوزه مبارزه با فساد فعالیت می‌کنند،هماهنگ شود. بعضی اوقات تلاطم‌های سیاسی بر پیگیری جدی این قوانین موثر بوده اسـت. در بخش خصوصی برای مبارزه با فسـاد همواره بر اصل پیشگیری بهتر از درمان تاکید می‌شود، زمینه‌های بسیاری در کشور برای پیشگیری از فساد وجود دارد که اگر این زمینه‌ها در زمان مناسب مورد استفاده قرار گیرد، از حجم و عمق فساد به شدت کاسته می‌شود.

■ آیا تا به حال اقدامات انجام شده در مبارزه با فسـاد در کشـور موثر واقع شده است؟

مبارزه با فساد باید در همه زمینه‌ها انجام شود. قوه قضائیه مجری این امر اسـت و در حال حاضر در تلاش است که با مفسدان اقتصادی مقابله کند اما معتقدیم حجم خطاهایی که توسط سازمان‌ها و ستادهای نظارتی قابل کشف است و با آن مقابله می‌شـود، بسـیار محدود بوده و میزان آن درصد ناچیزی از خطاهای واقعی را شـامل می‌شود. یک آمار بین‌المللی نشان می‌دهد دستگاه‌های حکومتی، دولتی و نظارتی توانایی شناسایی و معرفی محدودی دارنـد. در سـال‌های گذشـته بر تعـداد و حجم واحدهای نظارتی در کشور افزوده شده و حتی این واحدها همدیگر را هم تحت نظارت قرار می‌دهند. به عقیده بنده این راهکار مناسـب و درستی برای مبارزه با فساد در ایران نخواهد بود، همان‌طور که در دنیا هم نتیجه خوبی نداشته است.

■ کشورهای پیشرفته چه راهکاری بـرای مقابلـه بـا فسـاد اقتصادی دارند؟

در جهان زمانی که تصمیم گرفته شـد برای مبارزه با فسـاد اقداماتی انجام شـود، مشـارکت همگانی در زمینه گزارشگری فساد یا به اصطلاح "سوت‌زنی" در دسـتور کار قرار گرفت. سوت‌زنی مانعی در مقابل گسترش فساد در فضای عمومی است، این اهرم در دست مردم قرار دارد و می‌تواند به نسبت قابل توجهی فساد را از پا دربیاورد. منوط کردن مبارزه با "فسـاد" به مبارزه با "فاسـد" آن هم از طریق دستگاه‌های نظارتی و قضایی، دامنه برخورد با فسـاد را محدود می‌کند و شـائبه‌های سیاسـی بودن و یا تسویه‌حساب‌های جناحی را بیشـتر می‌کند. ما در بخش خصوصی معتقدیم تمامی اقشار مردم کارگران، کارشناسان و کارکنان دسـتگاه‌های مختلف؛ بهترین گروهی هسـتند کـه می‌تواننـد در وضعیت موجـود در ارتباط با تخلف‌هایی که اتفاق می‌افتد گزارش دهند. بهترین اقـدام در وضعیت موجود گزارشـگری تخلفات اسـت؛ این کار فضا را برای مبـارزه واقعی فراهم می‌کند. در کنوانسـیون مبارزه با فساد بین‌الملل که آن را سال‌هاسـت پذیرفته‌ایم توصیه شده که باید در کشـور زمینه‌های قانونی مناسـب برای گزارشـگری فساد و نظارت همگانی برای محدود کردن خطاکار وجود داشته باشد. گزارشگری فساد یکی از راهکارهایی اسـت که به بخش خصوصی پیشـنهاد می‌دهیم و معتقدیم اگر قانون مناسب برای حمایت از گزارشگر فساد وجود داشته باشد، زمینه‌هایی برای کاهش فسـاد و به علاوه ایجاد "اقتصاد مبارزه با فساد" شکل خواهد گرفت.

■ منظور شـما از اقتصـاد مبارزه با فساد چیست؟

در اقتصاد فاسد عرضه و تقاضای فاسدانه روشن اسـت اما اگر بدون هیچ نگرانی از مبارزه و افشای فسـاد، مردم به مبارزه با فسـاد بپردازند می‌توان انتظار داشت که این بازار عرضه و تقاضا محدودتر شود. اگر اقشار مختلف جامعه بتوانند گزارشگری فساد را انجام دهند می‌توان انتظار کاهش فساد در اقتصاد را داشت. برای افشاگری فساد لازم است که گزارشگر فساد از احترام برخوردار باشد و آسیبی نبیند و به علاوه در منافع حاصل از افشاگری هم سهیم باشد. افشاگری فساد با استفاده از شفافیت و روشنگری عمومی راهکار صحیحی است که در کشورهای توسعه یافته به منظور مبارزه با فساد از آن استفاده می‌شود.

■ برای ایجاد این نوع اقتصاد دیگر کشور چه اقداماتی انجام داده‌اند؟

در کشورهای پیشرفته، قوانین مبارزه با فساد و حمایت از افشـاگری فسـاد به خوبی اجرا شده اسـت. موسسـات بزرگ حقوقـی و حرفه‌ای در این کشـورها به وجـود آمدند که به افشـاگری فسـاد توسـط اشـخاص ثالث کمک کنند.این روند یکی از مهم‌ترین مواردی اسـت که در دنیا شکل‌گیری بسیاری از خطاهای مهم به خصوص در سیسـتم‌های بانکی، تعاملات خرید و فروش، بـورس اوراق بهـادار و موضوعـات مختلف را به شـدت کنترل می‌کند. گزارشگری فساد با وجود زیرسـاخت‌های لازم برای کسـی که دسـت به افشـاگری و پیگیری می‌زند، می‌تواند سودآفرین باشد. این نگاه می‌تواند ما را به کلید واژه "اقتصاد مبارزه با فسـاد" سـوق دهد. این موارد الزاماتی اسـت که هنوز در کشورمان به طور کامل به آنها دسترسی نداریم، یا اگر هم این الزامات وجود دارد، کافی و مناسـب نیسـت. نظارت و رتبه‌بندی در مواردی توسط دستگاه‌های دولتی یا دستگاه‌های وابسته به دولت انجام می‌شود که همین موضوع هم به نوبه خودش می‌تواند عامل به وجودآورنده فساد باشد. اگر سازو کارهای رتبه‌بندی به وجود آید زمینه برای برقراری و توسعه فضای افشاگری که به شفافیت فضای کسب‌وکار کمک می‌کند و تعاملات را بهبود می‌بخشـد، فراهم می‌شود. اتاق تهران برای همکاری با مجلس شـورای اسلامی در زمینه شـفافیت اعـلام آمادگی کرده‌اسـت. پارامترهـای فراوان دیگری چون مکانیسـم‌های شایسته‌سالاری و جانشین‌پروری در کنترل فساد نقـش دارند که در واقع اجزای مختلف سیسـتم مبارزه با فساد هستند.

■ رتبه‌بنـدی اعتبـاری چگونـه می‌تواند به شـفافیت و مبـارزه با فساد کمک کند؟

زمانـی کـه افراد بـه بانک مراجعـه می‌کنند قابلیت‌ها، موارد مصرف وام‌ها و نحوه بازگرداندن وام گرفته شـده را به بانک اعلام می‌کنند و به نوعی اعتبارسنجی و رتبه‌بندی می‌شوند. در بسیاری از مواقع اگر در گرفتن وام‌ها فسادی رخ دهد موسسات اعتباری که زیرمجموعه بانک‌ها هستند و روسای بانک‌ها به علت اینکه می‌دانند فرد وام گیرنده مورد توجه افراد بالادسـتی است، اعلام خطا نمی‌کنند. در برخی مواقع هم این افراد فساد را افشا می‌کنند اما مورد توجه افراد بالادستی قرار نمی‌گیرد. وجود

شرکت‌های اعتباری و موسساتی برای رتبه‌بندی درست همین جا اهمیت پیدا می‌کند؛ موسساتی کـه زیرمجموعه هیچ بانکی نباشـند و در فضای عمومی کسب‌وکار و بر اساس اطلاعاتی که در این فضا وجود دارد، با دیدگاه حرفه‌ای خود نسبت به وضعیت اقتصادی شرکت‌ها نظر بدهند. رتبه‌بندی شرکت‌ها و موسسات اعتباری جزو مفاهیمی است که سال‌هاست در کشورهای پیشرفته زمینه‌های خطـاکاری را محـدود کـرده و زمینـه برقراری ارتباطات حرفه‌ای‌تر بین بانک‌ها و این موسسـات را فراهـم کرده اسـت. وجود شـخص ثالثی که مستقل از منافع بانک و موسسات بتواند نسبت به واقعیت‌ها، توانمندی‌ها و اصالت شرکت‌ها و افراد حقیقی که به بانک مراجعه می‌کنند، اظهارنظر کند و این اظهارنظر به صورت عمومی منتشر شود لازم است که در نتیجه با انتشار این اطلاعات در فضای عمومی بانک‌ها نمی‌توانند بی‌توجه به این اطلاعات اقدامی انجام دهند.

■ چه اقداماتی برای کنترل فسـاد اقتصـادی در بانک‌ها انجام شـده است؟

ما شرکتی را به نام شرکت مشاوره رتبه بندی اعتباری ایران در سـال ۱۳۸۹ تأسـیس کردیم که این شـرکت با حمایـت وزارت امور اقتصادی و دارایی، نظارت بانک مرکزی و مشارکت تمامی بانک‌های کشـور وظیفه رتبه بنـدی اعتباری و اعتبارسـنجی به نظام بانکی و اعتباری کشور را برعهده دارد. این شـرکت موفق شـد تا اندازه‌ای اهدافـش را پیـش ببرد، اما باز هم این شـرکت زیرمجموعه‌ای از بانک‌هاست و تحت نظارت خود بانک‌ها اداره می‌شود.

■ وضعیت شاخص فساد اقتصادی ایران در مقایسـه با سایر کشورها چگونه است؟

شاخص فساد عناوین مختلفی دارد و معمولا با اسـتفاده از برداشت عمومی از وضعیت اقتصاد سنجیده می‌شود مانند کاری که در مجمع جهانی اقتصاد انجام می‌شود. در سنجش شاخص اقتصاد مجموعه‌ای از شاخص‌ها که در وضعیت عمومی کسـب‌وکار تأثیرگذارنـد، جمع‌آوری می‌شـود. شاخص‌ها برداشـتی بوده و حاصل پرسش‌هایی است که از فعالان اقتصادی در کشورهای مختلف پرسیده می‌شود. شاخص وضعیت فساد اقتصادی ایران بـه علت عواملی که ذکر شـد رتبه خوبی ندارد و در مقایسـه با کشورهای دیگر از وضعیت مناسبی برخوردارنیست. بسترهای نامناسبی در فضای اقتصـادی ایران وجـود دارد و زمینه‌های شکل‌گیری فساد را زیادتر کرده است به گونه‌ای که امروز فعالان اقتصادی در اندازه‌های مختلف با فساد موجود در لایحه‌های مختلف اقتصاد دست و پنجه نرم می‌کنند.

آیا آمریکا می‌تواند به تحریم‌های یک جانبه خوشبین باشد؟

جایگاه تحریم‌ها در معادلات جدید جهانی

امیر حبیبی
کارشناس اقتصادی

یکـی از ابزارهـای نوینی که مـورد توجه بسیاری از کارشناسـان قرار گرفته و در حال حاضـر نیز به مرور از آن اسـتفاده می‌شـود، تحریم‌های اقتصادی است.

در سال‌های اخیر آمریکا برای مجاب کردن کشورها به تغییر رفتار در حوزه‌های مختلف، از تحریم استفاده کرده است. در برخی موارد این تحریم‌ها با هدف، تنبیه یا مجازات برخی کشورها، طراحی و انجام شده است و از سوی دیگر، در برخی موارد نیز تعرفه جای تحریم را گرفته است. آمریکا مخصوصا در دوران ریاست جمهوری، دونالد ترامپ، از این دو ابزار یعنی تعرفه و تحریم به‌عنوان ابزارهای مهم سیاست خارجی خود بهره برده است. آیا این تحریم‌ها اثر بخش بوده است؟ آن چیزی که در واقعیت وجود دارد این اسـت که اثربخشی تحریم‌ها و تعرفه‌ها به شـرایط مختلف وابسـته اسـت و نمی‌تـوان با قطعیت گفت اسـتفاده از این ابزارها آمریکا را به اهداف خود رسانده است.

بـا نگاه به صدها مورد تحریم که آمریکا در چند دهه اخیر بر کشـورهای گوناگون اعمال کرده به این نتیجه می‌رسـیم که در بیشـتر مـوارد هدف تحریم‌ها تحقـق نیافته؛ البته به کشـور مورد تحریـم و آمریـکا لطماتی وارد شده اسـت. سال گذشته و امسال تحریم‌های متعددی از سـوی آمریکا علیه دیگر کشورها، شرکت‌ها و اشـخاص اعمال شده و در برخی مـوارد تحریم‌ها سـبب تحولاتـی محدود در رفتار کشـور مورد نظر شده است اما احتمال تحقق اهداف تحریم‌ها زیاد نیست. برای مثال آیا اعمال تحریم علیه کره شـمالی از سـوی آمریکا بدون همـکاری همه‌جانبه قدرت‌های بزرگ نظیر چین و روسیه می‌تواند این کشور را به خلع سـلاح اتمـی وادار کند؟ همچنین

آیا اعمـال تحریم علیه ونزوئلا کـه اقتصاد آن دچار فروپاشـی شده است، سـبب تغییر رفتار این کشور خواهد شد؟

تحریم‌ها علیه اقتصاد ایران

تحریم‌های آمریکا علیه ایران وضعیت بسیار پیچیده‌ای دارد. قبل از سال ۲۰۱۵ تحریم‌های جهانـی علیه ایـن کشـور، فشـارهای بزرگ بـر اقتصـاد آن وارد کرد و برخـی تحلیلگران معتقدند همین فشارها بود که به آغاز مذاکرات هسته‌ای و امضای پیمان هسته‌ای سال ۲۰۱۵ منجر شـد. اما ترامپ معتقد اسـت این پیمان بدتریـن پیمـان تاریخ آمریکاسـت و او زمینه خـروج آمریکا از این پیمان را فراهم کرد. نکته مهم دیگر پایبندی ایران به این پیمان و تمایل اعضای امضاکننده به حفظ پیمان یادشده است که کار را برای ترامپ در اعمال فشـار بر ایران بسیار دشوار کرده است.

در واقع اسـتفاده مکرر آمریکا از تحریم‌های اقتصادی برای رسـیدن به اهداف گوناگون در نهایت به کاهش تأثیر این ابزار و تقویت رقبای آمریـکا منجر می‌شـود. دور جدید تحریم‌های آمریکا علیـه ایران هنوز اثرات بزرگ بر اقتصاد این کشـور به جای نگذاشـته، اما تحریم‌های قبلی فشـارهای بزرگـی به مردم ایـران وارد کرده اسـت. تـداوم پایبندی ایـران به پیمان هسـته‌ای سـال ۲۰۱۵ به‌رغم خروج آمریکا از آن و فشـارهایی که بر اقتصاد ایران وارد شـده نشان می‌دهد اثر تحریم‌های قبلی بسیار بزرگ بوده ودر حال حاضر ایران نیز قصد ندارد به آن دوران سـخت بازگردد. سلطه دلار بر مبادلات مالی جهان و ارتباطات گسترده تجاری آمریکا با دیگر کشـورها سبب شـده تصمیم‌های این کشـور بر دیگر کشـورها اثرات بزرگی داشـته باشـد. تولید ناخالص داخلی آمریکا یک‌چهارم تولید ناخالص داخلی جهان اسـت و از هر ۱۰ تراکنـش در بازارهـای ارز جهـان، دلار در ۹ تراکنش نقش دارد.

همچنیـن حـدود ۶۰ درصد ذخایـر ارزی جهـان به دلار اسـت. به این ترتیب سیسـتم سوئیفت اهمیت بسیار بالایی در تجارت جهانی دارد. اما آیا در آینده تأثیر این عوامل به همین شکل باقی خواهد ماند؟ پاسخ منفی است، زیرا از تأثیر تحریم‌ها کاسته خواهد شد.

فشـار آمریکا بر دیگر کشورها برای رعایت تحریم‌ها علیه ایران و بسیاری دیگر از کشورها کـه مورد تحریم قـرار گرفته‌اند، بـه تدریج به مقاومـت آنهـا در برابر خواسـت آمریکا منجر می‌شـود. زیرا این گونه تحریم‌ها اغلب به زیان دیگر کشورهاسـت.ایران توانسته بین آمریکا و هم‌پیمان‌های قدیمی این کشـور فاصله ایجاد کنـد و اکنـون کشـورهای اروپایی بـه دنبال ایجاد سـازوکار ویژه ثبت مبـادلات مالی برای جایگزینی سـوئیفت هسـتند. از سـوی دیگر روسـیه، هنـد و برخـی کشـورهای دیگر به دنبال اسـتفاده از ارزهای ملی به جای دلار در مبادلات اقتصادی هستند. اگر چه این اقدامات قدم‌هـای اولیه یـک تحول فراگیر محسـوب می‌شـوند، اما شروع این برنامه‌ها نشان می‌دهد ابزارهایی نظیـر تحریم و تعرفه در آینده اثرات بسیار کمتری خواهد داشت؛ به‌ویژه اگر آمریکا بر مبنای یکجانبه‌گرایی بخواهد خواسـت خود را که با خواسـت جامعه جهانی سازگار نیست به جهان تحمیل کند. از سـوی دیگر هنگامی کـه آمریکا بـدون هماهنگی با دیگر کشـورها تحریم‌هایی را علیه کشـوری اعمـال می‌کند، لطماتی به بازارهای مالی و تجارت جهانی وارد می‌شود و این امر بر مقاومت‌ها در برابر خواست آمریکا می‌افزاید.

نقش کلیدی روسیه در تحریم‌ها

ویژگی اصلی سیاسـت تحریمی آمریکا علیه ایـران ماهیت یکجانبه بودن آن اسـت. این بار واشـنگتن بدون حمایـت و همراهـی جامعه جهانی در حال اعمال فشـار بر ایران اسـت. با آنکه چنین رویکردی برای آمریکا ریسک‌هایی در بـر دارد، اما اقدامات یکجانبـه آمریکا علیه ایران لطماتی به اقتصاد این کشـور وارد کرده اسـت. البته عوامل مختلـف می‌تواند موفقیت آمیـز بودن تحریم‌ها را به خطر اندازد و یکی از آنها روسیه است.

بایـد توجه کرد که در دور جدید تحریم‌ها، نقش روسیه بسیار پررنگ بوده است و می‌تواند اثرات این تحریم‌ها را خنثی کند. روسیه، هم از تحریم‌های آمریکا علیه ایران سود می‌برد و هم ابزارها و انگیزه لازم را برای کمک به ایران برای از سر گذراندن تحریم‌های آمریکا دارد.

از قبل کارشناسـان به درستی گفته‌اند که تحریم‌های جدید آمریکا علیه ایران از دو جهت به سود روسیه است. از یکسو مسکو قادر و مایل به تصاحب سـهم ایـران در بـازار جهانی نفت است. در اینجا مسـکو خود را یکی از برندگان سیاسـت خارجی آمریکا عـلاوه بر جنبه‌های اقتصادی آن می‌بیند. واردکنندگان بزرگ نفت از ایـران یعنی چین، ژاپن، کره جنوبی، ترکیه، ایتالیا و فرانسـه برای سیاسـت خارجی روسیه مهم هسـتند. هنگامی که این کشـورها مقدار بیشـتری نفت از روسیه بخرند، روابط دو طرف در حوزه‌هـای متنوع تر گسـترش پیدا خواهد کرد.

از سوی دیگر، تجارت با روسیه می‌تواند یکی از کاراترین ابزارهای کاهش فشار تحریم‌ها علیه ایران باشـد زیرا ایران می‌تواند مقادیر بیشتری کالا از روسیه بخرد و سرمایه‌گذاری بیشتری از سـوی روسـیه در ایران انجام شود. معنای این همکاری فراتر از روابط روسـیه و ایران اسـت. در واقع روسـیه به آمریکا نشـان می‌دهد قادر اسـت به دیگر کشـورها در مقابله با واشنگتن کمک کند. مقامات کاخ سفید معتقدند پیروزی تحریم‌ها حاصل این واقعیت است که شرکت‌ها بیـن ایران و آمریکا بدون تردید آمریکا را برای مبادلات تجاری و اقتصـادی انتخاب می‌کنند. در واقع شـرکت‌های بزرگ با روابط گسـترده تجاری و مالی بـا آمریکا ترجیح می‌دهند، این روابط ادامه یابد و مورد مجازات قرار نگیرند.

آنهـا با آنکه ممکن اسـت از خـروج آمریکا از پیمان هسـته‌ای ایـران راضی نباشـند و با سیاسـت‌های یکجانبه گرایانـه آمریکا مخالف باشـند. اما انگیزه‌های کافـی برای قطع ارتباط با ایران را دارند.

اما روسـیه در جایگاه کامـلا متفاوتی قرار گرفته اسـت. تمامـی تحریم‌هـای آمریکا که می‌توانست علیه روسیه اعمال شود، بدون آنکه لطمه‌ای بـه اقتصاد جهان وارد شـود از پیش اعمال شده اسـت. همچنین روابط تجاری بین روسیه و آمریکا محدود تر از آن است که روسیه نگران از بین رفتن آن باشد. تعاملات اقتصادی گسـترده بین تهران و مسـکو یک آزمون برای ایده‌ها درباره نحوه مقابله با فشارهای اقتصادی آمریکاسـت. دیگر کشورها با دقت روند امور را زیـر نظر دارند و برخی از آنها ممکن اسـت در آینده تحت فشـارهای آمریکا قـرار گیرند. اگر چنین شـود الگوی شراکت بین روسیه و ایران برای کاهش فشـارهای آمریکا، برای این دسته از کشورها نیز کارایی پیدا خواهد کرد.

پیوستن ضلع سوم

از سـوی دیگر چین نیز به عنوان ضلع سوم، در بـازی تحریم‌ها، می‌تواند نقـش مهمی ایفا کند. در هـر حال اگر چین یا دیگر کشـورها، به شراکت سیاسـی و اقتصادی ایران و روسیه بپیوندنـد و بـه تهران کمـک کنند از فشـار تحریم‌هـا رها شـود شـاهد شـکل‌گیری یک سیسـتم بین‌المللی برای دفاع جمعی در برابر تحریم‌های آمریکا خواهیم بود.

ایـن سیسـتم ممکن اسـت کمـی خوش بینانه باشد، اما به شـکل اجتناب ناپذیر روابط بین‌المللی مدرن را به چالش می‌کشد.

ایـن واقعیـت کـه روسـیه می‌توانـد اثر تحریم‌هـای آمریکا را بـه میزانی قابل ملاحظه

کم کند، موجب نگرانی شـدید تصمیم گیران در واشنگتن است. به‌ویژه هنگامی که آمریکا با کشورهایی که هم‌پیمان‌های آن هستند دچار تنـش می‌شـود، توانایی‌های روسـیه اهمیت بالاتـری پیدا می‌کند. برقـراری روابط عمیق بین آمریکا و فرانسـه، ترکیه، عربستان و... از یکسـو می‌تواند حتی بدون همکاری روسـیه زمینـه تأثیرگذاری تحریم‌هـای آمریکا علیه ایـران را فراهم کند اما اکنـون روابط آمریکا با این کشورها چندان مسـتحکم نیست. اگر آمریکا بخواهد خـارج از چارچوب چندجانبه گرایی عمـل کند، بـه همکاری تعـدادی از کشورهای قدرتمند نیاز دارد.

بـه ویـژه در مـورد ایـران، آمریـکا بـا امضاکننـدگان پیمان هسـته‌ای و تعدادی از همسـایگان این کشور دچار تنش است و این وضعیت برای روسـیه فرصتی بسـیار مناسب محسوب می‌شود. تنها با گذشت زمان مشخص خواهد شد آیا روسیه و چین از شرایط کنونی حداکثر استفاده را خواهد برد یا نه؟ اما در هر گونه پیش‌بینی درباره آینده تحریم‌های ایران، بایـد به نقش منحصر به فرد روسـیه و چین توجه ویژه کرد. آمریکا می‌تواند بر سر موضوع ایران با این دو کشـور تعامل کند، اما با توجه به آنچه در سال‌های اخیر بین آمریکا با چین و روسـیه رخ داده و دیدگاه‌هـای منفی مردم و سیاسـتمداران آمریکا درباره این دو کشور، چنین تعاملی بعید است. از سوی دیگر، تداوم تحریم‌های ایران و فشـارهای آمریکا بر دیگر کشـورها برای رعایت این تحریم‌ها که مسلما به زیان آن کشورهاسـت سبب می‌شود چین، روسیه و دیگر کشورها از دلار فاصله بگیرند و سلطه این ارز بر معاملات و بازارهای جهان به میزان قابل ملاحظه کاهش خواهد یافت.

تلاش‌هایی برای جایگزین کردن سیسـتم سـوئیفت و اسـتفاده از ارزهـای ملـی برای مبادلات تجاری بین کشورها آغاز شده است. این یک ریسـک بزرگ برای آمریکاست. البته وضعیت چین با روسـیه بسیار متفاوت است. این کشور برای ایسـتادگی در برابر فشارهای آمریـکا در حـوزه رعایت تحریم‌هـای ایران با مشـکلاتی مواجـه خواهد شـد. زیرا حجم مبـادلات تجاری و اقتصادی دو طرف بسـیار بالاست و از پیش آمریکا تعرفه‌هایی بر کالای صادراتی چین اعمال کرده است.

تنش‌هـای تجاری بین چیـن و آمریکا در حال افزایش اسـت و آمریکا می‌تواند در ازای کاهش سختگیری در زمینه رویه‌های تجاری چیـن، از این کشـور بخواهد بر ایران فشـار وارد کند.

تحریم‌ها بی‌اثر می‌شود؟

منصور پوریان
فعال اقتصادی

سال۹۷ سال متفاوتی را به لحاظ تأثیر تحریم‌ها رقم زد، مشکلات کوچک و بزرگ ناشی از فشار تحریم‌ها در این سال با چند برابر شدن نرخ ارز همراه شد و یکی از سخت‌ترین سال‌ها را پیش روی اقتصاد کشـور گذاشـت.علاوه بر مصرف‌کنندگان که در عرض تنها چند ماه، با قیمت‌های نجومـی محصولات مختلف و مایحتاج زندگی مواجه شـدند، تولیدکنندگان و صنعتگران هم از تأثیرات منفی فشـارهای وارده در امان نماندند.در این سـال با گذشت هر روز بار تولید بر دوش تولیدکننده بیش از پیش سنگین می‌شد.در این شرایط سخت که چون طوفانی به یک‌باره نازل شد و ثبات اقتصادی کشور را بر هم زد، بسیاری از صنایع و کارخانجات تولیدی به خود لرزیدند و تاب ایسـتادگی در برابر آن را با وجود مشـکلاتی که هر لحظه از راه می‌رسید و به نظر تمامی نداشت، از دست دادند.

پس از گذشـت سال ۹۷ با شروع سـال جاری اندکی از دغدغه‌های اقتصاد کشور کاسته شد. تحریم‌ها و نوسـانات نرخ ارز نه تنها با فلج کردن دسـت تولید و از پا انداختن تولیدکننده همراه بود، بلکه صادرات را نیز گریبان‌گیر بسـیاری از مشـکلات کرد.محدود شدن صادرات به معنی از دسـت دادن بازاری است که یک صنعتگر سـال‌ها وقت و انرژی خود را برای به دست آوردن آن صرف کرده است.تحریم‌ها قدرت مانور فعالان اقتصادی را در بازار رقابت جهانی از آن‌ها گرفته‌اند اما با این حال فعالان بخش خصوصی و صنعتگران داخلی با راهکارهایی توانستند تا حد بسیاری این فشارها را خنثی کنند و محصولاتشان را به بازارهای جهانی عرضه کنند.

یکی از عوامل مهمی که در کنار محدود شـدن و سـخت شـدن صادرات باعث مشـکلات به وجود آمده در صنایع و تولیدات مختلف شده را می‌توان ، صعب‌العبور بودن راه واردات بسیاری از محصولات موردنیاز این صنایع به کشـور دانسـت. این موضوع باعث شـده تأمین مواد اولیه در صنایع مختلف با مشـکلات فراوان همراه شـود و در بسـیاری از موارد غیرممکن باشـد. در مقایسه سال گذشته با سال ۹۸می‌توان گفت، امسال با به ثبات رسیدن شرایط، تا حدودی میزان آشـفتگی‌های اقتصادی و تولید کم شده اسـت. در حال حاضر نرخ ارز تا حدودی تثبیت شده و این ثبات نسبتی توانسته تا حدی در تصمیمات و برنامه‌ریزی‌های تولیدکنندگان کشور تأثیرگذار باشـد.تأمین مواد اولیه یکی از مهم‌ترین مشکلاتی است که تولید داخل در شرایط تحریم با آن مواجه‌اسـت. مشـکلات تأمین مواد اولیه در زنجیره‌ی تولید باعث شده حلقه اتصالی این زنجیره گریبانگیر تک تک حلقه‌ها شده و تمامی مراحل تولید را متاثر کند.

محمدرضا اکبری جور با نگاهی به چشم انداز اقتصاد ایران در سایه تحریم‌ها تاکید کرد:

لزوم وجود برنامه راهبردی مشخص

مجید حیدری
خبرنگار

تحریم‌های اقتصادی، یکی از ابزارهای مهم در قرن بیست و یکم محسوب می‌شود که دو وجه متفاوت دارد، از نظر بسیاری تحریم‌ها به عنوان ابزاری برای کنترل رفتارهای کشورها محسوب می‌شود و جایگزین جنگ‌های فرسایشی شده است. از سوی دیگر، برخی نیز معتقدند این تحریم‌ها در کل اثرات مخربی بر اقتصاد کشورهای هدف خواهد داشت. محمدرضا اکبری جور، اقتصاددان در گفت‌وگو با ماهنامه بازار و سرمایه به بررسی این تحریم‌ها پرداخته و راهکار اقتصاد ایران در شرایط تحریم‌ها را بررسی کرده است.

■ به‌عنوان اولین پرسش، منظور از تحریم اقتصادی چیست؟ تحریم‌کنندگان به دنبال چه هدفی هستند؟

تحریم اقتصادی را به دستکاری هوشمندانه در روابط تجاری، مالی و همکاری‌های اقتصادی عادی دو یا چند کشور با هدف محروم ساختن از مواهب ارتباطات اقتصادی تعبیر می‌کنند که در اثر آن کشور تحریم شونده، مجبور به پذیرش اهداف سیاسی و امنیتی طرف مقابل شود. در واقع تحریم اقتصادی این امکان را فراهم می آورد که کشور یا کشورهایی، مقاصد سیاسی خود را نسبت به کشور هدف تحمیل کنند. سازوکار هم به گونه‌ای است که هزینه ناشی از اعمال تحریم اقتصادی علیه کشور تحریم شونده به مراتب از هزینه پذیرش خواسته یا خواسته‌های تحریم‌کنندگان بیشتر باشد تا کشور تحریم شونده به صورت منطقی مجبور به پذیرش شرایط تحریم‌کنندگان شود. تحریم‌های اقتصادی مصداق‌های گوناگونی دارد و شامل وضع تعرفه‌ها، ایجاد موانع تجاری، محدودیت و یا سهمیه بندی واردات و یا صادرات است.کشور ایالات متحده در این حوزه ید طولایی دارد و از ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ ، استفاده از ابزار تحریم‌های هوشمند اقتصادی به رویه‌ای جاری در مناسباتش تبدیل شد. سیاستگذاران این کشور معتقدند تحریم‌های اقتصادی می‌تواند به گزینه‌ای برای پاسخگویی به چالش‌های مهم ژئوپلیتیکی مانند تروریسم و درگیری‌های منطقه‌ای و..... تبدیل شود. آنها از این روش به عنوان ابزاری موثر در واکنش غرب به برنامه هسته‌ای کره شمالی و مناقشه و مداخله روسیه در اوکراین نام می‌برند. به‌جز ایالات متحده، سایر دولت‌ها و نهادهای بین‌المللی مانند سازمان ملل متحد و اتحادیه اروپا نیز از ابزار مذکور برای پیشبرد طیف وسیعی از اهداف سیاست خارجی، از جمله مبارزه با تروریسم، مواد مخدر، منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای ، دموکراسی و ترویج حقوق بشر، حل و فصل مناقشه و امنیت سایبری استفاده می‌شود.

■ تحریم ابزار جایگزین جنگ محسوب می‌شود؟

در خصوص جایگزینی ابزار تحریم اقتصادی بجای جنگ، به راحتی نمی توان اظهار نظر کرد و هر پاسخی، در مقابل خود، مثال‌های نقض فراوانی دارد. برای مثال تحریم اقتصادی عراق با هدف ضعیف شدن و حمله نظامی در سال‌های آتی صورت گرفت. از این‌رو شواهد تجربی، جایگزینی تحریم اقتصادی بجای جنگ را حداقل به صورت کامل تایید نمی‌کند، اما اگر تحریم‌کنندگان بتوانند اهداف خود را از طریق تحریم محقق سازند، شاید تمایل کمتری برای رفتن به سمت جنگ داشته باشند.

■ ساختار سیاست تحریمی علیه ایران چطور بوده است.

در وزارت خزانه داری آمریکا، گروهی با تخصص‌های مختلف در حوزه‌های علوم اقتصادی، علوم سیاسی، بیمه و بانک، نظامی، انرژی گرد هم آمده‌اند و با طراحی یک بسته سیاستی یکپارچه، تحریم‌های ثانویه را علیه ایران کلید زده‌اند. هسته اصلی این سیاست‌ها، فعالیت‌های اقتصادی با محوریت جلوگیری از دستیابی ایران به درآمدهای حاصل از فروش نفت است و در این راستا هرگونه فعالیت اقتصادی که منجر به داد و ستد بین ایران با سایر کشورها باشد، مورد رصد و پایش قرار گرفته شده و در صورت روشن شدن انجام معامله، شرکت یا دولت متبوع، از فعالیت در بازار آمریکا منع یا موظف به پرداخت جرایم سنگینی می‌شود. ایالات متحده برای پیشبرد این هدف، از خرید سهام کمپانی‌های بزرگ و اخذ کرسی‌های مدیریتی در ارکان آنان نیز ابایی نداشته و از این طریق اقدام به اعمال سیاست عدم فعالیت اقتصادی با ایران کرده است. اقدامات حوزه سیاست، نظامی‌گری، حوزه رسانه و.... در سازگاری کامل با این سیاست قرار دارد و مجموعه اقداماتی که کشورهای مختلف از جمله ژاپن، فرانسه، عراق و... جهت میانجی‌گری بین ایران و ایالات متحده انجام شده، قادر به عوض کردن این سیاست نبوده است.

■ ملاک موفقیت یا شکست یک تحریم اقتصادی چیست؟

به طور کلی اقتصاددانان و سیاستمداران دارای یک نظر واحد و یا نزدیک بهم در این خصوص نیستند. مصادیقی هم که هریک بیان می‌کنند با هم تفاوت زیادی دارد برای مثال این روزها به دلیل تهیه سامانه‌های دفاع موشکی اس-چهارصد شاهد زمزمه‌هایی از تحریم ترکیه توسط آمریکا هستیم. دونالد ترامپ در صفحه توئیتر خود نوشته است: «همانطور که قبلاً قویاً اعلام کرده‌ام – و تنها برای تاکید بیشتر می‌گویم – اگر ترکیه کاری انجام دهد که من با هوش سرشار و غیرقابل قیاس خودم آن را خارج از حد و مرز تعیین شده ارزیابی کنم، کل اقتصاد ترکیه را تخریب و نابود می‌کنم. (قبلا هم این کار را انجام داده‌ام)!».

طبیعی است هیچ برنامه تحریمی احتمالی آمریکا، هرگز قادر به انجام چنین سیاستی نیست بنابراین نمی شود گفت چون این سیاست محقق نمی‌شود، برنامه به شکست می‌رسد. در عین حال اعلام این سیاست ممکن است موجب بازنگری در رفتار و گفتار سیاستمداران ترکیه و در فضایی بزرگ‌تر باعث تغییر روابط حتی در منطقه شـود. بنابراین آنچه محافل دانشـگاهی در موردش به اجماع نظر رسیده اند، این است که «برای بررسی میزان موفقیت یک سیاست تحریمی، باید به میزان تغییر رفتار و گفتار دولت مورد نظر توجه کرد.»

■ برخی معتقدند به هم ریختگی اقتصاد در سال‌های ۹۱ و ۹۷ به دلیل تحریم‌ها بوده اسـت، به نظر شما این موضوع عامل اصلی بهم ریختگی اقتصاد بوده یا در واقع زمینه این شرایط وجود داشته و تحریم‌ها این موضوع را تشدید کرده است؟

بررسی‌های اقتصادی در حوزه تحریم نشان می‌دهد، تأثیر اعمال تحریم‌های اقتصادی آنقدری نیست که موجب بهم ریختگی اقتصاد یک کشور شود حتی بر اسـاس نتایج این بررسی‌ها برخی از اقتصاددانان با جدیت از عدم استفاده حربه اقتصادی در حوزه علوم سیاسی تاکید داشتند اما چنانچه اقتصاد آمادگی بروز بحران را داشـته باشد، این مسـئله موجب بروز مشکلات مختلف برای اقتصاد می‌شـود. به‌طور مشخص برای سـال ۱۳۹۷، شوک حاصل در اقتصاد ایـران را نمی‌توان به خروج ایالات متحده از برجـام ربط داد. اقتصاد ایران در سال‌های قبل از آن، دچار سیاستگذاری‌های غلطی شده بود که تاکید بر ادامه کار، بهم ریختگی اقتصاد را به دنبال داشـت. بد نیسـت تنها به یک قلم آمار افزایش نقدینگی در اقتصاد که بانک مرکزی منتشر کرده نگاهی کنیم، ۲۳۴٫۶ هزار میلیارد تومان در ۹ ماهه ابتدای سـال ۱۳۹۷، معادل ۸۵۰ میلیاردتومان افزایش نقدینگی در روز به مدت ۹ ماه، حال هر اقتصادی را بد می‌کند. البته شوک حاصل از خروج آمریکا از برجام، حکایت دیگری است که برآورد بر این بود که با یک تاخیر منطقی و نه به این شدت اتفاق افتد.

■ ادامه تحریم‌ها در اقتصاد کشـور چه اثری خواهد داشت؟ برخی معتقدند که اثر تحریم‌ها از اقتصاد کشور از بین رفته، شما با این موضوع موافقید؟

نکته مهم در تأثیرگذاری تحریم‌ها، توجه به پارامتر زمان است. اثر تحریم در بلندمدت است که خود را بهتر نشان می‌دهد. آنجا که شرکت‌ها و تولیدکنندگان، مجبور به ایجاد تغییراتی متناسب با شرایط تحریم در مسیر کسب و کار خود می‌شوند. این تغییرات ممکن است تولیدکنندگان را از ناحیه اقتصادی تولید خود و میزان بهینه تولید دور کند. از سوی دیگر، برای حفظ و بقای تولیدشان مجبور باشند در مسیرهایی که مزیت نسبی برای تولید نداشته باشند، حرکت کنند؛ در نتیجه سـاختار تولید را در بلندمدت تحت تأثیر قرار خواهد داد. در اینجا نقش دولت از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخودار است چراکه در صورت وجود برنامه مشخص، می‌تواند اقدامات خوبی جهت کاستن از مشکلات انجام دهند. در خصـوص از بین رفتن اثـرات تحریم در دوره جدید، به نظرم تنها می‌توان گفت، مشـکلات مربوط به شوک سـال ۱۳۹۷، تا حدی مرتفع شده است و آن‌هم به دلیل کنترل و نظارتی که در کشور به راه افتاد و جلوی سوء استفاده مترصدان این فضا گرفته شد.

■ مهمترین پرسـش این است که در این شرایط سیاستگذار باید به دنبال چه راهکاری برای حل مشکل تحریم‌ها باشد؟

باید به اقتصاد توجه ویژه شـود. برگ برنده دولت توجه به اقتصاد اسـت. متاسفانه دولت با وجود اینکه در حوزه سیاست و دیپلماسی گام‌های ارزنده‌ای برداشته اسـت اما به نظر نمی‌رسد تمایل ویژه‌ای به نگریستن به این مسئله از ایـن دریچـه دارد. امروز روز حضور اقتصاددانان در دولت اسـت و باید این حضـور با دعوت ویژه از این گروه متخصصان از طرف دولت انجام شـود. باید به صورت متمرکز به مسئله تحریم پرداخت. هسته اصلی اقدامات دولت باید اقتصاد باشد و منظور از اقتصاد، معیشت نیست بلکه فراهم آوردن چتر حمایتی برای اقتصاد کشور است. همه فعالیت‌های دیگر باید پشتیبان این حوزه باشند و کلیه اقدامات باید سازگار با اقتصاد انجام شود. از این‌رو ایجاد یک مرکزیت برای مقابله با تحریم‌ها ضروری به نظر می‌رسد. این ستاد باید زیرنظر دولت فعالیت کند و برنامه جامعی با سناریوهای مختلف مبتنی بر شرایط محتمل طراحی و عملیات پایش و رصد فعالیت‌ها با جدیت دنبال شود. طبیعی است هرگونه تغییر در شرایط باعث انجام تغییراتی در برنامه جامع خواهد شد. نباید فراموش کرد که وسـعت خاک، تنوع آب و هوا، نیروی جوان، جمعیت فراوان، منابع و ذخایر عظیم خدادادی چنانچه با یک مدیریت منطقی توام شود، پیش روی هر نیروی قاهری خواهد ایستاد. در این مسیر، اهمیت دادن به بخش خصوصی و تسهیل فعالیت‌های آن راهگشاست. بازنگری بر روی قوانین، توزیع عادلانه تر امکانات، اهتمام به افزایش بهره وری در بخش دولت، توجه به جوانان کشور در حوزه‌های مدیریتی نیازمند هیچگونه هزینه‌ای نیست.

■ آیا بحث اسـتفاده از پیمان‌های پولـی منطقه‌ای در بحث تحریم های ملی می تواند اثرگذار باشد؟

شـاید روی کاغذ، نتوان به این پیمان‌ها توجه ویژه‌ای کرد اما باید سـوال کرد، سهم ارزهای منطقه‌ای در دنیا چقدر است که بتواند مورد ملاک کار قرار گیرد؟ از سوی دیگر سهم تولیدات و کالاهای مورد نیاز ایران در این کشورها به چه میزان اسـت که بتوان بر روی آن حساب جداگانه‌ای باز کرد؟ فراموش نکنیم، اقتصاد کشورهای منطقه نیز دچار تلاطم‌هایی هستند که نمی توانند به عنوان یک تکیه گاه مورد استفاده قرار گیرند. کافی‌است به آمارهای اقتصادی در مراجع قابل اطمینان، مراجعه کرد و وضعیت برابری ارزهای هریک را با ارز مرجع این روزهای دنیا مقایسـه کرد. آنگاه مشـخص می‌شود خود این ارزها حال و احوال مناسـبی را تجربه نمی‌کننـد. در همین حال وضعیت نیازهای کشورمان نیز از طریق این کشورها به راحتی قابل تأمین نیست. اما شاید بتوان ظرفیت‌هایی ایجاد کرد که براسـاس آن، معادلات این مسئله تغییر کند. این ظرفیت‌ها نیاز به وجود تیم‌های کارشناسی در حوزه اقتصاد و پیگیری مداوم از طریق دولت‌ها دارند، بنابراین با شرایطی که به اقتصاد توجه ویژه نمی‌شود، به نظر دل بستن به این موضوع چندان جای تاملی ندارد.

■ کلید اصلی مقابله با تحریم‌های ایران چیست؟

آن چیزی که از رفتار دولت مشـاهده شـده، تلاش های گسترده در حوزه سیاست و دیپلماسی فعال است. دولت امیدوار است که در بسته شده را با کلید دیپلماسـی بازکند اما تردید نباید کرد که آنان توجه خاصی بر روی عملکرد اقتصادی این روزهای ما دارند و برگ برنده خود را در حفظ این شرایط و طولانی شدن زمان می‌بینند. از این‌رو دولت باید به صورت متمرکز، با محوریت اقتصاد، شرایط را اداره کند. به عبارت دیگر، پیروزی نهایی در این جنگ اقتصادی، در میدان دیپلماسی، یا نظامی یا رسانه‌ای یا ... اتفاق نمی افتد بلکه همه نگاه‌ها معطوف به شاخص‌های اقتصادی هستند. چنانچه دولت توجه ویژه و نه به صورت دخالت از نوع جاری و ساری آن در این روزها به اقتصاد کند، امید گذر از این شرایط زیاد است. یادمان باشد که فشارهای اقتصادی این روزها می‌تواند موجب بالا بردن بهره‌وری در بنگاه‌های اقتصادی شود چراکه برای استفاده از امکانات محدود و رفع تنگناها، به راحتی می‌توان با بازنگری در فرآیندها، اتفاقات مهمی را رقم زد. اما برای انجام این مهم لازم است دولت از دانش و توان اندیشه ورزان این حوزه استفاده مناسب کند. از سوی دیگر تاریخ نشان داده است هرگز برنده مطلق در جهان وجود نخواهد داشـت. قطعاً دولت فعلی آمریکا، قادر نخواهد بود به زورگویی‌هایش در قبال دنیا ادامه دهد، از این‌رو تنها گذشـت زمان او و دوستان یهودیش را به عقب خواهد راند اما تا طی شدن آن زمان، هنر دولت آن است که با اقدامات منطقی و عملیاتی و خالی از شعار حرکت کند.

با چه ابزاری می‌توان به جنگ تحریم‌ها رفت؟

بسته مقابله با تحریم

یکی از مهم‌ترین موضوعاتی که در زمان تحریم‌ها باید مورد توجه و تاکید سیاستگذاران قرار گیرد، چینش برنامه‌های هماهنگ مقابله با تحریم‌هاست. اصولا تحریم‌ها به دنبال آسیب زدن به اقتصاد هر کشور است و اقتصادی که تاب آوری بالایی ندارد، به راحتی بر اثر تحریم‌ها آسیب می‌بیند. در ماه‌های اخیر برنامه‌های مختلفی برای مقابله با تحریم‌ها اعمال شده است. در میان این برنامه‌ها و گزارش‌ها، مرکز پژوهش‌های مجلس به عنوان بازوی پژوهشی نهاد قانون‌گذاری در کشور جزییاتی از برنامه ضد تحریمی ایران را منتشر کرده است.

این برنامه به‌عنوان برنامه اجرایی دولت و مجلس تبدیل نشده و دولت به دنبال تدوین برنامه ۱۲ محوری است که جزییات آن منتشر نشده است این متن، بخشی از برنامه فعالانه ضد تحریم است که شامل اقدامات و برنامه‌هایی بوده و باید در بازه زمانی ۹۰ تا ۱۲۰ اجرا شود. در این گزارش به سه محور مهم بسته ضد تحریمی می‌پردازیم که می‌تواند مورد توجه سیاستگذاران قرار گیرد.

باید توجه کرد که بسیاری از گزارش‌های دقیق در شرایط تحریم‌ها وجود دارد که سیاستمداران می‌توانند از این منابع استفاده کنند. با توجه به سابقه تحریم‌ها در سال‌های قبل، مهارت مقابله با تحریم‌ها در اقتصاد ایران بیشتر از گذشته شده است.

ضرورت کنترل جریان نقدینگی

رشد بالای نقدینگی، یکی از چالش‌های اقتصاد کشور طی یک دهه اخیر بوده است و بدون تحریم‌ها نیز این موضوع بر اقتصاد کشور اثر منفی خواهد گذاشت. در گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس، برخی اقدامات تشریح شده که نخستین آن مدیریت جریان نقدینگی و جلوگیری از حملات سفته‌بازانه است.

در این گزارش عنوان شده: «نقدینگی کشور به حدود ۲۰۰۰ هزار میلیارد تومان رسیده است که بالغ بر ۸۷ درصد از آن به دلیل نرخ بهره حقیقی بالا در سپرده‌های سرمایه‌گذاری انباشت شده است و اثری روی تقاضا ندارد. در صورتی که تنها ۷ درصد از این سپرده‌ها به سپرده‌های جاری تبدیل شود، حجم پول ۵۰ درصد افزایش خواهد یافت و تورم رشد چشمگیری خواهد داشت و این مسیر تشدید خواهد شد.» البته مبنای این محاسبات در این گزارش روشن نشده است.

از سوی دیگر در این گزارش عنوان شده که به واسطه حجم اعسار بانک‌ها سهامداران منابع نداشته و خطر کژمنشی بانک‌های خصوصی و دست زدن به قمار و سفته بازی از محل خلق پول و پذیرش ریسک‌های بالا و هجوم به بازارهای مختلف برای کسب سود وجود دارد.

در این خصوص پیشنهاد شده که از ورود بانک‌ها به برخی از بازارهای حساب جلوگیری شود، اتصال اطلاعاتی به سامانه مالیاتی برای جلوگیری از حملات سفته بازانه به بازارهای دارایی صورت گیرد و آیین نامه نظارت بر گردش وجوه قابل توجه در حساب‌های بانکی توسط بانک مرکزی تدوین و تصویب شود.

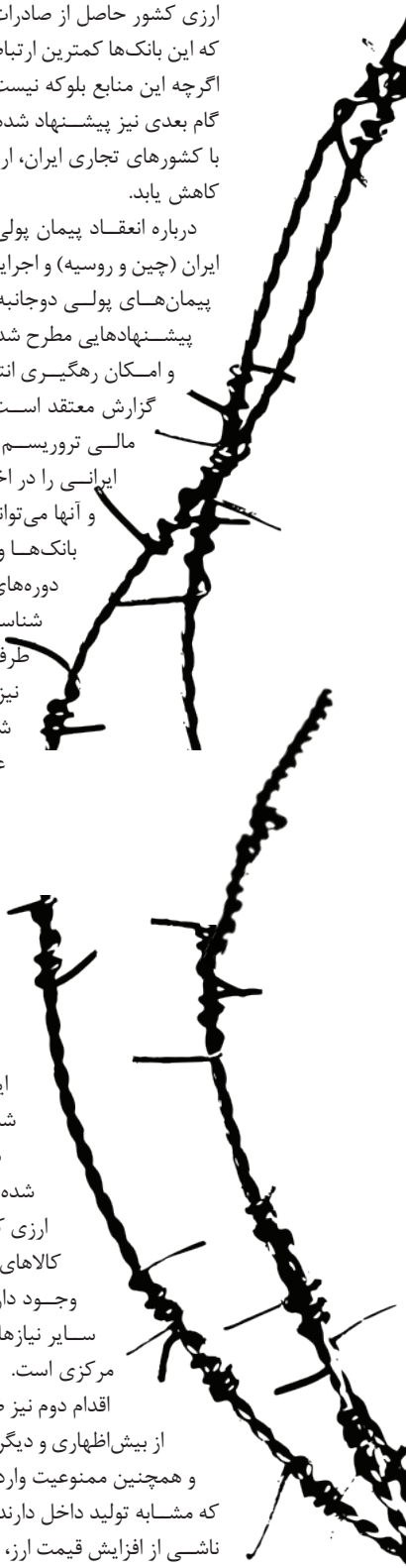
مدیریت بهینه ذخایر ارزی

گام دوم در بخش نخست، مدیریت بهینه ذخایر ارزی کشور عنوان شده است. بر این اساس، با توجه به حجم ذخایر ارزی ۱۱۰ میلیارد دلاری کشور، این تهدید وجود دارد که با تشدید تحریم‌ها منابع به بهانه‌های مختلف مصادره یا مسدود شود.

در نتیجه پیشنهاد شده که قراردادهای فاینانس خارجی با ضرایب اهرمی بالا مبتنی بر مانده منابع ارزی کشور یا قراردادهای خرید خدمت

در حوزه‌های زیرساختی منعقد و بخشی از مانده ذخایر ارزی کشور به ارزهای مجازی تبدیل شود. البته در این گزارش درخصوص ریسک‌های موجود برای تبدیل ذخایر ارزی به ارزهای مجازی و چگونگی این تبدیل به موضوعی اشاره نشده است. در بخش بعدی نیز پیشنهاد شده تسهیل انتقال وجوه در فضای بین‌المللی به این شکل صورت گیرد که منابع ارزی کشور حاصل از صادرات نفتی، در تعداد معدودی بانک سپرده شده که این بانک‌ها کمترین ارتباط را با بانک‌های کشور خود داشته باشند، اگرچه این منابع بلوکه نیست، اما استفاده از آن نیز ساده نخواهد بود. در گام بعدی نیز پیشنهاد شده که با بهره‌گیری از پیمان‌های پولی دوجانبه با کشورهای تجاری ایران، ارزهای دلار و یورو، به میزان حدود ۶۰ درصد کاهش یابد.

درباره انعقاد پیمان پولی دوجانبه با کشورهای عمده طرف تجاری ایران (چین و روسیه) و اجرایی کردن تفاهم‌نامه‌های امضا شده درخصوص پیمان‌های پولی دوجانبه با برخی کشورها (ترکیه و پاکستان) نیز پیشنهادهایی مطرح شده است. پیشنهاد دیگر درخصوص سوئیفت و امکان رهگیری انتقال وجوه در مبادلات بین‌المللی است. این گزارش معتقد است، سوئیفت در قالب برنامه رهگیری تأمین مالی تروریسم (TFTP) اطلاعات تراکنش‌های بانک‌های ایرانی را در اختیار وزارت خزانه‌داری آمریکا قرار می‌دهد و آنها می‌توانند به سادگی بانک‌ها و تجار طرف مقابل بانک‌ها و تجار ایرانی را تهدید کنند. چنان‌که در دوره‌های پیشین تحریم نیز عملا به ابزاری برای شناسایی تراکنش‌های ایران و اعمال فشار به طرف‌های تجاری تبدیل شد. در این خصوص نیز بر رفع اشکال و عضویت بانک‌های ایرانی و شعب خارجی بانک‌های ایرانی و انتقال کلیه عملیات ریالی و ارزی به سامانه سپام تاکید شده است.

ارتقای سیاست‌های ارزی

گزارش منتشر شده درخصوص تغییر سیاست‌های ارزی کشور، نیز پیشنهادهایی ارائه کرده است. بر اساس این گزارش، سیستم ارزی کشور یکی از شکنندگی‌های اصلی اقتصاد است که تلاطم‌های شدید در این بازار، به سرعت به بازارهای دیگر منتقل شده و اقتصاد را مختل می‌کند.

در این خصوص برخی اقدامات پیشنهاد شده است. اقدام نخست اولویت بندی نیازهای ارزی کشور و تأمین ارز با نرخ ترجیحی تنها برای کالاهای اساسی که امکان نظارت بر قیمت نهایی وجود دارد (حداکثر ۲۰ درصد واردات) و تأمین ارز سایر نیازها در بازار آزاد و تحت نظارت و مدیریت بانک مرکزی است.

اقدام دوم نیز ضرورت طراحی سازوکارهایی برای جلوگیری از بیش‌اظهاری و دیگراظهاری در واردات برای دریافت ارز ترجیحی و همچنین ممنوعیت واردات کالاهای لوکس و غیرضروری و کالاهایی که مشابه تولید داخل دارند. همچنین پیشنهاد شده که درآمد ریالی ناشی از افزایش قیمت ارز، صرف سیاست‌های توزیعی شود. پیشنهاد دیگر، راه‌اندازی بورس ارز جهت خرید و فروش نقدی (spot) و معاملات ابزار مشتقه ارزی با مداخله فعال بانک مرکزی به‌عنوان عرضه‌کننده اصلی ارز و امکان فعالیت بانک‌ها و صرافی‌های مجاز در بورس ارز است. همچنین راهکار دیگر عدم عرضه اسکناس ارز با نرخ ترجیحی توسط بانک مرکزی برای هیچ‌یک از مصارف ارزی و تأمین ارز در بازار آزاد تحت مدیریت بانک مرکزی است.

بر این اساس، در صورت نیاز به وجوه نقدی، شماره سریال اسکناس‌ها و اطلاعات هویتی خریداران و فروشندگان ثبت شود و وضع عوارض بر فروش اسکناس به‌صورت تصاعدی بر اساس کدملی در طول هر ماه و وضع جایزه از محل درآمد عوارض برای فروشندگان اسکناس به‌صورت تصاعدی برای هر کدملی در طول هر ماه یا سال صورت گیرد.

همچنین پیشنهاد شده که ممنوعیت ورود اسکناس ارز به کشور از مرزهای زمینی حذف شود و انگیزه صادرکنندگان به عراق و افغانستان برای فروش کالا به دلار و ورود آن به بازار افزایش یابد.

پیشنهاد دیگر در حوزه ارزی، تقویت فعالیت صرافی‌ها و رتبه‌بندی صرافی‌ها بر اساس شاخص‌های عملکردی گذشته و ایجاد دسترسی برای صرافی‌های با رتبه بالا به منظور ایجاد رقابت برای پیروی از سیاست‌های اعمالی است. همچنین دو پیشنهاد دیگر نیز هم‌راستاسازی نظام تجاری کشور با واقعیت اکوسیستم ارزی و توسعه رمزارزها و حذف موانع قانونی است.

در بخش دیگری از این گزارش، درخصوص مدیریت بازار سکه پیشنهاد شده که سکه‌های پیش‌فروش شده توسط بانک مرکزی به گواهی سپرده سکه طلا در بازار بورس تبدیل شود و بانک مرکزی نقش فعالی در بازار آتی سکه داشته باشد.

ذخیره‌سازی کالاهای استراتژیک

در بخش کالاهای استراتژیک، عنوان شده که تلاطم در بازار کالاهای اساسی و ذخایر استراتژیک می‌تواند به فشار و تنش شدید در اقتصاد و اجتماع بینجامد. بر این اساس، داروهای استراتژیک و خاص برای استفاده حداقل ۲ سال و کالاهای مصرفی و استراتژیک ذخیره‌سازی شود. در بخش انرژی، عنوان شده که این بخش به‌خاطر مشکلات سنتی در حوزه تولید، توزیع، مصرف و وابستگی زیرساختی، شکننده و در معرض آسیب است. با توجه به اینکه واردات بنزین با مشکل مواجه شده است، پیشنهاد شده که درخصوص سهمیه‌بندی بنزین با استفاده از کارت طی یک ماه آینده تصمیم‌گیری شود. در بخش کسب و کار نیز پیشنهاداتی درخصوص حذف ۳۰ درصد از شرایط مجوزهای کسب و کارهای فعلی، توقف اجرای موقت ماده ۴۱ قانون تأمین اجتماعی و دریافت حق بیمه کارکنان قراردادهای ارائه خدمات اجتماعی بر اساس لیست حقوق و دستمزد ارائه شده است.

در بخش تجارت نیز با توجه به قاعده‌گذاری تراز تجاری در جریان اعمال فشار خارجی، پیشنهاد شده که تعرفه وارداتی محصولات دارای نمونه مرغوب داخلی به تفکیک تعرفه‌ها بر اساس کشورهای همکار و غیرهمکار در شرایط تحریم تغییر کند.

نکته مهم دیگر نیز در بخش ساختاری و تصمیم‌گیری کشور در زمان جنگ اقتصادی است. بر این اساس، پیشنهاد شده است که چابک‌سازی و توانمندسازی ستاد تدابیر ویژه تحت‌عنوان ستاد ضدتحریم که دارای دبیرخانه قوی، وظایف و مسئولیت‌ها و اختیارات روشن و مورد توافق سران سه قوه و دستور کار و فرآیندهای تعریف شده باشد و قابلیت رصد و عملیات سریع داشته باشد.

شفافیت اطلاعاتی لازمه بهبود تصمیم‌سازی‌ها

موسی احمدی
مدرس دانشگاه و تحلیلگر بازارهای مالی

یکی از دغدغه‌ها و چالش‌های همیشگی اقتصادها ایجاد سازوکارهایی بوده است که بتواند زمینه‌ساز شفافیت در اقتصاد شود. یکی از زمینه‌ها، فراهم کردن محیط شفافیت اطلاعات و ایجاد زمینه تصمیم‌سازی‌های مبتنی بر اطلاعات حرفه‌ای در بازارهای مالی کشور است. چراکه در این صورت است که قیمت‌گذاری محصولات مالی به درستی صورت پذیرفته و در تخصیص منابع نیز بر اساس اطلاعات تخصصی و قابل اتکا عمل خواهد شد. در صورت فقدان این سازوکارها، این عمدتا قضاوت‌ها و هیجانات خواهد بود که جهت تصمیم‌گیری‌ها در بازارهای مالی را به خود اختصاص می‌دهد. از همین‌رو و با توجه به عدم دسترسی به اطلاعات حرفه‌ای است که سازوکار تأمین‌مالی در بازارهای مالی ضمانت‌محور شده و بار رخدادهای مبتنی بر مخاطرات در آینده بصورت غیرمستقیم بر اقتصاد وارد خواهد آمد. چند سالی از دستور معاونت اول رئیس‌جمهوری مبنی بر لزوم حرکت از نظام تأمین‌مالی بانک محور به نظام تأمین‌مالی بازارمحور می‌گذرد، اما این گذر، مستلزم ایجاد سازوکارها و اصلاحاتی در نظام تأمین‌مالی کشور در راستای دستیابی به این مهم است.

به نظر می‌رسد یکی از دلایلی که باعث شده در شرایط سخت چند سال اخیر که کشور با چالش‌های مختلف مواجه بوده عدم دسترسی منسجم به نظام تصمیم‌سازی مبتنی بر زیرساخت‌های اطلاعاتی و تحلیلی یکپارچه در کشور باشد. این موضوع مستلزم ایجاد سازوکارهای تجربه شده جهانی در این بخش در ساختار تصمیم‌سازی‌ها در سطوح مختلف اقتصادی و مالی در کشور است. در خصوص نظام تأمین‌مالی و سرمایه‌گذاری، استفاده از پایگاه داده‌های حرفه‌ای و مسنجم، سامانه‌های اطلاعاتی و گزارش‌دهی حرفه‌ای، نهادهای تخصصی پردازش و ارزیابی حرفه‌ای و ریسک از آن جمله است. به عنوان مثال؛ عدم تقارن اطلاعات موجود در بازارهای پول و اعتبار همواره به عنوان یکی از عوامل مهم و تأثیرگذار و از جمله چالش‌های مهمی محسوب می‌شود که همواره بخشی از برنامه‌های بازارهای پول و سرمایه را به خود اختصاص می‌دهد.

برای حل این مشکل در بازارهای پول مربوط به تسهیلات خرد، از سازوکار شرکت‌های خدمات اطلاعات اعتباری و سامانه‌های گزارشگری و امتیازدهی اعتباری استفاده می‌شود، اما در خصوص تسهیلات کلان و بازارهای سرمایه این مهم از طریق ایجاد سازوکار افشای اطلاعات و راه‌اندازی صنعت رتبه‌بندی اعتباری محقق می‌شود.

تجربه موفق بازارهای مالی دنیا در راه اندازی این نهادها بیانگر تأثیرات شگرف آن در تسهیل و تسریع در اعطای تسهیلات و اعتبارات است؛ به طوری که همواره به عنوان یکی از شاخص‌های بهبود فضای کسب وکار بانک جهانی برای ارزیابی کشورها مورد استفاده قرار می‌گیرد. در کشورمان نیز در ماده ۵ قانون تسهیل اعطای تسهیلات مصوب مجلس شورای اسلامس بر شکل‌گیری هفت نهاد مالی از جمله بانک اطلاعات مشتریان و اعتبارسنجی و رتبه‌بندی اعتباری تاکید شده است. در سال‌های اخیر اقدامات ارزشمندی در زمینه ارتقای سطح شفافیت شرکت‌های پذیرفته شده در بورس از طریق ارائه الزامات رعایت شفافیت اطلاعاتی و رتبه‌بندی شرکت‌ها بر اساس شفاف‌سازی اطلاعات صورت پذیرفته و نقطه عطف این حرکت را می‌توان، صدور مجوز تأسیس و فعالیت شرکت‌های رتبه‌بندی اعتباری و آغاز توسعه صنعت رتبه‌بندی اعتباری در ایران توسط و تحت نظارت سازمان‌بورس و اوراق‌بهادار بیان کرد.

بسیاری از شرکت‌های معتبر و بزرگ به دلیل عدم عملیاتی‌شدن سازوکار ارزیابی ریسک در بازار تأمین‌مالی از تأمین‌مالی ارزان محروم بوده و همچنان مشابه شرکت‌های غیرمعتبر مجبور به تأمین‌مالی‌هایی با بهای تمام شده بالا هستند. این در حالی است که با گسترش فرهنگ پذیرش ریسک در میان سرمایه‌گذاران در انتخاب اوراق با بازده‌های مختلف متناسب با ریسک هر یک و از سوی دیگر تأمین‌سرمایه مبتنی بر ریسک برای ناشران اعم شرکت‌ها، پروژه‌ها، بنگاه‌های اقتصادی و دولت شاهد توسعه و رشد نظام تأمین‌مالی از طریق بازارسرمایه خواهیم بود؛ به عبارت دیگر لازم است در خصوص نقش نهادها و ابزارهای تأمین‌مالی یک بازنگری از ابعاد مقرراتی، اجرایی و فرهنگی صورت پذیرفته و زمینه ایفای نقش مناسب آن‌ها فراهم شود.

توسعه و رشد نظام تأمین‌مالی نیازمند توسعه و نقش‌آفرینی بهینه نهادهای مالی تخصصی همچون بانکداری سرمایه‌گذاری (تأمین‌سرمایه)، موسسات رتبه‌بندی اعتباری، سازوکار بازار، تنوع ابزارهای مالی متناسب با ذائقه ناشران و سرمایه‌گذاران و در نهایت زیرساخت‌های فنی و فناورانه بازارسرمایه برای جذب نقدینگی در بازار است. در این حالت است که بازار بدهی با فراهم‌شدن زیرساخت‌های مورد نیاز بستری مناسب برای تأمین‌مالی می‌تواند در صورت عملیاتی‌شدن قانون مشارکت عمومی خصوصی و با نقش‌آفرینی شرکت‌های تأمین‌سرمایه در پذیرش و پوشش واقعی ریسک و مؤسسات رتبه‌بندی اعتباری با اظهارنظر تخصصی در مورد آن، ضمن مدل‌سازی مالی و تدوین بسته‌های تأمین‌مالی و ارزیابی ریسک و رتبه‌بندی پروژه‌ها، زمینه تأمین‌مالی آن‌ها از طریق بازارسرمایه فراهم شود. از این‌رو زمان آن فرارسیده است تا بجای حذف کامل ریسک از طریق رکن ضامن، زمینه ارزیابی و اندازه‌گیری تخصصی و مستقل آن و در نتیجه اتخاذ استراتژی‌های سرمایه‌گذاری متناسب با ریسک فراهم شود.

بنابراین تغییر در فرآیند و رویه‌ها، مشکلاتی را در ابتدای راه به همراه دارد، اما موجب بهبود مهندسی فرهنگ اعتباری و سرمایه‌گذاری و در نتیجه افزایش شفافیت اطلاعاتی در بازارهای مالی و در نتیجه دقت تصمیم‌گیری‌ها و زمینه کاهش فساد اقتصادی خواهد شد.

بُعد چهارم پول

محمد سعید حیدری
کارشناس اقتصادی

در اقتصاد سه کارکرد اصلی برای پول تعریف می‌شود: واسطه و وسیله‌ای برای انجام مبادلات، ابزار ذخیره ارزش و واحدی برای سنجش ارزش، بر مبنای آن اگر بخواهیم مقایسه‌ای بین دلار و ریال انجام دهیم، در خصوص **کارکرد اول:** به‌واسطه جهان‌روا بودن دلار و وجود زیرساخت‌های تبادل مالی بر پایه این ارز، عملا دلار بر ریال رجحان دارد، در خصوص کارکرد دوم نیز باز به‌دلیل پایین بودن نرخ تورم ایالات متحده نسبت به ایران، عملا دلار بر ریال برتری دارد، اما در مورد کارکرد سوم، از آنجا که واحد پول ایران (ریال) به‌مراتب کوچکتر از واحد پول آمریکا (دلار) و حتی سنت (هر دلار صد سنت) است ، بنابراین با دید ریاضی، ریال ایران (که در واقع واحد پیشین پول رسمی کشور که به زودی از رده خارج می‌شود) ابزار دقیق‌تری برای سنجش ارزش است.

برای درک بهتر ماهیت پول و کارکرد آن کمی جلوتر برویم و داستان جالبی برای تشریح ساده ماهیت واقعی پول را نقل کنیم: در شهر کوچکی همه به یکدیگر بدهکار بودند تا اینکه گردشگر ثروتمندی وارد شهر و تنها هتل آن می‌شود، اسکناس ۱۰۰ دلاری را روی پیشخوان هتل می‌گذارد و برای بازدید اتاق هتل و انتخاب آن به طبقه بالا می‌رود.

صاحب هتل اسکناس صد دلاری را برمی‌دارد و در این فاصله می‌رود و بدهی خودش را به قصاب می‌پردازد. قصاب اسکناس صد دلاری را برمی‌دارد و با عجله به مزرعه پرورش میگو می‌رود و بدهی خود را به مزرعه‌دار می‌پردازد. مزرعه دار اسکناس صد دلاری را با شتاب برای پرداخت بدهی‌اش به تأمین‌کننده خوراک دام و سوخت می‌دهد. تأمین‌کننده سوخت و خوراک دام، برای پرداخت بدهی خود، اسکناس صد دلاری را با شتاب به داروغه شهر که به او بدهکار بود، می‌رساند و بدهی خود را می‌پردازد. داروغه اسکناس را با شتاب به هتل می‌آورد و به صاحب هتل می‌دهد چون هنگامی که دوست خودش را یک شب به هتل آورده بود، اتاق را به اعتبار کرایه کرده بود تا بعداً پولش را بپردازد. حالا هتل‌دار اسکناس را روی پیشخوان گذاشته است. در این هنگام مرد ثروتمند پس از بازدید اتاق‌های هتل برمی‌گردد و اسکناس صد دلاری خود را برمی‌دارد و می‌گوید که از اتاق‌ها خوشش نیامده و شهر را ترک می‌کند. در این فرآیند هیچ کس صاحب پول نشده است ولی به هر حال همه شهروندان در این هنگامه بدهی بهم ندارند و همه بدهی‌هایشان را پرداخته‌اند و با یک انتظار خوش‌بینانه‌ای به آینده نگاه می‌کنند.

این داستان به اقتصاددانان دو درس اساسی می‌دهد: اول اینکه خود پول به تنهایی ارزش خاصی ندارد، بلکه این چرخش و گردش پول در اقتصاد است که باعث ارزش آن می‌شود، در واقع مدیریت کانال‌های گردش پول و مدیریت صحیح جریان نقدینگی به‌مراتب مهمتر از خود پول و نقدینگی است. این یعنی اقدامات دولت و بانک‌ها در بازآرایی مجدد بدهی‌های بخش صنعت به شبکه بانکی و زنده کردن جریان تسویه مطالبات و پرداخت بدهی‌ها ولو با کاهش نرخ سود، کاهش حجم مطالبات (تبدیل مطالبات ارزی به ریالی و با نرخ‌های پایین ارز) و طولانی‌تر کردن دوره پرداخت با کمک به گردش هر چه بیشتر پول، کاری می‌کنند که نقدینگی موجود در کشور به ارزش واقعی خود نزدیک‌تر شده و باعث رونق بیشتر اقتصاد شود. در اینجا در واقع علاوه بر ایجاد گردش نقدینگی، با تزریق امید به شرکت‌ها (از طریق بهبود قابل ملاحظه در شرایط تسهیلات اخذ شده) انگیزه جهت آغاز مجدد و حتی توسعه بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی متوقف مانده فراهم می‌شود.

درس دوم: در دل این داستان یک اتفاق بارها و بارها تکرار شد، این اسکناس صددلاری، باعث تسویه بدهکاری افراد شد، در واقع اگر بخواهیم دقیق‌تر بگوییم یک بعدچهارم و کارکرد چهارمی برای پول می‌توانیم قایل باشیم؛ "پول به عنوان ابزار تسویه بدهی". اهالی این شهر کوچک خوشبخت بودند که این گردشگر از همه‌جا بی‌خبر به شهرشان آمد، اگر در این شهر، شهرداری آگاه (آگاه از مبادلات اقتصادی و مطالبات و بدهی‌های اهالی) و با دانش در این شهر وجود داشت، شاید دیگر نیازی به گردشگر مزبور نبود. این شهردار (بخوانید دولت و بانک مرکزی) می‌توانست خود ابزار تسویه بدهی را خلق کرده و در یک مسیر صحیح به گردش درآورد.

به‌نظر می‌رسد دولت و بانک مرکزی در سال‌ها و به‌ویژه ماه‌های اخیر همین رویه را در پیش گرفته و با تجمیع اطلاعات مربوط به مطالبات و بدهی‌های نهادهای مختلف دولتی و بانک مرکزی و شناسایی حلقه‌های بدهکاری-طلبکاری، نسبت تسویه و خنثی کردن دور باطل بدهی و طلب اقداماتی را آغاز کرده است.

در این پازل، دولت و بانک مرکزی خود هم در نقش بدهکار (بدهکار به پیمانکاران) و هم طلبکار (طلبکار از سیستم بانکی) ظاهر شده بنابراین به‌صورت مستقیم‌تری نسبت به تسویه این سلسله طویل بدهکاری و طلبکاری اقدام کرد، اما حتی اگر در جایی نیز دولت در جایگاه طلبکار و بدهکار حضور نداشته باشد، با ابزار دانش (دانش طراحی و مدیریت ابزارهای مالی) و آگاهی (اشراف بر نقشه مالی و اعتباری کشور و عملکرد فعالان اقتصادی) می‌تواند در نقش همان گردشگر ثروتمند ظاهر شده و ابزاری برای تسویه بدهی‌ها و مطالبات بخش خصوصی ایجاد و به جریان بیندازد.

فراتر از اثرات حسابداری و اعتباری این تسویه مطالبات در ساختار ترازنامه و حتی صورت سود و زیان، اثرات روانی آن را بر شرکت‌ها و بخش خصوصی نباید نادید گرفت، در واقع اثرات روانی آن به‌مراتب گسترده‌تر بوده، تنها تفاوت در این است که اثرات مالی و حسابداری این رویکرد زودتر و در کوتاه‌مدت خود را نشان می‌دهد و بنابراین بیشتر به چشم می‌آید. خلاصه اینکه حداقل در محیط رکودی فعلی ایران لازم است این کارکرد چهارم پول مورد توجه قرار گیرد و برروی آن مطالعات کاربردی بیشتری انجام شود. شاید از این بستر بتوان راهکاری برای تبدیل مطالبات/تعهدات ناکارای دولتی به مطالبات و تعهدات/کارا یافت شود.

شرکت پتروشیمی شازند

نخستین پتروشیمی هوشمند کشور

تولیدکننده متنوع‌ترین محصولات انحصاری پلیمری و شیمیایی

تنها تولیدکننده گریدهای پلیمری خاص پزشکی در کشور

پیشرو در فناوری تعمیرات اساسی پتروشیمی‌ها

دارای پیشرفته‌ترین سیستم تصفیه پساب با دورریز صفر

دارنده گواهینامه‌های سیستم‌های جامع مدیریتی شامل:

- گواهینامه زیست محیطی OHSAS18001
- گواهینامه ISO1401 و ISO9001

دارای مدرن ترین کوره پسماندسوز جامد

دارنده لوح صنعت سبز نمونه

www.arpc.ir

بازار سرمایه

کارگزاران نگران پیامدهای
کاهش کارمزد در بورس کالا هشدار دادند؛

صنعت کارگزاری در ورطه نابودی

۵۸

فرا بورس و کارنامه موفق طراحی ابزارها ۳۶

فلسفه اصلی سهولت در بازار ۴۴

مدیریت یکدست فرا بورس و توسعه بازار ۴۵

فرابورس و کارنامه موفق طراحی ابزارها

عظیم ثابت
مدیرعامل کارگزاری بانک سپه

تأسیس فرابورس در بازار سرمایه اتفاق خیلی خوبی بود و باید انجام می‌شد. اما این بخش در طول مرور زمان، کارکردهایش به عنوان یک بازار OTC رنگ باخت و به نوعی بخشی از بورس شد. به نظر می‌رسد باید در تغییر موضع فعالیت‌های فرابورس تجدید نظر کرد هرچند این تغییر موضع تا حدود زیادی به موقعیت بستگی داشته است.

اما با همه این احوال فرابورس به شکل‌گیری بسیاری از تسهیلات و ابزارها کمک کرده است، کاری که بورس نمی‌توانست انجام دهد. برای مثال بورس نمی‌تواند همه شرکت‌ها را پذیرش کند اما قوانین و شرایط فرابورس این اجازه را پذیرش می‌داد.

بخش دیگری که به حق فرابورس در آن خوب عمل کرده، تأمین مالی بوده است. تأمین مالی در فرابورس به نسبت بخش‌های دیگر بازار سرمایه و بازار پولی ارزان‌تراست ضمن اینکه ابزارها و شیوه‌های متنوع‌تری دارد. نبود حجم مبنا در این بازار باعث شد تا سهم‌ها با توجه به شرایط، زودتر به قیمت واقعی خودشان برسند و بازار نیز شکل واقعی‌تر به خودش بگیرد.

در حال حاضر که شرکت‌ها نیاز به تأمین مالی ارزان‌تری دارند و در عین حال اقتصاد هم نیاز به شفافیت و عملکرد بهتری دارد، بهتر است که فرابورس برای پذیرش شرکت‌ها بیشتر فعال شده و مزایای بیشتری هم قائل شود. اگر تعداد شرکت‌ها بیشتر شود، این کار باعث می‌شود که بازار سرمایه عمق بیشتر نیز پیدا کند. ترغیب شرکت‌ها به حضور در فرابورس، با شیوه‌های مختلف از جمله افزایش معافیت‌های مالیاتی می‌تواند به شدت در این موضوع موثر باشد. به این ترتیب بازار عمیق‌تر و گسترده‌تر نیاز به بازارگردان‌های حرفه‌ای و چند لایه دارد. بازارگردان‌هایی که می‌توانند با کنترل بازار زمینه جذب بهتر شرکت‌ها به خصوص به فرابورس را فراهم کنند.

فرابورس در ابداع و طراحی ابزارهای جدید نیز بسیار خوب کار کرده است. با توجه به اینکه بازار و قوانین مرجع بازار در کشور ما شریعت محور هستند، محدودیت‌هایی وجود دارد. اما با وجود همه این محدودیت‌ها فرابورس همچنان توانسته ابزارهای کاربردی و حرفه‌ای را طراحی کند.

در حال حاضر بهترین راه برای برگشت فرابورس به جایگاه اصلی خودش (OTC) و پذیرش شرکت‌های جدید، تشویق و آوردن شرکت‌های تعاونی به فرابورس است. پیشنهاد دیگری که مطرح شده و چندین بار هم بر سر آن بحث شده ورود شرکت‌های سهام عدالت به فرابورس است. ورود این شرکت‌ها به فرابورس می‌تواند آغاز یکسری تحولات باشد. تحولاتی که می‌تواند علاوه بر فرابورس، کل بازار سرمایه را متحول کرده و به توسعه بازار سرمایه بیانجامد. همه این اتفاق‌ها می‌تواند در بهبود وضعیت کنونی بازار سرمایه و تثبیت جایگاه اصلی فرابورس کمک بسیاری کند.

گزارشی از فعالیت‌های ۱۰ ساله فرابورس

بازاری جدید برای توسعه و تثبیت

شیرین سعیدی
خبرنگار

بخش‌های مختلف بازار سرمایه به شکل یک پازل بهم مرتبط هستند و در عین حال هر بخش کارکرد خودش را دارد. زمانی که فرابورس به عنوان بخشی از بازار سرمایه شروع به فعالیت کرد، بخش بورس اوراق فعالیت‌های مختلفی داشت اما در مورد پذیرش شرکت‌های جدید و کوچک بنا به محدودیت‌های قوانین امکان فعالیت نداشت. بنابراین بهترین نقطه شروع فعالیت فرابورس در همین زمینه بود. ساماندهی و آماده‌سازی شرکت‌های کوچک و متوسط تازه تأسیس برای ورود به بورس یکی از مهم‌ترین این اتفاق‌ها بود. البته این تنها هدف فرابورس نبود بلکه ورود به فرابورس در واقع تمرین شفافیت و قانون‌مند شدن برای شرکت‌های کوچک و متوسط بود. اندیشه پذیرش چنین شرکت‌هایی در پس نگاه اصلی و اولیه تأسیس فرابورس بود. اما پس از این مهم بخش فرابورس باتوجه به مطالعات و بررسی‌های موجود به این نقطه رسید بخش مهم دیگری که مغفول مانده می‌تواند در حیطه فعالیت‌های این بخش بگنجد. حیطه‌ای مانند اضافه کردن بازارهای بدهی، یا طراحی ابزاری که بتوان برای تأمین مالی از آن استفاده کرد.

اگر به فعالیت‌های فرابورس نگاهی کنیم، بی‌شک با همه کاستی‌ها فعالیت‌های تأمین مالی یکی از مهم‌ترین قدم‌هایی بود که فرابورس برداشت. هرچند که شاید هدف اصلی و اولیه آن پذیرش و ساماندهی شرکت‌هایی است که به آسانی نمی‌توانستند وارد بورس شوند. طی ۱۰ سال فعالیت فرابورس بسیاری از اولین‌ها رقم خورد که می‌تواند در نوع خودش بی‌نظیر باشد هرچند که تا نقطه مطلوب و آنچه در

بورس‌های جهانی وجود دارد فاصله داشته باشد.

شروع به کارو نخستین قدم‌ها

سال ۸۸ سال شروع فعالیت فرابورس است هرچند که فعالیت‌های اصلی و مهم پیش از این تاریخ انجام شده بود. بنیان‌گذار فرابورس مصطفی امید قائمی بود که با پشتیبانی بیشتر فعالان با سابقه بورس این اتفاق را رقم زدند. در سال ۸۸، تصویب و ابلاغ دستورالعمل پذیرش و عرضه اوراق بهادار در فرابورس ایران،برگزاری نخستین جلسه هیأت پذیرش برای شرکت‌های مرجان کار، بیمه دی و کویر تایر، پذیرش نخستین گواهی سپرده در فرابورس ایران، ابلاغ دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات، افتتاح و آغاز فعالیت رسمی شرکت فرابورس ایران، تصویب قانون توسعه ابزارها و نهادهای جدید در مجلس شورای اسلامی و پذیرش ۸ شرکت و عرضه ۴ شرکت در فرابورس از جمله نخستین فعالیت‌های مهم این بخش در سال آغاز به کار آن بود.

بازار سوم، بازار پایه

سال ۸۹ روزهای پر خبر و التهابی برای فرابورس بود، در این سال بازار پایه و بازار سوم فرابورس افتتاح و شروع به فعالیت کرد. هرچند طی سال‌های بعد این دو بازار تکمیل‌تر شدند اما پایه‌گذاری آنها در سال ۸۹ بود.

بازار سوم فرابورس، بازاری فقط برای عرضه است که بیشتر معاملات اوراق بهاداری است که امکان پذیرش در خود فرابورس را ندارد. انجام پذیره نویسی انواع اوراق بهادار از جمله شرکت‌های سهامی عام در شرف تأسیس، دیگر ویژگی مهم این بازار است. انجام عرضه در این بازار مستلزم گذراندن فرآیند پذیرش نبوده و با انجام تشریفات اداری در فرابورس، امکان پذیر است.در بازار سوم فرابورس بلوک های سهام شرکت‌های سهامی (عام، خاص، تعاونی و ...)، حق‌تقدم خرید سهام شرکت‌های سهامی عام، سهام ناشی از افزایش سرمایهٔ شرکت‌های سهامی عام، پذیره‌نویسی سهام و اوراق مشارکت، پذیره‌نویسی گواهی‌سپرده سرمایه‌گذاری بانک‌ها، املاک و مستغلات، امتیاز بهره‌برداری و حق ثبت اختراعات در قالب سهام شرکت‌های سهامی خاص می‌تواند معامله شود. بازار پایه برای شرکت‌هایی مناسب است که شرکت‌های سهامی هستند و نزد سازمان بورس نیز ثبت شده‌اند. در واقع شامل شرکت‌هایی می‌شود که: «سهامی عام بوده و تعداد سهامداران آنها مساوی یا کمتر از ۱۰۰ سهامدار و بیش از ۳۵ سهامدار باشد و حقوق صاحبان سهام آنها بیش از ۱۰۰ میلیارد ریال باشد. همچنین شرکت‌های سهامی عامی که تعداد سهامداران آنها بیش از ۱۰۰ سهامدار و حقوق صاحبان سهام آنها بیش از ۵۰ میلیارد ریال باشد، مشمول درج در این بازار می‌شوند.»

غیر از این دو اتفاق مهم، انجام نخستین عرضه بلوکی سازمان خصوصی‌سازی، پذیرش نخستین شرکت مشمول اصل ۴۴ در فرابورس ایران، پذیره‌نویسی نخستین اوراق مشارکت در فرابورس ایران، آغاز معاملات اوراق گواهی حق تقدم استفاده از تسهیلات مسکن، قطعیت معامله نخستین شرکت سهامی خاص بخش خصوصی در بازار سوم، پذیره‌نویسی نخستین صکوک تاریخ بازار سرمایه در فرابورس ایران، عرضه و گشایش نماد ۹ شرکت از مهم ترین اتفاق‌های سال ۸۹ در فرابورس بود.

بازار دوم، روندهای رو به‌رشد

با همه چالش‌های بازار سرمایه، فرابورس سعی کرد تا روند رو به رشد و نقشی را که از ابتدا برعهده گرفته به درستی و با سرعت لازم پیش ببرد. غیر از شروع معاملات در بازار پایه که در این سال انجام شد، اتفاق مهم دیگر افتتاح بازار دوم فرابورس بود.

بازار دوم فرابورس مانند بازار اول مختص معاملات سهام شرکت‌های سهامی عام بوده اما شرایط پذیرش در بازار دوم فرابورس، منعطف‌تر از بازار اول است. برای مثال شرکتی که حداقل یک‌سال از تأسیس آن گذشته باشد، می‌تواند در بازار دوم فرابورس معامله شود. یا آخرین سرمایهٔ ثبت شدهٔ آن حداقل یک میلیارد ریال باشد. در مجموع شرکت‌هایی که می‌توانند در این بازار معامله شوند باید ۱۰ شرط اساسی داشته باشند البته ثبت در این بازارها می‌تواند به طور محدود معافیت مالیاتی هم به همراه داشته باشد.

غیر از این اتفاقات مهم، راه‌اندازی ابزارهای نوین مالی، تصویب دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات اوراق بهادار در بازار پایه، پذیرش ۳۳ شرکت و همچنین عرضه و گشایش نماد ۲۰ شرکت از جمله تلاش‌هایی بود که برای بهبود اوضاع بازار سرمایه انجام شد.

سال ۹۱

سال‌های ۹۰ و ۹۱ برای بازار سرمایه اوج دوران شکوفایی و سوددهی بود. روزهایی که شاید در بازار سرمایه - و شاید هیچ کدام از بازارهای اقتصادی- ایران تکرار نشود. یکی از جذاب‌ترین اتفاق‌های فرابورس در سال ۹۱، راه‌اندازی بازار ابزارهای نوین مالی فرابورس ایران بود. بازاری که در طول مدت زمان و تا سال ۹۸ تکمیل و زیرشاخه‌های جدید به آن اضافه شد. این بازار در حال حاضر شامل ۸ بخش است. صندوق‌های سرمایه‌گذاری زمین و ساختمان، صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله (ETF)، صندوق‌های جسورانه (VC)، اوراق تأمین مالی استاندارد، اوراق تأمین مالی واجد شرایط خاص، اسناد خزانه اسلامی، تسهیلات مسکن، تأمین مالی جمعی (Crowd Funding) از جمله زیر بخش‌های بازار ابزارهای نوین مالی است. بسیاری از این ابزارها برای اولین بار طراحی و عرضه شدند اما در میان این ابزارها اوراق خزانه که برای بازپرداخت بدهی دولت طراحی شدند در نوع خود بی‌نظیر بود. این اوراق برای نخستین بار بدهی‌های دولت را هزینه‌دار کرد تا با این روش دولت‌ها مجبور باشند در تحت هر شرایط ملزم به پرداخت بدهی‌ها و در عین حال انضباط مالی باشند.دیگر اتفاق‌های مهم این سال پذیره‌نویسی نخستین اوراق مرابحه تاریخ بازار سرمایه، راه‌اندازی بازار مذاکره اوراق با درآمد ثابت، اصلاح دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات عمده سهام و حق تقدم و پذیرش ۱۷ شرکت علاوه بر عرضه و گشایش نماد ۱۷ شرکت پذیرفته شده بود.

سال آیفکس، فیاس و او.آی.سی.ایی

سال ۹۲ با همه اتفاق‌هایش برای فرابورس سال مهمی بود. در اردیبهشت این سال و همزمان با نمایشگاه بورس، بانک و بیمه، از شاخص فرابورس ایران «آیفکس» رونمایی شد. علاوه بر این اتفاق در ماه‌های پایانی سال ۹۲ فرا بورس ایران به عضویت دو نهاد مهم بین‌المللی از جمله فدراسیون بورس‌های اروپایی و آسیایی «FEAS» (فیاس) و کانون بورس‌های سازمان همکاری‌های اسلامی «OICE» در آمد. این رخداد مانند هر واقعه بین‌المللی اعتبار فرابورس ایران را بالا برد و نشان داد تا چه اندازه فرابورس ایران توانسته به سمت یک بازار بین‌المللی با استانداردهای لازم آن پیش برود.

اتفاق اساسی دیگر که در روند تثبیت شدن نقش فرابورس تأثیر مهمی داشت، آغاز معاملات توافقی در بازار پایه فرابورس بود.

در معاملات بازار پایه توافقی، خریدار و فروشنده در قالب پیام به صورت توافقی با یکدیگر معامله می‌کنند. محدودیت‌هایی در مورد تعداد سهامداران و میزان سهام آزاد شناور، سرمایه ثبت شده شرکت، وضعیت

سودآوری، نسبت حقوق صاحبان سهام به کل دارایی‌ها و... سبب می‌شود تا برخی شرکت‌های سهامی عام، واجد شرایط پذیرش نبوده و به منظور نقل و انتقال، مبادله سهام و... در بازار پایه فرابورس درج شوند. این اتفاق باعث شد تا نقدشوندگی سهام در بازار سرمایه بیشتر شود و زیان سهامداران که با بسته شدن نماد روز به روز بیشتر می‌شد کمتر شود.

از دیگر اتفاق‌ها می‌توان به راه‌اندازی تابلوی معاملات صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله یا ETF و پذیره‌نویسی ۳ صندوق، آغاز تدوین برنامه استراتژیک فرابورس ایران، پذیرش ۲۳ شرکت، عرضه و گشایش نماد ۱۲ شرکت اشاره کرد.

سال بازار دارایی فکری

سال ۹۳ فرابورس یک گام مهم به سوی تقویت بخش خصوصی برداشت. ایجاد و افتتاح بازار دارایی فکری یکی از این اتفاق‌های مهم بود که با توجه به شرایط دو معامله نیز در همان ابتدای شروع فعالیت انجام شد. بازار دارایی فکری فرابورس که به آن «بورس ایده» می‌گویند، مهم‌ترین هدفش حمایت از دارندگان دانش فنی و امتیاز ثبت اختراعات به‌منظور ارزش‌گذاری دارایی معنوی و همچنین تخفیف ریسک‌های قیمتی مرتبط با اوراق بهادار مبتنی بر مالکیت معنوی است. به این ترتیب ثبت ایده، اختراع و حق ثبت این ایده‌ها در فرابورس شکل گرفت و تا حدود زیادی تسهیل شد. دیگر اتفاق‌های مهم فرابورس در سال ۹۳ عبارتند از: افتتاح تابلوی صندوق‌های زمین و ساختمان، پذیره نویسی نخستین صندوق زمین و ساختمان، پذیره نویسی ۲ صندوق سرمایه‌گذاری قابل معامله، پذیره نویسی ۱۰ فقره اوراق با درآمد ثابت، تدوین امیدنامه نخستین صندوق سرمایه‌گذاری نوآورانه، پذیرش ۳۵ شرکت و همچنین عرضه و گشایش نماد ۱۰ شرکت.

عرضه اسناد اوراق خزانه

اصلی‌ترین اتفاق در سال ۹۴ مربوط به اسناد خزانه اسلامی بود. عرضه اولیه این اوراق در فرابورس گام مهمی در شفاف‌سازی وضعیت مالی دولت، وضعیت مالی پیمانکاران دولت و زیان‌های انباشته‌ای داشت که به طور مشخص هیچ بخش یا مرجعی جبران این خسارت‌ها را بر عهده نمی‌گرفت. ضمن اینکه بدهی‌های دولت تا زمانی که هزینه‌دار نبود، هزینه‌اش از طرف پیمانکاران یا بخش‌های عمومی جبران می‌شد و در عین حال دولت‌ها ملزم به انضباط مالی و کاهش کسر بودجه خود نمی‌شدند. این یک قدم بسیار مهم در بازارهای پولی و مالی علاوه بر بازار سرمایه بود. اتفاق‌های مهم دیگر بازشدن فرابورس به روی شرکت‌های کوچک و متوسط و ایجاد یک بازار تخصصی آنها بود. تصویب دستورالعمل پذیرش شرکت‌های کوچک و متوسط (SME Market) نخستین قدم رسمی و مشخص آن بود. پذیرش ۵ صندوق سرمایه‌گذاری قابل معامله و یک صندوق زمین و ساختمان، پذیرش ۱۴ فقره اوراق با درآمد ثابت، انجام ۱۵ معامله یکجا در بازار سوم و برگزاری ۴۳ جلسه عرضه عمده و یکجا و انجام ۱۰ معامله خارج از ساعت، اضافه شدن ۱۰۰ اختراع، طرح صنعتی و علامت تجاری به فهرست عرضه‌های بازار دارایی فکری، انتقال نماد فرابورس به بورس اوراق بهادار تهران، پذیرش ۲۳ شرکت عرضه و گشایش نماد ۱۷ شرکت، درج ۱۳ نماد در بازار پایه، گشایش ۹ نماد در بازار پایه جزو اقدام‌هایی بود که تأثیر بسیاری بر بازارهای مالی سال ۹۴ داشت.

کسب‌وکارهای نوین

سال ۹۵ فرابورس تمامی همت و تلاش خود را بر این معطوف کرد ایده‌ها و طرح‌هایی را که در سال‌های گذشته دنبال کرده بود، به مرحله اجرا در بیاورد. غیر از عضویت فرابورس در مجمع جهانی بورس‌ها، رونمایی از صندوق‌های سرمایه‌گذاری جسورانه (Venture capital) با توجه به کاربردهایشان یکی از اتفاق‌های خوب برای کارآفرینی واقعی بود. سرمایه‌گذاری جسورانه یا سرمایه‌گذاری آفرینی نام دیگر این صندوق‌هاست. این صندوق‌ها در واقع تأمین سرمایه برای شرکت‌ها و کسب وکارهای نوپا (استارت‌آپ) که بیشتر دانش بنیان هستند را برعهده دارند. غیر از این اتفاق شروع به کار و افتتاح بازار شرکت‌های کوچک و متوسط یک قدم بسیار مهم در راه کمک به این شرکت‌ها بود. پذیره‌نویسی نخستین صکوک اجاره دولتی در فرابورس ایران، رونمایی از نخستین اوراق رهنی بازار سرمایه، پذیره‌نویسی و آغاز معاملات ۲ صندوق جسورانه، تصویب دستورالعمل معاملات قرارداد اختیار معامله سهام در بورس اوراق بهادار، تفکیک هسته سامانه معاملات فرابورس از بورس اوراق بهادار، پذیرش ۳۶ شرکت در بازارهای اول و دوم، درج ۷ شرکت در بازار پایه و پذیرش ۱۰ شرکت در تابلوهای بازار شرکت‌های کوچک و متوسط، انجام ۱۳ عرضه اولیه به روش حراج و ۲ عرضه اولیه به روش ثبت سفارش، پذیرش ۶ فقره اسناد خزانه، پذیرش یک صندوق سرمایه‌گذاری قابل معامله و ۲ صندوق جسورانه، انتقال ۴ شرکت گروه پتروشیمی سرمایه‌گذاری ایرانیان، پالایش نفت تهران، همکاران سیستم و بورس اوراق بهادار تهران به بازار معاملاتی بورس اوراق بهادار تهران، فروش قطعی سه فقره دارایی فکری در بازار دارایی فکری از دیگر رخدادهای مهم در این سال بود.

تلاش بر توسعه و تثبیت

سال ۹۶ فرابورس سعی کرد تا همه تلاش‌های خود را به ثمر برساند. به همین دلیل سعی شد تا برنامه‌های گذشته فرابورس دنبال شود و بازارهای فرابورس توسعه داده شوند. برای مثال راه‌اندازی سامانه مذاکره ادغام و تملیک در فرابورس ایران از جمله زیرشاخه‌های بازارها و نهادها بود. افتتاح بازار ابزارهای مشتقه و راه‌اندازی تابلوی اختیار معامله فرابورس ایران، پذیره‌نویسی نخستین اوراق مشارکت دولتی جهت طرح برقی کردن قطار تهران-مشهد در فرابورس ایران، پذیره‌نویسی نخستین اوراق منفعت دولت در فرابورس ایران، پذیره‌نویسی نخستین صکوک اجاره سهام مربوط به شرکت سرمایه‌گذاری تأمین اجتماعی در فرابورس ایران، معامله در بازار دارایی فکری، پذیرش ۲۱ فقره اسناد خزانه اسلامی، انتشار اولین اوراق تأمین مالی به پشتوانه وثیقه سهام در بازار ایران، تدوین دستورالعمل نقل و انتقال سهام شرکت‌های تعاونی در فرابورس، تدوین دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات عمده تدوین دستورالعمل تأمین مالی جمعی، تدوین اساسنامه صندوق سرمایه‌گذاری مستغلات، طراحی و پیشنهاد شاخص اوراق بدهی فرابورس به سازمان بورس و اوراق بهادار، راه‌اندازی سامانه معاملاتی و انجام معاملات قراردادهای اختیار معامله، هوشمندسازی نظارت، میزبانی چهل‌وسومین کمیته کاری و مجمع فوق‌العاده فدراسیون بورس‌های اروپایی-آسیایی در تهران، برگزاری رویداد فین استارز ۲۰۱۷، طراحی و راه‌اندازی سامانه پذیرش، طراحی، توسعه و پیاده‌سازی فاز۲ سامانه فراسا، طراحی، توسعه و پیاده‌سازی سامانه فرساد، طراحی، توسعه و پیاده‌سازی سامانه مذاکره ادغام و تملیک، مطالعه نظری، تطبیقی و حسابرسی فرآیند پذیرش و تدوین نظام ارزیابی عملکرد مبتنی بر برنامه استراتژیک شرکت همگی از جمله قدم‌های مثبتی بود در سال ۹۶ برداشته شد.

توسعه، توسعه، توسعه، بازهم توسعه

سال ۹۷ بیشتر انرژی فرابورس بر توسعه بازارها و ابزارهای طراحی شده بود. پذیرش ۲۲ شرکت در بازارهای اول و دوم و پذیرش دو شرکت

در بازار شرکت‌های کوچک و متوسط، انتشار ۳۹ فقره انواع اوراق بهادار پذیرش شده در فرابورس، درج ۱۶ شرکت در بازارهای اول و دوم و درج ۲ شرکت در بازار SME، اعطای موافقت اصولی تأسیس به ۴ صندوق متقاضی توسط کمیته بررسی صندوق‌های سرمایه‌گذاری جسورانه، پذیرش ۲۱ فقره اسناد خزانه اسلامی، انتشار نخستین صکوک رهنی غیربانکی در بازار سرمایه ایران، انجام ۱۵ عرضه اولیه و یک گشایش نماد در بازارهای اول و دوم، پذیره‌نویسی دو صندوق سرمایه‌گذاری قابل معامله در بازار ابزارهای نوین مالی فرابورس، انجام ۳ معامله در بازار دارایی فکری، پذیرش و پذیره نویسی ۲ صندوق سرمایه‌گذاری جسورانه، سازماندهی مجدد و توسعه ساختار کلان شرکت، تدوین دستورالعمل جدید بازار پایه، رتبه‌بندی بازار پایه، تأسیس کمیته بلاک‌چین، توسعه سامانه فراسا و اتصال آن به سامانه کامنت‌گذاری نظارتی و ایجاد بستر Push Notification برای مدیران عامل کارگزاری‌ها، تصویب دستورالعمل صندوق سرمایه‌گذاری اختصاصی توسط هیأت مدیره سازمان بورس، تصویب دستورالعمل ارزیابی تأمین مالی جمعی توسط شورای عالی بورس و اوراق بهادار، مطالعه و طراحی پلتفرم ادغام و تملیک M&A، ایجاد کارتابل مدیران تالارمناطق و توسعه کارتابل بازرسی در سامانه فراسا و اتصال به پایگاه داده شرکت رایان بورس، اتصال سامانه فراسا به سامانه CRM و پایگاه داده فرابورس ایران به منظور طراحی و اخذ گزارش‌های آماری پیشرفته از معاملات شرکت‌های کارگزاری به تفکیک، عقد تفاهم‌نامه با بورس دمشق، اعطای ۳۷۴۰ مجوز به مراکز رسمی مجاز طرف قرارداد با کارگزاران عضو جهت ارائه خدمات بازار سرمایه، اخذ رتبه اول بازار سرمایه در پیاده‌سازی استاندارد ایزو ۳۴۰۰۰ منابع انسانی، استقرار نظام ارزیابی عملکرد مبتنی بر برنامه استراتژیک شرکت، پیاده‌سازی نظام مدیریت پروژه، پیگیری و مشارکت در تدوین مقررات صندوق سرمایه‌گذاری صندوق در صندوق و اعطای اولین موافقت اصولی این صندوق در بازار سرمایه توسط هیأت مدیره سازمان بورس به منظور تکمیل چرخه تأمین مالی اکوسیستم نوآوری و استارت‌آپی، اعمال اولین قرارداد اوراق اختیار فروش تبعی، ارائه و تصویب طرح عملیاتی توافق بازخرید مبتنی بر شریعت در کمیته فقهی سازمان بورس اوراق بهادار، از جمله کارهایی بود که برای توسعه فرابورس و تثبیت عملکرد بازار سرمایه انجام شد.

محدودیت و تصحیح

غیر از روال معمول کارکرد و عملکردهای فرابورس مهم‌ترین که بیشتر بر توسعه و تثبیت بازار تاکید داشتند، تغییر نحوه معاملات در بازار پایه و رنگ‌بندی کردن تابلوها و بازارهای زیر مجموعه بازار پایه اهمیت داشت و به بهبود اوضاع این بازار انجامید. همین طور به برداشتن حجم پایه برای بازار فرابورس منجر شد تا قیمت سهام در این بازارها با سرعت بیشتری واقعی شوند. با دستورالعمل جدید، معاملات سهام ناشران این بازار در تابلوهای «زرد»، «نارنجی» و «قرمز» انجام شد. در این شیوه، تابلو «الف» بازار پایه حذف و تابلوهای «ب» و «ج» این بازار به تابلوهای زرد، نارنجی و قرمز تبدیل شدند.نحوه معاملات در تابلو زرد به صورت دو روز در هفته حراج ناپیوسته و سه روز در هفته با دامنه نوسان یک ریالی، در تابلو نارنجی به صورت یک روز در هفته حراج ناپیوسته و چهار روز در هفته با دامنه نوسان یک ریالی و در تابلوی قرمز به‌صورت یک روز در ماه حراج ناپیوسته و در بقیه روزها با دامنه نوسان یک ریالی انجام شدند.

این اتفاق هرچند که به نظر می‌رسد به مذاق بسیاری از افراد خوش نیامد و حتی این موضوع تا به طرح در مجلس و انجام پرسش و پاسخ هم رسید، اما این اتفاق همچنان یکی از رویدادهای مهم و مثبت در فرابورس به شمار می‌رود.

فرابورس چابک و هدفمند

فردین آقابزرگی
کارشناس بازار سرمایه

فلسفه به وجود آوردن فرابورس قبل از هر چیزی سامان دادن به شرکت‌هایی بود که هم قصد شفافیت داشتند هم نمی‌توانستند از نظر قانونی در بورس اوراق بهادار پذیرفته شوند.

به نظر می‌رسد مجموعه فرابورس با توجه به اینکه یک مجموعه چابک، سرزنده و پویا بود توانست تاحدود زیادی به این نقش عمل کند اما نکته مهتر این بود که در کنار این اتفاق، فرابورس شروع به فعالیت در زمینه طراحی و ارائه ابزارهای مالی به خصوص در بخش تأمین مالی شرکت‌ها کرد. هر چند به نظر می‌رسد در برخی جهات فرابورس در ایران با بقیه دنیا بسیار متفاوت است اما این تفاوت هیچ خللی در عملکرد و تأثیر مثبتش در بازار سرمایه ایران نداشت. به نظر می‌رسد هرچه بورس و شرکت‌هایی که در بورس پذیرفته می‌شوند از لحاظ قانونی با فرابورس متفاوتند اما آسانی و سرعت فرابورس در پذیرفتن و عرضه شرکت‌ها باعث شده تا بازار سرمایه پویایی خود را حفظ کند. فرابورس تا حدود زیادی در طراحی ابزارها نیز به خوبی عمل کرده است. بسیار از ابزارهایی که مبتنی بر کالا در حال فعالیت هستند، بیشتر در فرابورس طراحی شده و همانجا هم مورد معامله قرار می‌گیرند. ابزارهای تأمین مالی به خصوص در تأمین مالی جمعی این موضوع اهمیت دارد چراکه در عمل این اتفاق در بورس اوراق بهادار رخ نمی‌دهد و جایگاه قانونی هم ندارد.

بنابراین بهترین نقشی که فرابورس می‌تواند در بازار سرمایه ایفا کند، روند سریع و آسان‌تر در پذیرش شرکت‌ها و تأمین مالی سهل‌تر برای شرکت‌هایی است که از طریق‌های معمول نمی‌توانند تأمین مالی کنند. به نظر می‌رسد فرابورس از جمله سازمان‌ها و نهادهایی است که در بازار سرمایه در هماهنگی با دیگر ارکان‌ها و به شیوه‌ای هدفمند فعالیت می‌کند.

فرابورس ایران

از پیدایش تا تکامل

IFB IRAN FARA BOURSE

۱۳۸۷
- افتتاح رسمی فرابورس ایران در مهر ۸۷

۱۳۸۸
- تصویب و ابلاغ دستورالعمل پذیرش و عرضه اوراق بهادار
- ابلاغ دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات

۱۳۸۹
- پذیرش اوراق گواهی حق تقدم استفاده از تسهیلات مسکن
- افتتاح بازار سوم
- پذیرش/نویسی/نخستین صکوک اجاره

۱۳۹۰
- افتتاح بازار دوم
- راه‌اندازی بازار ابزارهای نوین مالی
- تصویب دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات در بازار پایه
- راه‌اندازی بازار پایه

۱۳۹۱
- راه‌اندازی بازار مذاکره اوراق با درآمد ثابت
- اصلاح دستورالعمل اجرایی نحوه معاملات عمده سهام و حق‌تقدم
- پذیرش/نویسی/نخستین صکوک مرابحه

۱۴۰۲
تغییر مجدد مقررات حاکم بر بازار پایه و رنگی شدن تابلوها
۱۴۰۱
انتشار نخستین صکوک رهنی غیربانکی
تدوین دستورالعمل جدید بازار پایه
رتبه‌بندی بازار پایه
اعمال اولین قرارداد اوراق اختیا فروش تبعی
۱۴۰۰
انتشار نخستین صکوک منفعت
انتشار نخستین اوراق اجاره سهام
تدوین دستورالعمل تامین مالی جمعی
برگزاری بزرگترین گردهمایی فین‌تک
۱۳۹۹
عضویت فرابورس ایران در مجمع جهانی بورس‌ها (WFE)
راه‌اندازی معاملات صندوق‌های سرمایه‌گذاری جسورانه
افتتاح بازار شرکت‌های کوچک و متوسط (SME Market)
تصویب دستورالعمل معاملات قرارداد اختیار معامله سهام
تفکیک هسته سامانه معاملات فرابورس ایران از بورس تهران
۱۳۹۸
راه‌اندازی بازار دارایی فکری
راه‌اندازی صندوق زمین و ساختمان
تدوین امیدنامه نخستین صندوق سرمایه‌گذاری نوآورانه
۱۳۹۷
رونمایی از شاخص کل فرابورس ایران
تدوین برنامه استراتژیک فرابورس ایران
رونمایی از صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله (ETF)
عضویت در فدراسیون بورس‌های اروپا-آسیایی (FEAS)
عضویت در کانون بورس‌های عضو سازمان همکاری‌های اسلامی

صدرنشینان

گرانترین
زاگرس/ پتروشیمی زاگرس
شراز/ پالایش نفت شیراز
قاسم/ قاسم ایران

ارزش بازار
مارون/ پتروشیمی مارون
کگهر/ سنگ‌آهن گوهرزمین
زاگرس/ پتروشیمی زاگرس

سرمایه‌ثبتی
ذوب/ سهامی ذوب‌آهن اصفهان
میدکو/ هلدینگ صنایع معدنی خاورمیانه
بجهرم/ توسعه مولد نیروگاهی جهرم

دارایی
وملل/ اعتباری ملل
دی/ بانک دی
ذوب/ سهامی ذوب‌آهن اصفهان

سود خالص
زاگرس/ پتروشیمی زاگرس
مارون/ پتروشیمی مارون
کگهر/ سنگ‌آهن گوهرزمین

بیشترین P/E
کشرق/ صنعتی و معدنی شمال شرق شاهرود
ثغرب/ شرکت سرمایه‌گذاری مسکن شمالغرب
بجهرم/ توسعه مولد نیروگاهی جهرم

سود انباشته
مارون/ پتروشیمی مارون
زاگرس/ پتروشیمی زاگرس
هرمز/ فولاد هرمزگان جنوب

سهام شناور
سبزوا/ سیمان نار سبزوار
فولای/ صنایع فولاد آلیاژی یزد
کرمان/ سرمایه‌گذاری توسعه و عمران کرمان

خوب و بد
فرابورس ایران
در یک نگاه

قعرنشینان

ارزان‌ترین
ذوب/ سهامی ذوب‌آهن اصفهان
میهن/ بیمه‌میهن
نوین/ بیمه‌نوین

ارزش بازار
فولای/ صنایع فولاد آلیاژی یزد
کمرجان/ بازرگانی و تولیدی مرجان کار
وگستر/ گسترش سرمایه‌گذاری ایرانیان

سرمایه‌بتی
شتوکا/ توکا رنگ فولاد سپاهان
کمرجان/ بازرگانی و تولیدی مرجان کار
زشگزا/ شیر و گوشت زاگرس شهرکرد

بدهی
کمرجان/ بازرگانی و تولیدی مرجان کار
زنگان/ صنعت روی زنگان
سدبیر/ س. تدبیرگران فارس و خوزستان

زیان خالص
دی/ بانک دی
بکهنوج/ تولید برق ماهتاب کهنوج
میدکو/ هلدینگ صنایع معدنی خاورمیانه

کمترین P/E
زاگرس/ پتروشیمی زاگرس
ارفع/ شرکت آهن و فولاد ارفع
وسبحان/ سرمایه‌گذاری سبحان

زیان انباشته
دی/ بانک دی
ذوب/ سهامی ذوب‌آهن اصفهان
ثتران/ سرمایه‌گذاری مسکن تهران

سهام شناور
مارون/ پتروشیمی مارون
دماوند/ تولید نیروی برق دماوند
هرمز/ فولاد هرمزگان جنوب

راهی برای آینده

حسین سلیمی
کارشناس بازار سرمایه

بازارسرمایه ما با توجه به شرایط و همه اتفاق‌هایی که در اقتصاد و بازارهای پولی و مالی رخ می‌دهد، یک اتفاق بسیار خوب و به‌جاست. شـرایط خاص بازارسرمایه و وجود بازارهایی مانند بازار پایه فرابورس بسیار مهم و تأثیرگذار است. برای مثال کسانی که در بازار پایه فعالیت می‌کنند و روندهای آن را دنبال می‌کنند، شـیوه نظارتی آن را بسیار مثبت و سـازنده توصیف می‌کنند، به خصوص در مورد صندوق‌های اختصاصـی. هرچند که با ایـن اقدام خیلی از سـفته‌بازان که از این وضعیت سود می‌بردند حتی کار را به مجلس هم کشاندند، ولی بازهم بـا توجه به این‌که این شـیوه به طور کامـل از اکثریت بازار حمایت می‌کرد، راه به جایی نبرد.

فرابورس و سیاست‌های توسعه‌ای که در زمینه بازار سرمایه و ابزار سـازی در پیش گرفته درست در جهت توسعه و تعمیق بازارسرمایه اسـت. البته نباید از نظر دور داشـت که باید برای فرهنگ‌سـازی و شناخته شدن در بین مردم کارهای بسیاری کرد. فرهنگ‌سازی را باید از مقاطع بسیار پایین‌تر حتی در بین کودکان دبستانی شروع کرد.

هرچه این فرهنگ‌سـازی از مقاطع پایین‌تر باشـد، بـه ناچار کار مقاطع بالاتر (کارگزاران، سـبدگردان‌ها، مشاوران سرمایه‌گذاری و...) سـخت‌تر و حرفه‌ای‌تر خواهد شـد. در حال حاضر تنها موضوعی که می‌تواند محدودیت برای بازار سرمایه ایجاد کند تحریم‌هایی هستند که مانع ورود سرمایه‌های خارجی شدند.

اقتصاد و تأمین‌مالی ماهمچنان بانک‌محور است و توسعه اقتصادی همچنان نیازمند تأمین‌مالی ارزان قیمت و پول خارجی است. براساس قانون برنامه ششـم توسعه قرار بر این بود که حدود ۳۵ تا ۴۰ درصد تأمین‌مالی از طریق بازارسرمایه انجام شود، اما در واقعیت، هنوز با این آمار فاصله زیادی داریم.

برای رسیدن به این نقطه باید بخش‌های زیادی از اقتصاد تصحیح شـود، بخش‌هایی توسـعه پیدا کند، بخش‌هایی باید در اولویت قرار گیرد. بیشـتر ایـن اتفاق‌ها از بازار سـرمایه و بـورس می‌گذرد. باید برای فرهنگ‌سـازی قدم‌های موثرتری برداشت و بخش مهمی از این فرهنگ‌سـازی از طریق فرابورس امکان‌پذیر اسـت. فرهنگ ریسک پذیـری، صبر و تلاش برای سـرمایه‌گذاری، ترجیح سـرمایه‌گذاری بلندمدت، سرمایه‌گذاری علمی و هوشمندانه و... از جمله نکاتی است که از این طریق نهادینه می‌شود.

فلسفه اصلی سهولت در بازار

علی‌رضا کدیور
مدیرعامل شرکت سرمایه‌گذاری ایرانیان

فرابورس و آنچه که وجود فرابورس را به خصوص در زمان تأسیس توضیح می‌دهد، «نیاز» به وجود چنین بخش یا ابزاری بود. اصلی‌ترین فسـلفه به وجود آمدن فرابورس پذیرش و ساماندهی شرکت‌هایی بود که از لحاظ فنی مانند میزان سرمایه ثبتی، ساختار تعریف شده مالی، گزارش‌دهی مالی و... ضوابط پذیرفته شدن در بورس را نداشتند. به این ترتیب شرکت‌هایی که ظرفیت تبدیل شدن به سهامی عام را داشتند و در ضمن تا حدودی نیاز به تأمین مالی هم داشتند از ورود به بورس باز می‌ماندند.

بنابراین فرابورس در ابتدای امر کمک به شرکت‌های با ظرفیت و مستعد حضور در بازار سـرمایه را دسـته‌بندی و آماده کرد. پس از آن باتوجه به گسـترده‌تر شـدن بازار، باید زمینه‌ای برای ایجاد ابزارها و توسعه پایدارتر فراهم می‌شد. این موضوع نیز می‌توانست در بازارهای فرابورس (با توجه به نوع بازارها و ماهیت فرابورس) شکل بگیرد. این روند آهسته آهسته قوی‌تر شـد و فرابـورس تبدیل به مرجعی برای تولید و ابـداع ابزارهای جدید در بازارهای مالی و بازارسرمایه شد.

مدیریت یکدست
فرابورس و توسعه بازار

محمدمهدی ناسوتی‌فر
کارشناس بازار سرمایه

آنچه که امروز به نام فرابورس در بازار سرمایه فعالیت کرده و تبدیل به یکی از ارکان مهم بازار شده است، نتیجه یک تفکر «عملگرا»ست. تفکری که با تلاش مصطفی امید قائمی پایه‌گذاری شـده و خوشـبختانه با شیوه موثر و جوانگرای امیرهامونی همچنان ادامه دارد.

تفکـر عملگرای بنیان‌گذار (از دید من) به عنـوان یکی از مهم‌ترین و موثرتریـن عوامل پیش‌برنده در تأسـیس فرابورس بـود. چراکه در زمان تأسـیس این بازار اگر فرد دیگری قرار بود پیگیر تأسیس فرابورس باشد، ممکن اسـت تحـت تأثیر مقاومت‌ها قـرار گیرد و این روند را با سـرعت کمتـری پیگیـری کنـد. در نتیجه ممکن بـود راه‌انـدازی چنین رکنی کـه بسـیار هم مهم اسـت به تاخیر افتد یا شـاید به دسـت فراموشـی سپرده شود.

دلیـل این اصـرار و پیگیـری نیز شـرایط خـاص آن دوران و ازدیاد شـرکت‌هایی بود که جوان بودند یا شـرایط خـاص ورود به بورس اوراق بهادار را نداشتند و نمی‌توانستند ضوابط آن را رعایت کنند. بنابراین شروع فعالیت فرابورس توانسـت این شرکت‌ها را هم ساماندهی کند و هم برای ورود به بـورس اوراق بهادار آماده کند. فرابورس این محدودیت را از بین برد و باعث شد تا شرکت‌هایی که حتی در مقیاس‌های متوسط و کوچک بودند از مزایای تأمین مالی در بازار سـرمایه، شـفافیت و نظم و انضباط مالی هم برخوردار شوند.

نکته مهم دیگر که پس از تأسـیس فرابورس مـورد توجه قرار گرفت، موضوع توسعه بازار بود. فرابورس به عنوان یک ابزار مهم توسعه بازار نقش بسـیار موثر و مهمی ایفا کرد، توسـعه بازار فقط با ایجاد ابزارهای جدید امکان پذیر است. فرابورس نیز در این مورد بسیار دقیق و موثر عمل کرده اسـت. عملگرایی، سـرعت و چابکی علاوه بر جوانگرایی مهم ترین عوامل تأثیرگذار فرابورس بوده اسـت. همه این نکات را به یاد داشته باشید و به این موضوع هم توجه کنید که رشد فرابورس و تأثیرگذاری‌اش مدیون یک اتفاق مهم است، و یکدستی شیوه مدیریتی است.

عملگرایی که از ابتدا به این سـازمان وارد شـده، ادامه پیدا کرده و با توجه به اسـتمرار مدیریت و پایداری شـیوه مدیریتی (شـیوه‌ای نادر در سیسـتم اداری کنونی کشور) موجب شـده تا اجرای برنامه‌ها و روندهای مثبت شکل بگیرد.

به نظر می‌رسـد مسـیر کنونـی و فعالیت‌هـای فرابورس بـا توجه به اهمیتش در جهت درسـتی اسـت. تا پیش از به وجود آمدن فرابورس ما بخشـی به اسم بازار بدهی در بازار سـرمایه وجود نداشت. با این تصمیم یـک اتفاق مهـم رخ داد و آن هم این نکته بود که دولت برای نخسـتین بـار بدهـی خود را هزینه‌دار کـرد. همین رویه هم باعث شـد تا دولت از اسـتقراض از بانک مرکزی و.. دسـت بر دارد. این شـیوه باعث شد تا در دیگر بورس‌ها نیز بازار بدهی تشـکیل شود. با توجه به شرایط کنونی نیز امیدوارم فرابورس همچنان ابزار توسـعه‌ای اقتصاد کشـور باقی بماند و به همین شیوه مدیریتی ادامه دهد.

پیامدهای مثبت
راه اندازی بازار برتر بورس چه خواهد بود؟

بورس برتر
فعلا در محاق فراموشی!

هدیه لطفی
خبرنگار

خبر راه انـدازی بازار برتر بـورس در حالی اوایل تابسـتان از سوی سیاسـت گذاران بازار سرمایه مطرح شد که با گذشت بیش از ۴ماه ، هنـوز اقدامی در این زمینه صورت نگرفته و به مرحله اجرایی تبدیل نشده است.

بـورس تهـران در حالـی از اوایـل سـال جـاری بـا روندی صعـودی همراه شـد که با رکوردشـکنی‌های پیاپی توانسـت بـه عنوان برترین بازار سـرمایه‌گذاری شـناخته شود. به طوری کـه بازدهی ۳۱/۵درصـدی این بازار در فصل بهار در مقایسـه با زیان دیگـر بازارهای مـوازی، برتری این بازار را به اثبات رسـاند. با شـروع تابسـتان و دقیقا ابتدای تیرماه ماه بود که خبر راه اندازی «بـازار برتر» بورس از زبان مدیرعامل شـرکت بـورس اوراق بهادار تهران، موجی از خوشـحالی میان سـهامداران بورسی بابت نجات سهام از حبس قیمتی ایجاد شد.

امـری که می‌توانسـت در صـورت اجرایی شـدن، یکـی از بزرگتریـن محدودیت‌هـای معاملاتی را مرتفع کنـد و تداوم روند صعودی بـازار را با قطعیت بیشـتری به دنبال داشـته باشـد. ایـن در حالـی اسـت که هـر چند در ابتدا صحبت‌هـا پیرامون راه انـدازی این بازار «بـه زودی» و در «آینـده نزدیـک» بود، ولی با گذشـت چندین ماه و اتمام نخسـتین فصل پاییـز، هیچ خبری از این بازار نیسـت. در این راسـتا پیگیری‌هـای صـورت گرفته از سـوی مدیران شـرکت بورس نیز نتیجه‌ای نداشـته و صحبت پیرامون این موضوع را به آینده موکول می‌کنند. بـه طوری کـه در راس این مدیران، مدیر عامل شـرکت بورس بـه صراحت عنوان کـرده: «هیچ صحبت و مصاحبـه‌ای در زمینه بازار برتر نخواهم داشت.»

حال بایـد دید که آیا در ماه‌های باقی مانده سـال جاری، راه اندازی این بـازار و به معامله درآمدن سـهام برخی شرکت‌ها، ممکن خواهد شـد و یا مانند بقیـه اقدامات توسـعه ای، در محاق فراموشی سپرده می‌شود؟

جزییات بیشتر از بازار برتر

بررسـی جزییات دقیق تر از سـازوکار بازار برتر بورس نشـان می‌دهد که بورس‌های اوراق بهادار در تمامی دنیا از بازارهای مختلفی برای پذیرش شرکت‌ها تشکیل شده اند. به طوری که شـرکت‌ها با توجه به انـدازه و اهداف خود و با رعایـت الزامـات پذیرش هـر یـک از بازارها می‌تواننـد در این بازارها پذیرفته شـوند. البته مطالعـات دقیق تـر بیـان از آن دارد که بازار برتـر بورس‌های اوراق بهادار نسـبت به سـایر بازارهای ایجـاد شـده، دارای الزامات پذیرش سخت‌گیرانه‌تری اسـت. در این راستا می‌توان به معیارهایی از جمله حداقل تعداد سهامداران شـرکت، حداقل نرخ سهام شناور آزاد ، حداقل ارزش بازاری سـهام شناور آزاد و ارزش بازاری سهام پذیرفته‌شده اشاره کرد.

ضمن اینکه انتشـار گزارش‌هـای دوره‌ای از جملـه گزارش‌های ۶ماهه، فصلی و سـالانه، ۶ ماهه و فصلی نیز در ایـن بازار متفاوت خواهد بـود. در ایـن میان بایـد به تفاوت در شـیوه معاملاتی، دوره زمانی فعالیت شـرکت و وجود بازارگردان نیـز به عنوان دیگر الزامات اشـاره کـرد. همچنیـن صورت‌های مالی حسابرسـی شده باید براساس اسـتانداردهای گزارش‌دهی مالـی بین‌المللـی (IFRS) یا اسـتانداردهای حسابداری بین‌المللی به‌رسمیت شناخته‌شده، تهیه شوند.

این چنین معیارهای جهانی و حرکت بورس تهران به سـمت بین المللی سـبب شد تا ایده تشکیل بازار برتر در ایران نیز شکل گیرد. امری کـه یکی از بزرگترین محدودیت‌های معاملاتی یا همان دامنه نوسـان را کمرنـگ می‌کرد. به عقیـده فعالان و تحلیلگران بازار سـرمایه یکی از دلایل تشـکیل صـف معاملاتی (چه خرید و چه فـروش)، همین محدودیت دامنه نوسـان ۵درصدی است.

ایـن در حالی اسـت کـه طبـق اظهارات سیاسـت‌گذاران اصلی بازار سـرمایه، قرار بود با تشـکیل بازار برتر ایـن محدودیت در برخی نمادها از بین رفته و به تبع شـفافیت بیشتری به بورس وارد شود.

بـه طوری کـه سیاسـت جدید به سـمت تشـکیل بازاری با دامنه نوسان بیشتر با حضور شـرکت‌های شـفاف‌تر اسـت. بر این اساسـه شـرکت‌های فعال در بازار که از بعد معیارهای مورد نظر سیاسـت‌گذاران از عملکردی مناسب برخوردار باشـند، قادر خواهند بود تا محدوده ۱۰درصدی قیمتی نیز نوسان داشته باشند. این موضوع می‌تواند خبری مثبت برای شرکت‌های فعال در بازار و در نهایت کلیت بازار سـرمایه و حرکت به سمت نقدشوندگی بالاتر باشد.

در این راستا علی صحرایی، مدیرعامل بورس تهران در گفت‌وگوهای پیشین خود عنوان کرده بود: طبق تصمیمات صورت گرفته در شرکت بورس، افزایش دامنه نوسان برای برخی نمادها را در برنامه قرار داده‌ایم. به طوری که شرکت بورس تهران تصمیم دارد یک طرح مطالعاتی برای افزایش دامنه نوسان برای یکسری از نمادهای فعال در بازار را که به حدی از بلوغ رسیده‌اند، اجرایی کند.

معیارها چیست؟

معیارهای مورد نظر برای پذیرش شرکت‌ها در این بازار نیز در گام نخست شفافیت عنوان شد. به طوری که نمادهای شفافی که شفافیت آنها به‌طور نسبی در مقایسه با دیگر نمادها بیشتر باشد در این فهرست قرار می‌گیرند. طبق صحبت‌های مدیرعامل شرکت بورس با خبرگزاری «ایسنا» ، شرکت‌هایی که حداقل نمره اطلاع رسانی شان کمتر از ۷۰ نباشد، سرمایه شان حداقل ۱,۰۰۰ میلیارد تومان و سهام شناورشان حداقل ۲۵ درصد باشد یا اینکه سهام آزاد شناورشان از نظر ریالی ۱,۵۰۰ میلیارد تومان باشد، می‌توانند در این بازار لیست شوند.

در ادامه نیز کسب امتیاز اطلاع‌رسانی بالا و مناسب، داشتن شرایط مناسب در زمینه حاکمیت شرکتی، وضعیت خاص گزارشگری و عدم وجود بندهای با اهمیت در گزارش حسابرس و بازرس قانونی شرکت از جمله دیگر معیارهای مورد بررسی برای اعطای مجوز نوسان بیشتر برای شرکت‌ها عنوان شد. به عبارت دقیق تر باید گزارش حسابرس شرکت‌ها شفاف بوده یا بندهای با اهمیتی در رویدادهای تجاری آنها وجود نداشته باشد.

البته در ادامه نیز تاکید شده بود که قرار است یک کمیته‌ای برای بررسی شرایط مزبور تشکیل شود و شرکت‌های فعال در بازار سهام را از لحاظ معیارهای عنوان شده، مورد پایش قرار دهد.

با تایید این کمیته، حجم مبنای شرکت‌های منتخب، یک درنظر گرفته خواهد شد. همچنین می‌توانند تا دامنه نوسان ۱۰درصدی نیز به معامله بپردازند.

البته همانطور که عنوان شد به دلیل عدم تمایل مدیران به توضیحات بیشتر در این زمینه، اطلاعی از تشکیل و یا عدم تشکیل کمیته مزبور نیز در دست نیست.

باید خاطرنشان کرد که مدیرعامل شرکت بورس در همان صحبت‌های اولیه پیرامون تشکیل چنین بازاری عنوان کرده بود که تمام این موارد و پیشنهادها منوط به موافقت و تصویب سازمان بورس اوراق بهادار خواهد بود. به عبارت دقیق‌تر در صورت تایید سازمان، اجرایی خواهد شد. چناچه سازمان بورس این موضوع را تایید کند، از لحاظ ریزساختارها هیچ مشکلی وجود نداشته و تمامی بسترها در سامانه معاملاتی برای این امر فراهم است. البته زمان تقریبی ، پیش‌بینی‌های به‌عمل آمده و صحبت‌های مطرح شده نشان از عملیاتی شدن «بازار برتر» همزمان با اجرای تغییرات قوانین معاملاتی در «بازار پایه فرابورس» داشت که اجرای دستورالعمل‌های جدید بازار پایه از شهریورماه آغاز شد ، ولی این بازار برتر همچنان در فراموشی و بی خبری است.

انتظار برای افزایش شفافیت

روح‌الله حسینی‌مقدم، مدیرعامل شرکت تأمین سرمایه بانک ملت به بررسی تأثیرات مثبت راه اندازی بازار برتر بورس پرداخته و معتقد است که این بازار قادر خواهد بود تا شفافیت بازار سرمایه را افزایش دهد.

وی با اشاره به اینکه ایده تشکیل بازار برتر بورس از سال‌های گذشته در شرکت بورس اوراق بهادار تهران مطرح شده و بررسی‌های زیادی در این زمینه صورت گرفته، گفت: با اجرای چنین بازاری دیگر نیازی نیست تا تغییرات در دامنه نوسان و تبدیل آن به دامنه نوسان پویا لحاظ شود.

ایده راه اندازی بازار برتر بورس در حالی از اوایل تیرماه از سوی سیاست‌گذاران بازار سرمایه مطرح شد که قرار بود همزمان با اجرایی شدن قوانین و دستورالعمل‌های معاملاتی جدید در بازار پایه فرابورس ایران، بازار برتر بورس نیز آغاز به کار کند. این در حالی است که با گذشت چند ماه از این موضوع، همچنان خبری از سازوکار این بازار وجود ندارد. در این راستا فعالان بازار سرمایه معتقدند که اعمال هرگونه محدودیتی در بورس، عواقب منفی زیادی به دنبال دارد که یکی از مهم ترین آنها ایجاد دامنه نوسان معاملاتی است. انتظار می‌رود با اجرایی شدن بازار برتر و اعمال دامنه نوسان بالا در این بازار، محدودیت دامنه نوسان معاملاتی در کلیت بازار سهام نیز کمرنگ شود. این امر می‌تواند نوید از ایجاد شفافیت بیشتر ، داشتن بازاری کاراتر و در نهایت تعمیق هر چه بیشتر بورس دهد.

به طوری که دامنه نوسان برخی از نمادها بیشتر از محدوده معاملاتی قیمتی کلیت بازار خواهد بود.معاون پیشین شرکت بورس تهران در ادامه به یکسری شرایط، مشخصات و ویژگی‌هایی برای حضور شرکت‌ها در فهرست نمادهای برتر بازار اشاره کرد و گفت: معیارهای برتری نمادها در گام نخست به شفافیت آنها ارتباط دارد به‌طوری‌که شفافیت آنها به‌طور نسبی در مقایسه با دیگر نمادها بیشتر باشد.

به گفته حسینی مقدم، کسب امتیاز اطلاع‌رسانی بالا و مناسب، داشتن شرایط مناسب در زمینه حاکمیت شرکتی، وضعیت خاص گزارشگری و نبود بندهای بااهمیت در گزارش حسابرس و بازرس قانونی شرکت از جمله دیگر معیارهای مورد بررسی برای اعطای مجوز نوسان بیشتر برای شرکت‌ها در این بازار خواهد بود. وی در ادامه توضیح داد: به عبارت دقیق‌تر باید گزارش حسابرس شرکت‌ها شفاف و بدون بندهای بااهمیتی در رویدادهای تجاری آنها باشد. مدیرعامل تأمین سرمایه بانک ملت در ادامه خاطرنشان کرد: به این ترتیب در صورتی که شرکتی چنین شرایطی را دارا باشد توسط کمیته‌ای که برای بررسی موضوع تشکیل می‌شود، پایش می‌شود و در صورت تایید راهی بازار برتر خواهد شد.

محدودیت؛ معضل بزرگ بورس

در این راستا ابوالفضل شهرآبادی ، معاون تأمین مالی شرکت تأمین سرمایه لوتوس پارسیان به ارائه توضیحاتی در خصوص راه اندازی بازار برتر در بورس پرداخت و گفت: ایجاد محدودیت در معاملات یکی از بزرگترین معضلات در هر بازار سرمایه‌ای است. در بورس تهران نیز یکی از مهم ترین و تأثیرگذارترین موارد و محدودیت‌ها، درنظر گرفتن و اعمال دامنه نوسان است.

وی در ادامه با اظهار این مطلب که هر چند ایجاد دامنه نوسان در بازار سرمایه ایران مربوط به سال ۱۳۸۲ می‌شود، گفت: چنین محدودیتی که از آن زمان در بورس تهران اعمال شد، تقریبا در هیچ‌کدام از بازارهای سرمایه‌ای پیشرفته و حتی متوسط دنیا با این شکل برقرار نیست. به عبارت دقیق تر تقریبا در هیچ‌یک از بورس‌های پیشرفته بین‌المللی اثری از دامنه نوسان محدود مشاهده نمی‌شود.

به طوری که در بورس‌های نسبتا پیشرفته نیز شاید اعمال دامنه نوسان رخ دهد، اما

محدوده این نوسان بسیار زیاد است. به عنوان مثال در بورس مالزی دامنه نوسان ۳۰درصدی برقرار است. این دامنه در دو مرحله مجزا که هر کدام ۱۵درصد است، اعمال می‌شود.

به گفته شهرآبادی، در بورس استانبول نیز معاملات در ۲دوره صبح و عصر و در هر بخش نوسان ۱۰درصدی مجاز است و به این ترتیب در مجموع هر سهم می‌تواند تا ۲۰درصد نوسان روزانه داشته باشد. یا در بورس‌های ابوظبی و دوبی دامنه نوسان مجاز برای هر نماد ۱۰درصد تعیین شده است. به این ترتیب مشاهده می‌شود که تنها در بورس تهران کمترین و محدودترین دامنه نوسان وجود دارد.

افزایش تدریجی دامنه نوسان

این کارشناس بازار سرمایه در ادامه اظهاراتش افزایش دامنه نوسان در بورس تهران را طی سال های اخیر به صورت تدریجی دانست و گفت: از سال ۸۴ به بعد دامنه نوسان در بورس تهران دائما تغییر کرده است. این دامنه از ۲ درصد به ۳درصد، ۵/ ۳، ۴، ۵/ ۴ و در نهایت ۵درصد رسیده است. ولی در حال حاضر کمتر بورسی یافت می‌شود که چنین دامنه قیمتی اندک و محدود به ۵درصد داشته باشد.

شهرآبادی ادامه داد: به این ترتیب تاکید می‌شود که نباید دامنه نوسانی در بازار سهام وجود داشته باشد و چنانچه ناگزیر به اعمال این محدودیت هستیم، باید بیش از ۵درصد باشد.

معاملات در بازار برتر چگونه باشد؟

معاون تأمین مالی شرکت تأمین سرمایه لوتوس پارسیان در ادامه دامنه نوسان بازار برتر را مدنظر قرار داد و افزود: در این میان بازار برتر بورس باید از دامنه نوسان زیادتری و حتی تا محدوده ۳۰ تا ۴۰درصدی برخوردار باشد و به این ترتیب مابقی نمادها قادر به نوسان در محدوده ۱۰درصدی باشند.

شهرآبادی ادامه داد: در واقع وجود دامنه نوسان بازتر سبب می‌شود تا سهم هر چه زودتر به قیمت واقعی خود نزدیک شود و در این صورت دیگر شاهد ایجاد گره معاملاتی نخواهیم بود. وی دیگر فواید این موضوع را جلوگیری از تشکیل صف چه در زمان خرید و چه در زمان فروش دانست و افزود: بر این اساس سهم با نداشتن دامنه نوسان محدود قیمتی، قادر خواهد بود تا ظرف زمان کوتاهی مثلا یک یا دو روزه به قیمت ذاتی خود برسد. به گفته شهرآبادی ، تشکیل بازار برتر بورس یک قدم به سمت ایجاد شفافیت بیشتر و بازار کاراتر خواهد بود. امری که تعمیق هر چه بیشتر بازار سرمایه را به دنبال خواهد داشت.

ظرفیت بالقوه بازار سهام

حمید میرمعینی
استاد دانشگاه

اگرچه بررسی رفتار سرمایه‌گذاران در بورس اوراق‌بهادار در خصوص برتری اقبال به عرضه های اولیه سهام شرکت‌ها و همچنین سرمایه‌گذاری مستقیم نسبت به سرمایه گذاری در صندوق های سرمایه‌گذاری، نیازمند انجام تحقیقات علمی است، اما با نگاهی تاریخی و تجربی به فرهنگ و رفتار اقتصادی مردم، می‌توان دریافت که "کسب بازدهی بالا در کم‌ترین زمان" یا به تعبیری "نگاه دلالی و سفته بازانه" الگوی غالب فکری افراد جامعه است. نگاه سفته بازانه حتی در رفتار سرمایه گذاری بسیاری از نهادهای سرمایه گذاری نیز به وضوح قابل مشاهده است چرا که افراد تصمیم گیر در این نهادها از جمله افرادی با نگرش حاکم در جامعه هستند.

در سال های اخیر، پس از راه‌اندازی صندوق های سرمایه گذاری با انواع و اندازه های مختلف، شاهد ورود سرمایه‌گذاران جدید بوده‌ایم و در حال حاضر دارایی‌های تحت مدیریت این صندوق ها به بیش از ۲۰۰ هزار میلیارد تومان می‌رسد، اما به لحاظ تعداد فعالان سرمایه گذار و حجم سرمایه گذاری مستقیم آنها، هنوز اختلاف قابل ملاحظه‌ای وجود دارد. علاوه بر اصلی ترین دلیلی که در ابتدای این نوشته به آن اشاره شد می‌توان به نوسان در بازدهی صندوق ها، عدم اطمینان به عملکرد صندوق ها، نداشتن اختیار در انتخاب سهام موجود در سبد صندوق و نداشتن حق حضور و رای در مجامع صندوق ها اشاره کرد. از طرفی صندوق‌ها مزایایی همچون استفاده از خدمات مدیران حرفه ای، تنوع سرمایه گذاری و مدیریت ریسک، نقدشوندگی بالا و پایین بودن هزینه‌های معاملات را برای فعالان بازار، خصوصا سرمایه‌گذاران تازه کار و کمتر آشنا با قواعد و اصول حرفه‌ای بازار سرمایه دارند.

عملکرد صندوق‌ها و اقبال سرمایه‌گذاران به سرمایه‌گذاری در صندوق‌ها در سال‌های اخیر بسیار امیدوارکننده بوده است و انتظار می‌رود در آینده نزدیک صندوق‌های سرمایه‌گذاری به بزرگترین و اثرگذارترین فعالان بازار سرمایه تبدیل شوند.

به تازگی توسط برخی از شرکت‌های رتبه بندی اعتباری گزارشاتی در خصوص درجه بندی عملکرد صندوق‌های سرمایه‌گذاری و همچنین رتبه بندی ثبات عملکرد مدیریت صندوق سرمایه‌گذاری در حال انتشار است که سرمایه‌گذاران می‌توانند با استناد به این گزارشات درجه بندی و رتبه بندی نسبت به انتخاب صندوق‌های برتر اقدام کنند؛ از طرفی مدیران صندوق‌ها نیز با توجه به مبانی ارزیابی عملکرد خود از طرف این شرکت‌های رتبه بندی، سعی خواهند کرد که عملکرد خود را بیش از پیش با اصول حرفه‌ای مدیریت صندوق، منطبق کنند. بدین‌ترتیب می توان امیدوار بود هم سرمایه‌گذاران با امنیت خاطر بیشتری در انتخاب صندوق‌های سرمایه‌گذاران اقدام کنند و هم کارایی و عملکرد مدیران صندوق ها ارتقا یابد.

بازخوانی انتخاب ۴۰ شرکت برتر بورس

۴۰ شرکت برتر بی سروصدا معرفی شدند!

۴۰ شرکت برتر بورس سال ۹۷ معرفی شدند، تیتر همه رسانه‌ها همین بود و نه بیشتر؛ در این تقدیر سازمانی معیارهای نقدشوندگی سهام، میزان تأثیرگذاری بر بازار و برتری نسبت‌های مالی از سوی سازمان بورس پارامترهای مدنظر اعلام شد. در این برنامه که علی آقامحمدی، عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام هم حضور داشت ۴۰ شرکت برتر بورس سال گذشته معرفی شدند و گروه پتروپالایشی با ۱۲ شرکت، بیشترین تعداد را به خود اختصاص داد. تلاش برای دریافت اطلاعات بیشتر درباره این برنامه به نتایج محدودی منتج شد که در ادامه می‌خوانید.

پایبندی به مقررات

سعید محمد علیزاده، مدیریت نظارت بر ناشران سازمان بورس در خصوص انتخاب ۴۰ شرکت برتر بورسی اظهار داشت: انتخاب ۴۰ شرکت با توجه به معیارهایی از قبیل افزایش درآمدهای عملیاتی و سودآوری و همچنین رعایت قوانین و مقررات و استانداردهای حسابداری در سال‌های ۹۶ و ۹۷ بوده است. وی با بیان اینکه در یک جلسه همفکری که در سازمان صورت گرفته، این مسائل بررسی شده گفت: در نهایت شرکت‌هایی که عملکرد بهتر و پایبندی به مقررات بیشتری داشته اند، دراین زمینه انتخاب شده‌اند.

برخورداری از مزیت‌ها، جایزه شرکت‌های برتر

شاهین چراغی، عضو شورای عالی بورس نیز با تاکید بر اینکه از دلایل این انتخاب بی خبر است اما می‌تواند از روند انتخاب شرکت‌های برتر بورسی در جهان بگوید، تصریح کرد: هرچند در جریان روند انتخاب این ۴۰ شرکت برتر بورسی نیستم اما می‌دانم که در همه بورس‌ها به جهت اینکه یک امتیاز خوب برای شرکت‌های برتر در بورس ایجاد کنند، عمدتا به این شرکت‌ها مزیتهایی از قبیل اینکه دامنه نوسان این شرکت‌ها باز می‌شود یا تسهیلاتی بابت فرآیندهای انجام یک کاری به آنها داده می‌شود. وی افزود: به فرض افزایش سرمایه شرکت‌های برتر را سریع‌تر انجام می‌دهند تا یک مزیت برای آنها قائل شوند. این عضو شورای عالی بورس افزود: در بورس ما هم شرکت‌های خیلی خوب وجود دارند که برخی از آنها شفافیت مالی‌شان خیلی بهتر از شرکت‌های دیگر است که قطعا باید در سازمان از مزیت‌هایی برخوردار شوند. مثلا سازمان به این شرکت‌ها اجازه می‌دهد تا دامنه نوسانشان بیشتر شود و جای ۵درصد این دامنه باز شود. ۴۰ شرکت برتر بورسی که انتخاب شده‌اند قطعا شرکت‌های خوبی هستند و شفافیت مالی داشته‌اند و همه اطلاعاتشان به موقع درج می‌شود. وی تاکید کرد: البته این روش نباید باعث دلخوری شرکت‌های دیگر بورسی شود زیرا این مزیتی است تا بقیه شرکت‌ها هم بتوانند خود را به این شرایط برسانند.

محبوبیت بورسی

سید حسین سلیمی، عضو هیأت مدیره بانک خاورمیانه که تنها بانک منتخب شده در فهرست ۴۰ شرکت برتر بورسی است، در گفت‌گو با ماهنامه بازاروسرمایه گفت: نحوه انتخاب بورس بر اساس شفافیت گزارش‌های شرکت‌ها بوده است. گزارش‌های بانکی براساس استانداردهای بین‌المللی تهیه و بعد از آماده شدن به بورس ارائه می‌شود و بورس این شفافیت را ملاحظه می‌کند که آیا جز استانداردهای جهانی است یا خیر؟

وی با بیان اینکه "کفایت سرمایه، بدهی نسبت به دارایی‌ها و معوقات بانک چگونه است؟ آیا مجامع بانک به موقع انجام شده است؟ و یا هیأت مدیره‌های بانک به موقع انتخاب شده‌اند؟" برخی پارامترها استانداردهای بین المللی است افزود: این اطلاعات همه خواسته‌های استانداردهای لازمه را افشا و شفافیت را اعلام می‌کند و به عنوان بازده، بانک‌ها را درجه‌بندی می‌کنند. بر این اساس سازمان بورس با رصد مداوم و اطمینان از رعایت استانداردها اقدام به این انتخاب کرده است.

سلیمی تاکید کرد: بانک خاورمیانه مطابق استانداردها اعلام نظر و گزارش‌ها را ارائه کرده است، شفافیت داشته و جای سوالی باقی نمانده که بخواهند استعلام کنند زیرا هر اطلاعاتی طبق استانداردها از بانک خاورمیانه در بورس موجود است. همچنین قوانین مدنظر بانک مرکزی هم رعایت شده است به عنوان مثال موضوعی که بانک مرکزی ۳ سال به دنبال آن است اینکه تا آخر سال ۹۸ به بانک‌ها مهلت داده تا دارایی‌های غیر بانکی خود را به فروش برسانند تا به سرمایه بانک‌ها اضافه شود. این درحالی است که بانک خاورمیانه در پایان سال ۹۷ این کار را انجام داد و تمام الگوهایی که نیاز بوده در گزارش‌ها آورده شده که بیشتر اعلام به موقع گزارش‌ها مدنظر است که هر ۳ ماهه و حتی اتفاقاتی که بین ۳ ماهه اتفاق می‌افتد را گزارش داده است.

این فعال حوزه بانکی ادامه داد: بانک خاورمیانه تنها بانکی است که طبق خواسته بانک مرکزی از سال ۹۶ گزارش‌های بانکی خود را بر اساس استانداردهای بین المللی ارائه کرده است که شفافیت کامل برای بررسی دارد. طبق این اطلاعات کارشناسان بورس نظر داده‌اند که شفافیت این بانک کافی بوده و بانک خاورمیانه را به عنوان بانک برتر بورسی انتخاب کرده اند. البته باید بگویم که تهیه گزارش‌ها طبق استانداردهای بین‌المللی کار بسیار سختی است که باید با واقعیت مطابقت داشته باشد. بدهی‌ها نسبت به دارایی‌ها باید حداقل بازل ۲ باشند که اکثر بانک‌های ایران به بازل ۱ هم هنوز نرسیده‌اند. اما بانک خاورمیانه بازل ۳ را هم در سال ۹۵ داشته است که آن نسبت دارایی‌ها و کفایت سرمایه است که نشان می‌دهد بانک معتبر است یا خیر. بانک خاورمیانه همه موارد را برای شفافیت رعایت کرده و عملکرد آن محبوبیت بورسی داشته است.

چرا چادرملو به‌عنوان پنجمین شرکت برتر بازار سرمایه معرفی شد؟

با توجه به تجربیات بورس های اوراق بهادار در سطح بین الملل، شناسایی شرکت های ممتاز یا دارای موقعیت برتر اغلب بر پایه معیارهای نقدشوندگی سهام، میزان تاثیر گذاری شرکت بر بازار و برتری نسبت های مالی انجام می شود.

بر این اساس شناسایی شرکت های فعال تر در بورس اوراق بهادار تهران بر پایه ترکیبی از قدرت نقدشوندگی سهام و میزان داد وستد سهام در تالار معاملات (تعداد و ارزش سهام داد وستد شده)، تناوب داد وستد سهام در تالار معاملات (تعداد روزهای داد وستد شده و دفعات داد وستد شده) و معیار تاثیرگذاری شرکت بر بازار (میانگین تعداد سهام منتشر شده و میانگین ارزش جاری سهام شرکت در دوره بررسی) است.

با نگاه به عملکرد سال گذشته چادرملو می‌توان به دلایل قرار گرفتن این شرکت در ردیف پنجم ۴۰ شرکت برتر بازار سرمایه پی برد.

مجموع تولید محصولات شرکت معدنی و صنعتی چادرملو شامل تولید سنگ آهن – کنسانتره آهن ۰ گندله و آهن اسفنجی و نیز شمش فولاد بالغ بر ۱۵ میلیون تن بوده که نسبت به سال ۱۳۹۶ از ۸ درصد رشد برخوردار بوده است. همچنین میزان فروش نیز در سال ۱۳۹۷ مبلغ ۷۰ هزار و ۴۰۴ میلیارد ریال بوده که نسبت به سال ۱۳۹۶ بیش از ۱۰۰ درصد افزایش داشته در نتیجه سود حاصل از درآمدهای شرکت معدنی و صنعتی چادرملو بالغ بر ۲۷ هزار و ۸۶۸ میلیارد ریال بوده که نسبت به سال قبل از آن بیش از ۱۰۸ درصد رشد داشته است.

در سال جاری نیز این شرکت به‌روند رو به رشد خود ادامه داده است به‌طوری‌که در شش‌ماهه منتهی به ۳۱ شهریور ۱۳۹۸ مجموعاً فروش بیش از ۴۶ هزار میلیارد ریال به‌ثبت رسانده است که فروش شرکت نسب به مدت مشابه سال گذشته شاهد رشد ۶۸ درصدی بوده است. این رشد ۶۸ درصدی فروش در شش‌ماهه سال جاری ناشی از افزایش مقداری فروش و همچنین رشد نرخ فروش محصولات شرکت بوده است.

مهندس محمود نوریان مدیر عامل شرکت معدنی و صنعتی چادرملو اظهار داشت: بدیهی است این رشد قابل توجه ناشی از دستیابی به اهداف تولید فراتر از برنامه، بهره برداری از کارخانه مگامدول احیای مستقیم که حاصل تلاش کلیهٔ کارکنان، رهنمودها و همراهی صاحبان محترم سهام و سیاست‌های متخذه توسط هیأت مدیره می‌باشد.

این شرکت در سال ۱۳۹۷ با اتخاذ تدابیر مناسب مشکلات پیش روی را تا حد امکان برطرف نموده و در حصول به اهداف پیش بینی شده، از جمله استفاده از حداکثر ظرفیت ساخت داخل لوازم، تجهیزات و قطعات یدکی مصرفی در مجتمع‌های معدنی و صنعتی، بیش از ۶۴ هزار و ۹۰۰ نفر ساعت دوره‌های آموزشی برای کارکنان امانی و پیمانکاران برگزار نموده است.

همچنین طی سال ۱۳۹۷ ، در تداوم برنامه‌های ارتباط صنعت با دانشگاه، دوره‌های کارآموزی دانشجویان دانشگاه‌های کشور، در گرایش‌های استخراج، فرآوری، تولید، برق و مکانیک در مجتمع‌های معدنی و صنعتی، به میزان ۸ هزار و ۸۴۲ نفر ساعت برگزار کرده است.

مهندس نوریان همچنین در خصوص طرح ها و برنامه‌های در دست اقدام چادرملوگفت : با توجه به مجوز اکتشاف صادر شده از سوی سازمان صنعت، معدن و تجارت استان یزد در تاریخ ۱۳۹۷/۱۱/۲۸ برای معدن (D۱۹) عملیات اجرایی اکتشاف مقدماتی و تفصیلی این معدن آغاز شده است.

انتظار داریم با دستیابی به سنگ آهن تودهٔ معدنی (D۱۹)، از بروز ریسک فقدان ذخیرهٔ معدنی مناسب جلوگیری نمائیم. وی برآورد هزینه سرمایه گذاری اجرای این طرح را، حدود ۱۹ هزار میلیارد ریال عنوان کرد.

نوریان سایر طرح‌های این شرکت را به شرح زیر اعلام کرد.

■ طرح احداث نیروگاه خورشیدی:

شرکت نسبت به احداث یک واحد نیروگاه ۱۰ مگاواتی خورشیدی، در جوار نیروگاه ۵۰۰ مگاواتی سیکل ترکیبی خود در مجتمع صنعتی، اقدام و مقدمات عملیات اجرایی آن آغاز شده است. هزینه سرمایه‌گذاری در طرح فوق به میزان ۷ میلیون یورو خواهد بود.

■ مشارکت در افزایش سرمایه شرکت‌های سرمایه‌پذیر:

به موجب مصوبه هیأت مدیره شرکت، موضوع مشارکت در افزایش سرمایه شرکت‌های سرمایه پذیر همواره مورد توجه مدیریت بوده است. شرکت‌های سرمایه پذیر عمدتاً در زمینه‌های معدن و صنایع معدنی وابسته، تأمین و انتقال آب و تأمین مالی فعالیت می‌نمایند.

طی سال ۱۳۹۷ مبلغ ۵ هزار و ۳۱۸ میلیارد ریال بابت مشارکت در افزایش سرمایه شرکت‌های سرمایه پذیر، پرداخت شده است.

■ مشارکت در بهره برداری از معادن سنگ آهن استرالیا و احداث کارخانه‌های تولید کنسانتره به میزان ۱۲ و نیم میلیون تن:

شرکت معدنی و صنعتی چادرملو به همراه شرکت معدنی و صنعتی گل گهر و شرکت فکور صنعت، هرکدام با مشارکت به میزان ۳۳و ۳ دهم درصد موضوع سرمایه گذاری در استفاده از ذخائر سنگ آهن کشور استرالیا و تولید ۱۲ و نیم میلیون تن کنسانتره را پیگیری و حق السهم مشارکین، مطابق برنامهٔ زمان بندی پرداخت شده است. سرمایه‌گذاری طرح تا پایان فاز ۱ که کارخانه ۵ میلیون تنی کنسانتره به بهره‌برداری خواهد رسید، به مبلغ ۴۶۱ و نیم میلیون دلار آمریکا می‌باشد که ۲۰ درصد آن توسط سهامداران و ۸۰ درصد آن بصورت فاینانس از تسهیلات سیستم بانکی با بهره حدود ۳ درصد تامین خواهد شد.

محمود نوریان در ادامه، طرح ها و فعالیت‌های سرمایه ای آتی شرکت را هم اینگونه بیان کرد:

■ طرح احداث کارخانه گندله سازی جدید با ظرفیت ۴ میلیون تن در سال:

اجرای طرح مذکور با برآورد سرمایه گذاری حداقل به میزان ۲۰ هزارو ۹۷۴ میلیارد ریال (شامل ۸۹ میلیون یورو) در دست مطالعه می‌باشد.

■ طرح احداث کارخانه نورد با ظرفیت ۱/۱ میلیون تن در سال:

اجرای طرح مذکور با پیش بینی سرمایه گذاری حداقل به میزان ۱۱ هزارو ۶۷۳ میلیارد ریال (شامل ۵۲ میلیون یورو) در دست مطالعه می‌باشد.

وی در خصوص تامین مالی این دو پروژه گفت: شرکت درگذشته امکان دریافت فاینانس خارجی (ژاپن) برای هزینه‌های احداث کارخانهٔ گندله سازی جدید و با ظرفیت ۴ میلیون تن در سال و همچنین امکان استفاده از تسهیلات بانک ایران و اروپا، برای تأمین نقدینگی مورد نیاز خرید ماشین آلات و تجهیزات بخش خارجی احداث کارخانه‌های نورد خود را دنبال نموده است. لیکن محدودیت‌های ناشی از اعمال تحریم‌های آمریکا علیهٔ ایران، تلاش‌های گذشته را فعلاً با وقفه مواجه کرده است.

■ مشارکت در احداث کارخانه‌های گندله، آهن اسفنجی، فولاد و تأسیسات زیربنایی منطقهٔ آزاد تجاری مُکران:

موضوع مشارکت در احداث کارخانه‌های تولید گندله، آهن اسفنجی، فولاد و تأسیسات زیربنایی در منطقهٔ آزاد تجاری مُکران واقع در شهرستان چابهار (با مشارکت شرکت‌های معدنی و صنعتی چادرملو و گل گهر، فولاد مبارکه) از برنامه‌های بلند مدت شرکت می‌باشد.

مشارکت در طرح‌های سایر شرکت‌ها:

■ شرکت تأمین و انتقال آب خلیج فارس:

هدف عمدهٔ طرح انتقال آب نمک زدایی شده، توسط سه خط انتقال از خلیج فارس به صنایع جنوب شرق کشور و تأمین بخشی از نیازها و مصارف آب مجتمع‌های تولیدی در حال بهره برداری و طرح‌های توسعه آنها شامل: معادن مس سرچشمه، سنگ آهن گل گهر، سنگ آهن چادرملو (استان‌های هرمزگان، کرمان و یزد) می‌باشد. مسیر خط انتقال از غرب بندرعباس شروع و بعد از تأمین آب مجتمع معدنی و صنعتی گل گهر به طرف مجتمع مس سرچشمه ادامه یافته و نهایتاً به صنایع فولادی و معدنی استان یزد منتهی می‌گردد. وی در این زمینه افزود: اجرای قطعهٔ سوّم طرح به طول ۳۶۰ کیلومتر مربع از مجتمع مس سرچشمه تا صنایع فولادی در منطقه اردکان استان یزد و همچنین انشعاب تا مجتمع معدنی چادرملو در حدود ۱۵۰ کیلومتر می‌باشد. قطر نامی‌لوله‌های مورد استفاده در این قطعه ۱ هزارو ۳۰۰ و ۹۰۰ میلیمتر می‌باشد، دبی آب انتقالی در این مسیر ۱ و نیم مترمکعب بر ثانیه خواهد بود.

در این قطعه عملیات نقشه برداری و مسیرگشایی از طریق مناقصهٔ عمومی‌به پیمانکار واگذار گردیده، و تاکنون با مبلغ ۱۱۰ میلیارد ریال هزینه و ۲۳ درصد، پیشرفت فیزیکی بعمل آمده است. خاتمه عملیات اجرایی مهر ماه سال ۱۳۹۹ پیش بینی گردیده است. مدیر عامل چادرملو کلّ سرمایه گذاری پیش بینی شده جهت اجرای این طرح عظیم ملی را ۱۱۰ هزار میلیارد ریال اعلام کرد و گفت: تا پایان سال ۱۳۹۷ بیش از ۴۷ هزار میلیارد ریال هزینه شده است.

■ مشارکت با بخش خصوصی در اجرای طرح‌های تولید فولاد:

مهندس نوریان اضافه کرد: در راستای مصوبات هیأت مدیره و در جهت مشارکت با بخش‌های خصوصی، این شرکت اقدام به مشارکت در سرمایهٔ شرکت آهن و فولاد غدیر ایرانیان به میزان ۳۰ درصد، شرکت آهن و فولاد ارفع به میزان ۴۳ درصد، شرکت صنایع آهن و فولاد سَرمد اَبرکوه به میزان ۶۵ درصد، شرکت فولاد شاهرود به میزان ۳۵ درصد و شرکت کاوند نهان زمین به میزان ۲۹ درصد سهام، نموده است.

همچنین این شرکت در اجرای طرح احداث کارخانهٔ تولید الکترود گرافیتی با ظرفیت ۳۰ هزار تن در سال، به میزان ۳۱ درصد در سهام شرکت نوین الکترود اردکان، مشارکت نموده و شرکت فوق در مرحله قبل از بهره برداری می‌باشد.

یاد آوری می‌شود چادرملو در مجمع عمومی‌خود به ازای هر سهم ۷۰۰ ریال سود بابت درآمد هر سهم در سال مالی ۱۳۹۷ تقسیم کرد که نسبت به سال مالی ۱۳۹۶ به میزان ۴۵۶ ریال، معادل ۱۲۱ درصد افزایش داشته است.

کشاورزان را از مزیت‌های بورس کالا آگاه کنید

یکی از مهم ترین تولیدات بخش کشاورزی ایران پسته است که موجب شده دومین تولیدکننده بزرگ جهان باشیم. این محصول از نظر کمیت و کیفیت تنوع بسیاری دارد که ایران را نسبت به سایر کشورها از مزیت نسبی برخوردار کرده است؛ بنابراین ساماندهی بازار این محصول در سال‌های اخیر مانند زعفران و زیره از اولویت‌های اصلی بورس کالای ایران بوده و در همین راستا شاهد راه‌اندازی معاملات گواهی سپرده کالایی و معاملات آتی پسته بودیم.

ورود محصول پسته به‌عنوان یک کالای مهم صادراتی در بورس کالای ایران مزیت‌های بسیاری را برای کشاورزان و تولیدکنندگان خرد، متوسط و بزرگ به همراه دارد که یکی از مهم ترین آنها تبدیل بازار سنتی این محصول به بازاری مدرن است که در آن شفافیت معاملات، کشف قیمت عادلانه و دسترسی آسان به این بازار را برای تولیدکنندگان به‌همراه دارد. به‌علاوه اینکه ترغیب کشاورزان و تولیدکنندگان پسته به عرضه محصولات خود از طریق بورس کالا کمک به استانداردسازی این محصول خواهد کرد و موجب افزایش کیفیت محصولات خواهد شد. به‌طور کلی ورود پسته به بورس کالا خرید و فروش این محصول را تسهیل کرده و این مزیت را برای تولیدکنندگان دارد که در زمان برداشت محصول، به دلیل فروش در بورس محصول خود را تحویل انبارهای زیر کلید بورس کالا کنند، بنابراین دغدغه‌ای در زمینه نگهداری این محصول نخواهند داشت. با توجه به تجربه موفق بورس کالا در زمینه راه‌اندازی گواهی سپرده کالایی و معاملات آتی زیره و زعفران شاهد موفقیت در معاملات گواهی سپرده کالایی و معاملات آتی پسته نیز خواهیم بود. موفقیت در راه‌اندازی این بازار علاوه بر انتخاب مناسب محصول از ابعاد مختلف، نیاز به فرهنگ‌سازی و آشنا کردن کشاورزان خرد، متوسط و بزرگ با فرآیندهای انجام معاملات در بورس کالا دارد؛ همچنین ترغیب و هدایت آنها به استفاده از بستر بورس کالا برای فروش محصولاتشان که با ساده‌سازی فرآیندهای فروش از سمت بورس کالای ایران این امکان ایجاد شده است تا تمام تولیدکنندگان این محصول بتوانند وارد این بازار شوند و محصولات تولیدی خود را بدون هیچ دغدغه‌ای به فروش برسانند .

لب خندان پسته در معاملات گواهی سپرده

زهره فدوی
خبرنگار

بورس کالا با دو بازار فیزیکی و اوراق مشتقه و انواع ابزارها همچون گواهی سپرده کالا رکن مهمی از بازار عرضه و تقاضاست. ابزاری که در چند سال اخیـر به خوبی جای خود را بازکرده و به مرور مدل‌های مختلفی از آن هم در حال انتشار است. گواهی سپرده کالایی که نشان‌دهنده مالکیت دارنده آن بر مقدار معینی کالاست، پشتوانه قبض انبار استانداردی دارد که بورس آن را تاییـد می‌کند. تاریخچه این اوراق با توجه به کاربرد آن به‌عنوان یک ابزار تأمین مالی دولت در بخش کشاورزی به سال ۱۳۹۴ برمی‌گردد. در این سال بر اساس ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی از این اوراق به طور آزمایشی برای فروش ذرت سه استان خوزستان، کرمانشاه و فارس استفاده شد. علاوه بر بازار کشاورزی در اواخر سال ۱۳۹۴ گواهی سپرده در بازار سکه برای تأمین مالی هم معرفی و تجربه موفق این معاملات باعث شد که بورس کالا از این ابزار برای تأمین مالی در بازارهای دیگری استفاده کند؛ به طوری که در سال ۱۳۹۵ تعداد انبارهای بیشتری برای پذیرش کالاهای مورد نظـر گواهی‌ها اختصاص یافت. از طرف دیگر برای فروش محصولات دیگری در بازار کشاورزی (جو و زعفران) و همچنین در بازار سکه از گواهی سپرده استفاده شد.

بازار گواهی سپرده کالایی در یک نگاه

فرآیند بازار گواهی سـپرده کالایی از نگاه خریدار و فروشنده را به شکل زیر می‌توان نمایش داد:

مزایای گواهی سپرده کالایی

- کاهش هزینه‌های انبارداری و جابجایی بین انبارها
- مدیریت فاصله زمانی بین تولید و فروش کالا توسط تولیدکننده
- کاهش بی‌ثباتی قیمت‌ها
- تسهیل تأمین مالی تولیدکنندگان و کاهش هزینه‌های آن
- بهبود فرآیند استانداردسازی کالاها و ارتقاء کیفیت آن‌ها

ویژگی‌های کالای قابل عرضه در گواهی سپرده کالایی چیست؟

کالاهایی که توسط شرکت بورس کالا جهت عرضه در بازار گواهی سپرده کالایی پذیرش می‌شوند، باید دارای ویژگی‌ها و شرایط خاصی باشد به این معنی که هر کالایی را نمی‌توان به صورت گواهی سپرده عرضه کرد.

ویژگی کالاهای قابل عرضه برای عرضه گواهی سپرده، به صورت خلاصه در جدول زیر آمده است:

ویژگی کالاهای قابل عرضه برای عرضه گواهی سپرده

ردیف	ویژگی‌ها	توضیحات
۱	استانداردپذیری کالا	کالاهای غیراستاندارد و با قابلیت تغییر کیفیت طی زمان، فاقد این خصوصیت هستند.
۲	عدم وجود مازاد تقاضا برای کالا	چنانچه کالایی دارای بازار مازاد تقاضا باشد، انگیزه‌ای برای توقف در انبار و نگهداری آن وجود ندارد.
۳	قابلیت تفکیک کالا به‌صورت محموله‌های استاندارد	در صورتی که کالایی قابلیت تفکیک نداشته باشد و صرفاً برای فروش به‌صورت یک‌جا باشد، راه‌اندازی معاملات گواهی سپرده بر روی آن امکان‌پذیر نخواهد بود.

معاملات گواهی سپرده کالایی پسته

نخستین گواهی معاملات گواهی سپرده سکه طلا به سال ۱۳۹۴ برمی‌گردد؛ این گواهی با شرایط، پذیرش خزانه‌های بانک رفاه، سامان و صادرات، افزایش ظرفیت خزانه‌ها (در حال حاضر در مجموع حدود ۷۵۰ هزار قطعه) و راه اندازی و توسعه صندوق‌های کالایی پشتوانه طلا بر روی گواهی سپرده سکه طلا ایجاد شد.

در ادامه گواهی سپرده زعفران بود که در بهمن ۱۳۹۵ ایجاد شد. پذیرش انبارهای شرکت‌های اتحادیه تعاونی روستایی خراسان رضوی، زرین زعفران مشرق زمین، نوین زعفران، طلای سرخ گلشید ایرانیان و شرکت سحرخیز و انجام فرآیند تحویل قراردادهای آتی زعفران از طریق گواهی سپرده کالایی از جمله شرایط این گواهی است.

قرعه سومین گواهی در سال ۱۳۹۶ به نام پسته زده و برای پذیرش انواع پسته اعم از اکبری، احمد آقایی، فندقی و کله قوچی از زمان بورس محصولات کشاورزی و همچنین پذیرش انبار شرکت‌های سبزدانه کویر، اتحادیه تعاونی روستایی رفسنجان و ... ایجاد شد.

زیره سبز آخرین گواهی در بورس کالاست که سال جاری راه اندازی شد. هدف‌گذاری این گواهی پذیرش انبارهای شرکت کیمیا بذر تربت و انبار دانش شرکت اتحادیه‌های تعاونی روستایی خراسان رضوی و انبار شرکت صادرات و واردات زیره سبز بیهق است.

وضعیت تولید پسته در ایران و جهان در سال‌های اخیر (تن)

کشور/سال	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷
ایران	۲۱۶,۰۰۰	۱۵۷,۰۰۰	۱۸۳,۰۰۱	۲۲۵,۰۰۱	۴۴۰,۸۱۴	۴۴۰,۸۱۴	۳۰۴,۰۰۰	۳۰۵,۰۰۰
ترکیه	۱۲۸,۰۰۰	۱۱۲,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	۸۸,۶۰۰	۸۰,۰۰۰	۱۴۴,۰۰۰	۱۷۰,۰۰۰	۷۸,۰۰۰
آمریکا	۲۳۶,۷۷۵	۲۰۱,۳۹۵	۲۷۵,۵۰۰	۲۱۳,۱۸۸	۲۳۳,۱۴۶	۱۲۲,۴۷۰	۴۰۶,۶۴۶	۲۷۲,۲۹۱
سوریه	۵۷,۴۷۱	۵۵,۶۱۰	۵۷,۱۹۵	۵۴,۵۱۶	۲۸,۷۸۶	۳۴,۷۷۹	۵۷,۹۱۰	۵۶,۵۰۸
اتحادیه اروپا	۱۱,۰۰۰	۱۲,۰۰۰	۱۳,۰۰۰	۱۳,۰۰۰	۱۳,۰۰۰	۱۳,۰۰۰	-	-

سه کشور ایران، آمریکا و ترکیه تولید کنندهای اصلی پسته در جهان هستند که ۹۰درصد از تولید جهانی را به خود اختصاص داده‌اند.

صادرات پسته ایران در ۲ سال اخیر

صادرات پسته

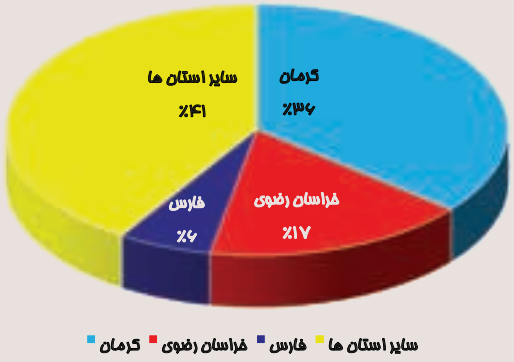
سال	مقدار صادرات (کیلوگرم)	ارزش صادرات (دلار)	متوسط قیمت صادرات (دلار/کیلوگرم)	متوسط قیمت صادرات پسته با پوست (دلار/کیلوگرم)
۱۳۹۶	۱۳۱,۴۴۳,۶۰۰	۱,۱۷۸,۸۹۶,۰۶۸	۹,۰	۸
۱۳۹۷	۵۲,۲۶۲,۰۰۰	۴۶۷,۰۰۰,۰۰۰	۸,۹	۷,۷

بیشترین صادرات در سال ۹۷ به ترتیب به کشورهای امارات، هند، عراق، پاکستان، آلمان و روسیه بوده است.

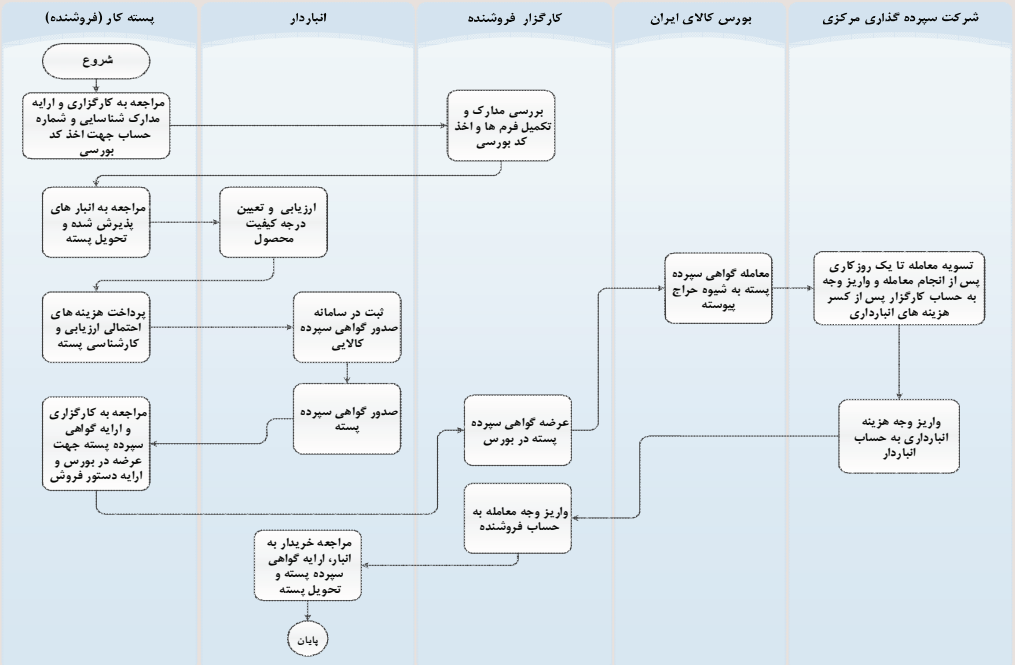
تولید پسته در سال ۱۳۹۶ و مصرف داخلی

- استان‌های کرمان ۳۶درصد، خراسان رضوی ۱۷درصد و فارس ۶درصد سه استان تولیدکننده اول کشور هستند که در مجموع ۵۹ درصد از پسته کشور را تولید می‌کنند.
- در حال حاضر ۳۰-۲۰ هزار تن پسته تولیدی ایران، در بازار داخلی مصرف می‌شود و حدود ۵ درصد به صورت تازه‌خوری مصرف می‌شود .
- در سال گذشته به دلیل افزایش قیمت مقدار مصرف داخل کاهش قابل توجهی داشته است و به کمتر از ۱۰ هزار تن رسیده است.

فرآیند معامله در قالب گواهی سپرده کالایی

فرآیند معامله در قالب گواهی سپرده کالایی

کارشناسان مزیت‌های ورود طلای سبز را بررسی کردند؛

چراغ سبز بورس کالا به پسته

معاملات گواهی سپرده کالایی از سال ۹۴ و با سکه طلا وارد بورس کالای ایران شد و در بهمن ماه سال بعد گواهی سپرده کالایی زعفران و پس ازآن آتی زعفران به ترتیب پا به این عرصه گذاشتند که از موفق‌ترین ابزارهای بورس کالا هستند. در سال جاری هم گواهی سپرده و سپس قرارداد آتی زیره آغاز به‌کار کرد که امروز پس از راه‌اندازی معاملات گواهی سپرده پسته، نوبت به قرارداد آتی این محصول رسیده است. عرضه این محصول صادراتی و ارزآور سبب رشد کیفی صادرات پسته، اطلاع همگانی از قیمت‌های شفاف، ایجاد رقابت در معاملات داخلی و خارجی، فروش مستقیم و نقدی محصول به جای معاملات چکی و مدت‌دار، تقویت برند پسته ایرانی و جلوگیری از رقابت مخرب تجار و در نهایت شناسایی بازارهای هدف جدید می‌شود. در این گزارش برخی اظهارنظرهای مطرح شده توسط مسئولان، صاحب‌نظران و نمایندگان خانه ملت در خصوص ورود پسته به معاملات گواهی سپرده و قراردادهای آتی بورس کالا را مرور می‌کنیم.

بورس کالا
راه گشای معاملات محصولات کشاورزی

محمدرضا اسلامی، مدیر کالایی کارگزاری سهم آشنا درخصوص‌معاملات محصولات کشاورزی در بورس‌های کالایی گفت: این معاملات دارای سابقه‌ای بسیار طولانی در بورس‌های معتبر دنیاست. در ایران نیز از زمان تأسیس بورس کالا رویکرد ویژه به کارکردهای بورس درخصوص معاملات محصولات کشاورزی وجود داشته و بستر بورس کالا با توجه به قابلیت‌های بسیار بالایی که در انواع معاملات و ابزارهای نوین مالی داراست، می‌تواند راهگشای معاملات محصولات کشاورزی به‌عنوان ابزاری قدرتمند در کنار کشاورزان و سایر فعالان حوزه اقتصادی کشاورزی قرار بگیرد. در سال‌های گذشته هرچند با نوسان معاملات محصولات کشاورزی در بورس مواجه بودیم اما هرگز نمی توان از موفقیت‌های قابل توجه طرح قیمت تضمینی در بورس کالا، معاملات آتی زعفران، معاملات گواهی سپرده کالایی و... چشم پوشی کرد.

اسلامی به اشاره به این نکته که ارزش صادرات محصول زعفران ایران در سال ۹۷ مبلغی در حدود ۳۵۰ میلیون دلار بود، ادامه داد: این در حالی است که در همین سال ارزش صادرات پسته در حدود یک میلیارد دلار برآورد شده است که نشان از ارزآوری ۳ برابری این محصول دارد و نیاز به یک مرجع قیمت‌گذاری را بیش از پیش آشکار می‌کند. بورس کالای ایران به عنوان یکی از ارکان مهم اقتصادی کشور می‌تواند نقش مهمی را در این زمینه ایفا کند. به نظر می‌رسد معاملات آتی پسته به دلیل تولید بالای این محصول در کشور مورد توجه فعالان این حوزه قرار خواهد گرفت. شایان ذکر است با توجه به مقدار قابل توجه صادرات پسته قیمت ارز برنوسانات قیمتی این محصول را همانند زعفران نمی‌توان نادیده گرفت. بالاترین درصد پسته تولیدی در استان کرمان است که معاملات پسته در بورس کالا در قالب معاملات آتی و سپرده کالایی می‌تواند کمک شایانی به رونق معاملات این محصول و همینطور شناخته شدن پسته ایرانی در بازارهای جهانی کند.

این مقام مسئول با ذکر این نکته که ورود پسته به بورس کالا در سال ۱۳۸۷ بود که در آن زمان مورد توجه فعالان بازار قرار نگرفت و موجب حذف موقت آن از بازار سرمایه شد، اظهار کرد: اما اکنون بورس کالا با فراهم آوردن بیشتر ابزارهای معاملاتی برروی محصول پسته، دست پر گام به میدان گذاشته و اکنون علاوه بر انبارهای استاندارد پذیرش شده فرآیند پذیرش انبارهای جدید نیز با جدیت تمام در حال اهتمام است. مدیرکالایی کارگزاری سهم آشنا مزایای ورود معاملات پسته در بورس کالا را زمان و دامنه نوسان مناسب برای انجام معاملات، معافیت‌های مالیاتی مربوط به محصولات کشاورزی و ابزارهای نوین مالی، مشخصات کیفی استاندارد، نحوه خرید و فروش ساده، بستری شفاف برای کشف نرخ و پوشش ریسک کشاورزان و فعالان این حوزه ناشی از نوسانات نرخ ارز دانست. امید است با رویکرد مناسب بورس کالا و همراهی سایر نهادهای مربوط به محصولات کشاورزی در ایران شاهد رشد روز افزون اینگونه معاملات و تنوع بیشتر ابزارهای نوین مالی برروی پسته و سایر محصولات کشاورزی در بورس کالا باشیم.

ارزآورترین محصول کشاورزی، رونق بخش تجارت

مدیر بورس کالا و انرژی کارگزاری بانک پاسارگاد در مورد عملکرد اخیر بورس کالا توضیح داد: با وجود تلاش‌هایی که در سال‌های اخیر برای توسعه و رونق معاملات آتی در بازارسرمایه رخ داد، خروج سکه طلا از معاملات بازار آتی بورس کالا، شوک بزرگی به این بازار وارد کرد؛ اما اقدامات خوبی که در یک سال گذشته برای ورود دارایی‌های پایه و کالاهای بیشتر به این بازار انجام شده که از جمله آن می‌توان به معاملات آتی زیره، رونق معاملات زعفران و همچنین ورود نزدیک پسته به این بازار اشاره کرد. وی یکی از سیاست‌های اصولی بورس کالا در قبال بازار معاملات آتی را استفاده از کالاهایی عنوان کرد که دارای مزیت اقتصادی و بازار پر رونق داخلی و بین‌المللی هستند و گفت: بنابر اعلام مسئولان این بخش، پسته به عنوان سومین محصول کشاورزی و دارایی پایه معاملات آتی در هفته آینده در بورس کالا قابل معامله خواهد بود. حسین نوروزی‌زاده اشاره کرد: ایران به عنوان قطب تولید پسته پس از ایالات متحده آمریکا دومین صادرکننده این محصول در دنیا شناخته می‌شود. پسته ارزآورترین محصول کشاورزی و بی‌تردید پس از پذیرش محصول فیزیکی در رینگ‌های معاملاتی داخلی و بین المللی بورس کالا، همچنین راه‌اندازی معاملات گواهی سپرده آن و در آخر رونمایی از معاملات آتی، تکمیل این چرخه کمک شایانی به کشاورزان، فعالان این حوزه و صادرکنندگان این محصول استراتژیک جهت بهبود تجارت داخلی و صادراتی خواهد بود.

کشاورزان دیگر نگرانی ندارند

علی خان محمدی ، عضو هیأت مدیره مجمع ملی خبرگان کشاورزی نیز در این خصوص گفت: بورس کالا در شرایطی مقدمات عرضه پسته به شکل گواهی سپرده و قرارداد آتی را فراهم کرده که در صورت فراهم شدن برخی زیرساخت‌ها در بخش کشاورزی، این بورس می‌تواند میزبان عرضه انواع محصولات کشاورزی از جمله غلات و زیتون نیز باشد. وی افزود: اصلی‌ترین مزیت عرضه پسته در بورس، شفاف سازی قیمت این محصول برای اطلاع همگان است، به شکلی که باغداران به مرور از قیمت‌های واقعی ثبت شده بر تابلوی بورس مطلع و دیگر محصولشان را ارزان به واسطه‌ها نمی فروشند. عضو هیأت مدیره مجمع ملی خبرگان کشاورزی در ادامه با طرح یک موضوع که در برخی موارد باعث ایجاد بعضی مقاومت‌ها در برابر عرضه و رونق معاملات کشاورزی در بورس می‌شود، گفت: معامله پسته یا هر نوع محصولی در بورس کالا، به معنای اختلال در معاملات سنتی نیست و اگر مخالفت یا انتقادی در برابر بورس مطرح می‌شود، بیشتر فعالان بازارهای سنتی کشاورزی که نگران از دست دادن منافع خود هستند است.

اما موضوع اینجاست که بورس در کنار بازار سنتی قرار می‌گیرد و اتفاقا به مرور امکان بهره‌مندی بیشتر همه ذینفعان بازار از معاملات بورس نیز فراهم می‌شود. خان محمدی در خاتمه گفت: به هر حال سال گذشته، بازار پسته با مشکلاتی از جمله تغییرات آب و هوایی و کاهش تولید مواجه شد؛ اما امیدواریم با ورود پسته به بورس کالا، امسال شرایط بهتری رقم بخورد و همه فعالان این بازار از کشاورز گرفته تا تاجر و صادرکننده از بورسی شدن پسته منتفع شوند.

شفافیت بورس کالا بازدارنده ضرر ذی نفعان

محمدرضا پورابراهیمی، عضو کمیسیون اقتصادی مجلس نیز یکی از کارکردهای بورس را تجمیع منابع مالی دانست و افزود: یکی از ضعف‌های ما در حوزه صادرات محصولات کشاورزی این است که محصولات به صورت خرد عرضه می‌شوند و با عرضه پسته در بازار بورس این مشکل رفع خواهد شد.پورابراهیمی با تاکید بر شفافیت قیمت محصولات در بورس کالا، ایجاد مکانیسم کشف قیمت و حمایت از تولیدکننده را در اولویت اهداف عرضه پسته در بورس کالا اعلام کرد و گفت: در حال حاضر بازاری سنتی غیرشفافی داریم که با عرضه پسته در بورس کالا به یک بازار رسمی شفاف تبدیل می‌شود. همچنین منظور از شفافیت قیمتی این است که همه بدانند در لحظه، نوع مشخصی از پسته که صادر می‌شود، چه قیمتی دارد؛ در این صورت نه صادرکننده متضرر می‌شود و نه تولیدکننده.

حذف دست دلالان با کمک بورس کالا

احمد انارکی محمدی، عضو هیأت رئیسه کمیسیون اقتصادی مجلس نیز ورود پسته به بورس کالا را گام نخست برای به دست آوردن جایگاه قبلی پسته در بازارهای جهانی دانست و گفت: بورس می‌تواند در شفاف سازی قیمت‌ها کمک بسیاری به باغداران و کشاورزان کند؛ چرا که با وجود اینکه بسیاری از کشاورزان و باغداران با بازار سرمایه آشنایی کامل ندارند، اما زمانی که اسم بورس به میان آمده و امکان ثوقیق گواهی سپرده پسته به عنوان ضمانت فراهم شده است، بانک‌ها حمایت بهتری از فعالان بازار دارند و کشاورزان از این نظر سود می‌کنند. اگر کشاورزان به بازار سرمایه اعتماد کنند، بخش قابل توجهی از مشکلات از جمله حضور واسطه‌ها و دلالان برطرف می‌شود.

کاهش کارمزد معاملات کالایی؛

گامی در نابودی واحدهای کالایی کارگزاران

علی بخشنده
مدیر کالا و انرژی کارگزاری بورس بیمه ایران

در چهل و هفتمین جلسه کارگروه تنظیم بازار مورخ ۱۳۹۸/۰۵/۱۲ بود که طبق دستور دوم بند الف، با استقبال سازمان بورس، به منظور استفاده همه‌جانبه از ابزارهای موجود در بازار برای تشویق حضور فعالان اقتصادی در بورس کالا، این سازمان موظف به تعدیل کارمزد معاملات تا پایان مرداد ماه شد؛ ضمن آنکه اگر اقدام از سوی سازمان بورس صورت نگیرد، کارمزدها ۵۰ درصد کاهش خواهد یافت.

در واکنش سازمان بورس به این بند، مدیریت نظارت بر بورس‌ها در کمال ناباوری و برخلاف نظر مکتوب دبیرکل کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار در این مورد، در ابلاغیه‌ای غیرکارشناسی در تاریخ ششم شهریور ماه ۱۳۹۸ به مدیریت بورس کالای ایران، موارد ذیل را از تاریخ اول مهر ماه ۱۳۹۸ در معاملات کالاهای مشمول تنظیم بازار لازم‌الاجرا اعلام کرد:

۱-کاهش ۳۵ درصدی کارمزد کارگزاران

۲- کاهش ۵ درصدی کارمزد بورس کالا

۳-پیشنهاد کاهش ۳۷.۵ درصدی کارمزد سازمان بورس (در صورت تصویب شورای عالی بورس)

۴- کاهش ۱۰ درصدی سقف کارمزدها در دو سمت معامله

۵- تغییر مبنای محاسبه کارمزد از قیمت کشف شده به کف قیمت

فارغ از اینکه ستاد تنظیم بازار در مواردی که افزایش نرخ اتفاق بیفتد، می‌تواند به آن موضوع ورود پیدا کند و در موضوع بورس کالا هیچ افزایش نرخی به جز افزایش نرخ محصولات که تابعی از تورم اقتصاد است، اتفاق نیفتاده است، از ابتدا می‌توان گفت که تخلفی رخ داده و تغییر کارمزدها در اختیار شورای عالی بورس است و این یک ورود به حوزه‌ای تخصصی است.

در مقایسه کارمزد دریافتی از سمت فروشندگان، به اذعان کارشناسان هزینه بازاریابی فروش مستقیم محصولات در صنعتی همچون پتروشیمی نرخ ۳۵ در ۱۰ هزار است که در مقایسه با کارمزد دریافتی کل ارکان معاملات بورس کالا تقریبا دو برابر است. این

کارگزاران عطایش را بخشیدند

ایرج فرجی
مدیر کالایی شرکت کارگزاری مبین‌سرمایه

در تاریخ ۱۲ مردادماه کارگروه تنظیم بازار مصوب کرد سازمان‌بورس کارمزد کارگزاری‌های بورس‌کالا را تعدیل کند، در غیر آن صورت نرخ کارمزد به میزان ۵۰ درصد کاهش خواهد یافت. بر همین اساس مدیریت نظارت بر بورس‌ها، در تاریخ ۱۳۹۸/۰۶/۰۶ طی نامه‌ای به مدیرعامل بورس‌کالا نرخ کارمزد کارگزارن و بورس‌کالا را به ترتیب به میزان ۳۵ درصد و ۵ درصد کاهش داد. در این نامه همچنین سقف کارمزد کارگزار و بورس‌کالا ۱۰درصد کاهش داشته و مبنای محاسبه کارمزد در بازار فیزیکی به جای قیمت میانگین معاملات، کم‌ترین قیمت معاملات لحاظ شده است.

ستاد کارگروه تنظیم بازار هدف از این دستور را جذاب‌تر شدن معاملات در بورس‌کالا برای شرکت‌های عرضه کننده و خریداران محصولات عنوان کرده است. هر چند این امر با کمی تامل و صحبت با کارشناسان این حوزه به دور از واقعیت و مطالعه تخصصی به نظر می‌رسد. نهاد ناظر بر بازارسرمایه، شورای عالی بورس است که بر تمامی فرآیندهای آن از طریق نهادهای تخصصی و کارشناسان زبده نظارت کامل دارد. اعمال فشار و ایجاد قوانین توسط نهادهای خارج از بازارسرمایه، ریسک ایجاد قوانین ناکارآمد بر اساس تصمیمات غیرکارشناسانه و سلیقه‌ای را افزایش می‌دهد. از طرف دیگر اگر مبلغ کارمزد هر معامله در بورس‌کالا را با توجه به حجم بالای هر معامله مورد بررسی قرار دهیم، عملا اثری بر بهای تمام شده محصولات ندارد و اگر هدف کمک به تولیدکنندگان و رونق صنایع باشد؛ مواردی همچون کاهش مالیات بر ارزش افزوده معاملات در بورس‌کالا می‌تواند بسیار جذاب‌تر و اثرگذارتر باشد. همچنین با توجه به ریسک موجود برای کارگزاری‌ها در معاملات بورس‌کالای ایران، با توجه به مسئولیت‌های کارگزاری از زمان پیش از خرید تا پایان آن، شامل احراز هویت مشتریان تا ثبت سفارش و صدور حواله، عملا این کاهش کارمزد پاسخگوی ریسک فعالیت‌های کارگزاری نیست. علاوه بر آن یکی از عوامل اصلی رشد و توسعه بورس‌کالا، کارگزاری‌های فعال در این حوزه هستند و نباید به بهانه کمک به صنایع تولیدی، کمر بر نابودی این صنعت پیشرو بست. مضافا بر این‌که بازارهای کالایی در بورس‌کالای ایران در یک سال اخیر دچار محدودیت‌های فراوانی شده که از آن جمله می‌توان به محدودیت‌های معاملات آتی سکه طلا و معاملاترینگ کشاورزی اشاره کرد.

همچنین ذکر این نکته ضروریست که با توجه به رقابتی بودن فضای بازار، کارگزاران در بسیاری از مواقع مجبور به ارائه تخفیفات تا سقف ۵۰ درصد برای حفظ بازار خود هستند. اجرایی شدن این قبیل تصمیمات می‌تواند سبب شود تا کارگزاری‌ها عطای فعالیت در بورس کالا را به لقایش ببخشند و تصمیم بگیرند به جای آن فعالیت‌های خود را در خدمات دیگر همانند معاملات اوراق‌بهادار توسعه بخشند که در نهایت سبب به حاشیه رفتن بورس‌کالا و تنها نمادین بودن آن در کارگزاری‌ها خواهد شد. در حال حاضر نیروی انسانی اکثرا جوان در این صنعت مشغول کار هستند که تضعیف فعالیت بورس‌کالا در فرآیند کاری کارگزاری‌ها و به حاشیه رفتن آن سبب به خطر افتادن موقعیت شغلی خیل عظیمی از نیروی انسانی فعال در این حوزه می‌شود.با توجه به تمامی موارد بررسی شده و بسیاری از مواردی که در این مقاله نمی‌گنجد، امید است مسئولان و نهادهای ذی‌ربط در تصمیم خود تجدیدنظر کرده و با مشورت از اقتصاددانان و تشکیل کارگروه‌های تخصصی با حضور نمایندگان بورس و کارگزاری‌ها تصمیمات و زیرساخت‌های لازم برای رشد و توسعه بازارسرمایه به‌عنوان یکی از ارکان اصلی اقتصاد را فراهم آورند.

بخشنامه تعدیل کارمزد در حالی از سمت سازمان بورس به بورس کالا ابلاغ شد که هیچ امتیازی جهت توسعه بازارهای کالایی از کارگروه تنظیم بازار گرفته نشد و بیشتر شبیه به یک خودزنی است. بسیاری از محصولات همچون فرآورده‌های گوشتی، خوراک دام و سایر محصولاتی که نیاز به کنترل و نظارت دارند، می‌توانند با ایجاد بازارهای منسجم در بورس کالا به بهترین و شفاف‌ترین حالت ممکن معامله شوند.

بورس کالای ایران در حالی نیمه دوم سال ۱۳۹۸ را آغاز می‌کند که بیش از یک سال از توقف معاملات آتی سکه طلا و بیش از هشت ماه از آخرین معاملات بورس کشاورزی در آن می‌گذرد.

معاملات آتی سکه طلا در شهریور ۱۳۹۷ در اوج بحران ارزی، بنابر اعتراض بانک مرکزی به یکباره متوقف شد، معاملات رینگ کشاورزی با راه‌اندازی سامانه فروش شرکت بازرگانی دولتی به یکباره از بورس کالا رخت برچید؛ بورسی که می‌توانست با ایجاد بازارهای منسجم جهت کالاهای استراتژیک کشاورزی (گندم، جو، ذرت، شکر و...)، بازار شفافی برای عرضه کالاهای داخلی و وارداتی، توزیع کالاهای تعزیراتی و نابودی فساد از دو روش فروش نقدی و قبض انبار باشد. متاسفانه دخالت‌های دولت امید در اقتصاد، راه را برای توسعه تجارت دولتی و کاهش فعالیت بخش خصوصی هموار کرده است و به این ترتیب در بخش بورس کالا، عمده‌ای از پرسنل متخصص، معامله‌گران و تحلیلگران کالایی مجبور به ترک کار خود شده‌اند. همچنین خسارات فراوانی به کارگزاری‌های فعال در این زمینه‌ها وارد شد و باز هم به دلیل اینکه بخش خصوصی قربانی سیاست‌های دولتی است، صدایش جایی طنین‌انداز نشد.

با مرور معاملات بورس کالا، مشاهده می‌شود حجم معاملات این بورس نسبت به سال گذشته تقریبا ۴۵ درصد کاهش داشته است؛ رکود همه‌جانبه حاصل از شرایط اقتصادی، فروکش کردن هیجانات بازار ارز و همچنین نزدیکی شدید نرخ دلار نیمایی و آزاد باعث شده در ماه‌های اخیر قیمت تمام شده کالاهای بورسی جذابیتی جهت خرید در بورس برای تولیدکنندگان نداشته باشد.

با توجه به اعتراضات صورت گرفته از سوی کارگزاران و با توجه به اینکه کالاهای مشمول تنظیم بازار تاکنون از سوی ستاد تنظیم بازار اعلام نشده است، اجرای این مصوبه علی‌الحساب متوقف و درهاله‌ای از ابهام است و در صورت اجرا با ادامه وضعیت موجود و با توجه به ریسک‌های عملیاتی بالای واحدهای کالایی و با مقایسه سطح درآمدهای کالایی کارگزاری‌ها با سایر درآمدها در بخش‌های دیگر، به زودی شاهد خروج تعداد زیادی کارگزار فعال از معاملات کالایی خواهیم بود که این قضیه در کل و در بلندمدت باعث تضعیف و به حاشیه رانده شدن بورس کالا از مدار اقتصادی کشور خواهد شد.

کارگزاران نگران پیامدهای کاهش کارمزد در بورس کالا هشدار دادند؛

صنعت کارگزاری در ورطه نابودی

مروارید اسلامی
خبرنگار

بعد از اعتراض‌ها و پیگیری‌های انجمن‌های مختلف، به‌خصوص پتروشیمی و فولاد درخصوص کاهش کارمزدها، بالاخره ستاد تنظیم بازار به این مسئله ورود کرد و تصمیم به کاهش کارمزدهای بورس کالا، سازمان بورس و کارگزاران گرفت؛ هرچند گویا در ابتدا مسئله کاهش کارمزد کارگزاران مطرح نبوده است. این ستاد به دنبال اعلام این موضوع، به سازمان بورس فرصتی کوتاه داد تا میزان کاهش کارمزدها از سوی خود این سازمان انجام شود و سازمان بورس نیز صلاح را در همین دانست.

به دنبال جلساتی با بورس کالا و کارگزاران، سازمان درنهایت طی نامه‌ای نظر خود را به این ستاد اعلام کرد. در حال حاضر آنچه اعلام شده این است که ۳۵ درصد از کارمزد کارگزاران، پنج درصد از کارمزد بورس کالا و ۳۷.۵ درصد از کارمزد سازمان بورس کاهش یابد. میزان کاهش کارمزد کارگزاران مورد انتقاد آنهاست و کانون کارگزاران به سازمان هم اعلام کرده بود که درخصوص کارمزد کارگزاران، در نامه خود به ستاد به مصوبه این کانون درخصوص تخفیف‌ها اشاره کند اما درنهایت درصدهایی برای کاهش کارمزدها اعلام شد. قرار بود این مصوبه از تاریخ ۱۵ شهریور ماه اجرایی شود اما از آنجا که هنوز به صورت شفاف مشخص نیست که کالاهای مشمول مصوبات ستاد تنظیم بازار، کدام کالاها هستند، پیرو درخواست سازمان بورس اجرا شدن این مصوبه به تعویق افتاده است تا ابتدا کالاهایی که مشمول این کاهش کارمزد می‌شوند، مشخص شوند.

اما ازجمله مهمترین اثرات اجرای این تصمیم بر کارگزاران فعال در بورس کالا چه می‌تواند باشد؟ باید توجه داشت که همه ۱۰۸ شرکت کارگزاری در بورس کالا فعالیت نمی‌کنند و کارگزارانی هم که در این بورس به فعالیت می‌پردازند، همه‌شان سودده نیستند. با کاهش کارمزدها، بر تعداد کارگزاران کالایی زیان‌ده افزوده خواهد شد و آنها انگیزه خود برای فعالیت در بورس کالا را از دست می‌دهند و اتفاقی که می‌افتد، از اولویت خارج شدن معاملات بورس کالا برای آنهاست. ضمن آنکه با چنین مصوبه‌ای، ممکن است کارگزاران برای بقای خود در این بازار رقابتی به سمت تخفیف‌های خارج از عرف و حتی فعالیت‌های سفته‌بازانه بروند.

اینها پیامدهای مهمی است که برای تصمیم به اجرا کردن مصوبه کاهش کارمزدها باید مورد توجه جدی قرار گیرد. اینها مواردی است که میثم باقری، رئیس کارگروه امور معاملات و پایاپای کالا در کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار در مصاحبه‌ای با ماهنامه بازار و سرمایه به آنها اشاره کرد. شرح این گفت‌وگو را در ادامه می‌خوانید.

■ چرا ستاد تنظیم بازار به موضوع کاهش کارمزد ورود کرد؟

خواستگاه موضوع کاهش نرخ کارمزد، ستاد تنظیم بازار است. پیش ازاین، موضوع کاهش کارمزد در کارگروه‌های پتروشیمی و فلزات در ستاد تنظیم بازار مطرح می‌شد اما با این استدلال که این موضوعات ارتباطی با ستاد ندارد، این مسئله رد می‌شد؛ درست است که برای افزایش قیمت کالاها و خدمات باید از ستاد اخذ مجوز شود اما درخصوص این موضوع، افزایشی در کار نبوده است.

به‌هرحال، با توجه به پیگیری‌هایی که انجمن‌های مختلف انجام دادند، که ظاهرا بیشتر از سوی انجمن کارفرمایی صنعت پتروشیمی و انجمن فولاد صورت گرفته است، پس از گذشت یک سال از طرح موضوع و اشاره در برخی از جلسات و رد شدن آن و...، این انجمن‌ها برای حصول نتیجه نهایی، مصوبه‌ای از ستاد اخذ کردند.

■ کانون کارگزاران خود مصوبه‌ای در رابطه با اعطای تخفیف به مشتریان دارد. با توجه به شرایط رقابتی بین کارگزاران و وجود تخفیف، آیا لزومی برای کاهش کارمزد کارگزاران وجود داشت؟

او تأکید کرد: در یک سالی که این موضوع در جریان بوده است، کارگزاران اطلاعی از آن پیدا نکردند، ضمن آنکه موضوع اصلاً کاهش کارمزد کارگزاران نبوده است. برخی از انجمن‌ها به اخذ کارمزد از سوی سازمان بورس معترض بودند و انتقاد می‌کردند که «نقش سازمان بورس در معاملات چیست؟» برخی نیز به این موضوع اعتراض داشتند که «چرا بورس کالا همیشه در معاملات سود می‌کند، در هر حال بورس کالا یک نهاد نظارتی است و کسب‌وکارهای ما با رونق و رکود مواجه بوده و برخی از مواقع ضرر نیز هست و در این شرایط، چرا سودآوری بورس کالا باید رو به افزایش باشد؟» مشخص است که این عزیزان با وظایف نهادهای بازار سرمایه مانند سازمان بورس و بورس کالا به‌درستی آشنا نبوده‌اند و احتمالا نمی‌دانند که اگر اذعان دارند کسب‌وکار بورس کالا، پررونق است، می‌توانند سهام این شرکت را در بازار سرمایه خریداری کنند.بحث کارگزاران در این مصوبه مطرح نبوده است. گویا لحظات آخر که این مسئله در ستاد مطرح شده، مصوبه کل کارمزدها را شامل شده و به‌عنوان کارمزدهای بورس کالا درج‌شده است. به دنبال این مسئله، سازمان بورس به این موضوع ورود کرد

و با کارگزاران وارد صحبت شد تا کارمزد را کاهش دهد؛ چراکه سازمان بورس معتقد بود اگر خودش کارمزد را کاهش ندهد، ستاد وارد این موضوع می‌شود. در این خصوص کانون کارگزاران به مصوبه خود اشاره و تأکید کرد که سازمان می‌تواند در پاسخ به ستاد تنظیم بازار، درخصوص سهم خود و بورس کالا تصمیم‌گیری کند اما در رابطه با کارگزاران ازآنجاکه بخش خصوصی محسوب می‌شوند، می تواند به مصوبه کانون کارگزاران در این خصوص اشاره کند.در مصوبه کانون کارگزاران ذکر شده که کارگزاران تا سقف ۵۰ درصد کارمزد خود را می‌توانند بنابر حجم معاملات و ریسک مشتری و براساس یک مدل توافقی با مشتریان، تخفیف دهند. همچنان که بعضی از کارگزاران ممکن است بنا به شرایط بازار، تخفیف ۵۰ درصد را به مشتری بدهند اما به یک مشتری هیچ تخفیفی ندهند.

این قاعده درست است و براساس توافق شکل می‌گیرد و نه براساس یک عدد ثابت. دلیل این موضوع تعداد کارگزاران بوده است؛ تا حدود سال ۸۷ تعداد کارگزاری‌های فعال در بورس کالا بسیار کم بود و کسی تخفیفی نمی‌داد اما در حال حاضر تعداد کارگزاران افزایش یافته است و آنها در رقابت بین خود مجبور به ورود به این مسئله شده‌اند؛ همچنان که اگر چندین بورس کالا در کشور وجود داشت، ممکن بود بورس‌های کالایی در فضای رقابتی، وارد فرآیند تخفیف به مشتریان شوند اما اکنون ۱۰۸ کارگزاری وجود داشته که بحث تخفیف‌ها در آنها شکل و شمایل خاص خود را دارد.

به هر حال، سازمان بورس از کانون کارگزاران درخواست کرد که در عرض یک هفته در این خصوص نظر بدهند، که کانون کارگزاران با توجه به شرایط صنعت با این موضوع مخالفت کرد و درخواستی که داشت این بود که مصوبه کانون مدنظر قرار گیرد.

یکی از نقطه‌نظرات ممکن این است که معامله‌گران و کارگزاران را به سمت معاملات غیر شفاف و سفته‌بازی در حوزه کالایی سوق دهد و مسبب آن کسانی هستند که در این خصوص تصمیمات غیر کارشناسانه می‌گیرند

■ آیا ارقامی که در این مصوبه تعیین شده کارشناسانه است؟

درصدهای تعیین‌شده برای کاهش کارمزد غیر کارشناسی است. اعدادی که استخراج شد (۳۵ درصد از کارگزاران، پنج درصد از بورس کالا و ۳۷.۵ درصد از سازمان بورس)، ریشه کارشناسی ندارد و این تصمیم به خاطر مهلت یک‌هفته‌ای گرفته‌شده و برای ستاد ارسال شده است.

■ کالاهای مشمول تنظیم بازار چه حجمی از معاملات بورس کالا را تشکیل می‌دهند و کاهش کارمزد معاملات آنها چه تأثیری می‌تواند داشته باشد؟

در نامه سازمان بورس به ستاد تنظیم بازار به این موضوع نیز اشاره‌شده بود که این مصوبه باید کالاهای مشمول مصوبات ستاد تنظیم بازار را شامل شود. یک حالت این است که کالاهای تنظیم بازاری شامل چند کالای خاص باشد که در این صورت، عملا این مصوبه تأثیر خاصی روی کارگزاران و... نخواهد داشت و شاید کارگزاران بتوانند به‌نوعی با این قضیه کنار بیایند اما اگر قرار باشد این کالاها شامل همه کالاها باشد، در این صورت به این نقطه می‌رسیم که کارمزد کارگزاران تقریبا برای بیشتر کالاها ۳۵ درصد کاهش یابد. طبق صحبت‌هایی که با انجمن‌ها داشته‌ایم، متأسفانه آنها یادآور می‌شوند که هدف شمولیت همه کالاها بوده است.

از آنجا که کالاهای مشمول این مصوبه مشخص نشده‌اند، باید دید که ستاد تنظیم بازار چه تصمیمی می‌گیرد. به دنبال این مسئله، بورس کالا و کانون کارگزاران طی نامه‌ای اعلام کردند که تا زمانی که کالاهای مشمول تنظیم بازار مشخص نشده، اجرای این مصوبه به تعویق بیفتد؛ به همین دلیل است که این مصوبه هنوز اجرایی نشده است. کانون کارگزاران در حال حاضر جلساتی با انجمن‌ها تشکیل می دهد تا مشخص شود که مسائل چه بوده است. ما معتقد هستیم که ارتباطی که کارگزاری‌ها با انجمن‌ها می‌توانند داشته باشند، بسیار نزدیک‌تر از بورس کالا و سازمان است چون آنها نهاد نظارتی هستند اما کارگزاران ارتباط مستقیمی با مشتریان دارند.

■ دلایل انجمن‌ها برای درخواست کاهش کارمزد معاملات بورس کالا چیست؟

آنها معتقدند که در سال ۹۷ و ۹۸ قیمت‌ها جهش داشته است و درآمدی که از این محل برای کارگزاران و بورس‌ها و سازمان حاصل شده، نباید به‌صورت خطی باشد، به این معنا که اگر قیمت‌ها دو یا سه برابر شده است، درآمد کارگزاران نباید همانقدر افزایش یابد.

باید توجه داشت که انجمن‌ها ریسک‌های کارگزاران را نمی‌بینند؛ دستورالعمل های موجود، کلیه ریسک‌ها را متوجه کارگزاران می داند و کاری به خریدار و فروشنده ندارد و اگر کوچکترین نکولی اتفاق بیفتد، کارگزار گرفتار می‌شود؛ باید توجه داشت این نکول‌ها در بورس کالا زیاد اتفاق می‌افتد، چراکه معاملات به‌صورت سنتی انجام می‌شود و با یک برگ فکس سفارش از مشتری دریافت می‌شود و در ۱۰ ثانیه باید قیمت مشتری در تابلوی معاملات شکل بگیرد و بسیار محتمل است که معامله گر اشتباه کند و کارگزاری مجبور به پرداخت هزینه شود. هزینه این کار زیاد است و یکی از دلایلی که بسیاری از کارگزاران وارد بورس کالا نمی‌شوند این است که ریسک و بازده آن بسیاری از اوقات باهم همخوانی ندارد.

مسئله بعدی این است که در کشور ما حدودا هر شش یا هفت سال یک‌بار جهش ارزی رخ می‌دهد؛ وقتی این اتفاق صرفا در یک بازه زمانی در اقتصاد می‌افتد، اگر همان بازه زمانی ملاک قرار داده شود، می‌توان استدلال دوستان را تا اندازه‌ای پذیرفت اما برای سال‌های بعد هزینه‌ها باید مورد توجه قرار گیرد؛ نرخ تورم وجود دارد و همچنین باید هزینه نیروی انسانی، آی‌تی، استهلاک و... پرداخت شود.

بنابراین بعد از گذشت پنج تا شش سال تازه کارگزاران به نقطه صفر برمی‌گردند. اگر هر سال به خاطر تورم، کارمزدها تعدیل می‌شد، مسئله‌ای نبود و اگر هم در سالی جهش ارزی اتفاق می‌افتاد، کارگزاران مشکلی با این مسئله نداشتند که در آن سال کارمزدشان تعدیل نشود و افزایش نیابد.

■ فکر می‌کنید مهم ترین تأثیرات این مصوبه برای کارگزاران چه باشد؟

موضوع دیگری که مورد اشاره انجمن‌ها قرار گرفته، این است که اختیار اعمال ۵۰ درصد تخفیف در قانون برای کارگزاران وجود دارد و بنابراین عدالت حکم می‌کند که ۳۵ درصد کاهش کارمزد برای همه اعمال شود. اما مسئله‌ای که در این راستا وجود دارد این است که از تعداد ۱۰۸ کارگزاری، تنها ۸۴ کارگزاری وارد فعالیت در بورس کالا شده‌اند که از این تعداد نیز حدود ۲۰ یا ۲۵ کارگزاری در حوزه کالا سودده هستند. بنابراین حدود ۶۰ کارگزاری وجود دارند که تنها به خاطر حفظ حضور در حوزه کالا در این بازار فعالیت می‌کنند و به همین دلیل آنها بازار را به سمت و سویی می‌برند که به دلیل بقا در بازار احتمال دارد تخفیف خارج از عرف هم به یک مشتری بدهند. نمی‌توان این اعداد را برای کل صنعت ملاک قرار داد و به‌واسطه آن گفت که ۳۵ درصد کارمزد کاهش یابد. وقتی ۳۵ درصد از کل معاملات کم شود، اتفاقی که می‌افتد این است که از آنجا که تعداد کارگزاران کاهش نیافته است، همان رقابت وجود دارد و حتی ممکن است شدیدتر هم بشود؛ بنابراین کارگزاران مجبور می‌شوند تخفیف

بدهند و حتی تخفیف‌ها به سمت اعداد بالاتری هم برود. اینجاست که صنعت کارگزاری به مشکل بزرگ‌تری برمی‌خورد و تعداد محدودی از کارگزاران سودده می‌مانند و بقیه آنها دست‌وپا می‌زنند و فقط بازار را متشنج می‌کنند. عملا این تصمیم موجب می‌شود که ضرر سنگینی به صنعت کارگزاری وارد شود و شرایط بدتر از قبل شود. آنها در استدلال خود به این فکر نمی‌کنند که فعالیت کارگزاران در بازار در شرایط رقابت کامل است و با این تصمیم، نقطه تعادل فعلی بازار از بین می‌رود. در حال حاضر بازار به نقطه تعادل رسیده است.

اگر منتقدان معتقدند که شرایط رعایت نمی‌شود و ممکن است کارگزاری در این خصوص تخلف کند، بهتر است که با آن کارگزاری برخورد شود و نه‌تنها کارگزار جریمه شود، بلکه خریدار و فروشنده در صورت تخلف، لغو پذیرش شوند. بسیاری اوقات انتقاد می‌شود که چرا کانون کارگزاران در این قضیه ورود نمی‌کند، درحالی‌که چندین بار این اتفاق افتاده و با کارگزاران خاطی نیز برخورد هم شده است اما این برخوردها چندان جواب نمی‌دهد. گاهی اوقات ارقام تخفیف بالا در صنعت هم مشخص است، به‌عنوان‌مثال پالایشگاه‌ها تخفیف‌های عجیب‌وغریبی دریافت می‌کنند که در این خصوص سازمان می‌تواند با صدور نامه‌ای اعلام کند که کارگزارانی که با پالایشگاه‌ها کار می‌کنند، حق ندارند این کار را انجام دهند. به‌این‌ترتیب بسیاری از کارگزاران این شرایط را اجرا نخواهند کرد.

ایراداتی وجود دارد که راه‌حل آن به‌هیچ‌عنوان کاهش کارمزد نیست و می‌توان راه‌حل‌های بسیار بهتر و مناسب‌تری را اجرایی کرد تا این موضوع اصلاح شود.

■ علاوه‌بر کاهش درآمد کارگزاران، این مصوبه چه تأثیرات دیگری ممکن است داشته باشد؟ آیا ممکن است بعضی از کارگزاران تصمیم به خروج از فعالیت در بورس کالا بگیرند؟

من معتقد هستم کارگزاری که حاضر است با زیان در بورس کالا فعالیت کند، از آنجا که برای فعالیت خود استراتژی دارد، چنین تصمیمی تغییر چندانی در استراتژی او ایجاد نمی‌کند و در بازار باقی می‌ماند و به شرایط ادامه می‌دهد.

بنابراین فقط تعداد کارگزاران سودده از حدود ۲۵ کارگزار ممکن است به ۱۰ یا ۱۵ کارگزار کاهش یابد. به این ترتیب تعداد کارگزاران سودده بسیار کاهش می‌یابد و این یک فاجعه است که تنها ۱۰ درصد از ۱۰۸ کارگزاری سودده باشند و بقیه آنها فقط برای اینکه دارای مجوز معاملاتی باشند، به فعالیت در بورس کالا بپردازند.

نکته قابل توجه دیگر اینکه این نگرانی وجود دارد که کارگزاران ضرردهی برای ادامه فعالیت در بازار مجبور شوند به سمت معاملات غیر شفاف بروند و این دغدغه‌ای است که در صنعت کارگزاری ممکن است با آن روبه‌رو شویم.

به هر حال اگر تنها درآمد یک کارگزاری از ناحیه کارمزد باشد و آن هم کاهش یابد و کارگزار ضرردهی هم باشد، ممکن است در بازار باقی بماند اما وارد معاملات غیر شفاف شود.آن موقع است که این اقدام انجمن‌ها که می‌خواستند تأثیر بسیار بسیار کوچکی بر هزینه‌های خود داشته باشند (هرچند این کاهش هزینه به مصرف‌کننده نهایی نمی رسد)، ضرری را به شفافیت کل بورس و بازار کالا وارد خواهد کرد. یکی از نقطه‌نظرات ما همین بود و اشاره کردیم که این موضوع ممکن است معامله‌گران و کارگزاران را به سمت معاملات غیر شفاف و سفته‌بازی در حوزه کالایی سوق دهد و مسبب آن کسانی هستند که در این خصوص تصمیمات غیرکارشناسانه می‌گیرند.

مصوبه کاهش کارمزد کالاهای تنظیم بازاری بورس کالا در محک کارشناسان؛

ریسک و سود بورس کالا همخوانی ندارد

شهریور ماه بود که سازمان بورس از کاهش نرخ کارمزد معاملات کالاهای مشمول تنظیم بازار در بازار فیزیکی بورس کالا خبر داد. بر این اساس، قرار است نرخ کارمزد کارگزاران به میزان ۳۵ درصد و نرخ کارمزد بورس کالا به میزان پنج درصد کاهش یابد. همچنین مقرر شد سقف کارمزد خرید و فروش کارگزاری بورس کالا به میزان ۱۰ درصد کاهش یابد. به‌علاوه، مبنای محاسبه نرخ کارمزد معاملات بازار فیزیکی به جای قیمت پایانی بر مبنای کمترین قیمت معامله تعیین و مقرر شد پس از فراهم شدن امکان فنی اعمال شود. پیشنهاد کاهش نرخ کارمزد سازمان به میزان ۳۷,۵ درصد و کاهش سقف کارمزد خرید و فروش سازمان به میزان ۱۰ درصد هم قرار است در شورای عالی بورس طرح شود.

قرار بود این مصوبه از ۱۵ شهریور اجرایی شود اما هنوز این کار انجام نشده است. کاهش کارمزدها طبق اعلام سازمان بورس باید در رابطه با محصولاتی که قیمت‌گذاری آنها در راستای تنظیم بازار است اتفاق بیفتد اما هنوز احصا نشده که کدام محصولات مشمول این کاهش کارمزد می‌شوند. به همین دلیل اجرای این مصوبه به درخواست سازمان بورس تا زمان مشخص شدن کالاهای مشمول مصوبات ستاد تنظیم بازار متوقف شده است.

با اعمال این تغییرات، نرخ و سقف کارمزد کارگزاران و بورس کالا در معاملات محصولات مشمول مصوبات ستاد تنظیم بازار در بازار فیزیکی بورس کالا به شرح زیر خواهد بود:

شرح کارمزد	نرخ کارمزد محصولات مشمول مصوبات ستاد تنظیم بازار		حداکثر مبلغ کارمزد- ریال	
	خرید	فروش	خرید	فروش
کارمزد کارگزار	۰,۰۰۱۱۷	۰,۰۰۱۱۷	۲۷۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۷۰,۰۰۰,۰۰۰
کارمزد بورس کالا	۰,۰۰۰۴۷۵	۰,۰۰۰۴۷۵	۹۰,۰۰۰,۰۰۰	۹۰,۰۰۰,۰۰۰

نکته قابل توجه این اســت که کارگزاران به این کاهش کارمزد انتقاد دارند و معتقدند پیامدهای مثبتی در پی ندارد، چراکه بر تعداد کارگزاران کالایی زیان‌ده افزوده می‌شود و آنها انگیزه خود را برای فعالیت در بورس کالا از دست می‌دهند؛ ضمن آنکه اتفاق ناگوارتری که ممکن است بیفتد، معامــلات غیرشــفاف و تخفیف‌های خارج از عرف خواهــد بود که برخی کارگزاران ممکن است به سمت آن کشیده شوند.

بــه نظر آنها مصوبه کانون کارگزاران درخصوص اختیار اعمال تخفیف تــا ســقف ۵۰ درصد کافی بــود و نیازی بــه تغییر نــرخ کارمزدها نبود. اما از ســوی دیگر، ســازمان بورس به دلیل اینکه خــود به تعدیل نرخ‌ها بپردازد و ســتاد تنظیم بازار وارد این موضوع نشود و همچنین بهانه را از عرضه‌کننــدگان کالا برای نقش‌آفرینی کمرنگ آنها در بورس کالا بگیرد، اقدام به تعدیل نرخ کارمزدها کرد.

از آنجــا کــه تغییر نرخ‌ها در اختیار ســازمان بورس اســت، این نهاد می‌توانــد در آینده باز هم به اصلاح نرخ‌ها بپردازد. به هر حال باید منتظر ماند تا نتیجه نهایی مشــخص شــود؛ هنوز کارگــزاران در حال رایزنی با انجمن‌های مختلف هســتند تا شــاید بتوانند تغییری ایجــاد کنند. باید منتظر ماند و دید که چه اتفاقی رخ می‌دهد و کالاهای مشــمول مصوبات ســتاد تنظیم بازار کدام کالاها خواهند بــود و چقدر بورس کالا را درگیر خواهند کرد.

فعالیت کارگزاران دیگر توجیهی ندارد!

محمدجواد امیری، مدیر بورس کالا و انرژی شــرکت کارگــزاری آگاه با بیان اینکــه موضوع کاهش کارمزد معاملات بــورس کالا برای کالاهای مشــمول تنظیم بازار از کمیته تنظیم بازار نشأت می‌گیرد، توضیح داد که این کمیته مصوبه‌ای داشــته (که درخصوص امضا شــدن و تایید آن از ســوی اعضا اطلاعاتی در دست نیست) که برمبنای آن ۵۰ درصــد کامزد معاملات کالایی باید کاهش یابد. او افزود: در رابطه با این موضوع یک ضرب‌الاجل تعیین شــد که اگر در این مدت اقدامی از ســوی ســازمان بورس صورت نگیرد، کمیتــه تنظیم بــازار کارمزد را به میزان ۵۰ درصد کاهش می‌دهد. ســازمان بورس در این خصوص تصمیم گرفت که کارمزد شــرکت‌های کارگــزاری ۳۵ درصد کاهش یابد که این موضوع هنوز عملیاتی نشده است و باید مشخص شود که چه محصولاتی مشــمول تنظیــم بازار می‌شــوند تــا کارمــزد معاملات ایــن محصولات کاهش یابد.

امیــری در رابطه با تأثیر این تصمیم بر شــرکت‌های کارگزاری گفت: از آنجا که شــرکت‌های کارگزاری به‌عنوان یک ابزار اجرایی و بازوی توسعه بورس کالا هســتند، درآمد آنها از معاملات نشأت می‌گیرد. هرچند هنوز این تصمیم اجرایی نشده است اما از آنجا که کار کارگزاری بر پایه نیروی انسانی است و از خدمات و زیرساخت‌های IT هم بهره‌مند نیست، هزینه ریسک آن با میزان درآمد همخوانی ندارد.

بنابراین اگر این تصمیم اجرایی شــود و کارمزد کارگزاری‌ها کســر شود، عملا اولویت واحد کالا در کارگزاری‌ها کاهش پیدا می‌کند. این کارشناس بازار سرمایه با اشاره به تلاش برخی کارگزاران برای رایزنی درخصوص این مسئله گفت: با توجه به ریسک‌های بورس کالا و معاملات آن و کارگزاری، همکاران در تلاش هســتند تا نوع معاملات بورس کالا و ریسک‌های این بورس را به اطلاع برسانند و امیدواریم اتفاق مثبتی در این راستا رخ دهد.

امیــری با بیان اینکه برخی از شــرکت‌های کارگــزاری درآمدی از بخش کالای خود ندارند، اظهار داشــت کــه اینها با همین رقم کارمزد فعلی در زیان قرار دارند، چرا که هزینه نیروی انسانی، بازاریابی و ریسک‌ها مواردی هستند که بر درآمد بخش کالای کارگزاری‌ها اثر می‌گذارد و برخی از آنها نه‌تنها سودده نیستند، بلکه زیان‌ده هم هستند.

بعضی از این شرکت‌های کارگزاری تنها برای اینکه انواع خدمات کارگزاری را ارائــه دهنــد، فعالیت در بــورس کالا را حفظ کرده‌انــد. او درخصوص میزان تقریبی کالاهای مشــمول تنظیم بــازار و تأثیر کاهش کارمزد آنها گفت: کمیته تنظیم بازار با توجه به پشــتوانه‌ای که از ســوی ســران سه قوه دارد، با دســتورالعمل‌های خــود می‌تواند جهت کنتــرل بازار در هر نقطه‌ای ورود کند.

بنابرایــن درخصوص اینکه این کاهش کارمزد کدام بخش و چقدر از مواد اولیه را شامل می‌شود، (با توجه به دستورالعمل‌هایی که این کمیته دارد و حتی می‌تواند درخصوص کارمزد شرکت‌های کارگزاری تصمیم بگیرد)، در حــال حاضر نمی‌توان تفکیکی انجــام داد و درصد این کالاها را از کل کالاها متصور بود.

کاهش موقتی کارمزد اشکالی ندارد

سجاد جلیلی، فعال بازار سرمایه نیز با تاکید بر اینکه از لحاظ قانونی ســتاد تنظیم بازار این قانون را ندارد که به مسئله‌ای ورود کند و کاهش نرخ دهد، توضیح داد: زمانــی کــه هیأت وزیران ســتاد تنظیــم بازار را مکلف کردند، اعلام کرده‌اند که اگر قرار باشــد قیمت

چیـزی افزایـش یابد، در این سـتاد مطرح و درخصـوص افزایش قیمت تصمیم‌گیری شـود اما اینکه بر چه اساسـی اتفاق اخیر رخ داده اسـت، گفتنی‌های زیادی وجود دارد؛ حتی گفته می‌شود که شخصی صورت‌های مالی بورس کالا را به سـتاد برده و گفته که آنها ۸۰ میلیارد سود دارند و این رقم باید نصف شـود؛ این مسـئله به این معناست که مصوبه‌ای بدون انجـام کار کارشناسـی تنظیم شـده و مصوبات تنظیم بـازار هم باید به امضای وزرا برسد.

باید توجه داشت که این مصوبه به امضای وزرا نرسیده است. او ادامه داد: واقعیت این اسـت که این مسئله با سازمان بورس در میان گذاشته شد و گفته شـد که یا سـازمان بورس درخصوص این مسئله اقدام کند یا اینکه سـتاد تنظیم بازار خود در این خصوص اقدام خواهد کرد. سازمان بورس هم راسا چنین تصمیمی را اتخاذ کرد.

جلیلی با اشـاره به ریسـک بالای فعالیت کارگزاران در بورس کالا گفت: ریسک بورس کالا برای شرکت‌های کارگزاری از بعد از فشردن دکمه اینتر شـروع می‌شـود. اگر بخواهیم یک بازار توانمند و پویا داشته باشیم، باید یک‌سری افراد فعال داشته باشیم.

وقتـی کارمزد یکی از بورس‌ها نسـبت به بورس‌های دیگر تفاوت شـدید داشـته باشـد، افراد فعال و توانمند به سـمت بورس‌های دیگر سـرازیر می‌شـوند و عملا در این میان بورس کالا است که افراد توانمند خود را از دسـت می‌دهد. نکته دیگر این است که پیرو تحقیقات انجام شده، تقریبا هیچ مصوبه‌ای در رابطه با شرکت‌های خدماتی در ستاد تنظیم بازار برای کاهش نرخ آنها گرفته نشـده اسـت به جز بورس؛ موضوع اصلی‌تری که وجود دارد این اسـت که یک وقت ممکن اسـت سـتاد تنظیم بازار راسا اقدامـی انجام دهـد؛ در آن صورت این امکان برای فعـالان و ارکان بازار وجود دارد که از این مسـئله به دیوان عدالت اداری شـکایت کنند اما در حال حاضر این اتفاق توسط سازمان بورس افتاده است.

این کارشناس بازار سرمایه اظهار داشت: به نظر می‌رسد در حال حاضر ما به عنوان فعالان بازار در حال خریدن زمان هستیم تا کار انجام شود و مشخص شود که چه نرخ‌هایی تعیین می‌شود و چه کالاهایی مشمول این تصمیم می‌شـوند. اما اعتقاد شخصی من این است که اگر کار کارشناسی و مقایسـه‌ای صورت گیرد و با صنایع مختلف سنجیده شود، امکان اینکه ایـن کارمـزد را تقلیل ندهند و تعدیل نکنند هم وجـود دارد. او در پایان گفت: پیشنهادی که به ریاست سازمان بورس داده شد این است که حتی اگر سـازمان در این مسئله گیر افتاده است، کاهش را انجام دهد اما این کاهش دائمی نباشد و سال ۹۸ که گذشت، در سال ۹۹ مجددا به شرایط قبلی برگردیم.

اگـر این اتفاقات رخ دهد، به نظر می‌آید کـه بورس کالا و کارگزاران می‌توانند روی پا بایسـتند اما اگر این کارمزدهـا به صورت دائمی تقلیل یابـد، به نظر می‌رسـد که همه ارکان بـازار و به‌خصـوص کارگزاران که بدنه اجرایی هسـتند، اگر بخواهند صرفا روی مقوله کالا کار کنند، دچار زیان‌های عملیاتی شوند.

با کاهش نرخ کارمزد، بهانه را از عرضه‌کنندگان می‌گیریم

روحا... نجفـی، رئیـس اداره امور بـورس و بازارهای سـازمان بورس و اوراق بهادار با اشـاره به اینکه هنوز کالاهای مشمول تنظیم بازار از سوی کارگروه تنظیم بازار به سـازمان بورس اعلام نشده است، اظهار داشت که زمان اجرا شـدن این مصوبه بسـتگی به کارگروه تنظیـم بازار دارد و زمانی که لیسـت کالاهای مشـمول تنظیـم بازار به سازمان بورس اعلام شود، این لیست به بورس کالا ابلاغ می‌شود و بورس کالا موظف اسـت که برای این کالاها مطابق مصوبه سازمان و شورا عمل کند.

او درخصـوص تعیین میـزان ۳۵ درصد کاهش در کارمـزد کارگزاران و انتقاد کانون کارگزاران به این مسـئله گفت: کارگزاران قبلا خودشان این تخفیف‌ها را می‌دادند. سـازمان تصمیم‌گیری کـرد همین رقمی که آنها تخفیف می‌دهند از کارمزد کسـر شود تا در آمار و ارقامی که وجود دارد، کارمزدها تعدیل شده باشد.

شـرکت‌های تولیدی هم که انتظار داشـتند وارد بورس کالا شوند، تاکید داشـتند که کارمزدها باید به میزانی باشـد که فعـالان ترغیب به حضور در بورس کالا شـوند. مصوبه اخیر هم بـه همین منظور بود که کارمزدها براسـاس نرخ‌های اعلامی کاهش یابد. اگر لیسـت کالاهای مشـمول این مصوبه اعلام شـود، نرخ کارمزدهـا همان رقمی خواهد بود که سـازمان بورس برای کارگزاران، بورس کالا و سازمان بورس اعلام کرده است.

ایـن مقـام مسـئول در رابطه با دلیـل ورود سـتاد تنظیم بـازار به این مسـئله گفت: تعیین نرخ کارمزد جزو وظایف و اختیارات سـازمان بورس اسـت و سـتاد تنظیم بازار نمی‌خواست وارد این مسـئله شود. فقط طی جلسـاتی که این ستاد با عرضه‌کننده‌ها داشـت، مشخص شد که فعالان بـرای اینکـه به بـورس کالا وارد شـوند، تقاضـا دارند کـه نرخ‌ها کمی کاهش یابد.

این دغدغه به سازمان بورس منتقل شد و سازمان هم در راستای حمایت از این شرکت‌ها جهت ورود آنها به بورس کالا و عرضه کالاهایشان در این بـازار و ایجـاد تحول در بازار عرضه و تقاضا، تصمیم گرفت که بخشـی از دغدغه فعالان را برطرف کند.

او درخصوص نگرانـی کانون کارگزاران در رابطه با پیامدهای این مصوبه از جملـه ایجاد معاملات غیرشـفاف و اعمال تخفیف‌های خارج از عرف از سوی برخی از کارگزاران توضیح داد که این مسئله دغدغه سازمان بورس هم بود اما از سویی به دلیل اینکه بهانه از شرکت‌های عرضه‌کننده گرفته شـود (چراکه آنهـا به بالا بـودن کارمزدها و نبود امـکان ورود به بورس کالا اشـاره دارند)، تصمیم گرفته شد تا کارگزاران همراهی کنند و نرخ‌ها کمی تعدیل شـود تا مشـخص شـود که آیا موضوع فقط بحث کارمزد و هزینه اسـت یا مسـئله دیگری وجود دارد. نجفی ادامه داد: در جلسـات با کارگزاران این نظرات مطرح شـد اما در نهایت تصمیم گرفته شـد این کاهش نرخ کارمزد تصویب شـود و قرار شـد این تخفیف‌ها که هم‌اکنون از سـوی کارگزاران اعطا می‌شـود، به صورت رسمی اعمال شود و به این صورت نباشـد که فضایی ایجاد شـود که هر کارگزاری بیرون از جلسه یا خارج از نرخ اتاق پایاپای تخفیفات اعطا کند.

در بررسی‌های انجام شده مشخص شد که بیشتر کارگزاران تخفیف اعمال می‌کنند. بنابراین تصمیم گرفته شـد که این تخفیف‌ها روی نرخ‌ها اعمال شـود تا هم برای شرکت‌های عرضه‌کننده برای ورود به بورس کالا انگیزه ایجاد شـود و هم کارگزاران بتوانند به میزانی که حقشـان است، دریافت کننـد. به گفته او نرخ‌های کارمزد جدید فعلا ماندگار اسـت و به صورت مقطعی نیسـت اما جزو اختیارات سازمان بورس است که متناسب با نرخ تورم، تغییرات نرخ را اعمال کند.

از آنجا که نرخ کارمزد در اختیار سـازمان بورس اسـت، هر از چند گاهی متناسـب بـا نرخ تورم آن را بـرای بورس‌ها تغییر می‌دهد. ممکن اسـت سـال‌های بعد این نرخ‌ها (هم سـقف نرخ‌ها و هم خود نرخ‌ها) تغییر کند؛ همچنان که تاکنون هم درمورد برخی از موارد این نرخ‌ها را تغییر داده‌ایم. بنابرایـن برای اینکه هم بحث تعادل در عرضه و تقاضا ایجاد شـود و هم ورود عرضه‌کنندگان به بورس کالا انجام شود، نرخ‌ها را تعدیل کردیم ولی ممکن است سال آینده باز هم تغییراتی روی آن انجام شود.

شرکت کارگزاری خبرگان سهام

کارگزار رسمی بورس اوراق بهادار ، فرابورس ، بورس کالا و انرژی

کارگزار شرکت ملی نفت ایران

کارگزار رتبه الف

با بیش از ۲۰ سال سابقه

- کارگزار در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران
- کارگزار در بورس کالا و انرژی (فلزات، فرآورده‌های نفتی و ... اعم از داخلی و صادراتی)
- آماده سازی و معرفی شرکت‌ها برای پذیرش سهام آن‌ها در بورس‌های اوراق بهادار و فرابورس ایران
- معرفی کالاها و محصولات اشخاص برای پذیرش در بورس کالای ایران
- معاملات بر خط (Online trading)
- مشـــاوره و ارائه‌ی خـــدمـات به سرمایه‌گـــذاران
- بزرگترین فروشنده و خریدار کالاهای صادراتی در بورس کالای ایران
- خریدار و فروشنده کلیه محصولات پالایشگاهی و پتروشیمی در بورس کالا و انرژی ایران
- عرضه‌کننده ی میعانات گازی، نفت خام و سایر محصولات شرکت ملی نفت ایران در بورس انرژی

مرکز اصلی : تهران ، میدان ونک ، خیابان گاندی ، کوچه ۲۱ ، پلاک ۷ کد پستی : ۱۵۱۷۹۳۸۳۱۴ تلفن : ۴۲۳۸۲-۰۲۱

شعبه جمهوری : تلفن : ۶۶۷۱۷۷۶۰ - ۰۲۱ دورنگار : ۶۶۷۳۸۷۴۹ - ۰۲۱ شعبه اصفهان : تلفن : ۳۶۶۷۰۶۹۵ - ۰۳۱ دورنگار : ۳۶۶۷۱۴۹۱ - ۰۳۱

شعبه مشهـد : تلفن : ۳۷۶۲۶۸۷۸ - ۰۵۱ دورنگار : ۳۷۶۲۶۸۷۸ - ۰۵۱ شعبه کیـش : تلفن : ۴۴۲۲۶۰۶ - ۰۷۶۴ دورنگار : ۴۴۲۲۶۰۵ - ۰۷۶۴

شعبه کـــرج : تلفن : ۳۲۷۷۰۰۷۱-۷ - ۰۲۶ دورنگار : ۳۲۷۴۸۵۹۹ - ۰۲۶ شعبه قـزوین : تلفن : ۳۳۳۵۸۸۰۸ - ۰۲۸ دورنگار : ۳۳۳۵۶۴۸۵ - ۰۲۸

www.khobregan.com
info@khobregan.com

شرکت معدنی و صنعتی گل گهر
GOLGOHAR MINING & INDUSTRIAL COMPANY

روابط عمومی و امور بین الملل

بهشت سرمایه گذاری معادن و صنایع معدنی ایران

گل گهر

www.geg.ir

بازار و سرمایه دلایل عقبگرد قیمت مسکن را بررسی می کند؛

ترمز تورم ملکی در پایتخت

۶۶

منشاء عقب‌نشینی قیمت مسکن ۶۸

کاهش ۳۰ درصدی قیمت مسکن در شهرهای بزرگ ۷۰

دوسناریوی قیمتی برای بازار مسکن ۹۸ ۷۳

بازار و سرمایه دلایل عقبگرد قیمت مسکن را بررسی می کند؛

ترمز تورم ملکی در پایتخت

کاهش قیمت مسکن تا کی ادامه دارد؟

شبنم عزیزی
خبرنگار

بازار معاملات واحدهای مسکونی در حالی تابستان امسال شرایط کم سابقه‌ای را به لحاظ سطح قیمت‌ها وحجم معاملات خرید و فروش آپارتمان‌های مسکونی در شهر تهران تجربه کرد که کارشناسان وصاحبنظران بازار مسکن در گفت‌وگو با ماهنامه بازار و سرمایه از توقف ریزش قیمت‌ها در ماه‌های پیش رو و رسیدن بازار به ثبات قیمت وسپس شروع حرکت بازار به سمت شرایط متعادل خبر می دهند.

میانگین قیمت مسکن در شهر تهران تابستان امسال در دو مرحله یکی در مرداد ۹۸ و دیگری در شهریور سال جاری نسبت به ماه قبل از آن-مرداد نسبت به تیر و شهریور نسبت به مرداد ۹۸-با عقبگرد قیمتی مواجه شد.

همچنین تورم نقطه به نقطه مسکن نیز در تابستان به کمترین میزان خود طی یک سال گذشته رسید؛شروع ریزش قیمت‌ها در بازار مسکن که همزمان با افت شدید سطح تقاضا برای خرید واحدهای مسکونی در شهر تهران در آمارهای مربوط به وضعیت و تحولات بازار مسکن در مردادماه به ثبت رسید در آخرین ماه از فصل تابستان نیز ادامه پیدا کرد تا در این ماه نیز همانند مرداد ماه تورم ماهانه مسکن بیش از ۳ درصد کاهش یابد؛این موضوع منجر به کاهش میانگین قیمت مسکن در شهر تهران شد.هر چند برخی از کارشناسان مسکن در تحلیل‌های خود از علل کاهش قیمت مسکن و اعلام آن در آمارهای رسمی مراجع آماری از کاهش سهم واحدهای مسکونی در معاملات مسکن وهمچنین کوچک شدن جامعه آماری برای اخذ میانگین قیمت مسکن به دلیل افت شدید تعداد معاملات صورت گرفته در بازار معاملات خرید و فروش مسکن شهر تهران به عنوان مهم ترین دلایل افت قیمت مسکن یاد کردند؛ اما تحقیقات میدانی نشان داد سطح قیمت‌های اعلامی فروشنده‌ها در مناطق مختلف شهر تهران نیز کاهش یافته است با این حال همچنان تقاضای موثر برای خرید این واحدها در بازار وجود ندارد.

تحلیل این گروه از کارشناسان آن است که با کاهش سهم واحدهای نوساز در معاملات مسکن شهر تهران که قیمتی به مراتب بالاتر از سایر واحدهای مسکونی با عمربنای بیشتر دارند طبیعتا میانگین قیمت مسکن در آمارهای اعلامی کاهش پیدا می‌کند؛از طرف دیگر نمونه آماری کمتر از ۳ هزار فقره‌ای مبایعه نامه‌های ثبت شده در سامانه رهگیری مسکن برای رصد شرایط کلی بازار مسکن از بابت سطح قیمت‌ها کافی نیست و بنابراین نمی توان با استناد به این حجم کم از معاملات انجام شده حکم به ریزش قیمت مسکن در شهر تهران کرد.

با این حال،تحقیقات میدانی نشان می‌دهد اگر چه سهم نوسازها در مقایسه با سال‌های قبل در بازار معاملات خرید وفروش مسکن کاهش یافته است و هم اکنون تعداد معاملات خرید مسکن در این شهر در پایین‌ترین سطح خود قرار دارد اما فروشنده‌ها از ابتدای تابستان قیمت‌های اعلامی خود را کاهش داده اند؛این موضوع نشان می‌دهد سطح قیمت مسکن در شهر تهران واقعا افت کرده است و گروهی نیز انتظار دارند این ریزش قیمت ادامه داشته باشد. پیش‌بینی‌های کارشناسی اما نشان می‌دهد ریزش سطح قیمت مسکن چندان طولانی مدت نخواهد بود و تا ماه‌های پایانی امسال حتما بازار مسکن به شرایط ثبات قیمتی می‌رسد وبخشی از تقاضای در انتظار به صورت مجدد به بازار وارد شده واز این طریق سطح معاملات مسکن نیز از حالت فعلی بیشتر می‌شود همچنین در صورت ثبات شرایط فعلی اقتصادی و سیاسی، فعلا انتظاری از بابت رشد محسوس قیمت‌ها دست کم در یک و نیم تا دو سال آینده وجود نخواهد داشت و همین موضوع می‌تواند شرایط بازار مسکن را در ماه‌های آینده به سمت عادی شدن پیش ببرد.کارشناسان مسکن در این گزارش همچنین به ذکر راهکارهایی برای ساماندهی بازار معاملات خرید و فروش واحدهای مسکونی در مقطع زمانی فعلی پرداخته اند و تحلیل خود از دلایل وقوع رخدادهای اخیر در بازار معاملات مسکن را نیز ارائه کرده اند.

بازار ملک در مسیر ثبات قیمت

معاون دفتراقتصاد مسکن وزارت راه و شهرسازی و از کارشناسان حوزه اقتصاد مسکن، در این باره به خبرنگار ماهنامه بازار و سرمایه اعلام کرد:آمارهای مربوط به سوابق قیمتی و معاملاتی بازار مسکن نشان می‌دهد تجربه کاهش قیمت مسکن وهمچنین ریزش محسوس حجم معاملات خرید واحدهای مسکونی پیش از این نیز در دوره‌های قبلی در بازار مسکن وجود داشته و به ثبت رسیده است.

بنابراین ریزش محسوس سطح معاملات خرید مسکن در تابستان سال جاری و بازگشت به عقب قیمت‌ها دردوره فعلی تجربه بی سابقه‌ای نیست.علی قائدی افزود:به عنوان مثال و در یک تجربه نزدیکتر،از خرداد ماه سال ۹۲ که بازار معاملات مسکن بعد از یک دوره رونق و جهش قیمت وارد فاز رکودی شد، هم حجم معاملات مسکن و هم قیمت مسکن کاهش یافت اما به فاصله چند ماه علاوه بر اینکه سطح قیمت‌ها به ثبات رسید و بازار به لحاظ قیمتی با ثبات مواجه شد، حجم معاملات خرید مسکن نیز رفته رفته رو به افزایش گذاشت و در حد معمول افزایش یافت؛حد معمول معاملات خرید مسکن در هر ماه در بازار مسکن شهر تهران ثبت خرید حدود ۱۲ تا ۱۳ هزار واحد مسکونی است؛ این روند تا انتهای سال ۹۵ ادامه یافت،از پاییز سال ۹۶ بازار معاملات مسکن با افزایش نسبی سطح قیمت‌ها و تعداد معاملات خرید مواجه شد و پس از آن به دلیل ایجاد تغییر و تحولاتی در بازار ارز و نرخ ارز، بازار مسکن نیز در سال ۹۷ با شوک قیمتی همراه شد؛جهش قیمت مسکن در نهایت تا خرداد ۹۸ ادامه یافت ؛اما به دلیل خروج تقاضا از بازار در نتیجه عقب ماندن قدرت خرید از قیمت مسکن و نبود چشم انداز رشد محسوس قیمت‌ها در ماه‌های بعد،روند متفاوتی مبنی بر افت قابل توجه سطح قیمت ها و حجم معاملات خرید مسکن در تابستان امسال به ثبت رسید وتجربه شد.

وی تاکید کرد:از آنجا که در دوره اواخر ۹۶ تا ابتدای ۹۸ افزایش شدید قیمت مانند دوره قبلی اتفاق افتادبازگشت به عقب قیمت‌ها و افت شدید حجم معاملات خرید مسکن چندان دور از انتظار نبود؛اما انتظار می‌رود به زودی بازار معاملات مسکن به ثبات قیمت رسیده و بعد از مدتی روند افزایش تعداد معاملات خرید مسکن شروع شود و در نهایت بازار به وضعیت معمول معاملاتی از بابت حجم خرید واحدهای مسکونی و ثبت ماهانه ۱۲ تا ۱۳ هزار معامله خرید مسکن در شهر تهران برسد. قائدی بروز وضعیت پیش‌بینی شده مبنی بر رسیدن بازار مسکن به ثبات قیمتی و شروع افزایش تعداد معاملات خرید مسکن در ماه های پیش رو را منوط به ثبات وضعیت سیاسی و اقتصادی فعلی عنوان کرد و گفت:این پیش‌بینی در صورت آنکه که تغییر و تحول خاصی در شاخصه‌های اقتصاد کلان و وضعت سیاسی و بین المللی کشور رخ ندهد بسیار محتمل تر از هر حالت دیگری است.

وی تأثیر نرخ ارز بر تحولات بازار مسکن در ماه‌های پیش رو را از مهم ترین مؤلفه‌های اثرگذار بر شرایط بازار ملک عنوان کرد و گفت:در این میان به نظر می‌رسد اثر تغییر وتحولات نرخ ارز به مراتب بیش از سایر عوامل بیرونی است؛چرا که در صورت افزایش یا کاهش پیش‌بینی نشده نرخ ارز در ماه‌های بعد بازار مسکن می‌توان مسیرهای متفاوتی را پشت سر بگذارد.قائدی خاطرنشان کرد:با این حال در صورت ثبات نرخ ارز در حد فعلی، پیش‌بینی صورت گرفته مبنی بر رسیدن بازار مسکن به وضعیت ثبات قیمتی و همچنین افزایش سطح معاملات مسکن در ماه‌های آینده محتملتر است.

وی همچنین اعلام کرد:هم اکنون بازار معاملات مسکن در دوره پسا جهش و بعد از رونق شدید تجربه شده در سال ۹۷ و در حالی که هم اکنون با کاهش محسوس سطح قیمت‌ها و تعداد معاملات خرید واحدهای مسکونی مواجه شده است از توجیه سفته بازی برای سوداگران اقتصادی و ملکی نیز خارج شده است و مؤلفه‌های بازار نشان می‌دهد که حداقل تا یک سال و حتی دو سال آینده بازاری مصرفی و خارج از فعالیت‌های سوداگرانه خواهیم داشت و سفته بازان کمرنگ‌ترین حضور خود در بازار معاملات مسکن را تجربه می‌کنند.

پل ارتباطی برای رونق مسکن

عضو هیأت مدیره شرکت بازآفرینی شهری و از کارشناسان حوزه مسکن و شهرسازی نیز بر ضرورت ایجاد پل ارتباطی بین دو سمت عرضه و تقاضای واحدهای مسکونی با مداخله نظام بانکی به منظور رونق بخشی به بازار و کمک به خانه دار شدن متقاضیان مصرفی بازار مسکن تاکید کرد.

محمد آیینی، در این باره گفت:در شرایط فعلی و در حالی که محدودیت‌های نظام بانکی از یک سو و نگرانی از بابت تأثیر تورمی افزایش سقف وام خرید مسکن از سوی دیگر امکان افزایش مبلغ تسهیلات خرید مسکن در شرایط فعلی را محدود کرده است می‌توان از طریق اتصال متقاضیان مصرفی و واجد شرایط دریافت وام خرید با سازنده‌ها به واسطه نظام بانکی شرایطی فراهم کرد که با همین مبالغ فعلی تسهیلات مسکن امکان خانه دار شدن متقاضیان و به خصوص خانه اولی‌ها فراهم شود.

این فعال بازار مسکن از طراحی سازوکاری به منظور اتصال خانه اولی‌های سپرده‌گذار در صندوق یکم به سازنده‌های فعال و پروژه‌های آن‌ها در بافت‌های فرسوده خبر داد و گفت: هم اکنون در حال تهیه سازوکاری هستیم که سپرده‌گذاران این صندوق که عموما خانه اولی‌ها ومتقاضیان خرید مسکن در بافت‌های فرسوده هستند بتوانند با همان مبالغ سپرده‌گذاری شده ووامی که به آن‌ها تعلق خواهد گرفت واحدهای مسکونی در حال ساخت در بافت‌های فرسوده را پیش خرید کنند؛در چنین شرایطی اگرچه دروضعیت فعلی وام خرید مسکن برای تأمین بخش موثری از هزینه خرید واحدهای مسکونی کافی نیست اما مبلغ موثری برای پیش خرید مسکن محسوب می‌شود.این در حالی است که متقاضیان می‌توانند مابقی قیمت مسکن را در مراحل مختلف به تدریج و همزمان با تکمیل هر بخش از واحد مسکونی به صورت مرحله‌ای به سازنده پرداخت کنند و در نهایت صاحب واحد مسکونی مورد نظر خود شوند.

آیینی این اقدام را گامی موثر در جهت نوسازی بافت‌های فرسوده شهری و رسیدن به اهداف تعیین شده در این بخش نیز عنوان کرد. وی افزایش سهم خرید مسکن با استفاده از وام بانکی در بافت‌های فرسوده را یکی از اهدافی اعلام کرد که اخیرا در دستور کار دولت ووزارت راه وشهرسازی قرار گرفته وبه خصوص وزیر راه وشهرسازی در این زمینه تاکید دارد.

وی همچنین گفت:بناست هر گونه تغییرو تحول در تسهیلات خرید مسکن با اولویت نوسازی بافت‌های فرسوده و همچنین خرید مسکن در محدوده‌های نوسازی شده و در حال نوسازی صورت بگیرد؛همان گونه که هم اکنون متقاضیان برای دریافت تسهیلات از صندوق یکم تنها برای خرید مسکن در بافت فرسوده نیاز به دارا بودن شرط خانه اولی بودن ندارند و یا رقم سود تعیین شده برای پرداخت تسهیلات به این متقاضیان کمتر از متقاضیان خرید مسکن در سایر مناطق شهر است.

آیینی اعلام کرد:تدوین و اجرای سازوکاری برای پیش خرید مسکن در بافت‌های فرسوده شهری پل ارتباطی موثری برای پیوند متقاضیان

منشاء عقب‌نشینی قیمت مسکن

فخرالدین زاوه
کارشناس اقتصاد مسکن

خرید مسکن با سازنده‌های فعال در بافت‌های فرسوده و یک مشوق بسیار خوب برای سازنده‌ها به منظور ورود به حوزه نوسازی بافت‌های فرسوده و حل مشکل تأمین مالی برای آن‌ها از همان ابتدای آغاز به کار پروژه نیز هست؛ضمن آنکه امکان پیش خرید ایمن واحدهای مسکونی را برای بخش قابل توجهی از متقاضیان مسکن که به دلیل نااطمینانی قادر به پذیرش ریسک پیش خرید آپارتمان از بازار نیستند را نیز فراهم می‌کند.وی این اقدام را یکی از اقدامات موثر در جهت رونق بخشی به بازار مسکن در شرایط فعلی اعلام کرد.

توقف کاهش قیمت؟

مشاور وزیر راه وشهرسازی سابق هم در تشریح علل بروز شرایط فعلی بازار مسکن و دلایل ریزش محسوس سطح قیمت‌ها و افت کم سابقه تعداد معاملات خرید واحدهای مسکونی در شهر تهران به خبرنگار ماهنامه بازار و سرمایه اعلام کرد:در مورد علل ایجاد شرایط فعلی بازار مسکن می‌توان به تب و تاب شدید بازار در سال ۹۷ و رشد بسیار شدید قیمت‌ها در این سال در بازارمسکن اشاره کرد؛در سال گذشته همزمان با افزایش تعداد معاملات و تقاضا برای خرید واحدهای مسکونی، جهش شدید قیمت مسکن بعد از یک دوره چند ساله رکود در بازار ملک تجربه شد و گروه‌های مختلفی از متقاضیان خرید مسکن اعم از خریداران مصرفی که برای تأمین نیاز سکونتی خود به بازار مسکن وارد شده بودند،خریداران سرمایه‌ای که برای عقب نماندن از قافله تورم و سفته بازان که برای کسب سود کلان از بازار ملک به این بازار وارد شدند، رشد محسوس تقاضا در این بازار را رقم زدند؛همین رشد محسوس تقاضای خرید مسکن، جهش قیمت مسکن را که از سمت دیگر از نوسانات اقتصادی و التهابات بازارهایی همچون بازار ارز و طلا نیز تأثیر پذیرفته بود، مضاعف کرد.

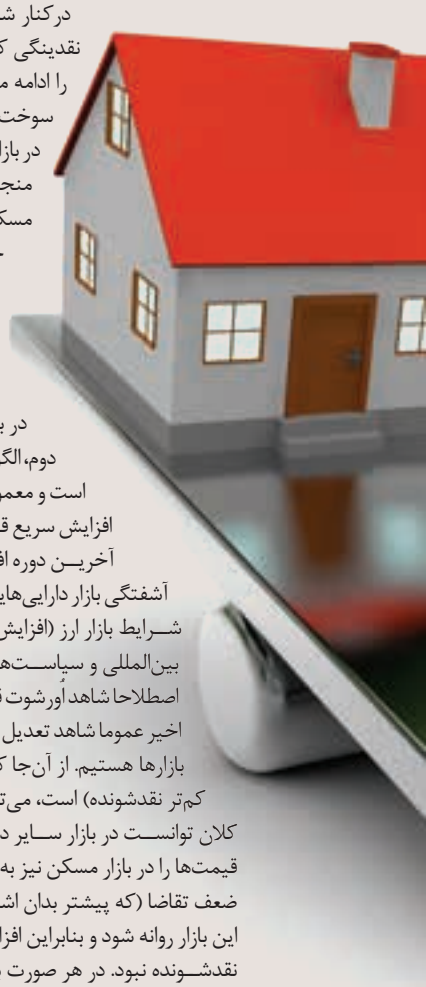
غلامرضا سلامی افزود: این موضوع یعنی جهش قیمت مسکن و افزایش محسوس سطح معاملات خرید واحدهای مسکونی و تأثیر بر سطح قیمت‌ها که معمولا بعد از یک دوره چند ساله رکود در بازار مسکن تجربه می‌شود و سپس ورود مجدد به دوره رکود چند ساله و تکرار این چرخه به روال بازار مسکن ایران تبدیل شده است که مهم‌ترین دلیل این موضوع و نابسامانی را می‌توان در بی برنامگی و به انحراف رفتن چرخه تولید و عرضه مسکن متناسب با جنس و میزان تقاضای واحدهای مسکونی اعلام کرد.وی گفت:این موضوع یکی از نشانه‌های بی برنامگی و بیماری اقتصادی است که گریبانگیر بازار مسکن و سایر بازارهای اقتصادی شده است و می‌بینیم در دوره‌های مختلف اثر برخی تغییر و تحولات منجر به هجوم نقدینگی به بازارها شده و تورم شدید و به دنبال آن رکود دامنه دار در بازارها را ایجاد می‌کند.

سلامی افزود: این موضوع نه تنها در بازار مسکن که در سایر بازارهای اقتصادی به خصوص بازار ارز، طلا و... نیز وجود دارد؛ این در حالی است که وقتی با ایجاد تورم در این بازارها و ناتوانی سمت مصرفی از انجام فعالیت و خرید کالای مورد نیاز، متقاضیان مصرفی ناچار به خروج از بازار و عقب نشینی می‌شوند سطح تقاضا برای خرید مسکن نیز افت می‌کند؛همزمان با کاهش تقاضا برای خرید واحدهای مسکونی، تقاضای سوداگری نیز به دلیل کاهش حاشیه سود و طولانی شدن مدت زمان فروش واحدهای خریداری شده رفته رفته از بازار خارج شده و همین موضوع منجر به اثرگذاری بر سطح قیمت‌های فروش مسکن می شود. در چنین شرایطی و در حالی که پیش از این به دلیل وجود تقاضا برای خرید مسکن و ایجاد جو هیجانی در بازار،عده‌ای برای عقب نماندن از قافله رشد قیمت‌ها با هر شرایطی اقدام به خرید مسکن می‌کردند هم اکنون حضور خود را در بازار تقاضا کاهش داده و در نتیجه نه تنها تعداد معاملات خرید افت می‌کند بلکه روند کاهشی قیمت مسکن نیز تحت تأثیر کاهش فاصله میزان عرضه و تقاضا و در برخی مواقع افزایش عرضه فایل‌های فروش در مقایسه با تقاضا برای خرید آپارتمان آغاز می‌شود. وی خاطرنشان کرد: همین معادله تکراری در سال جاری نیز روند کاهش قیمت مسکن و افت محسوس حجم معاملات خرید واحدهای مسکونی را رقم زد؛ اما آنچه می‌توان ابراز کرد آن است که این روند ادامه دار نخواهد بود و دست کم بنا بر یک علت مهم یعنی شرایط مربوط به هزینه ساخت مسکن پیش‌بینی می‌شود روند کاهش قیمت به زودی متوقف شده و بازار شرایط طبیعی تری به خود بگیرد اما رشد محسوس سطح قیمت‌ها نیز در کوتاه مدت و میان مدت انتظار نمی رود.مگر آنکه شرایط رکودی فعلی در بازار مسکن به حدی برسد که سازنده‌ها حاضر به پذیرش زیان شوند که چنین حالتی تقریبا بعید به نظر می‌رسد.

سلامی مبتنی شدن اقتصاد کشور بر یک نظام برنامه ریزی دقیق، شفاف و بلندمدت را برای درمان بخش مهمی از بیماری‌های اقتصادی کشور در حوزه‌های مختلف از جمله بازار مسکن ضروری اعلام کرد.

در غیـاب پژوهش‌های علمی دقیق، برای بحث دقیق درباره رشـد منفی قیمت مسـکن در مرداد و شهریور ۱۳۹۸ ناگزیر از گمانه‌زنی علمی هستیم. در این یادداشـت پس از تبیین شـرایط کلی بازار مسکن، به ریشه‌های این مشاهده می‌پردازیم.

ضعف تقاضا یکی از اصلی‌ترین عوامل تأثیرگذار بر شـرایط بازار مسـکن در طی چند سـال گذشته به‌شـمار می‌رود. براساس آمارهای رسمی از سال ۱۳۸۶ که درآمد سـرانه یا متوسط درآمد خانوارهای شهری کشور طی چند دوره به‌میزان قابل‌توجهی کاهش یافت، رشدهای نامنظم سال‌های بعد تاکنون قادر به بازگرداندن قدرت خرید آن سال به شهروندان نبوده است. از آن‌جا که بخش مسـکن دنباله‌روی کل اقتصاد است، پایین ماندن طولانی‌مدتِ درآمد تأثیر نامطلوب خود را به‌وضوح در بخش مسکن نمایان ساخته است. یکی از علل حجم پایین معاملات در چند دوره اخیر همین کاهش قدرت خرید است. البته ضعف بازار مالی مسکن کشور در تأمین مالی مناسب متقاضیان نیز در تشدید این پدیده بی‌تأثیر نبود. در مجموع برآوردها با در نظر گرفتن تحولات جمعیتی، بیان‌گر آن است که نیاز سالانه مسکن کشور در حدود ۹۰۰-۸۰۰ هزار واحد است. تعداد واحدهایی که در سال‌های اخیر مورد بهره‌برداری قرار گرفته است، به‌مراتب کم‌تر از این رقم است. بنابراین انتظار آن است که نیاز انباشته‌ای در این حوزه وجود داشته باشد که منتظر شرایط مساعد برای ورود به بازار است، و در صورت دست‌یابی به قدرت خرید مناسب می‌تواند تحولات عمیقی در بازار رقم بزند.

درکنار شرایط نامسـاعد بخش حقیقی اقتصاد، رشد نقدینگی کماکان و هم‌چون گذشـته روند مثبت خود را ادامه می‌داد (و می‌دهد). این نقدینگی فزاینده، که سوخت لازم را برای افزایش سطح عمومی قیمت‌ها در بازارهای مختلف فراهم می‌کند، هرچند با تأخیر منجر به افزایش سطح اسـمی قیمت‌ها در بازار مسکن شد.

چند نکته در این‌جا شـایان ذکر اسـت. اول آن‌که شـرایط بـازار کار کشـور به‌گونه‌ای است که دستمزدها به‌مراتب کم‌تر از سطح عمومی قیمت‌ها افزایش یافت. این جاماندن از روند رشد قیمت‌ها قدرت خرید خانوارها را در بازار مسکن بیش از پیش تحت‌تأثیر قرار داد. دوم، الگوی سنتی افزایش قیمت مسکن کشور پلکانی است و معمولا پس از چند دوره ثبات نسبی قیمت شاهد افزایش سریع قیمت‌ها در کوتاه‌مدت هستیم.

آخریـن دوره افزایـش قیمت‌ها در بازار مسـکن هم‌زمان با آشفتگی بازار دارایی‌هایی مثل ارز و طلا بود. به‌نظر برخی کارشناسان شـرایط بازار ارز (افزایش نا اطمینانی به علل مختلف هم‌چون روابط بین‌المللی و سیاسـت‌های ناصحیح ارزی) به‌گونـه‌ای رقم خورد که اصطلاحا شاهد اُورشوت قیمت در این بازارها بودیم. بنابراین در ماه‌های اخیر عموما شاهد تعدیل تدریجی قیمت و تخلیه آرام‌آرام حباب در این بازارها هستیم. از آن‌جا که مسکن نیز نوعی دارایی (هرچند به‌مراتب کم‌تر نقدشونده) است، می‌توان انتظار داشت همان عواملی که در سطح کلان توانسـت در بازار سـایر دارایی‌ها افزایش شـدید قیمت‌ها را رقم بزند، قیمت‌ها را در بازار مسکن نیز به سمت بالا رفتن سوق دهد. البته در این بازار ضعف تقاضا (که پیشتر بدان اشاره شد) مانع از آن شد که سیل نقدینگی به این بازار روانه شود و بنابراین افزایش قیمت‌ها قابل مقایسه با بازار دارایی‌های نقدشـونده نبود. در هر صورت به نظر می‌رسـد با تداوم تعدیل قیمت‌ها در بازار ارز، بازار مسـکن نیز به‌تدریج قیمت‌های متعادل‌تری را تجربه می‌کند. در پایان دوره‌های پیشـین جهش قیمتی در بازار مسکن، که سایر بازارهای موازی چنین آشفتگی را تجربه نمی‌کرد، ما گاه شاهد کاهش اندک میانگین قیمت‌های معاملاتی بودیم، بنابراین در این دوره هم‌زمانی تعدیل قیمت‌ها در سـایر بازارها احتمال کاهش قیمت‌ها را بـه دلایلی که در ادامه توضیح داده می‌شود افزایش می‌دهد.

با توجه به آن‌که هم‌اکنون مبنای اصلی ما برای پایش تحولات بازار مسکن میانگین قیمت‌های معاملاتی ثبت‌شـده در سامانه املاک و مستغلات است، اشاره به چند نکته تکمیلی در دو حوزه کیفیت داده‌های مبنای این محاسبه و مناسب‌بودنِ خودِ آماره بی‌مناسبت نیست. یکم، آن‌که همان‌گونه که فعالان این حوزه می‌دانند، هم‌اکنون ثبت معاملات در این سامانه الزام قانونی ندارد.

بنابراین اطلاعات کلیه معاملات لزوما در این سـامانه ثبت نمی‌شود. دوم آن‌که، داده‌های معاملاتی که ثبت می‌شـوند نیـز از کیفیت کافی برخوردار نیست و با نگاهی به داده‌های خام مشخص است که داده‌های نادقیق متعددی در معاملات ثبت‌شده وجود دارد. به‌طور خاص قیمت‌های معاملاتی ثبت‌شده در مواردی به‌طور واضح ارتباطی با ارزش واقعی ملک ندارد و به‌مراتب بیشتر یا کم‌تر از حد معقول قرار دارد. این امر اطمینان از کیفیت و میزان دقت سایر داده‌ها را نیز کاهش می‌دهد. هر دو این مسأله‌ها، مسایلی فنی به‌شمار می‌روند که قابل‌اطمینان بودن شـاخص محاسبه‌شده را تحت‌تأثیر قرار می‌دهند، اما مسأله به همین‌جا ختم نمی‌شود.

نکته دیگر آن اسـت که اساسا شـاخص میانگین شاخص مناسبی برای مقایسه قیمت مسکن در طول زمان نیست، علت اصلی آن است که مسکن کالایی به‌شدت ناهمگن است و میانگین قیمت به ترکیب معاملات حساس است. به‌طور مثال چنان‌چه سهم واحدهای نوساز یا لوکس یا مستقر در مناطق گران‌تر شـهر در معاملات افزایش (یا کاهش) یابد، در صورت ثبات قیمت‌ها، شـاخص میانگین افزایش (یا کاهش) می‌یابد. به‌همین دلیل است که اغلب کشـورها (به‌ویژه پس از بحـران مالی جهانی در سـال ۲۰۰۸) از روش‌های مختلف دیگری برای محاسبه شاخص بهای مسکن بهره می‌گیرند.

البتـه بررسـی اولیه آمارهـای منتشـره و اطلاعات موجود به‌سـختی نشان‌دهنده آن است که تغییر در ترکیب معاملات عامل کاهش در میانگین قیمت‌هاست و به‌نظر می‌رسد چنان‌چه شاخص‌های رایج برای بهای مسکن در ایران محاسـبه شوند هم‌چنان شـاهد کاهش در قیمت‌ها باشیم. آخرین نکته سطح پایین معاملات است (تعداد معاملات در بسیاری از مناطق تهران دو رقمی گزارش شـده اسـت). در چنین شرایطی احتمال آن‌که قیمت‌ها از ارزش واقعی انحراف پیدا کنند بیشـتر می‌شود. در حجم پایین حتی فعالان محلی و آژانس‌های املاک نیز اطمینان کمتری به ارزش واقعی ملک دارند و فاصله قیمت پیشنهادی و درخواستی (bid-ask spread) افزایش می‌یابد. به‌علاوه، در چنین شـرایطی که در بازار واحدهای متعددی عرضه شده‌اند و مشکل در ضعف تقاضاست، آن‌کس که قدرت خرید دارد در چانه‌زنی در برابر فروشندگانی که تصمیم به فروش سریع دارند دست بالاتر را دارد. مجموع این موارد ضمن توجیه کاهش قیمت از ناپایداری احتمالی سـطوح فعلی قیمت به‌ویژه در مناطق کم‌معامله شهر حکایت دارد.

جمع‌بندی بحث آن است که قیمت‌ها در بازار مسکن در اثر فشار ناشی از افزایش نقدینگی شروع به افزایش و جهش کرد. چاشنی افزایش نااطمینانی و تحولات محیط اقتصاد کلان کشور این فشار را تشدید کرد (به‌مانند بازار سایر دارایی‌ها) هرچند ضعف تقاضا و حجم پایین معاملات مانع از پرواز شـدیدتر قیمت‌ها شد. برآیند دو عامل (تداوم ضعف تقاضا و تعدیل قیمت‌ها در بازار ارز و طلا) می‌تواند منجر به کاهش قیمت‌های معاملاتی شده باشد.

آینده قیمت‌ها در بازار مسـکن در گروی برآیند نیروهای مختلفی است کـه مورد اشـاره قرار گرفت. باتوجه به چشـم‌انداز تـداوم ضعف عمومی در سـمت تقاضا و پایداری شدت رقابت در سمت عرضه در کوتاه و میان مدت، پیشنهادی که به سرمایه‌گذاران و به‌ویژه سازندگان در این بازار می‌توان داشت توجه به بازارهای خاص (niche market) اسـت که در آن‌ها حاشیه سود بیشـتر و در صورت انتخاب مناسب بازار و طراحی مناسب محصول، احتمال موفقیت بیشتر است.

نایب رئیس اول اتحادیه مشاوران املاک
درگفت‌وگو باماهنامه بازاروسرمایه خبرداد:

کاهش ۳۰ درصدی قیمت مسکن در شهرهای بزرگ

نایب رئیس اول اتحادیه مشـاوران املاک از کاهش ۳۰ درصدی میانگین قیمت واحدهای مسـکونی کوچک متراژ در تهران و شـهرهای بزرگ خبر داد.حسام عقبایی در گفت وگو بـا ماهنامه بازار وسـرمایه با تشـریح عوامل جهش قیمت در سـال ۹۷ و همچنین علـل بروز رکود غیرتورمی و ریزش قیمت‌ها در بازار مسکن ۹۸ اعلام کرد:کاهش قیمت مسکن و رکود در بازار ملک دست کم تا پایان امسال ادامه خواهد داشت؛وی گفت:لازم است سیاست‌های پولی وبانکی در حوزه مسـکن به نحوی اصلاح شـود که علاوه بر دسترسی خانوارها به تسهیلات مسکن با سقف مناسب، رقم اقسـاط ماهانه به گونه‌ای تعیین شـود که توان پرداخت از سـوی اقشـار و طبقات متوسط وام گیرنده وجود داشته باشد.عقبایی همچنین میزان کاهش قیمت مسکن در ماه‌های اخیر در واحدهای مسکونی بزرگ متراژ را بیش از کوچک متراژها و معادل ۴۰ درصد اعلام کرد.مشروح گفت‌وگو با وی را در ادامه می‌خوانید.

■ بعد از جهش شدید قیمت مسکن و افزایش سـطح تقاضا برای خرید واحدهای مسـکونی در سال ۹۷،از نیمه دوم سـال گذشـته به تدریج شـاهد کاهـش حجـم معامـلات مسـکن بودیم؛ایـن موضـوع در نهایت در تابستان ۹۸ منجر به افت حداکثری سـطح معامـلات خرید مسـکن و همچنین کاهش قیمت مسکن در شهر تهران شد؛تحلیل شما از دلایل این رویداد چیست؟

در سال ۹۷ به دنبال وقوع جهش شدید قیمتی در بازار مسکن، رکود در بازار آغاز شد که این رکود به بازار مسکن سال ۹۸ نیز سرایت کرد و همچنان نیز در بازار مسـکن ادامه دارد؛ایـن رکود تورمی موجب آن شـد که قیمت مسـکن در شهرهای بـزرگ از مرز ۱۰۰ درصد رشـد قیمت عبور کند و براسـاس آمارهای رسمی به حدود ۱۲۰ درصد برسد.این رشد در واقع رشدی سونامی گونه بود که وقوع آن در چنین مدت کوتاهی بی سابقه بود.

در کنار رشـد سونامی گونه قیمت مسکن در مدت کوتاه در سـال ۹۷ و ۹۸،در سال ۹۸ شاهد یک رکود عمیق و چشمگیر شدیم و میزان حجم معاملات مسکن در تابسـتان ۹۸ به مرز کاهش ۸۰ درصدی نزدیک شـد؛به ایـن معنا که تعداد معاملات خرید وفروش مسکن در سال ۹۸ نسبت به سال ۹۷ تا نزدیک ۸۰ درصد کاهش یافت؛این میزان کاهش دسـت کم در دو دهه اخیر در بازار مسـکن و در این پروسـه زمانی سـابقه نداشته اسـت؛بنابراین در مرداد ماه ۹۸رکود تورمی بازار مسـکن به رکود غیرتورمی تبدیل شـد؛ به این معنا که اگر چه قیمت مسـکن از مردادماه نزول پیدا کرد اما همچنان به عمق رکود اضافه شـده است در حدی که از نیمه تابستان به بعد یعنی تا مقطع زمانی روزهای پایانی مهرماه، قیمت مسکن در عموم شـهرهای بزرگ در واحدهای مسکونی بزرگ متراژ یعنی واحدهـای بالای ۱۵۰ متر به طور متوسـط تا ۴۰ درصد کاهش یافته و حتی بیش از ۴۰ درصد کاهش نیز به ما گزارش شـده است.

در مورد کاهش قیمت واحدهای کوچک متراژ نیز انتظار می‌رفت از پاییز شیب نزولی قیمت این واحدها آغاز شـود اما باز هم ایـن اتفاق از اوایل شـهریور ماه رخ داد و تقریبـا این افت قیمت از ۱۵ تـا ۲۰ درصد شـروع شـد و در حال حاضر روند نزولی قیمت واحدهای کوچک متراژ هم در شهرهای بزرگ در نقاط مختلف به مرز ۳۰ درصد رسـیده است و این امر تحقق یافته است.پس در مجموع می‌توان گفت کاهش قیمت مسـکن تا الان نسبت به سال گذشـته در شهرهای بزرگ در واحدهای بزرگ متراژ با مساحت بیش از ۱۵۰ مترمربع به طور متوسـط ۴۰ درصد و کوچک تر از ۱۵۰ مترمربع و واحدهای کوچک متراژ تا ۳۰ درصد کاهش قیمت مسکن تحقق یافته است و بازار مسـکن یک رکود غیر تورمی را پشـت سر می‌گذارد؛ به این معنا که حجم معاملات بسـیار کاهنده و کاهشی است و پیش‌بینی من این است که حجم معاملات مسکن در پاییز و در زمستان نیز در کمترین حد خود قرار بگیرد؛حتی ممکن اسـت کاهش بیشـتری هم در حجـم معاملات مسکن شاهد باشیم.

■ در مورد سطح قیمت‌ها چه نظری دارید و پیش‌بینی شما از آینده پیش روی قیمت مسکن چیست؟

در مورد قیمت‌ها هم می‌توان گفت هم اکنون خروج دو گروه از خریداران حوزه مسکن از این بازار که برخی به صورت عمدی و برخی به اجبار از بازار ملک عقب نشینی کرده اند شرایط قیمتی بازار مسکن را تغییر داده است؛ افرادی که به عمد از بازار خارج شدند همان ۸۰ درصدی هستند که در قالب تقاضای سرمایه‌ای در بازار مسکن حضور داشتند و رویکرد آن‌ها رویکرد سرمایه‌ای بود؛چرا که ۸۰ درصد از معاملات خرید وفروش مسکن در سال ۹۷ که جهش قیمتی اتفاق افتاد از سوی سرمایه‌گذاران ملکی انجام شد ومی توان گفت تنها ۲۰ درصد از این معاملات از سوی متقاضیان مصرفی صورت گرفت؛در واقع بازار مصرفی مسکن یک سهم ۲۰ درصدی داشت.الان می‌توان گفت بیش از ۷۰ درصد تقاضای سرمایه‌ای حاضر در بازار مسکن سال ۹۷ که اثر قابل توجهی در جهش قیمتی بازار در سال گذشته داشتند از بازار خارج شده اند یعنی این گروه از متقاضیان به خواست خود از بازار مسکن خارج شدند؛در این میان ۲۰ درصد سهم مصرفی بازار هم به دلیل رشد نامتعارف قیمت مسکن و کم آوردن بنیه مالی و جا ماندگی از افزایش قیمت مسکن به اجبار از بازار مسکن خارج شدند؛برخی از آن‌ها ناچار به خرید مسکن در نواحی حومه‌ای و خارج از شهر شدند و برخی دیگر به رغم کاهش قیمت‌ها در بازار همچنان به دلیل شکاف بین قدرت خرید و قیمت مسکن به اجبار از بازار خارج شده وقادر به خرید مسکن نیستند؛همین موضوع باعث شده است که در حال حاضر در بازار مسکن هم از نظر مصرفی و هم از نظر سرمایه‌ای کاهش ورود افراد را شاهد باشیم و این موضوع از موجبات تنزل حجم معاملات مسکن وشروع ریزش قیمت‌ها شده است؛پیش‌بینی می‌شود در ماه‌های آتی به خصوص در دو فصل پاییز و زمستان ۹۸ و حتی تا پایان بهار ۹۹ رکود در بازار مسکن ادامه داشته باشد و این رکود رکودی غیرتورمی باشد؛یعنی هم رکود در بازار مسکن خواهد بود و حجم معاملات سیر نزولی خواهد داشت و هم اینکه سطح قیمت ها نیز افزایش محسوس نخواهد داشت و تا مقطعی ریزش قیمت‌ها ادامه خواهد یافت.

البته اینکه گفته می‌شود در ماه‌های اخیر قیمت مسکن کاهش پیدا کرده است را باید به درستی تعبیر کرد؛ بهتر است عنوان شود قیمت مسکن به دنبال کاهش در ماه‌های اخیر در حال نزدیک شدن به قیمت واقعی است؛چرا که قیمت مسکن تنها در مدت یکسال و به صورت کاذب و ناشی از جو روانی به صورت نامتعارف به میزان سه برابر افزایش یافت؛در سال ۹۷ شاهد رشد ۱۲۰

> در مورد ماه‌های آتی نیز می‌توان گفت در بازار اجاره در دو فصل پاییز و زمستان با ادامه روند کاهش تقاضا در بازار اجاره، عرضه بیشتر و تقاضای کمتر را شاهد خواهیم بود و روند نزولی معمولا در بازار اجاره در قیمت‌ها بیشتر مشهود خواهد بود

درصدی قیمت مسکن بودیم،این در حالی است که ظرفیت افزایش قیمت مسکن به صورت واقع بینانه و به دور از هر گونه حباب و سوداگری باید حداکثر در حد تورم و حول و حوش تورم عمومی اتفاق افتد و نه به میزان رشد سه برابری؛رشد قیمت مسکن به دلیل کاهش تقاضا،کاهش درآمد واقعی مردم،متناسب نبودن تسهیلات بانکی با رشد قیمت مسکن و... در برابر خرید مسکن از سوی متقاضیان مصرفی ایجاد مانع کرده بود و بنابراین به طور طبیعی هیچ توجیهی برای افزایش ۱۲۰ درصدی قیمت مسکن در شهر تهران در سال ۹۷ وجود نداشت؛حداکثر افزایش قیمت مسکن در شهر تهران عددی بین ۴۰ تا ۴۵ درصد انتظار می رفت؛ این در حالی است که قیمت مسکن ظرف یکسال معادل سه برابر تورم افزایش پیدا کرد؛در چنین شرایطی وقتی قیمت مسکن ۳۰ درصد افت می‌کند این میزان به معنای کاهش قیمت مسکن نیست؛بلکه به معنای نزول ۳۰ درصدی قیمت است در مسیر نزدیک شدن به قیمت واقعی؛چرا که ۸۰ درصد رشد قیمت مسکن در سال گذشته رشدی نامتعارف،غیرمنطقی و سوداگرانه و خارج از ظرفیت بازار بود.لذا تلقی و استعمال لغت ارزانی برای شرایط فعلی بازار مسکن کاربرد درستی نیست بلکه می‌توان گفت بازار مسکن با کاهش ۳۰ درصدی قیمت‌ها به همین میزان به قیمت واقعی نزدیک شده است. واقعیت آن است که قیمت مسکن باید واقعی شود و این کاهش قیمت در مسیر نزدیک شدن به قیمت واقعی است.

■ تحولات داخلی همچون نزدیک شدن به زمان انتخابات در این زمینه موثر است؟

بله؛پیش‌بینی می‌شود روند قیمت مسکن تا پایان سال ۹۹ به همین روال فعلی ادامه پیدا کند؛ به خصوص اینکه در سال جاری به دلیل قرار گرفتن در ماه صفر و سپس حرکت به سمت فصل زمستان جابه جایی‌ها تنزل پیدا می‌کند؛ با توجه به اینکه در آستانه انتخاب مجلس شورای اسلامی هستیم معمولا تحولات انتخاباتی تا حدی بازار مسکن را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد وهمواره برخی از افراد تصمیم می‌گیرند بعد از انتخابات مجلس وارد بازار مسکن شوند. عملا ورود نمایندگان به مجلس یازدهم به سال ۹۹ موکول می‌شود و تا استقرار نمایندگان جدید در مجلس به دلیل نزدیک شدن به انتخابات رئیس جمهوری، اثر انتخابات بر رکود بازار مسکن ادامه خواهد داشت؛لذا چشم انداز یکی دو سال آینده بازار مسکن به دلیل مقاوم بودن بازار مسکن در برابر سایر بازارها و تأثیرگذاری و تأثیرپذیری دراز مدت از سایر بازارها در خوش بینانه‌ترین نگاه موجود از تلقی تورمی بازار مسکن این است که پیش‌بینی می‌شود رکود تا اواخر بهار ۹۹ و حتی در ماه‌ها وفصل‌های بعدی تا انتخابات ریاست جمهوری حاکم باشد اما فعلا اظهار نظر قطعی در این زمینه زود است.با این وجود، با توجه به مؤلفه‌هایی که در بازار مسکن رصد می‌شود می‌توان با اطمینان بیشتری اعلام کرد که تا اواخر بهار ۹۹ دست کم شرایط بازار مسکن به همین روال فعلی ادامه داشته باشد؛این در شرایطی است که اتفاق خارق العاده وپیش‌بینی نشده‌ای در حوزه اقتصاد کلان و روابط سیاسی و بین المللی و سیاست‌های بازار مسکن را شاهد نباشیم.

■ بازار اجاره نیز امسال دستخوش تحولات ویژه‌ای قرار گرفت؛در این زمینه چه تحلیلی دارید؟

در مورد بازار اجاره مسکن نیز می‌توان در ابتدا به ورود زودهنگام متقاضیان بازار اجاره به بازار مسکن در سال ۹۸ اشاره کرد؛به این معنا که به رغم روال سال‌های قبل که معمولا مستاجران و متقاضیان بازار اجاره از تیرماه و یا اواخر خردادماه به بازار اجاره وارد می‌شدند و تا پایان شهریور ماه در بازار حضور داشتند امسال به دلیل رشد قیمت مسکن مستاجرها از همان اسفند ۹۷ با نگرانی به بازار اجاره مسکن ۹۸ می‌نگریستند؛چرا که به دلیل رشد بیش از ۱۰۰ درصدی قیمت مسکن در سال ۹۷ این دغدغه وجود داشت که مبادا این افزایش با همین شدت به بازار اجاره نیز برسد که در نهایت این اتفاق نیز رخ نداد؛با این حال مستاجرها بر خلاف سال‌های گذشته که از تیرماه و اواخر خرداد به بازار اجاره وارد می‌شدند از نیمه فروردین ماه و بعد از تعطیلات نوروز به بازار اجاره مسکن ورود کردند و با مالکان خود و یا با مالکان جدید وارد مذاکره شدند؛این در حالی است که عمده مستاجرها اقدام به تمدید قراردادهای سال قبل خود با مالکان کردند و امسال براساس آمارهای ثبت شده در سامانه رهگیری مسکن تقریبا می‌توان گفت میزان تمدیدی‌ها نسبت به سال گذشته بیشتر بود و حدود ۱۵ درصد رشد تمدید قراردادهای اجاره بها نسبت به سال گذشته رقم خورد؛سایر مستاجران نیز که به هر دلیل قصد جابه جایی داشتند سعی کردند جابه جایی خود

در این بازار تا اواخر مرداد ماه انجام دهند بنابراین در بازار اجاره برعکس سال‌های گذشته که ترافیک بازار اجاره در شهریور ماه را شاهد بودیم، شهریور ماه امسال بازار اجاره، بازار سبکی بود.بنابراین بازار اجاره مسکن از نیمه دوم شهریور ماه به طور نسبی به حالت نیمه تعطیل و مشابه بازار اجاره پاییز و زمستان شد.

■ پیش‌بینی شما برای این بخش از بازار تا پایان سال ۹۸ چیست؟

در مورد ماه‌های آتی نیز می‌توان گفت در بازار اجاره در دو فصل پاییز و زمستان با ادامه روند کاهش تقاضا در بازار اجاره، عرضه بیشتر و تقاضای کمتر را شاهد خواهیم بود و روند نزولی معمولا در بازار اجاره در قیمت‌ها بیشتر مشهود خواهد بود؛کاهش حداقل ۱۵ درصدی سطح اجاره بها نسبت به تابستان امسال در پاییز و زمستان ۹۸ پیش‌بینی می‌شود.امیدوارم دولت هم تدابیری در خصوص بحث ساماندهی بازار اجاره از الان برای سال آینده داشته باشد که از ابتدای سال بعد دغدغه شرایط مستاجران در بازار اجاره کاهش یابد،طرح‌هایی همچون پرداخت تسهیلات به مستاجرها البته بدون بوروکراسی و سود بالا که منجر به مقروض شدن مستاجرها شود و با نگاه حمایتی به آن‌ها پرداخت شود باید در دستور کار قرار گیرد؛استارت طرح تولید مسکن استیجاری و سایر طرح‌هایی که می‌تواند در این زمینه مفید باشد نیز باید به صورت جدی دنبال شود.

■ با وجود کاهش قیمت‌های فروش واحدهای مسکونی بخش قابل توجهی از سازنده‌ها وفروشنده های واحدهای مسکونی نوساز در برابر کاهش قیمت و انعطاف قیمتی مقاومت می‌کنند و مشاهده می‌شود که قیمت واحدهای نوساز همچنان در سطوح نامتعارف اعلام می‌شود؛دلیل این موضوع چیست؟

واقعیت این است که واحدهای نوساز وارد چرخه ریزش قیمت‌ها شده اند اما اینکه برخی از فایل‌های نوساز همچنان با قیمت‌های نامتعارف به متقاضیان بازار مسکن عرضه می‌شوند به دلیل مقاومت بیهوده‌ای است که برخی مالکان وسازندگان این واحدها در بازار انجام می‌دهند؛ملاک ما برای تحلیل یک بازار، قیمت‌های اعلامی نیست بلکه قیمت تحقق یافته است؛واقعیت آن است که اگر چه برخی مالکان واحدهای مسکونی نوساز در قیمت‌های اعلامی خود اغراق کرده ودر برابر کاهش قیمت مقاومت می‌کنند اما در قیمت‌های قطعی مشاهده می‌شود که نوسازها نیز مشمول این کاهش قیمت شده اند و حتی به دلیل رشد قیمت بیشتر نوسازها در جریان جهش قیمت در بسیاری موارد واحدهای نوساز بیش از سایر آپارتمان‌ها تنزل قیمت داشته اند.از سوی دیگر به دلیل آنکه تحت تأثیر رکود ساختمانی تعداد واحدهای مسکونی نوساز کم است و از طرف دیگر عده‌ای از مالکان که افرادی سرمایه دار و سوداگر هستند و به سرمایه‌های خود نیاز ندارند و واحدهای مشابه خود را با قیمت‌های بالاتری به فروش رسانده اند در برابر کاهش قیمت مقاومت می‌کنند، واحدهای خود را نگه داشته و در انتظار رشد مجدد سطح قیمت‌ها هستند.در همین جا به این افراد توصیه می‌کنم حداقل تا یک سال و نیم آینده روند رشد محسوس قیمت مسکن را شاهد نخواهیم بود و در یک نگاه واقع بینانه تر این اتفاق تا ۱۴۰۰ روی نخواهد داد؛ بنابراین بهتر است این افراد نیز وارد چرخه عادی عرضه مسکن شوند و از احتکار واحدهای مسکونی خودداری کنند.

خریداران نیز توجه داشته باشند که در شرایط فعلی قیمت اعلامی مهم نیست و شرایط بازار به گونه‌ای است که به دلیل تقلیل خریداران واقعی بازار مسکن، قیمت برخلاف سال گذشته که از سوی مالکان اعلام و تعیین می‌شد در حال حاضر از سوی خریداران واقعی تعیین می‌شود؛یعنی همان فروشنده‌ای که هم اکنون اقدام به اعلام قیمت‌های غیر واقعی می‌کند در صورت وجود خریدار واقعی حاضر به کاهش قابل توجه قیمت اعلامی می‌شود. یعنی بسیاری از این گروه مالکان که اقدام به اعلام قیمت‌های نامتعارف می‌کنند باآگاهی از شرایط بازار مبنی بر نبود متقاضی و خریدار در صورت یافتن مشتری دست به نقد وواقعی حاضر به اعمال تخفیف و کاهش محسوس قیمت‌های پیشنهادی خود هستند. این مورد اخیرا در معاملات مسکن شهر تهران مشاهده شده است.

بنابراین در شرایط فعلی خریداران هستند که قیمت قطعی را تعیین می‌کنند و فروشنده‌ها در مواجهه با خریدار واقعی خود را با شرایط خریداران انطباق می‌دهند در صورتی که در سال گذشته این روال برعکس بود و فروشنده‌ها تعیین کننده شرایط قیمتی و شرایط پرداخت بودند. بنابراین،شکستن قیمت‌های نوساز رخ داده و ادامه دارد اما این یک مقاومت ظاهری و کاذب است که برخی سازنده‌ها و فروشنده‌ها از خود نشان می‌دهند؛توده سازنده‌ها وبساز وبفروش‌ها این مقاومت برایشان معقول نیست چرا که نیاز به گردش پولی و فعال بودن کارگاه دارند و قاعدتا برای تحقق این موضوع باید واحدهای خود را با قیمت واقعی به بازار عرضه کنند.

■ برخی از سازنده‌ها با این توجیه که قیمت مصالح ساختمانی در یک سال ۹۷ دو برابر شده است حاضر به کاهش قیمت اعلامی خود نیستند؛این توجیه تا چه اندازه برای بالا نگه داشتن قیمت‌ها منطقی است؟

سازنده‌ها به هیچ وجه از رساندن سطح قیمت های نامتعارف فعلی واحدهای نوساز به قیمت واقعی متضرر نخواهند شد؛هر چند قیمت مصالح ساختمانی افزایش پیدا کرده است اما هزینه تأمین مصالح درصد کمی از هزینه تمام شده مسکن را به خود اختصاص می‌دهد؛در حال حاضر به طور متوسط هزینه ساخت هر مترمربع واحد مسکونی معمولی حول و حوش ۲ میلیون تومان است؛ وقتی چنین واحدی با میانگین قیمت ۱۲ میلیون تومان به بازار مسکن عرضه می‌شود هزینه‌های مربوط به مصالح تنها درصد کمی از قیمت تمام شده ساخت را شامل می‌شود؛هزینه مصالح کوچکترین نقش در قیمت مسکن دارد.

حتی در واحدهای لوکس نیز که مترمربعی ۵۰ میلیون تومان به بازار مسکن معرفی می‌شوند در نهایت هزینه تأمین مصالح برای هر مترمربع از این واحد بیش از ۵ تا ۶ میلیون تومان نخواهد بود.در واقع هزینه مصالح نسبت به درشتی قیمت آپارتمان هزینه قابل توجهی محسوب نمی شود. یا فردی که اقدام به عرضه واحد مسکونی نوساز با قیمت مترمربعی ۱۶ میلیون تومان به بازار مسکن جنوب شهر تهران کرده است در نهایت هزینه تأمین مصالح برای وی عددی حدود یک و نیم میلیون تومان در ازای هر مترمربع به طور میانگین تمام شده است؛مابقی قیمت مربوط به هزینه زمین و سود بالایی است که از فرآیند ساخت و ساز نصیب وی می‌شود.هر چقدر هم در حال حاضر این قیمت‌ها را کاهش دهد وبه سطح واقعی نزدیک شود سازنده به سود مورد انتظار خود دست می‌یابد.در واقع سود سازنده‌ها بیشتر از تورم خواهد بود ودر مقایسه با سود بانکی قابل توجه است.اما سود غیرمتعارفی که سازنده‌ها انتظار داشتند از این طریق به دست آورند طبیعی است که در شرایط فعلی عایدشان نخواهد شد.

■ سیستم بانکی نیز در شرایط فعلی که وام مسکن به ناکارآمدترین میزان خود رسیده است برای افزایش سقف وام خرید مسکن به نفع تقاضای مصرفی مقاومت می‌کند؛آیا واقعا وقت آن نرسیده است که نظام وام دهی مسکن به خصوص سقف وام‌ها و نرخ سود ومدت زمان بازپرداخت تسهیلات بانکی اصلاح و به روز رسانی شود؟

به نظر من از این ماجرا ۱۵ تا ۲۰ سال عقب

دو سناریوی قیمتی برای بازار مسکن ۹۸

نرگس رزبان
کارشناس اقتصاد مسکن

بازار معاملات مسکن طی دو سال اخیر تحولاتی کاملا متفاوت را نسبت به دوره‌های زمانی پیشین تجربه کرده است؛یکی از این تحولات که از نیمه دوم سال گذشته تاکنون در حوزه تقاضای واحدهای مسکونی رخ داد به کاهش چشم گیر تعداد معاملات خرید و فروش واحدهای مسکونی برمی گردد که در بروز این رویداد علاوه بر کاهش قدرت خرید خانوارها، عواملی همچون کاهش تمایل برخی از فروشندگان به فروش واحدهای مسکونی به دلیل ابهام در فضای اقتصادی و سیاسی کشور و انتظار برخی از خریداران مبنی بر کاهش یا ایجاد ثبات در قیمت مسکن، موثر بوده است. با توجه به بروز تورم فزآینده در سال ۹۷ و تداوم آن در سال ۱۳۹۸ هنوز خانوارها به ویژه در طبقات متوسط و پایین تر جامعه نتوانسته اند قدرت خرید از دست رفته خود را بازیابی کنند. تنها بخشی از جامعه که مالکِ دارایی های سرمایه ای از جمله ملک، ارز، طلا، اتومبیل و... مازاد بر مصرف خود بوده اند، قدرت خرید خود را تا حدودی حفظ کرده اند.

بنابراین در مجموع می توان کاهش توان مالی خانوارها برای تملک مسکن مصرفی را مهم ترین ویژگی سمت تقاضای مسکن در سال ۱۳۹۸ دانست. این اتفاق در حالی رخ خواهد داد که تقاضای بالقوه برای مسکن ناشی از رشد جمعیت و خانوار و بروز پدیده بدمسکنی وجود دارد.علاوه بر این ظهور نشانه های کاهش قیمت

هستیم.توقع ما به عنوان فعالان و کنشگران بازار مسکن، این بود که دولت و خصوصا مجلس به عنوان نهاد قانون‌گذار کشور اصلاح سیاست‌های پولی و بانکی را در دستور کار خود قرار دهد و این موضوع یه عنوان خروجی مجلس دهم و کمیسیون اقتصادی و سایر کمیسیون‌های مرتبط به عنوان یک مطالبه عمومی و خاص، اصلاح سیاست‌های پولی و بانکی باشد.

ولی متاسفانه مشخص نیست که به چه دلیلی این اتفاق ضروری در این سیستم اتفاق نمی افتد؛ اصلاح سیاست‌های پولی و بانکی که می‌تواند ساختار اقتصادی کشور را در سطح کلان اصلاح کند اتفاق نمی افتد اگر این رویداد رخ دهد یکی از زیر مجموعه‌های اصلاح سیاست‌های پولی و بانکی اصلاح سیاست‌های پولی و بانکی در حوزه مسکن است؛ اخیرا بانک مرکزی اعلام کرده است همه بانک‌ها تسهیلات بانکی در حوزه مسکن دهند؛اگر چه این موضوع از اساس درست است اما ابتدا باید گام‌های اولیه و مقدماتی در این زمینه برداشته شود؛به عنوان مثال آیا دولت و سایر مراجع نظارتی از بنگاه داری بانک‌ها جلوگیری کردند؟آیا در این زمینه نظارتی صورت گرفت؟چطور می‌توان توقع داشت وقتی بانک‌ها از رهگذر بنگاه داری سودهای کلان به دست می‌آورند سرمایه‌های در اختیار خود را با سود کمتر و برای مدت زمان طولانی در اختیار بخش مسکن قرار دهند؛ لذا کار ساختاری و ریشه‌ای باید انجام شود.

از سوی دیگر مشخص نشده است که چه تعداد تسهیلات بانکی با چه سقفی در چه مدتی و با چه نرخ سودی به متقاضیان بازار مسکن پرداخت شود؟این بحث یک بحث قدیمی است که در گذشته نیز بانک‌ها آن را اجرانکردند؛تازمانی که‌اصلاحات‌سیاست های پولی و بانکی اتفاق نیفتاده هر اقدامی در این زمینه به منزله تسکین دهنده موقتی خواهد بود؛در بسیاری از کشورها تسهیلات بانکی با سود منفی پرداخت می‌شود؛یعنی در ازای پرداخت ۱۰۰ میلیون تسهیلات ۸۰ میلیون تومان بازپرداخت تسهیلات دریافت می‌کنند و حتی کارمزد هم برای پرداخت تسهیلات دریافت نمی کنند. در ایران توقع نمی رود که نظام بانکی بدون دریافت سود وکارمزد به متقاضیان تسهیلات دهد بلکه این تسهیلات باید با سود منطقی و سقف منطقی به متقاضیان پرداخت شود.در شرایط فعلی هیچ کس قادر به استفاده از تسهیلات برای خرید مسکن با نرخ‌های بالا نیست؛از سوی دیگر تسهیلات ۱۵ میلیون تومانی که در سال ۸۳ به مردم پرداخت می‌شد تقریبا نزدیک به نیمی از هزینه خرید یک آپارتمان متوسط در شهر تهران و شهرهای بزرگ را تأمین می‌کرد؛در حال حاضر با تسهیلات ۱۶۰ میلیون تومانی که سقف تسهیلات مسکن محسوب می‌شود فرد می‌تواند حدود ۱۲ مترمربع آپارتمان خریداری کند؛ این موضوع نشان می دهد میزان رشد تسهیلات بانکی از میزان رشد قیمت مسکن جا مانده و بانک‌ها نتوانسته اند میزان تسهیلات را با سیر صعودی قیمت مسکن هماهنگ کنند؛در این زمینه مسئولان و متولی بخش مسکن نیز نتوانسته است براساس وظیفه تعریف شده در قانون اساسی میزان تسهیلات بانکی را با قدرت خرید مردم و قیمت مسکن متناسب کند.

از سوی دیگر بانک مسکن نیز که بانک تخصصی در این حوزه است یک بانک تجاری و ناچار به ایجاد تعادل منابع و مصارف و محاسبه سود وزیان خود است،در حالی که سال‌هاست نیاز به ایجاد بانک توسعه‌ای در بخش مسکن مطرح می‌شود.اگر چه ورود همه بانک‌ها به حوزه مسکن و پرداخت تسهیلات به این بخش از سوی همه بانک‌ها اقدام خوبی است اما در نهایت باید یک بانک توسعه‌ای در این بخش احداث شود که رویکرد این بانک تجاری نباشد و با نگاه به افزایش قدرت خرید مردم آن هم در سطح موثر اقدام به پرداخت تسهیلات کند. هم اکنون یک واحد مسکونی معمولی میان متراژ در شهر تهران در مناطق معمولی حدود یک میلیارد تومان قیمت دارد؛حتی اگر شبکه بانکی اقدام به پرداخت ۵۰ درصد از ارزش این آپارتمان به صورت تسهیلات کند آیا مخاطبان این واحدها که کارمندان و اقشار متوسط جامعه هستند قادر به پرداخت اقساط ماهانه بیش از ۱۰ میلیون تومان برای بازپرداخت این تسهیلات هستند؟مشخص است که خیر!

بنابراین،تسهیلات باید متناسب با درآمد عمومی جامعه و سطح قیمت مسکن به صورت توامان باشد؛ این کار راهکار دارد؛ می توان منابع را مدیریت کرد واز طریق اصلاح سیاست‌های پولی وبانکی این موضوع را پیش برد؛باید جلوی فسادها واستفاده‌های چند ده میلیاردی از منابع شبکه بانکی از سوی افراد محدود و خاص گرفته شود واین منابع برای توزیع عادلانه ثروت وامکان استفاده اقشار نیازمند و متوسط جامعه از تسهیلات بانکی متناسب با سطح درآمد آن‌ها در قالب تسهیلات بلندمدت با نرخ سود اندک به کار گرفته شود.

در بازار مسکن در ماه‌های گذشته، منجر به خروج بخش زیادی از تقاضای سفته بازانه از این بازار شده است و پیش بینی می شود این روند در ادامه سال ۹۸ نیز برقرار باشد.

بررسی روند تحولات بازار مسکن طی سال های گذشته نشان می دهد که قیمت مسکن پس از جهش قیمتی سال ۱۳۹۱، از نیمه دوم سال ۱۳۹۲ تا پایان سال ۱۳۹۵ از ثبات نسبی برخوردار بوده و حتی نرخ رشد واقعی مسکن در این دوره منفی بوده است. از اواسط سال ۱۳۹۶ قیمت مسکن با روند بطئی و ملایمی شروع با افزایش نموده و در سال ۹۷ و اوایل ۹۸ شیب تند افزایش در این بازار تجربه شده است. به طوریکه میانگین قیمت یک متر مربع واحد مسکونی در شهر تهران در خرداد ماه ۹۸ نسبت به ماه مشابه سال ۹۷ بیش از ۱۰۰ درصد افزایش داشته است.

یکی از مهم ترین دلایل رشد قیمت مسکن در این دوره، افزایش و نوسانات نرخ ارز و ایجاد انتظارات تورمی ناشی از آن بوده که البته خود به وجود حجم قابل توجه نقدینگی مربوط می شده است. افزایش شدید قیمت نهاده های ساختمانی از جمله مصالح و زمین، تحولات سیاسی و نااطمینانی ناشی از آن، وجود حجم بالای نقدینگی سرگردان در کشور و... از دیگر عوامل موثر بر افزایش قیمت مسکن در دوره سپری شده بودند.

از جمله اتفاقات قابل ملاحظه و متفاوت این دوره که بر خلاف دوره های پیشینِ رونق قیمتی در بازار مسکن رقم خورده عدم افزایش تعداد معاملات در این بازار است.

در حالی که دوره های رونق قیمتی پیشین رونق معاملاتی را نیز به همراه داشته است. عمده دلیل این اتفاق، به کاهش قدرت خرید خانوارها و ایجاد شکاف عمیق بین درآمد خانوار و قیمت مسکن، نااطمینانی سیاسی و اقتصادی و جذابیت بازارهای رقیب مسکن مربوط می شود.

همچنین دوره-های پیشین رونق در بخش مسکن با افزایش تعداد پروانه های ساختمانی صادره همراه بوده اما در این دوره این اتفاق رقم نخورده و تمایل سازندگان برای احداث مساکن جدید به شدت کاهش یافته است. در این میان نمی توان نقش عوامل کاهنده و افزاینده قیمت مسکن در تحولات احتمالی پیش روی بازار ملک را نادیده گرفت؛ اینکه دقیقاً بازار مسکن چه تحولاتی را به خود خواهد دید، به برآیند نیروهای کاهنده و فزاینده قیمت مسکن بستگی دارد.

اما با توجه به تحولات اخیر اقتصادی در کشور، پیشی گرفتن قدرت عوامل کاهنده محتمل تر است و سناریو کاهش اندک قیمت مسکن و چیرگی رکود بر آن قوت بیشتری گرفته است. با توجه به تاثیر شدید و غیرقابل انکار نوسانات ارزی بر تغییرات قیمتی و در نتیجه تغییر رفتار فعالان بازار مسکن، تحولات بازار مسکن به شدت به قدرت دولت در کنترل نرخ ارز و سیاست های ارزی وابسته است، به خصوص اینکه در شرایط جاری افزایش نرخ ارز، بروز انتظارات تورمی را در جامعه تشدید کرده و به افزایش قیمت ها دامن می زند.

با لحاظ عوامل فزاینده و کاهنده، چشم انداز شاخص های بازار مسکن در قالب دو سناریوی کلی قابل ارائه خواهد بود: اولین سناریو به تحولات بازار در صورت ثبات نسبی در نرخ ارز (نوسان در محدوده‌های فعلی) مربوط است که در چنین حالتی قیمت مسکن در انتهای سال جاری نسبت به ابتدای سال، کمتر از نرخ تورم نقطه به نقطه رشد خواهد کرد و هر چه از ماه های سال بگذرد، بازار با ثبات تر شده و کاهش نسبی قیمت در میانگین معاملات انجام شده را شاهد خواهیم بود.تعداد ماهانه معاملات در شهر تهران بیشتر از ماه های ابتدایی سال و کمتر از معاملات سال های گذشته پیش بینی می شود.اجاره بها به تدریج روند کاهشی به خود گرفته و کمتر از تورم نقطه به نقطه خواهد بود و در سال های آتی شاهد جبران عقب افتادگی اجاره بها در مقایسه با شاخص تورم خواهیم بود وتعداد پروانه های ساختمانی افزایش قابل ملاحظه‌ای نسبت به سال ۱۳۹۷ نخواهد یافت.اما در قالب سناریوی دوم مبنی بر تحولات بازار در صورت افزایش نرخ ارز به بالاتر از محدوده‌های فعلی پیش‌بینی می‌شود قیمت مسکن تا انتهای سال جاری در حدود نرخ تورم عمومی رشد خواهد کرد. افزایش شدید نرخ ارز می تواند این معادله را بر هم زده و رشد قیمت مسکن را بالاتر از تورم عمومی رقم بزند.تعداد معاملات در ماه های افزایش نرخ ارز به خصوص برای واحدهای کوچک متراژ افزایش خواهد یافت اما پس از آن شاهد کاهش تعداد معاملات خواهیم بود.

رشد اجاره بها بیشتر از سناریوی قبلی خواهد بود ولی به دلیل مصرفی بودن اجاره و کاهش توان اقتصادی خانوارهای مستاجر، همچنان کمتر از تورم عمومی خواهد بود.با افزایش قیمت مسکن تقاضا برای ساخت و ساز و پروانه های ساختمانی به خصوص در کلان شهرها اندکی افزایش می یابد. اما به نظر نمی رسد این افزایش چندان قابل توجه باشد.بنابراین چنانچه ملاحظه می شود تحولات قیمت در بازار مسکن و پیش بینی ها از سودآوری در این بازار در کنار فضای فعالیت اقتصادی، بر تصمیم گیری در رابطه با ساخت و ساز یا خرید و فروش مسکن اثرگذار است. همچنین اتفاقات بازار مسکن می تواند برای سیاستگذاران و تصمیم سازان این بخش حائز اهمیت باشد.

آرامش فصلی در بازار اجاره مسکن

بازار اجاره مسکن همزمان با شروع فصل پاییز وارد دوره آرامش شد؛این آرامش البته به معنای دسترسی سهل و آسان مستاجرها به واحدهای اجاره‌ای با شرایط قیمتی دلخواه نیست؛با این حال شرایط مربوط به میزان و نحوه پرداخت اجاره بها از سوی مستاجران در مقایسه با ماه‌های قبل به خصوص اواخر بهار و سه ماهه تابستان، با شروع مهرماه اندکی تعدیل شد و در ادامه پاییز با کاهش اجاره بهای پیشنهادی برخی موجران نیز همراه شد.

این آرامش فصلی هر چند معمولا در تمام سال‌ها با شروع به کار مجدد مدارس در فصل پاییز و اتمام اوج جابه جایی‌ها در بازار اجاره در این بخش از بازار مسکن حاکم می‌شود اما حال و هوای بازار اجاره در سال ۹۸ شرایطی کاملا متفاوت با بازار اجاره مسکن در سال‌های اخیر بود؛امسال تابستان اگر چه به دنبال افزایش شدید اجاره بهای مسکن تحت تأثیر جهش قیمت مسکن و ثبت تورم عمومی بالا، بسیاری از مستاجران و خانوارهای متقاضی اجاره واحدهای مسکونی با شوک ناشی از تعیین اجاره بهای غیرمتعارف از سوی برخی موجران مواجه شدند اما با به کارگیری یک تکنیک مهم این شوک در تابستان تا حدی مهار شد؛این تکنیک تلاش حداکثری

مستاجران برای تمدید قراردادهای اجاره سال قبل با نـرخ متعارف بود؛حال با شـروع فصل پاییـز و ادامه حرکت بـازار اجاره در این فصل به نظر می‌رسـد این شوک تا حد زیادی مهار شده است و مسـتاجرها که در فصل تابستان گزینه‌های مناسـبی برای جابه جایی در بازار اجاره نداشتند در شرایط فعلی،به نحو بهتر و با نرخ‌های مناسبتری قادر به یافتن و اجاره واحد مسکونی مورد نیاز خود هستند.

به نظر می‌رسد تعداد فایل‌های عرضه شده به بازار اجاره مسـکن کـه از ابتدای مهرماه به صورت روزانه در حال افزایش بود همچنان در بازار پاییزی اجاره مسـکن رو به افزایش باشد و در مقابل انتظار می‌رود نرخ‌های اجاره بهای مسـکن به رغم افزایش تعداد فایل‌ها به سمت متعادلتر شدن حرکت کند.

با ایـن حال نمی توان انـکار کرد که هنوز هم برخـی از واحدهای مسـکونی اجاره‌ای با شـرایط پرداختـی نامتعارف به بازار مسـکن عرضه شـده‌اند و لازم اسـت موجران نسبت به تعدیل این نرخ‌ها اقدام کنند تا در شـرایط فعلی که تقاضا برای اجاره واحدهای مسکونی رو به کاهش است با زیان ناشی از خالی ماندن واحدها و نیافتن مستاجر رو به رو نشوند.

به رغم تعدیل سطح اجاره بهای پیشنهادی در بسیاری از فایل‌های اجاره مسکن در مناطق مختلف و اعمال انعطاف از سـوی موجران در خصوص شرایط پرداخت رهن و اجاره و تعیین نسبت این دو در قراردادهای اجاره،هم اکنون برخـی از فایل‌ها به دلیل تعیین نسـبت قابل توجه اجـاره بهای ماهانه در مقایسـه با مبلغ رهن از دایره انتخاب اندک متقاضیان حاضر در بازار اجاره مسـکن خارج شده اند؛ این موضوع به خصوص در مناطق جنوبی شهر تهران بیش از مناطق شـمالی به چشـم می‌خورد چرا که توان مالی و قدرت پرداخت اجاره بها از سـوی خانوارهای ساکن در محلات جنوبی به مراتب کمتـر از متقاضیان اجاره مسـکن در محلات شمالی شـهر تهران اسـت؛فعالان بازار اجاره مسکن به موجران مناطق مختلف شهر تهران به خصـوص مناطق جنوبـی توصیه می کنند حداکثـر انعطـاف را در تعیین نرخ اجاره بها و به خصوص نحوه پرداخـت اجاره اعمال کنند تا هم واحد مسـکونی آن‌ها خالی نماند و هم مسـتاجرها بتوانند با شرایط نسبتا راحت تری اقدام بـه اجاره مسـکن و سـکونت در واحد اجاره‌ای کنند. کارشناسـان مسکن می‌گویند در نیمه دوم سال جاری انتظاری از بابت رشد اجاره بها وجود ندارد و در مقابل انتظار می‌رود موجران با انصاف بیشتری نسبت به تعیین نرخ اجاره بها وشرایط پرداخت اقدام کنند.

اجاره‌بهای پاییزی واحدهای مسکونی درمناطق جنوب شهر تهران-مهر ماه ۹۸

منطقه	محدوده	حدود مساحت مترمربع	سن سال	اجاره ماهیانه تومان	مبلغ رهن تومان
۱۱	جمهوری، کوچه وثوق	۶۵	۱۰	۲,۵۰۰,۰۰۰	۱۵,۰۰۰,۰۰۰
	جمهوری، خ دوازده فروردین	۹۰	۲۲	۲,۲۰۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰,۰۰۰
	جمهوری، خ باستان	۵۰	۲۰	۱,۲۰۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰,۰۰۰
	کارگر جنوبی بالاتر از میدان رازی، خیابان قلمستان	۵۳	۱۶	۱,۵۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰
	منیریه، خ ابوسعید، خ موحدی فر	۵۵	۱۱	۱,۷۰۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۲	خ امیرکبیر نرسیده به ملت	۵۰	۱۵	۴,۰۰۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰,۰۰۰
	میدان شهدا خ کفایی امانی	۴۵	۳۰	۱,۲۰۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰,۰۰۰
	فردوسی نرسیده به میدان	۱۰۲	۲۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰
	هفده شهریور پائین تر از ایستگاه ناصری	۹۰	۳۰	۳,۸۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰
	میدان شهداء خ مجاهدین اسلام	۱۰۶	۳۰	۲,۵۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۳	نیرو هوایی خ ششم	۸۰	۲۰	۱,۵۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
	پیروزی خ نبرد شمالی	۷۲	۱۷	۱,۵۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰
	پیروزی مخبر شمالی سه راه باقر آباد	۵۵	۵	۱,۰۰۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰,۰۰۰
	خ دماوند ایستگاه فرودگاه	۶۰	۲۰	۱,۲۰۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰
	تهران نو میدان امامت	۷۵	۳۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۴	بلوارابوذر جنوبی پل ششم	۵۶	۱۱	۱,۳۵۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰,۰۰۰
	بزرگراه محلاتی خ عارف	۷۱	۰	۱,۲۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
	نبرد جنوبی خ بقائی خ برادران آقاجانلو	۵۸	۱۷	۶۰۰,۰۰۰	۸۰,۰۰۰,۰۰۰
	دولاب میدان سعیدی	۴۷	۱۵	۹۰۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰,۰۰۰
	نبردجنوبی گلستان	۵۰	۱۴	۸۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۵	افسریه خیابان ۲۶	۶۸	۳	۱,۲۰۰,۰۰۰	۸۰,۰۰۰,۰۰۰
	تقاطع امامعلی و اتوبان بعثت	۷۶	۰	۶۰۰,۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰,۰۰۰
	خاوران خ امیرسلیمانی	۵۵	۰	۱,۴۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰
	خاوران محله دولاب خیابان امیرسلیمانی	۷۴	۱	۱,۴۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰
	خاوران خیابان امیرسلیمانی	۸۴	۱	۱,۵۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰	نازی آباد خ احمدعراقی	۵۵	۱۳	۱,۳۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰
	فلاح، میدان مقدم	۹۶	۰	۱,۵۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
	فلاح خ ابوذر خ رسول فلاحی	۷۰	۱۲	۹۰۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰,۰۰۰
	فلاح بلوار ابوذر خ شهسوار شمالی	۵۸	۰	۳۰۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰,۰۰۰
	شهرک ولیعصر خ جلالی جنوبی	۶۰	۶	۱,۲۰۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰
	خ یادگار کوچه غلامی	۵۸	۴	۸۰۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰,۰۰۰
	عبدل آباد خیابان شکوفه	۵۰	۲۰	۸۵۰,۰۰۰	۱۶,۰۰۰,۰۰۰
	شهر ری، خیابان فدایان اسلام	۵۸	۱۲	۱,۵۰۰,۰۰۰	۲۵,۰۰۰,۰۰۰
	شهرری میدان معلم ک اسلام	۷۵	۲۵	۹۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰
	تقی آباد مجتمع گلبرگ	۶۲	۱۱	۹۰۰,۰۰۰	۲۵,۰۰۰,۰۰۰
	شهرری، چهارراه خط اهن بلوار بسیج	۸۰	۰	۱,۲۰۰,۰۰۰	۱۱۰,۰۰۰,۰۰۰
	شهرری، شهرک الهیه بلوار شهدا	۱۴۰	۱۳	۲,۰۰۰,۰۰۰	۸۰,۰۰۰,۰۰۰
	شهرری، خیابان زکریای رازی	۵۹	۴	۱,۲۰۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰,۰۰۰
	دولت آباد خیابان ۱۹	۱۱۵	۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰
	فدائیان اسلام خیابان غیبی(هایپرسان)	۹۵	۷	۱,۰۰۰,۰۰۰	۹۰,۰۰۰,۰۰۰
۲۱	تهرانسر خ ۲۲	۸۶	۸	۲,۱۰۰,۰۰۰	۹۰,۰۰۰,۰۰۰
	تهرانسر خیابان باشگاه نفت	۷۵	۱۴	۱,۲۰۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰,۰۰۰
	تهرانسر چهار راه صدف بلوار شاهد شرقی	۴۰	۲۰	۱,۵۰۰,۰۰۰	۱۵,۰۰۰,۰۰۰
	تهرانسر اصلی خیابان باشگاه	۷۰	۱۱	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
	تهرانسر اصلی بلوارنیلوفر	۷۵	۱۲	۲,۶۰۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰,۰۰۰
	تهرانسر بالاتر از میدان کمال الملک	۷۰	۴	۱,۸۰۰,۰۰۰	۸۰,۰۰۰,۰۰۰
	تهرانسر خ باشگاه	۵۵	۱۰	۱,۸۰۰,۰۰۰	۱۵,۰۰۰,۰۰۰

شرایط قیمتی در بازار مسکن جنوب تهران

با ثبت کاهش قیمت مسکن در شهریور ماه برای دومین ماه پیاپی،بازار معاملات خرید و فروش واحدهای مسکونی با شرایطی کاملا متفاوت نسبت به سال‌های قبل، از فصل تابستان به فصل پاییز، منتقل شد؛در حالی که فصل تابستان معمولا در همه سال‌ها به عنوان فصل اوج نقل و انتقالات ملکی شناخته می شود اما تابستان امسال عمق رکود در بازار معاملات مسکن شدیدتر شد و در رویدادی کم سابقه نه تنها تعداد معاملات خرید مسکن از سطح حداقلی نیز کمتر شد بلکه در دو ماه پایانی تابستان، کاهش قیمت فروش واحدهای مسکونی در شهر تهران رقم خورد.

براساس اعلام بانک مرکزی، بازار معاملات مسکن با سطح میانگین ۱۲ میلیون و۶۷۰ هزار تومان به ازای هر مترمربع واحد مسکونی از فصل تابستان به فصل پاییز منتقل شد در حالی که این میزان در مقایسه با میانگین قیمت مسکن در ماه قبل از آن-مرداد ۹۸-با کاهش ۳ درصدی همراه شد.

مردادماه امسال نیز میانگین قیمت مسکن در شهرتهران در مقایسه با تیرماه بیش از ۳ درصد کاهش یافت که این موضوع از عمیق تر شدن رکود در بازار معاملات مسکن حکایت دارد.هر چند آمار معاملات فروش واحدهای مسکونی نیز تشدید رکود در این بازار را تایید می‌کند.

مناطق جنوبی شهر تهران نیز که در سال گذشته و به دنبال شروع جهش قیمتی از مناطق مصرفی واقع در نیمه شمالی شهر تهران با افزایش شدید قیمت مسکن مواجه شدند به دنبال بروز رکود در بازار مسکن با کاهش حجم معاملات و در نهایت افت قیمت‌های پیشنهادی و نهایی فروش روبرو شدند؛در این مناطق هم اکنون عمده فایل‌ها مشمول تعدیل قیمت های اعلامی از سوی فروشنده‌ها شده است هر چند همچنان سطح قیمت‌ها بسیار فراتر از توان مالی خانوارهایی است که قصد دارند برای اولین بار اقدام به خرید مسکن کنند و یا تصمیم به ارتقای آپارتمان محل سکونت خود به واحد بزرگتر یا با عمربنای کمتر در محله بهتری دارند.

با این حال به نظر می‌رسد ریزش قیمت مسکن که در فصل تابستان در مناطق مختلف شهر تهران و در میان انواع آپارتمان‌ها و واحدهای مسکونی شروع شد همچنان تا پایان سال ادامه داشته باشد؛این انتظار هم اکنون باعث شده است حتی افرادی که برای خرید مسکن به طور نسبی بنیه مالی کافی دارند نیز در حاشیه بازار به رصد شرایط بپردازند تا در مناسب‌ترین موقعیت اقدام به خرید کنند.

آخرین آمارهای رسمی از تحولات بازار مسکن در مناطق جنوبی شهر تهران نشان می‌دهد در همه این مناطق میانگین قیمت هر مترمربع واحد مسکونی فروخته شده در پایان فصل تابستان-سی ویک روز منتهی به پایان شهریور ماه ۹۸-از میانگین قیمت کل هر مترمربع مسکن در این ماه در پایتخت، کمتر بوده است.با این حال کمترین تعداد معاملات خرید مسکن نیز در این مناطق به ثبت رسیده است و ۸ منطقه اول شهر تهران تعداد بیشتری از قراردادهای خرید مسکن در این ماه را به خود اختصاص دادند.

میانگین قیمت هر مترمربع واحد مسکونی در شهریور ماه در منطقه ۹ شهر تهران به ۹ میلیون و۳۰۰ هزار تومان رسید؛این میزان در منطقه ۱۰ معادل ۸ میلیون و ۹۰۰ هزار تومان ثبت شد؛بانک مرکزی میانگین قیمت هر مترمربع آپارتمان در منطقه ۱۱ شهر تهران را در این ماه ۹ میلیون و۴۰۰ هزار تومان،در منطقه ۱۲ معادل ۷ میلیون و۴۰۰ هزار تومان و در منطقه ۱۳ برابر با ۱۱ میلیون تومان اعلام کرد.میانگین قیمت مسکن در منطقه ۱۴ شهر تهران در ماه پایانی تابستان ۹ میلیون و۴۰۰ هزار تومان و در منطقه ۱۵ و ۱۶ به ترتیب معادل ۷ میلیون و ۸۵۰ هزار تومان و ۷ میلیون و۲۵۰ هزار تومان بود؛در منطقه ۱۷ میانگین هر مترمربع آپارتمان مسکونی فروخته شده در این ماه به ۶ میلیون و۲۰۰ هزار تومان و در منطقه ۱۸ به ۵ میلیون و۷۳۰ هزار تومان رسید.

قیمت هر مترمربع آپارتمان فروخته شده در منطقه ۱۸ شهر تهران، شهریور ماه امسال به طور میانگین ۵ میلیون و۷۳۰ هزار تومان و در منطقه ۱۹ معادل ۵ میلیو ن و۷۰۰ هزار تومان برآورد شد.

همچنین این میزان در منطقه ۲۰ و ۲۱ شهر تهران به ترتیب معادل ۶ میلیون و۳۷۰ هزار تومان و ۱۰ میلیون تومان ثبت شد.

انتظار می‌رود کاهش قیمت‌ها در بازار مسکن همچنان ادامه داشته باشد.

جزییات قیمت‌های اعلام شده برای فروش مسکن در بازار معاملات مسکن ۱۰ منطقه جنوب تهران–مهر ۹۸

منطقه	محدوده آدرس	حدود مساحت مترمربع	سن سال	حدود قیمت هر مترمربع تومان	حدود قیمت کل تومان
۹ و ۱۰	نواب، خ جوان مرد	۸۲	۰	۹,۵۰۰,۰۰۰	۷۷۹,۰۰۰,۰۰۰
	جیحون خ خواجه زاده	۷۳	۲	۸,۰۱۳,۰۰۰	۵۸۵,۰۰۰,۰۰۰
	نواب سالار اعظم کوچه کمالی	۶۳	۱۰	۶,۸۰۰,۰۰۰	۴۲۸,۴۰۰,۰۰۰
	استاد معین خ طوس	۷۰	۳۰	۸,۰۰۰,۰۰۰	۵۶۰,۰۰۰,۰۰۰
	رودکی بین سپه وهاشمی	۶۴	۱۰	۹,۳۷۵,۰۰۰	۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰
	اتوبان سعیدی نرسیده به سی متری جی خ شاه پروری	۵۰	۰	۱۲,۵۰۰,۰۰۰	۶۲۵,۰۰۰,۰۰۰
	دستغیب، کوچه داودی	۶۰	۲۰	۸,۲۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰
	جیحون خیابان حسام الدین، کوچه ساری	۵۶	۰	۹,۶۴۰,۰۰۰	۵۴۰,۰۰۰,۰۰۰
	امام خمینی، بین جیحون و یادگار	۴۷	۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۴۷۰,۰۰۰,۰۰۰
	قصرالدشت پایین تر از آذربایجان	۶۱	۱۹	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۶۱۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۱و۱۲	۱۷ شهریور جنوبی، خ مظاهری	۹۲	۰	۶,۳۵۰,۰۰۰	۵۸۴,۲۰۰,۰۰۰
	ایران، خ سرگرد محبی، ک معینی	۴۹	۱۷	۸,۳۶۰,۰۰۰	۴۱۰,۰۰۰,۰۰۰
	ولیعصر، نرسیده به میدان منیریه، خ فرهنگ	۸۵	۷	۱۴,۰۰۰,۰۰۰	۱,۱۹۰,۰۰۰,۰۰۰
	جمهوری، خ یاسری شمالی	۶۵	۰	۱۷,۰۰۰,۰۰۰	۱,۱۰۵,۰۰۰,۰۰۰
	جمهوری، خ ابوریحان، خ کشور دوست	۱۱۶	۳۰	۸,۱۸۰,۰۰۰	۹۵۰,۰۰۰,۰۰۰
	اسکندری جنوبی، ک کیوان	۵۲	۱۷	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰
	آذربایجان، خ غفاری موحد	۹۰	۰	۱۵,۰۰۰,۰۰۰	۱,۳۵۰,۰۰۰,۰۰۰
	میدان شهدا، خ زرین نعل	۸۱	۴	۱۳,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۵۳,۰۰۰,۰۰۰
	ارومیه، جمهوری	۱۰۴	۰	۱۴,۰۰۰,۰۰۰	۱,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰
	جمالزاده جنوبی نرسیده به جمهوری	۹۰	۲۲	۹,۴۴۴,۰۰۰	۸۵۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۳ و ۱۴	پیروزی خ نبرد شمالی	۶۵	۱۸	۸,۴۶۱,۰۰۰	۵۵۰,۰۰۰,۰۰۰
	خ دماوند خ یونسیان	۸۱	۳	۸,۰۲۴,۰۰۰	۶۵۰,۰۰۰,۰۰۰
	پیروزی،خ دهم فروردین	۶۰	۱۵	۸,۳۳۳,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰
	خ دماوند بلوار اشراقی	۸۶	۱	۱۲,۲۰۰,۰۰۰	۱,۰۴۹,۲۰۰,۰۰۰
	نیرو هوایی خ اول	۶۷	۱۶	۱۰,۸۹۵,۰۰۰	۷۳۰,۰۰۰,۰۰۰
	بزرگراه محلاتی خ عارف شمالی	۸۵	۰	۱۱,۰۰۰,۰۰۰	۹۳۵,۰۰۰,۰۰۰
	پیروزی خ کرمان روبروی بیمارستان مردم	۴۵	۱۹	۷,۱۱۱,۰۰۰	۳۲۰,۰۰۰,۰۰۰
	تهران نو میدان امامت خ غدیر	۵۸	۱۱	۱۲,۹۳۱,۰۰۰	۷۵۰,۰۰۰,۰۰۰
	تهران نو ۴ راه خاقانی خ سعید عرب	۹۵	۱۹	۱۱,۵۰۰,۰۰۰	۱,۰۹۲,۵۰۰,۰۰۰
	پیروزی میدان بروجردی	۵۰	۵	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۵و۱۶	اتابک منصور شرقی ده متری سوم	۹۰	۱	۵,۸۰۰,۰۰۰	۵۲۲,۰۰۰,۰۰۰
	جوادیه ده متری دوم	۵۶	۱۷	۵,۷۰۰,۰۰۰	۳۱۹,۲۰۰,۰۰۰
	مسعودیه خیابان ابومسلم خراسانی	۵۸	۱۲	۷,۲۰۰,۰۰۰	۴۲۰,۰۰۰,۰۰۰
	اتوبان بعثت خیابان ۲۱متری بعثت	۵۸	۱۲	۶,۰۰۰,۰۰۰	۳۴۸,۰۰۰,۰۰۰
	خاوران‌هاشم آباد	۷۳	۶	۶,۸۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰
	کیانشهر خیابان رجبزاده شمالی	۶۰	۶	۷,۵۰۰,۰۰۰	۲,۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰
	خزانه بخارایی	۷۴	۰	۷,۸۰۰,۰۰۰	۵۷۷,۲۰۰,۰۰۰
	اتابک خ ذوالفقاری ک مسلم خانی		۶	۷,۱۵۰,۰۰۰	۷۳۰,۰۰۰,۰۰۰
	۱۵ متری دوم افسریه	۸۰	۲۴	۸,۳۷۰,۰۰۰	۶۷۰,۰۰۰,۰۰۰
	علی آباد بلوار دستواره خ یاسین	۶۳	۲۱	۴,۸۰۰,۰۰۰	۳۰۲,۴۰۰,۰۰۰
۱۷ و ۱۸	شادآباد ۱۶ متری اول	۱۴۵	۰	۷,۸۰۰,۰۰۰	۱,۱۳۱,۰۰۰,۰۰۰
	باغ خزانه خ تهمتن	۶۵	۱۲	۱۲,۰۰۰,۰۰۰	۷۸۰,۰۰۰,۰۰۰
	یافت آباد شهرک نمونه خ باقری	۵۴	۸	۷,۱۸۵,۰۰۰	۳۸۸,۰۰۰,۰۰۰
	فلاح ۱۸ متری ابوذر	۶۴	۱۴	۹,۰۰۰,۰۰۰	۵۷۶,۰۰۰,۰۰۰
	فلاح خیابان شاندیز	۶۵	۰	۸,۰۰۰,۰۰۰	۵۲۰,۰۰۰,۰۰۰
	شهرک ولیعصر خ سپیده جنوبی	۹۳	۹	۷,۵۲۰,۰۰۰	۷۰۰,۰۰۰,۰۰۰
	یافت آباد بلوار معلم	۸۵	۴	۷,۶۴۷,۰۰۰	۶۵۰,۰۰۰,۰۰۰
	یافت آباد خ پیغمبری خ سجاد شمالی	۷۵	۸	۶,۷۰۰,۰۰۰	۵۰۲,۵۰۰,۰۰۰
	زمزم خ مهران شمالی	۶۵	۹	۶,۵۰۰,۰۰۰	۴۲۲,۵۰۰,۰۰۰
	بلوار خلیج فارس	۱۴۰	۱	۸,۰۰۰,۰۰۰	۱,۱۲۰,۰۰۰,۰۰۰

عصر جدید
حاکمیت ریسک فناوری اطلاعات

احمد حاتمی
حسابرس-کارشناسی ارشد حسابداری
عضو پیوسته انجمن حسابداری ایران

حسابرسان داخلی باید برای ارزیابی نظارت بر پروژه‌های فناوری در حال تحول برنامه‌ریزی کنند.

حاکمیت موثر فناوری اطلاعات برای موفقیت سازمانی، حیاتی است و می‌تواند حیات یک سازمان را تغییر دهد. در حالی که فن‌آوری اطلاعات می‌تواند منافع بسیاری را به همراه داشته باشد، عدم نظارت بر این پروژه‌ها باعث ایجاد اختلال و عواقب غیر قابل پیش‌بینی می‌شود.همانطور که یک سازمان، سرمایه‌گذاری‌های مختلفی را در حوزه‌های متعدد صنعتی و غیر صنعتی را ارزیابی می‌کند، مدیریت واحد فن آوری اطلاعات باید اطمینان حاصل کند که فن‌آوری مطابق با استراتژی‌ها و اهداف سازمان، مطابقت و ارائه داده شده است، حسابرسان داخلی می‌توانند با ارائه اطمینان مستقل بر تناسب و اثربخشی ساختار حاکمیتی آن به مدیران کمک کنند.

چالش فناوری‌ها

چالش حوزه‌های فناوری اطلاعات می‌تواند در جهت حمایت و پشتیبانی از برنامه‌های کاربردهای تجاری، بازیابی بلایا(جبران خسارات)، خدمات ابری و دیگر وظایف مهم را مدیریت کند.

در بسیاری از سازمان‌ها، زیرساخت فناوری اطلاعات پایه و اساس لازم برای عملیات تجاری است. با این حال، فناوری جدید اغلب ریسک‌های جدیدی را از نقاط ضعف کنترلی خاص به اختلالات بالقوه گسترده شرکت ایجاد می‌کنند.

کمک به سازمان‌ها در خصوص ارزیابی و رفع این خطرات، فرصتی برای حسابرسان داخلی برای افزودن ارزش افزوده مهیا کرده است. طبق استاندارد A۲.۲۱۱۰ از استانداردهای بین المللی برای عملکرد حرفه‌ای حسابرسی داخلی، حسابرس داخلی باید ارزیابی کند که آیا حاکمیت فناوری اطلاعات از استراتژی‌ها و اهداف سازمان پشتیبانی می‌کند یا خیر. در نتیجه، چالش مذکور برای حسابرسان داخلی، به ارزیابی ریسک‌های متعددی است که در ارتباط با نظارت بر چالش‌های فناوری اطلاعات مرتبط با شرکت است کمک می‌کند.

چارچوب‌ها

اگر ریسک‌های مرتبط با حاکمیت فناوری اطلاعات را از ریسک های مرتبط با مدیریت واحد تجاری متمایز کنیم، برنامه‌های حسابرسی سودمند تر خواهند بود. حسابرسان داخلی می‌توانند چارچوب‌های مختلفی را برای توسعه برنامه‌های حسابرسی با کیفیت بالا برای حاکمیت فناوری اطلاعات تدوین کنند. چارچوب‌های نظارتی عبارتند از: کمیته حمایت از سازمان‌های کمیسیون Treadway، چارچوب جامع کنترل داخلی، ICIF، COBIT،ISACA و کارت امتیازی متوازن و موسسه کارت امتیازی متوازن است. سازمان‌ها همچنین می‌توانند از چارچوب مدیریتی مانند ITIL(Information Technology Infrastructure Library) ، تحت عنوان فارسی " کتابخانه زیر ساخت فناوری اطلاعات "، چارچوب امنیت سایبری موسسه ملی علوم و فناوری ایالات متحده و سازمان بین‌المللی استاندارد ایزو ۲۷۰۰۱: مدیریت امنیت اطلاعات، ISO / IEC ۳۸۵۰۰: اداره فن‌آوری اطلاعات- حاکمیت فناوری اطلاعات، و ایزو ۹۰۰۰: مدیریت کیفیت استفاده کنند، این چارچوب‌ها ریسک‌ها، کنترل‌ها و سایر جزئیات که می‌توانند زمان مورد نیاز برای توسعه یک برنامه حسابرسی را کاهش دهند توضیح می‌دهند.

برنامه ریزی حسابرسی

حسابرسان داخلی باید با هر یک از چارچوب‌های حاکمیت فناوری اطلاعات آشنا شوند تا بتوانند تعامل حسابرسی را با تمرکز بر ریسک‌های مناسب مورد بررسی قرار دهند. برنامه‌های حسابرسی باید تأثیر ریسک فناوری اطلاعات را بر سازمان و نیز پتانسیل شکست انطباق، شناسایی کنند. در طی ارزیابی ریسک، حسابرسان می‌توانند وضعیت فعلی شیوه‌های مدیریت ریسک، ارزیابی فاصله‌های طراحی، شناسایی فرصت‌های بهبود، و اقدامات لازم را توصیه و تعیین کنند. آنها باید چندین حوزه را بطور همزمان در برنامه حسابرسی خود در نظر بگیرند.

موقعیت یابی راهبردی

هماهنگی و هم راستایی استراتژیک فناوری اطلاعات برای بسیاری از سازمان‌ها همچنان یکی از اولویت‌های اصلی و تطبیق فناوری با استراتژی‌های تجاری می‌تواند برای مدیریت چالش برانگیز باشد. یکی از کنترل‌های کلیدی حسابرسی که حسابرسان داخلی می‌توانند در خصوص موقعیت یابی راهبردی از آن استفاده کنند بررسی روند و روش شناسی برای توجیه و اولویت بندی سرمایه‌گذاری‌های فناوری اطلاعات است که باید مورد بررسی قرار دهند، حسابرسان می‌توانند تأیید کنند که سازمان دارای فرآیند رسمی و دوره‌ای برای شناسایی نیازهای تجاری است یا خیر.

همچنین روش‌های مورد استفاده توسط حسابرسان مورد تأیید واقع شود که چرخه بودجه فناوری اطلاعات بخشی از فرآیند بودجه‌بندی عملیات کسب وکار (فعالیت‌های تجاری) است. علاوه بر این، حسابرسان می‌توانند اهداف شرکت و هم راستایی اهداف(هدف) استراتژیک را با مرور اسناد و مستندات چارچوب حسابرسی نسبت به اهداف اولیه مورد تأیید و اطمینان قرار دهند.

نقش‌ها و مسئولیت‌ها

مدیران فناوری اطلاعات باید با مدیران اجرایی واحد تجاری(کسب وکار) همکاری کنند تا اطمینان حاصل کنند که فناوری به شکل گیری استراتژی کسب وکار کمک می‌کند. بدون نقش و مسئولیت‌های مشخص برای مدیریت فناوری اطلاعات، سازمان ممکن است خطر عدم هماهنگ سازی عملیات فناوری اطلاعات شرکت را نداشته باشد. برای شناسایی ارتباط بین برنامه‌های کسب و کار و فناوری اطلاعات، حسابرسان داخلی می‌توانند طرح استراتژیک ابتکارات فعال و مرتبط با فناوری اطلاعات، سیاست‌ها، پیشنهادات هیأت مدیره که نتایج پیاده سازی موفقیت آمیز و توافق‌های سه جانبه می‌باشند را برجسته و ارزیابی کنند، علاوه بر این، حسابرسان باید مشارکت و مسئولیت‌های مدیران فناوری اطلاعات را در فرآیند منبع یابی مورد بررسی و تأیید قرار دهند. مشارکت مدیر فناوری اطلاعات می‌تواند نسبت به بکارگیری فناوری جدید متناسب با محیط فعلی سازمان اطمینان حاصل کند. علاوه بر این، حسابرسان، و گروه امنیت فناوری اطلاعات می‌توانند برای ارزیابی الزامات انطباق و همسانی با یکدیگر همکاری کنند.

ساختار سازمانی

برای بکارگیری مفیدتر حاکمیت فناوری اطلاعات بهتر است رئیس بخش واحد فناوری اطلاعات عضوی از یک تیم مدیریت اجرایی و یک شرکت‌کننده فعال در تعیین استراتژی و اهداف واحد کسب وکار باشد. با وجود سرعت تغییر در محیط کسب وکار امروزی، فناوری اطلاعات سازمان‌ها باید چابک و پاسخگو باشد، بنابراین حسابرسان باید معیارهای مرتبط با طول پروژه‌ها و همچنین رضایت خدمات را مورد بررسی قرار دهند.

حسابرسان باید تلاش کنند تا پروژه‌های غیر مجاز فناوری اطلاعات را از طریق واحدهای تجاری که به نام سایه فناوری اطلاعات شناخته می‌شوند، شناسایی کنند، با بررسی فرآیندهای کسب فناوری، قدرت خرید، موجودی برنامه‌ها و فرآیندهای منبع یابی را شناسایی کنند. آنها(حسابرسان و مدیران واحد فناوری اطلاعات) باید اتکا و توجه به پشتیبانی فناوری اطلاعات را بررسی کنند تا ترافیک اینترنت را به سایت‌های خارجی ارزیابی کنند که ممکن است اشتراک غیرمجاز به نرم‌افزار به عنوان برنامه‌های کاربردی را شناسایی کنند. به عنوان نمونه، حسابرسان می‌توانند سطح مشارکت را در کمیسیون‌های رهبری سازمان و هیأت‌های مشاوره داخلی را مورد بررسی قرار دهند.

مدیریت ریسک

حسابرسان باید ارزیابی کنند که آیا ریسک‌های فناوری اطلاعات در برنامه مدیریت ریسک شرکت گنجانده شده است یا خیر، حسابرسان همچنین می‌توانند فرآیندهای داخلی را که در جهت شناسایی، برقراری ارتباط و مدیریت ریسک‌های فن‌آوری اطلاعات را بررسی می‌کنند مرور کنند. کنترل‌های تغییر در این قسمت دارای ریسک‌های بزرگی است، بنابراین حسابرسان باید فعالیت‌های مدیریت ریسک مانند برنامه ریزی ارتباطات، مدیریت تغییر و نظارت بر کمیته ریسک را مورد بررسی قرار دهند. اگر سازمان یک مرکز عملیات امنیتی داشته باشد، حسابرسان باید نحوه مدیریت محیط فناوری اطلاعات را ارزیابی کرده و به رویدادهای آن پاسخ مناسب ارائه دهند.

مدیریت پروژه

سازمان‌ها باید یک دفتر مدیریت پروژه برای اولویت‌بندی پروژه‌های فناوری اطلاعات مطابق با نیاز کسب وکار داشته باشند. حسابرسان باید روش‌شناسی و مدیریت پروژه را مورد بازبینی قرار داده و اطمینان حاصل کنند که سازمان مطابق با فرآیندهای داخلی برای درخواست، ارزیابی، و تأیید پروژه‌های فناوری اطلاعات منطبق است. آنها باید نمونه‌ای از پروژه‌های تکمیل‌شده را بررسی تا مشخص کنند که آیا این ابتکارات به مزایای بیان‌شده آن پی برده‌اند یا خیر. همچنین حسابرسان باید فرآیند ارزیابی و اولویت بندی پروژه‌ها را در واحد تجاری و سطح شرکت را مورد بازبینی قرار دهند، علاوه بر این، درک و بررسی معیارهای کلیدی عملکرد، مانند برنامه‌ریزی در مقابل هزینه‌های واقعی و عدم نیازها، بسیار ارزشمند خواهد بود.

فعالیت‌های مدیریتی

بدون توجه و تمرکز به فناوری مناسب، سازمان‌ها نمی توانند منابع فناوری اطلاعات حیاتی مانند محیط کاربردی برنامه‌ها، داده‌ها، زیرساخت ها و افراد را نادیده بگیرند. حسابرسان باید مشارکت فناوری اطلاعات در پروژه‌های کلیدی، روند پیش‌بینی تقاضا و شیوه‌های مدیریت منابع را مورد ارزیابی قرار دهند. مشارکت و ارزیابی فناوری اطلاعات قبل از تعامل با ارائه دهندگان نرم‌افزارها و مشاوران به کاهش ریسک‌های اجرای مرتبط با پروژه‌های بزرگ کمک خواهد کرد. تقاضاهای مداوم و شیوه‌های مدیریت منابع می‌تواند رویکرد پایین به بالا را برای کسب اطلاعات در الزامات کسب وکار، هم ترازی، و اولویت‌ها فراهم کند. با درک تعهدات منابع فناوری اطلاعات، حسابرسان داخلی می‌توانند توانایی سازمان در ارائه طرح‌های کلیدی را ارزیابی و اطمینان بخشی کنند.

شناسایی ریسک‌های کلیدی

مشخصات ریسک هر سازمان منحصر به فرد است و به فرهنگ، ساختار و مأموریت آن سازمان بستگی دارد. تیم‌های اداره و مدیریت باید ریسک‌های اصلی را شناسایی کرده و اولویت‌بندی کنند، تشخیص پذیری ریسک را به رسمیت بشناسند، سازمان‌ها باید از دانش حسابرسی داخلی در محیط کسب و کار، سرمایه‌گذاری فناوری اطلاعات و فرآیندهای داخلی خویش بهره ببرند.

مروری بر حسابرسی ریسک نقدینگی در مؤسسات اعتباری

محمدجواد منصوری
دانشجوی دکتری حسابداری دانشکده مدیریت دانشگاه تهران

وحید منتی
دکترای حسابداری دانشکده مدیریت دانشگاه تهران

مقامات نظارتی بانکداری، نقدینگی را به‌عنوان یکی از ارکان اساسی یک موسسه اعتباری قوی که قادر به بازپرداخت دیون خود است، می‌دانند. اصول نظارت و سرپرستی، هیأت مدیره را در ارزیابی کفایت نقدینگی بانک پاسخگو می‌داند و از نقش حسابرسی داخلی مربوط و فعال در فرآیند ارزیابی مدیریت ریسک نقدینگی(Liquidity Risk Management) بانک حمایت می‌کند. حسابرسان داخلی برای اینکه به مدیریت ارشد بانک و هیأت‌مدیره اطمینان داده شود که مدیریت نقدینگی با استراتژی کسب‌وکار و اشتهای ریسک بانک‌ها سازگار است، به رویکردی نیاز دارند که هم استانداردهای حرفه‌ای بین‌المللی و هم قوانین محلی را در نظر گیرد. «استانداردهای بین‌المللی اجرای حرفه‌ای حسابرسی داخلی انجمن حسابرسان داخلی» و «مدل سه لایه دفاعی»، نقش حسابرسی داخلی را در فراهم آوردن اطمینان مستقل برای هیأت‌مدیره در این خصوص را برجسته می‌کند. قانون‌گذاران، بانک‌ها را بر اساس رویه‌ها، روش‌ها و ابزارهایی از قبیل معیارهای خاص و گزارشگری اجباری، بررسی و ارزیابی می‌کنند. چارچوب مدیریت ریسک نقدینگی بانک، حفظ جایگاه سرمایه نقدی بانک را که عاملی مهم برای یک سیستم مالی بزرگ‌تر (اقتصاد) است، ضروری و مهم می‌داند. این راهنما مروری بر استانداردهای بین‌المللی و بهترین شیوه‌های مدیریت ریسک نقدینگی است و شامل چارچوب مدیریت ریسک نقدینگی است.

با توجه به اهمیت مدیریت ریسک نقدینگی، اطمینان بخشی پیرامون این فرآیند توسط واحد حسابرسی داخلی ضروری است. این راهنمای عملی، نقش‌های سازمانی و مسئولیت‌های مرتبط با راهبری نقد شوندگی بانک، مدیریت ریسک، کنترل و فرآیندهای نظارتی را که شامل نقش واحد حسابرسی داخلی به‌عنوان فراهم‌کننده اطمینان مستقل بر کیفیت و کارایی این فرآیندهاست را توصیف می‌کند. این رهنمود عملی شامل رویکردهایی برای انجام حسابرسی داخلی مربوط به ریسک نقدینگی و ارائه نمونه‌هایی در این خصوص است.

بیان مسئله

ریسک نقدینگی قبل از بحران مالی که در سال ۲۰۰۷ آغاز شد به‌خوبی مدنظر قرار نگرفته بود. در طی بحران، بسیاری از بانک‌ها دارای سرمایه منطبق با قوانین و مقررات بودند اما به دلیل آن نقدینگی را با احتیاط، مدیریت نمی‌کردند، با مشکلات تأمین مالی فعالیت‌های اعتباری خود و یا حفظ جریان نقدی روزانه مواجه شدند. به‌محض اینکه بازار اوراق تجاری دچار مشکل شد، سیستم بانکی تحت‌فشار شدیدی قرار گرفت و بانک‌ها قادر به فروش (نقد کردن) دارایی‌هایی که قبلاً نقد شونده بود، نبودند. این بحران منجر به افزایش تمرکز بر نقش مهم نقدینگی به‌عنوان یکی از معیارهای سلامت بخش بانکی در بازارهای مالی و اقتصاد شد.

کمیته بال (بازل) برای بهبود ثبات مالی به‌وسیله بهبود کیفیت نظارت بانکی در سراسر جهان و خدمت به‌عنوان یک‌نهاد برای همکاری منظم در امور نظارتی بانکی میان ۴۵ کشور ایجاد شد. کمیته بال ابتدا چارچوب کفایت سرمایه را در سال ۱۹۸۸ صادر کرد و به اصلاح و تکمیل چارچوب بین‌المللی شناخته‌شده برای تقویت قانون‌گذاری، نظارت و مدیریت ریسک بخش بانکی ادامه داد. با ظهور بحران‌های مالی، کمیته بال استانداردها و اصول مربوط به کفایت سرمایه و مدیریت ریسک نقدینگی را اصلاح کرد. بال III مجموعه‌ای جامع از اقدامات اصلاحی باهدف بهبود توانایی بخش بانکی در مدیریت شوک‌های ناشی از بحران‌های مالی و اقتصادی است که منجر به تقویت شفافیت و افشای بانک‌ها و بهبود مدیریت ریسک و راهبری آنها شده است. به‌خصوص برای استاندارد جهانی نقدینگی، بال III شامل مجموعه جامعی از معیارهای نظارتی برای ناظران، نسبت

پوشش نقدینگی، نسبت تأمین مالی پایدار خالص و یک سند راهنما برای مدیریت ریسک نقدینگی باعنوان «اصولی برای مدیریت ریسک و نظارت دقیق» اســت.۱۷ اصل شناخته‌شده بین‌المللی برای مدیریت و نظارت بر ریسک نقدینگی ارائه‌شده که در پنج دسته اصلی زیر قرار می‌گیرند.

*اصول بنیادی برای مدیریت و نظارت بر ریسک نقدینگی
* راهبری مدیریت ریسک نقدینگی
* اندازه‌گیری و مدیریت ریسک نقدینگی
* افشاء عمومی
* نقش ناظران

گرچه بســیاری از سیســتم‌های بانکی، الزامات بال III را اجرا کرده یا در حال اجرای آن هستند، با این‌حال بسیاری از کشورهای درحال‌توسعه در حال تدوین اســتانداردها و اندازه‌گیری‌های نقدینگی منطبق با شرایط خودشان هستند. حسابرسان داخلی باید از هرگونه انحرافی که سازمانشان از معیارهای کفایت ســرمایه بــال III دارند، آگاه باشــند (به‌طور مثال، سازمان‌ها (مؤسسات اعتباری) ممکن است در نحوه محاسبه کردن حقوق صاحبان سهام و دارایی‌های ریسکی با یکدیگر تفاوت داشته باشند). حتی زمانی که ســازمان به‌طور کامــل از چارچوب بال III پیــروی نمی‌کند، حسابرســان داخلی می‌توانند، اصول و بهترین شــیوه‌های مندرج در این راهنما را به سازمان خود توصیه کنند.

واحد حسابرسی داخلی این اطمینان را به مدیریت ارشد و هیأت‌مدیره می‌دهد که فرآیندهای مدیریت ریســک نقدینگی، به‌صورت کارا و مؤثر، از الزامــات قانونی پیروی کرده و نیازهای نقدینگی ســازمان را پوشــش می‌دهد. بااین‌حال، پیروی از الزامــات قانونی تنها یکی از مبانی مدیریت ریســک نقدینگی خوب (دقیق) اســت. نقش واحد حسابرسی داخلی در برقراری ارتباط میان راهبردها و اهداف ســازمان، گســترده‌تر از اطمینان بخشــی پیرامــون رعایت قوانین و مقررات اســت. واحدهای حسابرســی داخلی خدمات اطمینان بخشــی و مشاوره‌ای پیرامون مدیریت ریسک‌ها که توانایی سازمان را دررسیدن به اهدافش تهدید می‌کند فراهم می‌آورد. واحد حسابرسی داخلی به مدیریت ارشد و هیأت‌مدیره اطمینان می‌دهد که چارچوب مدیریت ریســک نقدینگی به‌طور کارا طراحی شده و به‌طور مؤثر با اســتراتژی و اشتهای ریســک بانک و فرآیندهای مدیریت ریسک نقدینگی، در ارتباط است.

ریسک‌ها و اهمیت کسب‌وکار

بانک‌ها ذاتاً در معرض ریســک نقدینگی قــرار دارند. همان‌طور که در ســند راهنمای «اصولی برای مدیریت ریســک نقدینگی و نظارت دقیق» درج شــده است، نقدینگی عبارت اســت از: «توانایی موسسه اعتباری در تأمیــن دارایی‌های نقد باکیفیت جهت پرداخــت بدهی‌ها، ایفای تعهدات سررســید شده و افزایش دارایی‌ها بدون اینکه متحمل زیان‌های غیرقابل قبولی شود».

کمیته بال دو نوع اصلی از ریســک نقدینگی را ارائه می‌دهد. ریســک نقدینگی تأمین مالی و ریسک نقدینگی بازار. این رهنمود عملی در درجه اول به ریســک نقدینگی تأمین مالی می‌پردازد. ریســک نقدینگی تأمین مالی عبارت است از:

«ریســک ناشــی از ناتوانی تأمین منابع نقدی لازم توســط موسســه اعتباری به‌منظور پوشــش جریان‌های نقدی منتظره و غیرمنتظره فعلی و آتی و همچنین کسری نقدینگی احتمالی ناشی از عدم نقدشوندگی وثایق به‌نحوی‌کــه تأثیر بااهمیتــی بر عملیات روزانه یا وضعیت مالی موسســه اعتباری باقی نگذارد».

ریسک نقدینگی تأمین مالی شامل ریسک‌های مختلفی است که باعث می‌شــود بانک قادر بــه پرداخت بدهی‌ها و تعهدات خــود در زمان مقرر نباشد. به‌عنوان‌مثال بانک‌ها ممکن است قادر به تبدیل سرمایه‌گذاری‌های خود به وجه نقد یا فراهم کردن ســرمایه کافی نباشــند، زیرا هزینه‌های تبدیل نقدینگی می‌تواند بســیار بالا باشد و ممکن است این موضوع آثار نامســاعد بااهمیتی بر عملکرد بانک بگذارد. شکست یا ناتوانی در تبدیل ســرمایه‌گذاری‌ها یا فراهم کردن سرمایه (منابع) لازم، ممکن است زمانی که گرفتن وام (جذب منابع) دشــوار شود و نرخ بهره افزایش یابد، موجب بحــران نقدینگی یا بحران اعتباری شــود. زمانی که تقاضا برای ســرمایه به‌مراتب بالاتر از سطح نقدینگی موجود در بانک باشد، بانک وارد موقعیت درماندگی خواهد شد.

در طــول بحران‌های مالی که در ســال ۲۰۰۷ آغاز شــد، نقدینگی از بین رفت و مدیریت ریســک نقدینگی در کانــون توجه صنعت بانکداری قــرار گرفــت. بااین‌وجــود، اندازه‌گیری ریســک نقدینگی بــه دلایل زیر غیرقابل‌پیش‌بینی و دشوار است:

• جریان‌های نقدی به دلیل اینکه به حوادث و اشــخاص خارجی وابســته است، با عدم اطمینان روبه‌رو است.
• پیش‌بینی احتمال وقوع ریسک نقدینگی دشوار است زیرا رخداد برخی از رویدادهای ریسکی دیگر می‌تواند مؤثر بر جریان نقدینگی شود.
•تأثیر رویدادهای ریســک نقدینگی می‌تواند به‌ســرعت رشد کند و اثرات منفی گسترده‌ای بر سیستم مالی و اقتصاد داشته باشد.
• یــک نقطه اوج وجود دارد که فراتر از آن بهبود (اصلاح) دشــوار اســت و می‌تواند منجر به تعطیلی ســازمان‌هایی با نســبت‌های نقد شــوندگی پایین شود.
• تغییــرات در بازارهــای مالی، گزینه‌های بانک را برای مدیریت ریســک نقدینگی، کاهش می‌دهد.

واحد حسابرســی داخلــی نقش مهمی را در ارزیابی مدیریت ریســک نقدینگــی ایفا می‌کند و اطمینان را نه‌تنها برای ارکان راهبری ســازمان، بلکه برای قانون‌گــذاران نیز فراهم می‌کند. الزامات عمومی گزارشــگری بانک‌ها در بال III تشــریح شــده اســت در حالی که برخــی از جزییات ماننــد تناوب (دوره‌هــای) گزارشــگری از طریق مقــررات محلی تعیین می‌شود. حسابرسان داخلی باید از گزارش‌ها و سایر الزامات قانونی مربوط بــه ارزیابی چارچــوب نقدینگی، وضعیت‌ها و پروفایــل بانک (دارایی‌های باکیفیــت نقدینگی بالا، مقدار و نوع دارایی‌های تعهد نشــده، برنامه‌های احتمالی تأمین مالی و نتایج آزمون‌های بحران) آگاه باشــند. برای مثال، مدیریت بانک ممکن اســت گزارش‌هایی با معیارهای مشــخص به‌صورت فصلــی یا ماهانه یا بدون زمان مشــخص در مــورد فرآیند ارزیابی کفایت نقدینگی بخواهد.

درحالی‌که واحد حسابرسی داخلی همیشه ارزیابی‌هایی را ارائه می‌دهد که ممکن اســت شــامل ارزیابی ریسک‌های نقدینگی باشــند، بال III و مقررات بعدی انتظاراتی را برای ســازمان به‌منظور ارزیابی صحیح ریسک نقدینگی، ایجاد کرده اســت؛ بنابراین واحد حسابرسی داخلی می‌تواند با درک و ارزیابــی توانایی ســازمان برای برآورده ســاختن الزامات قانونی و سازگاری با تغییرات آینده ارزش‌افزوده ایجاد کند.

اصول اساسی مدیریت و نظارت بر ریسک نقدینگی

یــک بانک برای حصول اطمینان نســبت به ایفــای تعهدات نقدینگی روزانه خود چه در زمان عادی و چه در هنگام بحران (غیر سیســتماتیک یا سیســتماتیک)، باید چارچوب مدیریت ریسک نقدینگی ایجاد و تدوین کند. هدف چنین چارچوبی حصول اطمینان اســت که مؤسسات اعتباری دارای نقدینگی کافی برای مقابله با هر رویداد یا ســناریو بحران نقدینگی کــه می‌تواند باعث از بین رفتن منابع مالی آنها شــود، هســتند؛ بنابراین هر بانک باید از یک ســبری از دارایی‌ها کــه به‌راحتی به وجه نقد تبدیل

می‌شود، برخوردار باشند. این سپر باید بر اساس مفروضات محافظه‌کارانه در مورد پیچیدگی‌های عملیات موجود، عملیات داخل و خارج از ترازنامه، نقدینگی دارایی‌ها و بدهی‌ها، مقیاس‌هایی از عدم تطابق مالی، تنوع مدل کسب کار و استراتژی‌های اهرمی، در نظر گرفته شود.

چارچوب مدیریت ریسک نقدینگی باید یک روش تعریف‌شده به شیوه‌ای مناسب و منظم برای مدیریت ریسک نقدینگی بانک داشته باشد که بااشتهای ریسک بانک، تحمل ریسک و اهداف استراتژیک (راهبردی) سازگار باشد. چارچوب باید شامل شیوه‌هایی برای تحلیل عوامل داخلی و خارجی برای شناسایی، ارزیابی و مدیریت ریسک‌های نقدینگی باشد. این شیوه‌ها باید شامل توصیف شاخص‌ها، معیارها و محدودیت‌هایی که در مورد موضوعات بالقوه نقدینگی به مدیریت آگاهی و هشدار می‌دهد، باشد.

راهبری مدیریت ریسک نقدینگی

مدیریت ریسک یکی از عناصر اساسی راهبری صحیح است. مدیریت موفق ریسک نقدینگی مانند هر حوزه دیگری از ریسک سازمان، مستلزم تعریف دقیق از نقش‌ها و مسئولیت‌ها در سراسر سازمان است. بال III هیأت‌مدیره را برای تعیین اینکه نقدینگی بانک و فرآیندهای مدیریت ریسک نقدینگی کافی است، پاسخگو می‌داند. مدیریت بانک مسئول ایجاد و مدیریت چارچوب مدیریت ریسک از طرف هیأت‌مدیره است. مدل سه لایه (خط) دفاعی انجمن حسابرسان داخلی در روشن ساختن نقش اطمینان بخشی ارائه‌دهندگان داخلی و خارجی به هیأت‌مدیره، مفید است.

مدل سه لایه دفاعی و جایگاه مدیریت ریسک نقدینگی

همان‌طور که در شکل یک نشان داده‌شده است، مدل سه لایه دفاعی مسئولیت‌ها را مجزا می‌کند تا با اطمینانی مستقل به مدیریت ریسک، کنترل و راهبری اثربخش اطمینان دهد. داشتن لایه‌ها و فرآیندهای مؤثر دفاعی در یک ساختار راهبری شفاف، از توانایی سازمان در دستیابی به اهداف خود در زمینه‌های اجتماعی، نظارتی و محیط اقتصادی حمایت می‌کند.(شکل یک)

لایه (خط) اول دفاعی شامل مدیریت عملیاتی است که عمدتاً مسئول نظارت بر کنترل داخلی مؤثر و اجرای دستورالعمل‌های ریسک و کنترل به‌صورت روزانه است.

لایه (خط) دوم دفاعی شامل واحدهای ریسک، کنترل و تطبیق (رعایت) است که به‌طور مستقل برقرارشده است و بر اولین لایه دفاعی نظارت می‌کند و اطمینان می‌دهد که مدیریت ریسک و فرآیندهای کنترلی به‌درستی طراحی‌شده و به‌طور مؤثر اجرا می‌شوند.

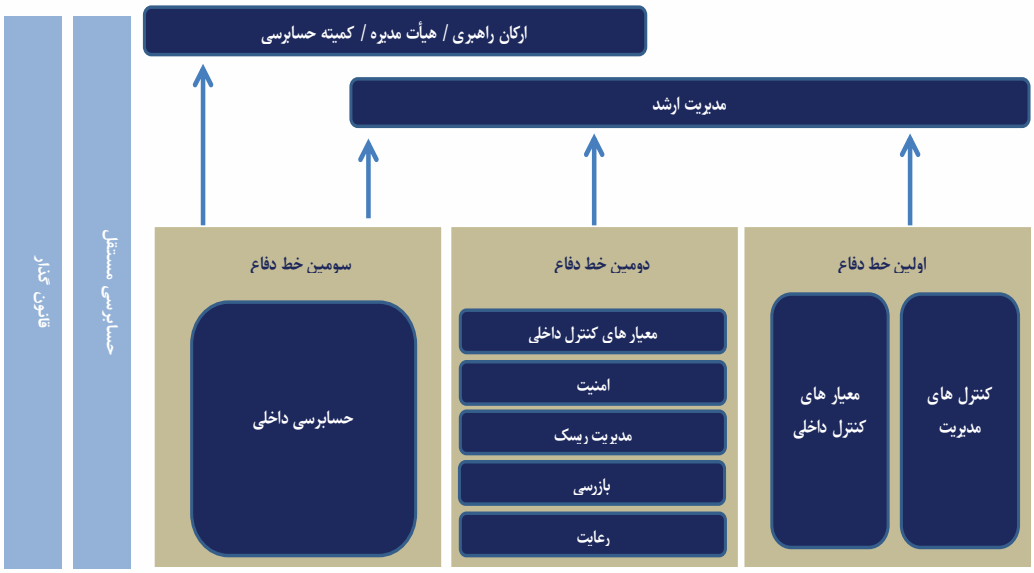
کمیته دارایی و بدهی (آلکو) مدیریت ارشد، استراتژی‌ها و خط‌مشی‌ها را برقرار می‌کند، تصمیمات مرتبط با ریسک نقدینگی را ایجاد، اجرا و به‌طور مرتب بر ریسک نقدینگی سازمان نظارت می‌کند. کمیته دارایی و بدهی، مسئولیت‌های نظارتی را انجام می‌دهد که در لایه دوم دفاعی در نظر گرفته‌شده است؛ اما همچنین به‌عنوان اولین لایه دفاعی برای مدیریت نقدینگی، بازار و ریسک سرمایه عمل می‌کند. در مؤسسات اعتباری کوچک، هیأت‌مدیره و سایر کمیته‌ها ممکن است عملکرد مشابهی را انجام دهند. بااین‌حال، حسابرسان داخلی باید به هیأت‌مدیره توصیه کنند کمیته دارایی و بدهی را به‌عنوان بخشی از یک راهبری خوب در ساختار سازمانی موسسه اعتباری، ایجاد کنند.

کمیته دارایی و بدهی باید شامل اشخاصی باشد که مسئولیت انجام معاملات مربوط به نقدینگی و سایر فعالیت‌ها در فرآیند مدیریت ریسک (مثل وام دادن، سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار و تأمین مالی کلان و خرد) بر عهده‌دارند زیرا این نقش‌ها تأثیر قابل‌توجهی بر استراتژی نقدینگی موسسه دارد. مدیریت ریسک همچنین ممکن است تصمیمات کمیته دارایی و بدهی و اجرای این تصمیمات را مورد تائید قرار دهد.

دستورالعمل بال III الزامات لایه دوم دفاعی (مدیریت ریسک، تطبیق و واحد مالی) را مشخص می‌کند تا به‌طور منظم به هیأت‌مدیره در خصوص فعالیت‌های بانک گزارش دهد. به‌طورمعمول، کمیته دارایی و بدهی به‌طور مستقیم به هیأت‌مدیره گزارش می‌دهد.

لایه سوم دفاعی، واحد حسابرسی داخلی است که اطمینان مستقلی را در خصوص فرآیندهای اجراشده در لایه اول و تحت نظارت لایه دوم فراهم می‌کند. تنها اطمینان ارائه‌شده توسط لایه سوم دفاعی می‌تواند مستقل و واقع‌بینانه (بی‌طرفانه) تلقی شود. واحد حسابرسی داخلی به‌جای اینکه مستقیم مسئول واحد مدیریت ریسک باشد، مستقل بودن

شکل ۱. مدل سه لایه دفاعی

و اثربخش بودن سیاست‌ها و فرآیندهای اعمال‌شده توسط سایر خطوط را ارزیابی می‌کند و مستقیم به هیأت‌مدیره (بدون اینکه از مدیریت تأثیر بپذیرد) گزارش می‌دهد. چنین ارزیابی‌هایی با در نظر گرفتن این موضوع است که آیا نتایجی که مدیریت به آنها دست‌یافته است با مأموریت، اهداف و اشتهای ریسک سازمان مطابقت دارد یا خیر؟

ماهیت و نوع این عملگرها بستگی به عوامل بسیاری ازجمله بلوغ سازمانی دارد. به‌طورکلی لایه اول دفاعی باید اشتهای ریسک، اهداف و محدودیت‌ها را پیشنهاد دهد، اما واحدهای کنترلی (مانند واحد مستقل مدیریت ریسک بانک)، باید اطمینان دهد که این موارد به‌طور مناسب با مشخصات ریسک بانک مطابقت دارد. کمیته دارایی و بدهی باید مشخصات ریسک نقدینگی را بررسی کند، بر انطباق آن با اشتهای ریسک سازمان نظارت کند و تصمیم‌گیری‌های مربوط به مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها را کنترل کند. این نظارت شامل ارزیابی و واکنش به تغییرات شرایط بازار و اطمینان دهی به‌کفایت نقدینگی و منابع سرمایه‌ای است. هیأت‌مدیره باید حداقل به‌طور سالانه، استراتژی، سیاست‌ها و شیوه‌های مدیریت ریسک را بررسی و تصویب کند. درنهایت هیأت‌مدیره مسئول اطمینان دهی در خصوص این‌که آیا مدیریت، ریسک نقدینگی را به‌طور مؤثر مدیریت می‌کند یا خیر، است.برای ارزیابی اثربخشی چارچوب مدیریت ریسک نقدینگی، حسابرسان داخلی در ابتدا باید استراتژی‌های نقدینگی بانک را درک کنند. برای درک بهتر این استراتژی، حسابرسان داخلی ممکن است در جلسات کمیته ارشد به‌عنوان ناظری که حق رأی ندارد، شرکت کند. نظارت بدون حق رأی، حسابرسان داخلی را قادر می‌سازد تا استقلال آنها در ارزیابی فرآیندهای مدیریت ریسک، حفظ شود. حسابرسان داخلی ممکن است در جلسات کمیته دارایی و بدهی و هر کمیته مدیریت ریسک دیگر و یا جلسات هیأت‌مدیره که در مورد ریسک‌های نقدینگی برگزار می‌شود، شرکت کند. حضور آنها در چنین جلساتی آنها را قادر می‌سازد تا از موارد زیر آگاهی یابند:

سازمان چگونه فعالیت کرده و مسئولیت‌ها را مشخص می‌کند.

آیا سازمان و واحدها به‌اندازه کافی برای تصمیم‌گیری‌ها آگاه هستند.

محتوا و تناوب جلسات در خصوص ریسک نقدینگی چگونه است

برای درک بهتر مدیریت ریسک نقدینگی و ساختار راهبری سازمان (مانند نقش‌ها و مسئولیت‌ها در همه سطوح مدیریت)، ممکن است لازم باشد تا حسابرسان داخلی منشورها و صورت‌جلسه‌های جلسات کمیته دارایی و بدهی و هر کمیته ریسک مربوط دیگر و همچنین گزارش‌های مدیریت و سایر اسناد را بررسی و موردمطالعه قرار دهند.

بر اساس مشاهدات و شواهد گردآوری‌شده، حسابرسان داخلی باید اطلاعات کافی، قابل‌اتکا، مربوط و مفید را برای دستیابی به اهداف کار حسابرسی شناسایی کنند (استاندارد ۲۳۱۰ با عنوان «شناسایی اطلاعات») تا درنهایت از گزارش آنها (نتایج کار) پشتیبانی کند (استاندارد ۲۳۳۰ با عنوان «مستندسازی اطلاعات»).

گرچه ممکن است الزامات بال III بر ارزیابی‌های کار حسابرسان داخلی در حوزه مدیریت ریسک نقدینگی مؤثر باشد اما استاندارد ۲۱۱۰ انجمن حسابرسان داخلی (با عنوان «راهبری»)، به‌روشنی نقش حسابرسان داخلی را تصریح کرده است. این استاندارد حسابرسان داخلی را ملزم به ارزیابی فرآیندهای راهبری سازمان و ارائه توصیه‌هایی برای بهبود آن می‌کند. به‌طوری‌که چنین عنوان می‌کند:

۲۱۱۰- راهبری: واحد حسابرسی داخلی باید فرآیند راهبری را ارزیابی و پیشنهادهای مناسبی را برای بهبود آن در راستای تحقق اهداف زیر ارائه کند:

- تصمیم‌گیری‌های راهبردی و عملیاتی
- نظارت بر مدیریت ریسک و کنترل
- ترویج اصول و ارزش‌های اخلاقی مناسب در سازمان
- تضمین مدیریت عملکرد سازمانی مناسب و پاسخگویی
- اطلاع‌رسانی مربوط به ریسک و کنترل به حوزه‌های ذی‌ربط در سازمان
- هماهنگی فعالیت‌ها و تبادل اطلاعات بین هیأت‌مدیره، حسابرسان مستقل و داخلی، دیگر عرضه‌کنندگان خدمات اطمینان بخشی و مدیران اجرایی

اشتهای ریسک و تحمل ریسک نقدینگی

با توجه به اصل سه مدیریت ریسک نقدینگی بال III، مدیریت ارشد باید استراتژی، سیاست‌ها و شیوه‌های مدیریت ریسک نقدینگی را بر اساس تحمل ریسک نقدینگی که توسط هیأت‌مدیره مشخص‌شده است، گسترش دهند و هیأت‌مدیره باید استراتژی، سیاست‌ها و شیوه‌های آن را حداقل سالانه بررسی و تصویب کند. اصل دو بیان می‌کند که هیأت‌مدیره درنهایت مسئول قرار گرفتن بانک در معرض ریسک‌های نقدینگی و نحوه مدیریت ریسک است.

بنابراین هیأت‌مدیره باید میزان تحمل ریسک نقدینگی تعیین کند که اهداف کسب‌وکار، جهت استراتژی، اشتهای ریسک کلی، وضعیت مالی، ظرفیت تأمین مالی و نقش در سیستم مالی بانک را منعکس کند. این تحمل ریسک باید اطمینان دهد که موسسه اعتباری نقدینگی خود را بااحتیاط در زمان‌های معمول کنترل می‌کند تا بتواند در مدت‌زمان طولانی، بحران‌ها را تحمل کند. مدیریت ارشد باید به‌گونه‌ای تحمل ریسک را مشخص کند که موازنه بین ریسک و منافع در تمامی سطوح مدیریت مشخص باشد. کمیته دارایی و بدهی باید به‌طور مداوم بهبود نقدینگی بانک را بررسی کند و به‌طور منظم به هیأت‌مدیره گزارش دهد. حسابرسان داخلی باید بیانیه اشتهای ریسک که توسط هیأت‌مدیره به تصویب رسیده است را بررسی کنند. در بیانیه اشتهای ریسک، حسابرسان داخلی به‌طورمعمول، باید معیارهای مربوط به نظارت نقدینگی را پیداکرده و ارزیابی کنند که آیا این معیارها به‌طور مؤثر ریسک‌های کلیدی را در برمی‌گیرد یا خیر؟

این بیانیه باید توضیح دهد چگونه مدیریت، ریسک‌های کلیدی را که ممکن است بانک در معرض آنها قرار گیرد شناسایی کرده و همچنین چگونه اشتهای ریسک و سطوح تحمل ریسک نقدینگی را تعیین می‌کند؟

تحمل ریسک ممکن است به‌عنوان محدودیت‌های قرار گرفتن در معرض بیان شود. به‌طورمعمول، بیانیه اشتهای ریسک شامل دو معیار نقدینگی در شرایط عادی و دو معیار نقدینگی در شرایط بحرانی باشد و این معیارها در ساختاری محدود جای گرفته است. اشتهای ریسک و تحمل ریسک نقدینگی باید در مدیریت کلی نقدینگی، ازجمله بااتصال به استراتژی کسب‌وکار، استراتژی ریسک، فرآیند ارزیابی کفایت سرمایه داخلی و فرآیند ارزیابی کفایت نقدینگی داخلی یکپارچه شود.

برنامه‌ریزی کار (حسابرسی داخلی)

استاندارد ۲۱۲۰ حسابرسی داخلی با عنوان «مدیریت ریسک»، مسئولیت‌های حسابرسی داخلی در قبال مدیریت ریسک را توصیف می‌کند. استاندارد ۲۱۲۰ بیان می‌کند که واحد حسابرسی داخلی باید اثربخشی فرآیندهای مدیریت ریسک را ارزیابی و در بهبود آن ایفای نقش کند. اثربخش دانستن یا ندانستن فرآیندهای مدیریت ریسک، قضاوتی است که درنتیجه ارزیابی حسابرس داخلی از موارد زیر حاصل می‌شود:

- پشتیبانی اهداف سازمانی از مأموریت‌های سازمان و همسویی این اهداف با مأموریت سازمان
- شناسایی و ارزیابی ریسک‌های عمده
- به‌کارگیری راهکارهای مناسب برای مقابله با ریسک‌ها به‌گونه‌ای که

ریسک را با ریسک‌های قابل‌پذیرش سازمان همسو کند.

• اطلاعات ریسک‌های مربوط، گردآوری و به‌موقع در سراسر سازمان به‌گونه‌ای اطلاع‌رسانی شود که کارکنان، مدیران اجرایی و هیأت‌مدیره را قادر به مسئولیت‌های خود سازد.

واحد حسابرسی داخلی ممکن است اطلاعات پشتوانه این ارزیابی را با انجام چند کار مختلف گردآوری کند. زمانی که یافته‌های کارهای مختلف در کنار یکدیگر قرار می‌گیرند، کسب شناخت از فرآیندهای مدیریت ریسک سازمان و میزان اثربخشی آنها میسر می‌شود.

همچنین واحد حسابرسی داخلی باید ریسک‌های مرتبط با راهبری، عملیات و سیستم‌های اطلاعات سازمان را نیز مورد ارزیابی قرار دهد. بند «الف.۱» استاندارد ۲۱۲۰، واحد حسابرسی داخلی را ملزم به ارزیابی حداقل به‌صورت سالانه فرآیند مزبور می‌کند. برای ارزیابی ریسک نقدینگی، وضعیت نقدینگی و فرآیندهای مدیریت ریسک نقدینگی بانک مهم است. رئیس حسابرسی داخلی (مدیر حسابرسی داخلی) باید اطمینان حاصل کند که نقدینگی در برنامه‌ریزی کار حسابرسی جهت ارزیابی ریسک سازمان و ارزیابی اولیه ریسک در نظر گرفته می‌شود.

درحالی‌که روش‌های مختلفی برای ارزیابی ریسک‌های مربوط به نقدینگی وجود دارد، اهمیت آن در صنعت بانکداری به این معنی است که برنامه حسابرسی داخلی در بانک‌ها احتمالاً شامل برنامه اطمینان‌دهی سالانه مرتبط با استراتژی نقدینگی و مدیریت ریسک نقدینگی بانک است.

چنین کاری ممکن است به‌عنوان یک ارزیابی مستقل به همراه یک نظر باشد یا در بعضی موارد، ریسک نقدینگی ممکن است در کنار ریسک‌های دیگر در چندین کار مستقل به‌صورت مؤثرتر ارزیابی شود.

درروش ارزیابی سالانه، حسابرسان داخلی ممکن است ارزیابی ریسک نقدینگی را در سایر کارها و برنامه‌ها، نظیر آنهایی که مدل کسب و استراتژی کسب‌وکار، چارچوب راهبری ریسک، چارچوب اشتهای ریسک و گزارشگری قانونی پوشش می‌دهد، در نظر بگیرند. همچنین حسابرسان داخلی می‌توانند تصمیم بگیرند تا محدوده کارهای منفرد (مجزا) را برای ارزیابی دقیق‌تر جنبه‌های خاصی از فرآیند مدیریت ریسک نقدینگی محدود کنند. برای مثال، ممکن است راهبری فرآیند مدیریت ریسک نقدینگی را بررسی کنند تا این اطمینان حاصل شود نظارت هیأت‌مدیره مناسب است و کمیته ریسک و کمیته دارایی و بدهی به‌طور مناسب تحت رهنمودهای نظارتی گزارش می‌دهند.

در رویکرد دیگر، حسابرسان داخلی ممکن است کارها را در واحدهای خاصی از کسب‌وکار یا سایر حوزه‌های هدف مدنظر قرار دهند. این رویکرد هدفمند می‌تواند شامل کار حسابرسی به‌صورت جداگانه باشد که در دامنه و نواحی پوشش متفاوت است. برخی از نمونه‌ها دراین‌باره به شرح زیر است:

• برنامه‌های احتمالی تأمین مالی؛
• مفروضات و فرآیندهای آزمون درماندگی نقدینگی؛
• مدیریت نقدینگی روزانه؛
• نسبت‌های قانونی؛ و
• سایر اجزای مدیریت ریسک نقدینگی.

از این طریق حسابرسان داخلی می‌توانند فرآیندهای مدیریت ریسک نقدینگی را که زمان و منابع زیادی مصرف می‌کند مورد آزمون قرار داده و نتایج را گزارش کنند.

هنگامی‌که حسابرسان داخلی به ارزیابی ریسک مربوط می‌پردازند، باید آخرین ارزیابی کامل مدیریت ریسک نقدینگی و همچنین کارهای حسابرسی جداگانه دیگری را که اخیراً انجام‌گرفته است، در نظرگیرند. همچنین باید بررسی کنند آیا ارزیابی جامع ریسک سازمان اطلاعات مربوط به ریسک نقدینگی را ارائه می‌دهد یا خیر. هنگامی‌که یک کار گسترده برای ارزیابی ریسک نقدینگی برنامه‌ریزی‌شده است، اطلاعاتی که طی کارهای منفرد به‌دست‌آمده باید یکپارچه و هماهنگ شود تا محدوده پاسخگویی‌ها در خصوص ارزیابی ریسک کامل شود. این به‌طورکلی بر برنامه حسابرسی داخلی اثر می‌گذارد. اگر رویکرد چند کار منفرد مورداستفاده قرار گیرد، استراتژی حسابرسی داخلی چندساله علاوه بر برنامه سالانه کار، به حسابرسی داخلی کمک می‌کند تا حدود کارهای ریسک نقدینگی را سازمان دهد به‌طوری‌که آنها را به‌اندازه کافی تغییر دهد تا به پوشش کامل در دو یا سه سال برسند.

برنامه‌ریزی حسابرسی داخلی که خدمات همه اطمینان دهندگان و مشاوران به بانک را یکپارچه می‌کند، باید در دستیابی مؤثر و کارآمد، به اصول جمع‌آوری اطلاعات ریسک و گزارشگری بال III کمک کند. علاوه بر این، حسابرسان داخلی می‌توانند احتمال وابستگی به کار سایر عرضه‌کنندگان خدمات اطمینان بخشی و مشاوران (لایه دوم دفاعی یا ارائه‌دهندگان خارجی) را ارزیابی کنند تا به یک ارزیابی جامع از فرآیندهای مدیریت ریسک نقدینگی برسند.

بااین‌حال همان‌طور که در استاندارد ۲۰۵۰ با عنوان «هماهنگی و اتکا» اشاره‌شده است، مدیر حسابرسی داخلی باید صلاحیت، واقع‌بینی و مراقبت‌های حرفه‌ای سایر عرضه‌کنندگان خدمات اطمینان بخشی و مشاوره‌ای را در نظرگیرد و دامنه، اهداف و نتایج کار آنها را بسنجد زیرا مدیر حسابرسی داخلی مسئولیت دارد نسبت به اینکه حسابرسی داخلی کلیه فعالیت‌های حسابرسی داخلی را به‌طور کامل پشتیبانی می‌کند، اطمینان یابد.

اندازه‌گیری و پایش ریسک نقدینگی

یک استراتژی نقدینگی بانک که شامل سیاست‌ها و رویه‌هایی برای اندازه‌گیری، مدیریت و کنترل نقدینگی است، باید به بانک در تحقق اهداف نگهداری منابع کافی از سرمایه‌های نقدی برای انجام تعهداتش هنگامی‌که به مرحله پرداخت (تعهد) می‌رسد کمک کند. استراتژی، سیاست‌ها و فرآیندها باید طوری طراحی شود تا اطمینان دهد بانک در موقعیتی است تا تمام تعهدات خود را در خلال افق‌های زمانی برنامه‌ریزی‌شده در هر دو شرایط عادی و بحرانی که توسط حوادث داخلی و خارجی ایجاد می‌شود، تأمین مالی کند.

سیاست‌ها و رویه‌ها نیز باید شاخص‌های مناسب هشدار اولیه را برای آگاهی بانک در خصوص موضوعات نقدینگی در نظر بگیرد، چراکه این بحران با توجه به انتشار سریع اطلاعات از طریق رسانه‌های جمعی به‌سرعت در حال گسترش هستند. اندازه‌گیری ریسک نقدینگی عامل کلیدی در شناسایی به‌موقع موضوعات نقدینگی است.

برای اندازه‌گیری نقدینگی، بال III دو استاندارد شامل حداقل الزامات برای اندازه‌گیری نقدینگی و تأمین مالی کافی در شرایط بحرانی معرفی کرده است.

نسبت پوشش نقدینگی (LCR) که در زیر نمایش داده‌شده است، بهبود وضعیت نقدینگی مؤسسات اعتباری در کوتاه‌مدت با اطمینان از وجود مقدار کافی دارایی‌های نقد با کیفیت بالا جهت تداوم فعالیت مؤسسه اعتباری تحت یک سناریوی تنش یک‌ماهه است.

نسبت تأمین مالی پایدار خالص که (NSFR) در زیر نشان داده خواهد شد. هدف آن بهبود وضعیت ریسک نقدینگی مؤسسات اعتباری در افق زمانی یک‌ساله از طریق ایجاد انگیزه‌های بیشتر برای تأمین مالی مستمر فعالیت‌ها به‌وسیله منابع باثبات‌تر است. این نسبت باهدف فراهم کردن یک ساختار سررسیدی پایدار برای دارایی‌ها و بدهی‌ها طراحی شده است.

نسبت پوشش نقدینگی

نسبت پوشش نقدینگی، مقاومت (انعطاف‌پذیری) کوتاه‌مدت پروفایل ریسک نقدینگی بانک را با اطمینان دهی نسبت به این موضوع ارتقا می‌دهد که بانک‌ها دارایی‌های نقد باکیفیت بالا و مکفی دارند که می‌تواند به‌راحتی و فوراً در بازارهای خصوصی به وجه نقد تبدیل شوند تا نیازهای نقدینگی بانک را برای مدت ۳۰ روز تحت یک سناریو درماندگی برآورده سازد.

$$\text{درصد}۱۰۰ \geq \frac{\text{موجودی دارایی های نقد با کیفیت بالا}}{\text{کل خالص جریان های نقدی خروجی طی ۳۰ روز آتی}}$$

جدول زمان بندی LCR	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹
حداقل LCR موردنیاز	۸۰درصد	۹۰درصد	۱۰۰درصد

نسبت پوشش نقدینگی موسسه اعتباری باید حداقل ۱۰۰ درصد بوده و به‌صورت روزانه برای دوره زمانی سی روز آتی محاسبه گردد.

نسبت تأمین مالی پایدار خالص

نسبت تأمین مالی پایدار خالص، به‌عنوان مقدار تأمین مالی پایدار موجود در مقایسه با مقدار تأمین مالی پایدار موردنیاز تعریف می‌شود. این نسبت به‌صورت مستمر حداقل ۱۰۰درصد است. تأمین مالی پایدار موجود بخشی از سرمایه و بدهی است که انتظار می‌رود در بازه زمانی در نظر گرفته‌شده توسط NSFR که معمولاً یک سال است قابل‌اتکا باشد. NSFR از طریق فرمول زیر اندازه‌گیری می‌شود:

$$\text{درصد}۱۰۰ \geq \frac{\text{تأمین مالی پایدار موجود}}{\text{تأمین مالی پایدار مورد نیاز}}$$

برای ارزیابی فرآیندها و سیاست‌های اندازه‌گیری و مدیریت بانک، حسابرسان داخلی باید تائید کنند که جریان های نقدی تا آنجا که ممکن است به‌درستی برآورد شده باشد. در این خصوص حسابرس داخلی بررسی می‌کند که آیا مدیریت؛

اهداف نقدینگی را برای تعادل وجه نقد و نقدینگی تعریف کرده است، بر انطباق با محدودیت‌های تعریف‌شده نظارت می‌کند و موارد عدم انطباق را به کمیته نظارت گزارش می‌دهد؟

وضعیت و فعالیت‌های نقدینگی را در پایان روز بررسی می‌کند و گزارش‌های از میزان تعادل یا کسری به کمیته نظارت می‌دهد؟

گزارش‌های نقدینگی و مربوط به جریان نقد را روزانه بررسی می‌کند تا تعیین کند آیا تأمین مالی برای انجام تعهدات و اهداف اجازه داده‌شده کافی است یا خیر؟

گزارش‌ها را به کارکنان و مدیریت ارشد مربوطه ارائه کرده تا در نظارت نقدینگی و اجرای طرح‌های سرمایه‌گذاری به بانک کمک کنند؟

تخصیص بیش‌ازحد وجه نقد را بررسی کنند تا اطمینان حاصل کند با دستورالعمل سازگار است؟

بر شاخص‌های هشدار اولیه در مورد تأمین مالی منابع و بازارها نظارت می‌کند؟

اگر راهبردی (استراتژی) وجود نداشته باشد تا اطمینان دهد بانک ریسک‌های در معرض خود را به‌خوبی مدیریت می‌کند، اندازه‌گیری «قرار گرفتن در معرض ریسک نقدینگی» به‌تنهایی کافی نیست. مدیریت خوب سیستم‌های اطلاعاتی، تحلیل خالص نیازهای مالی تحت سناریوهای جایگزین، تنوع‌بخشی منابع تأمین مالی و برنامه‌ریزی احتمالی، پایه و اساس یک استراتژی صحیح است. مدیریت ارشد باید استراتژی مدیریت ریسک نقدینگی را که بااشتهای ریسک و تحمل ریسک نقدینگی بانک مطابقت دارد و اطمینان می‌دهد بانک نقدینگی کافی را نگهداری می‌کند، ایجاد و پیاده‌سازی کند. استراتژی باید اینکه «چگونه ریسک‌های نقدینگی تحت تأثیر سایر ریسک‌ها نظیر ریسک اعتباری، ریسک بازار و ریسک شهرت قرار می‌گیرد» را در نظر بگیرد.

بال III چندین الزام پیرامون یک استراتژی مؤثر نقدینگی پیشنهاد می‌کند که به شرح زیر ارائه می‌شود:

مدیریت باید یک چارچوب مدیریت ریسک نقدینگی را که پیش‌بینی جریان‌های نقدی و همچنین نظارت بر ریسک‌ها و نیازهای تأمین مالی را امکان‌پذیر می‌سازد، با توجه به محدودیت‌های انتقال‌پذیری نقدینگی اعمال کند. چارچوب باید بتواند جریان‌های نقدی ورودی و خروجی را برای حفظ سطح نقدینگی در سطح محدودیت‌های تائید شده توسط هیأت‌مدیره هم‌راستا کند.

مدیریت باید یک استراتژی تأمین مالی را ایجاد و گسترش دهد که تنوع‌بخشی مؤثرتری از منابع تأمین مالی فراهم می‌کند و توانایی دارد که بر عواملی که ممکن است بر توانایی بانک برای تأمین مالی تأثیر بگذارد نظارت کند.

ریسک‌ها و موقعیت‌های نقدی روزانه باید فعالانه تحت شرایط عادی و بحرانی مدیریت شود تا اطمینان حاصل شود بانک قادر به انجام تعهدات مالی است.

شاخص‌های هشدار اولیه برای هشدار در مورد مسائل مرتبط تأمین مالی و نقدینگی باید طراحی شود چراکه بحران‌های نقدینگی پس از به وجود آمدن، به‌سرعت گسترش می‌یابند.

وضعیت وثیقه‌ای باید به‌طور فعال با تفکیک میان دارایی‌های تعهد شده و تعهد نشده، مدیریت شود.

طیف وسیعی از سناریوهای بحران نقدینگی باید موردبررسی قرار گیرد (مربوط به بانک، مربوط به بازار و ترکیبی از هر دو)

بر اساس نتایج آزمون درماندگی، مدیریت باید به‌طور مرتب استراتژی‌ها، سیاست‌ها و وضعیت‌های مدیریت ریسک نقدینگی را تعیین کند.

مدیریت باید برنامه‌های تأمین مالی را به‌طور مرتب تدوین و موردبررسی قرار دهد. شامل: استراتژی‌ها، سیاست‌ها و رویه‌ها برای رسیدگی به کمبود نقدینگی در شرایط اضطراری.

بانک‌ها باید از دارایی‌های باکیفیت نقدینگی بالا که می‌تواند بدون هیچ محدودیتی برای تأمین مالی استفاده قرار گیرد، نگهداری کنند.

عمده ریسک‌های نقدینگی (نه همه) توسط کمیته دارایی و بدهی اداره می‌شود. سیاست‌ها و رویه‌هایی که تصمیمات کمیته دارایی و بدهی را هدایت می‌کند. برای اجرای این تصمیمات توسط بانک، لازم است این سیاست‌ها شامل شرح روشنی از سطوح اختیار، پروتکل‌های ارتقاء دهنده، محدودیت‌ها و محرک‌ها باشد. حسابرسان داخلی ممکن است کفایت سرپرستی و نظارت کمیته دارایی و بدهی پیرامون موارد زیر را ارزیابی کند:

استراتژی‌های کوتاه‌مدت بانکی برای برآورده کردن تعهدات پیش‌بینی‌شده

وضعیت نقدینگی بانک

عوامل ریسک داخلی و خارجی که می‌تواند به‌طور نامساعدی بر پروفایل ریسک نقدینگی تأثیر بگذارد

پیش‌بینی‌ها و روندهای مدیریت نقدینگی

فعالیت‌های شرکت‌های فرعی و وابسته به بانک که می‌توانند در انجام تعهدات به بانک کمک کنند.

برنامه‌های تأمین مالی و تأمین مالی احتمالی

نتایج آزمون‌های درماندگی

اهداف یا محدوده تعیین‌شده برای اقدامات نقدینگی.

مدیریت باید نقش واحدهای سازمانی واقع‌شده در لایه دوم دفاعی را از قبیل «مدیریت ریسک» را تعریف و انجام آزمون‌های درماندگی یا تجزیه‌وتحلیل سناریوهای دوره‌ای، به‌منظور شناسایی و تعیین میزان مواجه موسسه با عوامل بالقوه درماندگی نقدینگی و تأثیر آن را بر جریان نقدی، موقعیت‌های نقدینگی، سودآوری و پرداخت بدهی‌های موسسه تجزیه‌وتحلیل کند. ازآنجاکه هر بانکی پرتفوی متفاوتی از محصولات را دارد، آزمون درماندگی باید برای هر بانک مخصوص به خود باشد و شامل پروفایل ریسک بانک باشد و بدترین سناریوهای پیش‌بینی‌شده را نیز در برگیرد.

برای اطمینان از این‌که اندازه‌گیری و مدیریت ریسک پوشش داده می‌شود (بررسی می‌شود)، حسابرسان داخلی باید تعیین کنند آیا:

آزمون‌های درماندگی و سناریوهای بانک تنوع کافی از رویدادهای ریسک نقدینگی مربوط به شرکت یا بازار را نشان می‌دهد یا خیر؟

مفروضاتی که در سناریوها استفاده می‌کنند، منطقی هستند یا خیر؟

سناریوها به‌اندازه کافی برای در برگرفتن تغییرات به‌موقع اجرا می‌شوند یا خیر؟

ازآنجاکه آزمون‌های درماندگی، اغلب مدل‌های پیچیده کمی را در برمی‌گیرد، واحد حسابرسی داخلی ممکن است به‌اندازه کافی برای ارزیابی مفروضات و اثربخشی آنها صلاحیت نداشته باشد. بر اساس بند «الف.۱» استاندارد ۱۲۱۰، مدیر واحد حسابرسی داخلی درصورتی‌که حسابرسان داخلی، دانش، مهارت‌ها یا دیگر صلاحیت‌های لازم را برای انجام یک کار یا بخشی از یک کار نداشته باشند، باید از اشخاص ذی صلاح، کمک و مشورت بگیرد بنابراین برای اطمینان دهی به کار، مدیر حسابرسی داخلی باید مشاوره و کمک‌های شایسته‌ای به دست آورد و برای این منظور ممکن است یک کارشناس (متخصص) را استخدام و یا از خدمات مشاوره‌ای سایر کارکنان سازمان بهره گیرد.

افشاء عمومی

اصل ۱۳ مدیریت ریسک نقدینگی بال III بیان می‌کند که بانک باید به‌طور منظم اطلاعات را در مورد مدیریت ریسک نقدینگی و موقعیت نقدینگی خود را در اختیار عموم قرار دهد. شفافیت کامل موجب می‌شود که اهالی بازار، نظارتی صحیح درباره توانایی بانک برای برآورده ساختن تعهدات نقدینگی خود داشته باشند و این نظم بازار را تضمین می‌کند. بااین‌حال برخی از شرکت‌های هلدینگ بانکداری خصوصی مجبور به افشا چنین اطلاعاتی نیستند؛ بنابراین، حسابرسان داخلی باید به مقررات مربوط به سازمان خودشان آشنا باشند. بدیهی است از حسابرسان داخلی انتظار می‌رود که از اصول اخلاقی آیین رفتار حرفه‌ای انجمن حسابرسان داخلی مربوط به رازداری، حفظ اطلاعات محرمانه بر اساس تعهدات قانونی و حرفه‌ای خود و نیز حمایت از اهداف قانونی و اخلاقی بانک، پیروی کنند.اطلاعاتی که بانک انتشار می‌دهد، باید نقش و مسئولیت‌های کمیته‌های مربوط را مشخص کند. در چارچوب افشاشده، چارچوب باید نشان‌دهنده میزان تمرکز یا عدم تمرکز خزانه‌داری که مسئول برقرار توازن و مدیریت جریان‌های نقدی روزانه، نقدینگی صندوق و مدیریت دارایی-بدهی است؛ باشد. هنگامی‌که واحد خزانه‌داری و مدیریت ریسک نقدینگی غیرمتمرکز است، تعامل بین واحدها باید شرح داده شود. علاوه بر این، اطلاعات باید شامل توضیحات کیفی در خصوص شاخص‌های نقدینگی بانک، از قبیل بازه زمانی تحت پوشش، انجام محاسبات در شرایط عادی یا بحران، سطح سازمانی که شاخص‌ها را ارزیابی می‌کند و هرگونه مفروضاتی که مورداستفاده قرار می‌گیرد، باشد.

حسابرسان داخلی باید ارزیابی کنند که آیا افشاهای بانک به مشارکت‌کنندگان بازار (استفاده‌کنندگان) امکان ارزیابی توانایی بانک در برطرف کردن نیازهای نقدینگی می‌دهد یا خیر. هدف از الزامات بال III مطابقت با الزامات مندرج در استاندارد «الف.۱» ۲۱۳۰ انجمن حسابرسان داخلی است. استاندارد مزبور بیان می‌کند:

واحد حسابرسی داخلی باید کفایت و اثربخشی کنترل‌ها در برخورد با ریسک‌های موجود در نظام راهبری، عملیات و سیستم‌های اطلاعاتی سازمان با توجه به موارد زیر ارزیابی کند:

- تحقق اهداف راهبردی سازمان
- قابلیت اتکا و دستی اطلاعات مالی و عملیاتی
- اثربخشی و کارایی عملکردها و برنامه‌ها
- حفاظت از دارایی‌ها؛
- رعایت قوانین، مقررات، سیاست‌ها، روش‌ها و قراردادها

نقش ناظران

ناظران به‌صورت دوره‌ای چارچوب مدیریت ریسک بانک و موقعیت نقدی آن را ارزیابی می‌کنند تا تعیین کنند آیا بانک با مقررات مربوط به مدیریت ریسک نقدینگی مطابقت دارد و آیا بانک ظرفیت کافی برای مواجهه با بحران نقدینگی را دارد یا خیر. در داخل موسسه اعتباری، لایه اول و دوم دفاعی مسئول حصول اطمینان نسبت پایبندی بانک به الزامات قانونی و به عمل آوردن اقدامات مؤثر برای اصلاح هرگونه نقص شناسایی‌شده، هستند. بانک‌ها باید اقدامات معقول مدیریت ریسک را به ناظران نشان دهند که این متناسب با اندازه و پیچیدگی عملیات و خدمات آنان است. ناظران علاوه بر این مقررات، حداقل الزاماتی را برای مدیریت ریسک نقدینگی وضع می‌کنند. حسابرسان داخلی ممکن است دقت اطلاعاتی که به ناظران ارائه می‌شود را ارزیابی و تعیین کنند آیا این اطلاعات به‌موقع هست یا خیر. ناظران عموماً اطلاعات زیر را درخواست می‌کنند:

موقعیت نقدینگی و نقدینگی روزانه

- وضعیت نقدینگی ماهانه
- جدول نقدینگی حاوی سررسید
- نسبت پوشش نقدینگی
- نسبت تأمین مالی پایدار خالص

نتایج آزمون‌های درماندگی (شبیه‌سازی و تجزیه‌وتحلیل سناریو)

طرح‌های تأمین مالی احتمالی

ناظران معمولاً با یکدیگر و مقامات دولتی، مانند بانک‌های مرکزی در داخل و خارج از محدوده خود ارتباط برقرار می‌کنند تا به‌طور مؤثرتری همکاری و هماهنگی اقدامات نظارتی را انجام دهند. درحالی‌که وجود چنین ارتباطی در شرایط عادی به‌صورت دوره‌ای است، اما در دوره‌های درماندگی، بیشتر اتفاق می‌افتد.در استاندارد ۲۰۵۰ حسابرسی داخلی با عنوان «هماهنگی و اتکا» مدیر واحد حسابرسی داخلی، به‌منظور حصول اطمینان از پوشش مناسب و کاهش دوباره‌کاری‌ها، لازم است تبادل‌نظر کند، هماهنگی‌های لازم را انجام و اتکا بر کار دیگر عرضه‌کنندگان خدمات اطمینان بخشی و مشاوره‌ای درون‌سازمانی و برون‌سازمانی را موردتوجه قرار دهد.

بنابراین حسابرسان داخلی به‌طور منظم با ناظران کار می‌کنند تا اطمینان حاصل شود که اطلاعات ارائه‌شده به آنها دقیق و به‌موقع است. آنها همچنین به ناظران برای تفسیر گزارش‌های حسابرسی و درک روش‌های انجام‌شده در سازمان و اشخاص ثالث کمک خواهند کرد. به‌طورکلی واحد حسابرسی داخلی می‌تواند یک کانال ارتباطی اساسی برای کمک به ناظران و بانک در انجام مسئولیت‌های خود به یکدیگر و جامعه (عموم) باشد.

زهراوی
شرکت داروسازی (سهامی عام)

هدیه ما برای سلامت کیفیت است

شرکت زهراوی یکی از مهم‌ترین تولیدکنندگان داروهای هایتک در کشور می‌باشد که
تحت لیسانس شرکت‌های معتبر بین‌المللی نظیر Roche تامین اقلام دارویی خاص را به‌عهده دارد

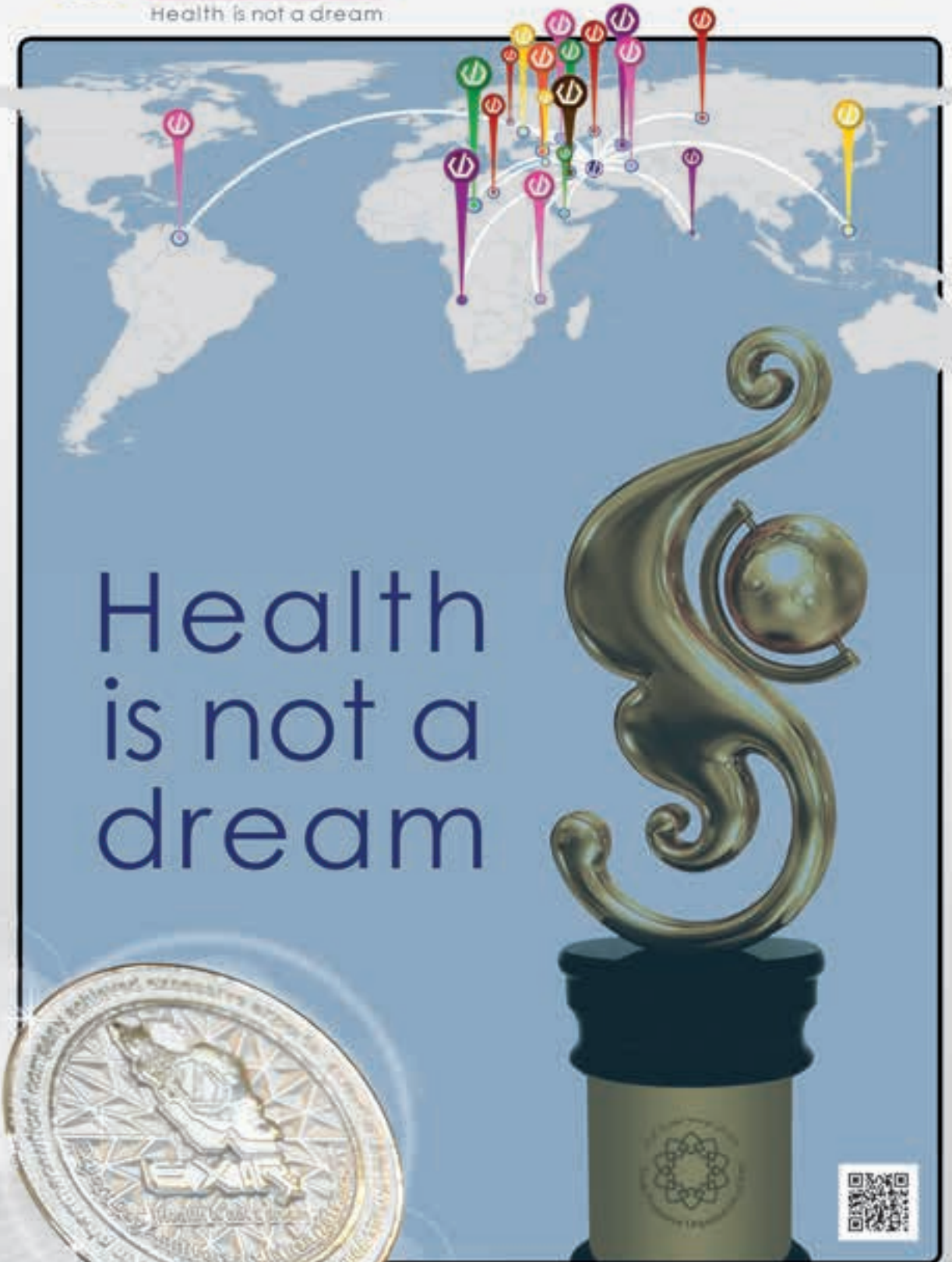
شرکت داروسازی اکسیر

EXIR PHARMACEUTICAL CO.

Health is not a dream

صادرات به ۱۹ کشور

شش سال متوالی صادر کننده نمونه کشوری

EXIR PHARMACEUTICAL CO EXIR.CO.IR INFO@EXIR.CO.IR

صنعت

مدیرعامل گروه دارویی برکت عنوان کرد:

افزایش ۵۱ درصدی فروش در شش ماهه نخست امسال

۱۱۱

افزایش ظرفیت تولید و راه‌اندازی خطوط جدید ۱۰۱

تأمین مواد اولیه، پاشنه آشیل صنعت داروسازی ۱۰۲

لزوم اصلاح زنجیره نقدینگی و تأمین دارو ۱۱۵

صنعت خودرو

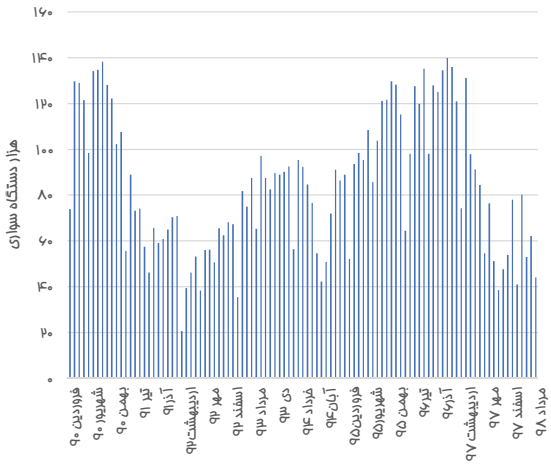
در محک اعداد و ارقام

قاسم آزاد
تحلیلگر و سبدگردان شرکت کارگزاری آگاه

صنعت خودروسازی را می‌توان از صنایع مادر، پرسابقه، پرفراز و نشیب و تحت حمایت کامل دولت در تمام سال‌های گذشته دانست. صنایع مادر به علت ارتباط با تعداد فراوانی ماده اولیه، قطعه و فناوری از جایگاه ویژه‌ای در سیاست‌گذاری‌ها برخوردارند. پرمصرف‌ترین مواد اولیه در ساخت خودروهای داخلی را می‌توان فولاد، آلومینیوم و مواد پلیمری دانست و از این‌رو حجم تولید و مصرف محصولات تأثیر بااهمیتی بر صنایع بالادست مذکور دارد.

تولید ماهانه انواع سواری در کشور

منبع: داده‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت

وضعیت تولید انواع سواری از ابتدای سال ۱۳۹۰ و به صورت ماهانه در تصویر بالا نمایش داده شده است.

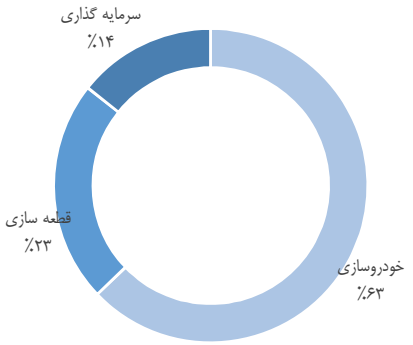
همان‌طور که ملاحظه می‌شود، صنعت خودروسازی یکی از آسیب‌پذیرترین صنایع کشور در برابر تحریم‌هاست. تولید خودرو در سال ۹۰ که همانند سال‌های قبل خود در سطح بیش از ۱۲۰ هزار دستگاه در ماه قرار داشت؛ با آغاز مرحله اول تحریم‌ها، روند نزولی در پیش گرفت و تا کمتر از ۴۰ هزار دستگاه در ماه رسید. با خوش‌بینی‌های سیاسی ایجاد شده در دولت اول روحانی، روند صعودی تولید خودرو در کشور آغاز شد و پس از دستیابی به توافق برجام و بازگشت شرکای خارجی، تولید ماهانه مجددا به سطحی فراتر از ۱۲۰ هزار دستگاه در ماه رسید و در بهار سال قبل همزمان با خروج آمریکا از برجام و آغاز مجدد تحریم صنعت خودروسازی از آگوست ۲۰۱۸ شاهد سخت‌تر شدن شرایط تولید در کشور هستیم و تولید مجددا به محدوده ۴۰ هزار دستگاه در ماه برگشته است تا در مجموع برآورد شود؛ در صورتی که شرایط فعلی ادامه یابد؛ تولید سال ۹۸ رقمی بیش از ۷۰۰ هزار دستگاه نباشد.

اعداد و ارقام سالانه تولید انواع سواری نیز به شرح جدول زیر است:

	سال ۹۳	سال ۹۴	سال ۹۵	سال ۹۶	سال ۹۷	پنج ماهه ۹۸
تولید انواع سواری (دستگاه)	۹۵۸,۰۰۰	۸۹۳,۰۰۰	۱,۲۵۵,۰۰۰	۱,۴۲۹,۰۰۰	۸۸۴,۰۰۰	۲۹۱,۰۰۰
تغییرات (درصد)	%۵۳	-%۷	%۴۱	%۱۴	-%۳۸	-%۲۰ (برآوردی)

منبع: داده‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت

ارزش شرکت‌های شاخص خودرو بورس تهران بیش از ۳۵ هزار میلیارد تومان است که معادل ۳ درصد از ارزش بازار ۱۱۳۰ میلیارد تومانی بورس تهران است. بزرگترین شرکت‌های صنعت، ایران خودرو (ارزش بازار ۱۰ هزارمیلیارد تومان) و سایپا (ارزش بازار ۷ هزارمیلیارد تومان)هستند. به طور کلی می‌توان گروه خودرو را به ۳ بخش خودروسازی، قطعه‌سازی و سرمایه‌گذاری تقسیم کرد که سهم هریک از کل ارزش بازار گروه در نمودار روبه رو مشخص شده است. در بخش قطعه‌سازی نیز شرکت‌های آهنگری تراکتورسازی ایران (ارزش بازار ۱۵۰۰ میلیارد تومان) و موتورسازان تراکتورسازی ایران (ارزش بازار ۷۴۰ میلیارد تومان) بزرگترین شرکت‌ها به حساب می‌آیند.

منبع: تحلیل و استنتاج

	یک ماهه	سه ماهه	از ابتدای سال ۹۸	یک ساله	دو ساله
شاخص خودرو	-%۱	%۲۵	%۱۰۸	%۱۰۵	%۱۴۳
شاخص کل	%۴	% ۲۲	% ۷۳	%۶۹	%۲۶۲

داده‌های ارزش بازار و شاخص مربوط به پایان معاملات هفته منتهی به ۲۶ مهر ۹۸ می‌باشد.

با اخبار پیرامون تجدید ارزیابی دارایی‌ها، واگذاری بلوک دولت در شرکت‌های خودروسازی، کاهش فشار دولت در نرخ‌گذاری و شنیده‌ها از بهبود روند تکمیل خودروهای باقی‌مانده در انبار خودروسازان، شاخص خودرو از تابستان سال ۹۷ عملکردی بهتر از شاخص کل را به نمایش گذاشته است. روند بازدهی یک‌ساله و پنج‌ساله شرکت‌های صنعت در جدول زیر نمایش داده شده است.

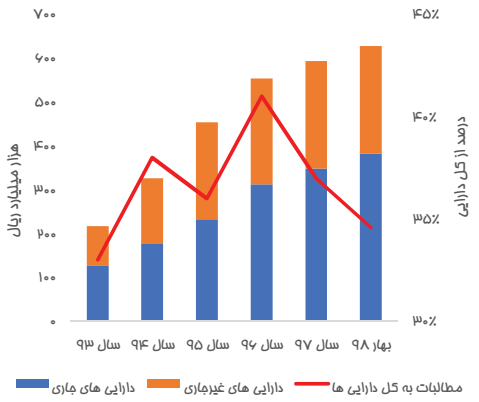
نماد	بازدهی یکساله	بازدهی پنج ساله	نماد	بازدهی یکساله	بازدهی پنج ساله
خلنت	% ۷۱۱	% ۱۰۸۲	خمحرکه	% ۱۴۷	% ۱۸۰
ختراک	% ۴۹۶	% ۱۰۹۹	خودرو	% ۱۳۵	% ۱۷۱
خریخت	% ۴۶۸	% ۹۹۷	خمهر	% ۱۲۸	% ۱۲۵
خوساز	% ۲۹۸	% ۷۱۲	خچرخش	% ۱۰۳	% ۳۵۵
خفنر	% ۲۵۵	% ۵۴۸	خکار	% ۱۰۰	% ۳۵۳
ختور	% ۲۵۴	% ۳۷۸	خشرق	% ۹۷	% ۲۳۱
خکمک	% ۲۲۲	% ۶۱۸	خموتور	% ۸۴	% ۸۱۸
خنصیر	% ۲۱۱	% ۴۷۶	خساپا	% ۶۸	۲۲۸%
خرینگ	% ۲۰۲	% ۴۸۱	خزامیا	% ۶۷	% ۱۸۵
خمحور	% ۱۹۴	% ۳۷۹	خپارس	% ۴۱	% ۱۷۸
خزر	% ۱۷۴	% ۴۳۶	خاهن	% ۲۹	% ۱۵۵۰
خپویش	% ۱۵۵	% ۳۲۰	خاذین	۵%	% ۱۲۷۰
شاخص خودرو		بازدهی یکساله: % ۱۰۵		بازدهی پنج ساله: % ۲۵۲	

داده‌های بازدهی مربوط بـــه پایان معاملات هفته منتهی به ۲۶ مهرماه ۹۸ می‌باشـــد.همان‌طور که مشـــخص است در بازه ۵ ســـاله، بازدهی سهام قطعه‌سازها به طور با اهمیتی بیش از بازدهی خودروسازها و شاخص صنعت بوده که عمدتا ناشی از ارزش بازار کوچک‌تر سهام این شرکت‌هاست.

صورت وضعیت مالی

مهم‌ترین بخش دارایی‌های جاری شـــرکت‌های صنعت را مطالبات تجاری تشکیل می‌دهد تا موضوع نقدینگی در کنار قیمت‌گذاری دستوری (به ویژه در بخش قطعه‌سازی) را بتوان دو عامل بازدارنده توسعه بیشتر صنعت دانست.عمده سهم دارایی‌های غیرجاری صنعت را نیز سرمایه‌گذاری شرکت‌های خودروساز در زیرمجموعه‌های خود (قطعه‌سازی و خدمات پس از فروش) تشکیل می‌دهد. ســـرمایه‌گذاری‌هایی که نرخ بازده دارایی (ROA) پایین را داشته و نتوانسته بخش غیرعملیاتی سودآوری شرکت‌ها را تحت تأثیر قرار دهد.

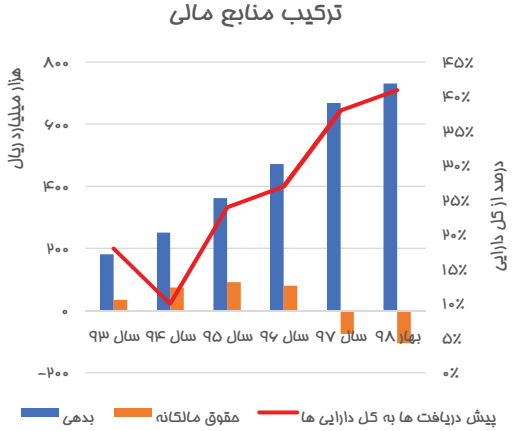
ترکیب مصارف مالی

منبع: تجمیع داده‌های صورت وضعیت مالی ۲۵ شرکت صنعت خودروسازی و قطعه سازی

در منابـــع مالـــی تشـــکیل‌دهنده صورت‌های مالی شـــاهد ادامه رشـــد افسارگسیخته بدهی‌ها هستیم تا سهم بدهی به کل دارایی‌های صنعت بیش از ۱۰۰ درصد باشد. خودروساز که علاوه بر تأمین‌مالی از خریداران (از طریق پیش‌فـــروش طولانی‌مدت محصولات) بخش زیادی از منابع خود را از محل دریافت تســـهیلات مالی تأمین می‌کند. هرچند نســـبت تأمین‌مالی از بانک (بدهی‌هـــای بهره‌دار) به کل دارایی‌هـــا در محدوده ۱۸ درصد قرار دارد؛ این موضوع به معنای عدم تمایل بنگاه‌های صنعت به دریافت تســـهیلات مالی نیســـت؛ بلکه زیان انباشته و حقوق مالکانه کم‌تر از صفر مانع از آن می‌شود که بانک‌ها (بدون دخالت دولت) نســـبت به پرداخت تسهیلات مالی جدید اقدام کنند.

ترکیب منابع مالی

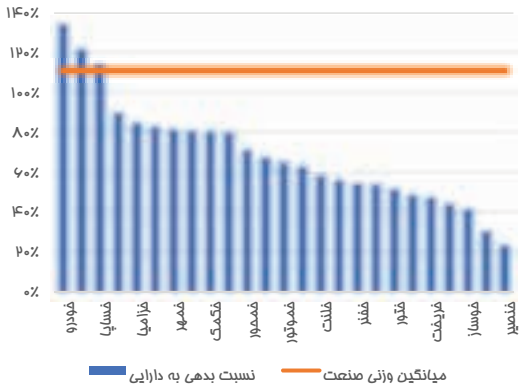
تجمیع داده‌های صورت وضعیت مالی ۲۵ شرکت صنعت خودروسازی و قطعه سازی

نسبت‌های مالی

نسبت بدهی به دارایی (Liabilities to Assets Ratio)

همان‌طور که گفته شـــد نسبت تأمین مالی از محل بدهی در شرکت‌های خودروساز بسیار قابل توجه است. شرکت ایران خودرو که به عنوان بزرگترین شرکت صنعت در صدر این لیست هم قرار می‌گیرد، در سال گذشته بیش از ۲۷۵۰ میلیارد تومان حقوق و دستمزد پرداخت کرده است که انتظار می‌رود این عدد در سال جاری به سطح ۳۵۰۰ میلیارد تومان برسد که همزمان با افت درآمد شرکت، تأثیر اهرم عملیاتی شرکت را مشخص می‌کند. حال مشکلات فراوان نقدینگی نیز باعث آن می‌شود که برای تأمین این سطح از هزینه‌های نقدی اقدام به استقراض کرده که باعث بالارفتن اهرم مالی نیز می‌شود.

نسبت کل بدهی‌ها به کل دارایی‌های صنعت خودرو

داده‌های صورت‌های مالی آخرین عملکرد حسابرسی شده

نکتـــه دیگر در بررســـی نمـــودار فـــوق، توجه بـــه این نکته اســـت که شرکت‌هایی که اخیرا افزایش‌سرمایه از محل مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌ها را انجام داده‌اند؛ به علت بالارفتن ارزش دفتری (Book Value) شـــرایط مساعدتری را خواهند داشت. از همین‌رو بهتر است نگاهی به وضعیت انجام افزایش‌ســـرمایه از محل تجدید ارزیابی در شـــرکت‌های صنعت نیز داشته باشـــیم. موضوعی که دوباره و در ســـال جاری در کانون توجه‌ها قرار گرفته اســـت. اخیرا عضو کمیســـیون صنایع مجلس نیز واگذاری سهام دولت در شرکت‌های خودروسازی را منوط به تجدید ارزیابی دارایی‌های آنها دانسته است.در جدول زیر ۲۵ شرکت بورسی و فرابورسی (به استثناء نمادهای بازار پایه) از لحاظ عملکرد مالی و داشتن زیان انباشته در عملکرد آخرین سال مالی بررسی شده‌اند. همچنین در خصوص هریک، وجود افزایش‌سرمایه از محل مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌ها در ۵ سال گذشته بررسی شده است.

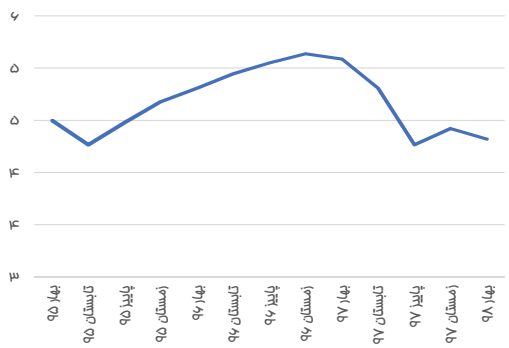
نماد	عملکرد مالی	زیان انباشته	آخرین تجدید ارزیابی	نماد	عملکرد مالی	زیان انباشته	آخرین تجدید ارزیابی
خنصیر	سودده	ندارد	نداشته	خمهر	زیانده	دارد	سال ۹۷
خشرق	سودده	ندارد	نداشته	خاهن	سودده	ندارد	سال ۹۵
ختور	سودده	ندارد	نداشته	خکار	سودده	ندارد	سال ۹۵
خترا‌ک	سودده	ندارد	نداشته	خرینگ	سودده	دارد	سال ۹۵
خپویش	سودده	ندارد	نداشته	خزر	سودده	دارد	سال ۹۵
خمحرکه	سودده	ندارد	نداشته	خپارس	زیانده	ندارد	سال ۹۵
خفنر	سودده	ندارد	نداشته	خاذین	زیانده	دارد	سال ۹۴
خموتور	سودده	دارد	نداشته	خچرخش	سودده	ندارد	سال ۹۴
خلنت	سودده	ندارد	نداشته	خکمک	سودده	دارد	سال ۹۴
خودرو	زیانده	دارد	نداشته	خزامیا	زیانده	دارد	سال ۹۴
خدیزل	زیانده	ندارد	نداشته	خساپا	زیانده	دارد	سال ۹۴
خریخت	زیانده	دارد	سال ۹۷	خمحور	سودده	ندارد	سال ۹۳
خوساز	زیانده	دارد	سال ۹۷				

بررسی صورت‌های مالی برای عملکرد آخرین سال مالی انجام شده است. همان‌طور که پیش‌تر گفته شد؛ بخش زیادی از بازدهی گروه خودرو از سال ۹۷ را باید مدیون موضوع افزایش‌سرمایه فوق دانست. موضوعی که تا سال گذشته معافیت مالیاتی آن شامل شرکت‌های مشمول ماده ۱۴۱ قانون تجارت بود و از سال جاری، مشمول تمام اشخاص حقوقی که طی ۵ سال گذشته افزایش‌سرمایه از این محل به ثبت نرسانده‌اند.به علاوه به طور کلی می‌توان گفت شرکت‌هایی که طی سال‌های گذشته افزایش‌سرمایه نداشته و زیان انباشته در حساب‌های خود نشان می‌دهند؛ بیشترین پتانسیل برای انجام قریب‌الوقوع افزایش‌سرمایه را دارند و از این جنبه اقبال ویژه بازار به سهام شرکت ایران خودرو و رسیدن قیمت ۲۵۰ تومانی آن به محدوده ۸۳۰ تومان (در اثر انتشار شنیده‌هایی مبنی بر افزایش‌سرمایه بیش از ۹۰۰ درصد از محل تجدید ارزیابی طبقه زمین و ساختمان) طی یک سال قابل توجیه است.

نسبت گردش دریافتنی‌ها (Receivables turnover ratio)

نمودار پایین در خصوص ۲۰ شرکت صنعت قطعه‌سازی روند فصلی نسبت گردش دریافتنی‌ها را از ابتدای سال ۹۵ نمایش داده است. پایین آمدن این نسبت به معنای کاهش سرعت گردش حساب‌های فی‌مابین قطعه‌ساز و خودروساز طی دوره است که تایید مطلب گفته شده در خصوص مشکلات تأمین نقدینگی تولید در این صنعت است.

دوره گردش دریافتنی های صنعت قطعه سازی

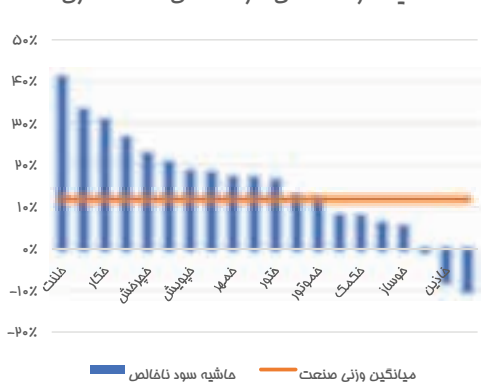

تجمیع صورت‌های مالی شرکت‌های قطعه ساز بورسی و فرابورسی

حاشیه سود ناخالص (Gross Profit Margin)

حاشیه سود ناخالص در شرکت‌های خودروسازی بیش از هرچیز درگیر سیاست‌های پوپولیستی دولت‌هاست. ریختن سود بادآورده به جیب دلالان صنعت خودرو و اجبار به خودروسازان مبنی بر تحویل خودرو با نرخ‌های قبل به جهت فشارهای عمومی بر وزارتخانه تنها بخشی از داستان طولانی مصائب قیمت‌گذاری است.بنابراین برای مقایسه شرکت‌های صنعت با سنجه حاشیه سود ناخالص به سراغ قطعه‌سازان رفته‌ایم.

حاشیه سود ناخالص شرکت های قطعه سازی

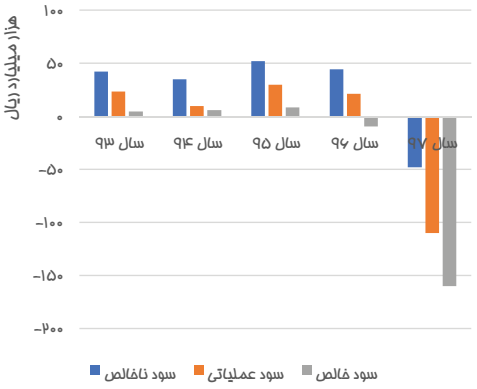
صورت‌های مالی آخرین عملکرد حسابرسی شده شرکت‌ها

بالاترین حاشیه سود ناخالص مربوط به لنت ترمز ایران با ۴۱ درصد و پایین‌ترین نسبت مربوط به صنایع ریخته‌گری ایران با ۱۰- درصد است. یکی از نکات شرکت صنایع ریخته‌گری ایران، تجدید ارزیابی طبقات دارای استهلاک در سال گذشته بوده است. از آنجا که طبقه ماشین‌آلات و تجهیزات مورد تجدید ارزیابی قرار گرفته میزان نسبت به سال قبل از آن استهلاک نزدیک به ۸ برابر شده که مستقیما بر حاشیه سود ناخالص اثرگذار است.

صورت سود و زیان

نمودار زیر داده‌های تجمیع شده صورت سود و زیان صنعت را نمایش می‌دهد. پرواضح است که شرکت‌های بزرگ تر تأثیر بیشتری بر داده‌های تجمیعی دارند. بنابراین در هر دو سمت سود و زیان اثر دو شرکت بزرگ خودروسازی کشور (ایران خودرو و سایپا) غیرقابل چشم‌پوشی است. شرکت‌های قطعه‌سازی در هر دو سال ۹۶ و ۹۷ سود خالصی در محدوده ۸۲ میلیارد تومان را داشتند و افت بااهمیت ارقام سال ۹۷ شکل زیر مربوط به شرکت‌های خودروسازی است.

اقلام سود و زیان شرکت های صنعت خودرو

منبع: تجمیع داده‌های شرکت‌های بورسی و فرابورسی صنعت خودرو برای عملکرد ۵ سال مالی گذشته

ارزش طبقه سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت ایران خودرو در آخرین ترازنامه بالغ بر ۴۱۰۰ میلیارد تومان است. رقمی که بخش بزرگ و با اهمیت آن راکد و دارای سود بسیار اندک است. همین شرایط در طبقه زمین ترازنامه نیز دیده می‌شود. اجزایی از صورت وضعیت مالی که سودآور بودن آنها در شرایط تحریم می‌تواند مسکن خوبی برای بخش غیرعملیاتی صورت سود و زیان خودروسازان باشد و این موضوع شاید یکی از دلایل تاکید وزیر بر فروش دارایی‌های مازاد خودروسازان به حساب می‌آید.

جمع‌بندی

برهمگان واضح است که اعداد و ارقام صورت‌های مالی صنعت خودرو (خوب یا بد) بیش از آن‌که ماحصل اندیشه، خلاقیت، رقابت، بازاریابی و مدیریت صحیح باشد؛ حاصل تصمیمات ارکان دولتی و مدیریت دولتی راس آن به شمار می‌رود. به علاوه ارتباط تنگاتنگ این صنعت با اشتغال قابل توجه صنایع بالادست و پایین دست برکسی پوشیده نیست.

این انتظار وجود دارد که تحقق افزایش‌سرمایه‌های باقی‌مانده، گشایش سیاسی احتمالی به ویژه در مسائل بانکی و واگذاری سهام دولتی در دو خودروساز بزرگ کشور بتواند مسیر روشن‌تری را پیش‌روی این صنعت قرار دهد و مجددا سهام این شرکت‌ها در زمره سهام بنیادی و با ارزش بازارسرمایه قرار بگیرد.

چشم دارویی‌ها برجیب دولت

سمیرا اسدیان
مدیر سرمایه‌گذاری شرکت سبدگردانی ایساتیس پویا کیش

فاطمه کاظمی‌منش
تحلیلگر شرکت سبدگردانی ایساتیس پویا کیش

در گزارش زیر ضمن تمرکز بر صنعت دارو و مشکلات آن، به ارائه مجمل چند آمار کلیدی از شرکت های دارویی پذیرش شده در بورس اوراق‌بهادار تهران و فرابورس ایران، خالص ارزش دارایی هر سهم مربوط به شرکت هایی از آن که ماهیت سرمایه گذاری دارند و نیز بررسی سودآوری شرکت تولید مواد اولیه داروپخش (دتماد) و روند حرکتی شاخص کل و شاخص دارویی خواهیم پرداخت.

دارو از نظر اقتصاد، کالایی ضروری و مستقل از درآمد است (داروهای حوزه درمان و صد البته که با افزایش درآمد در جامعه تمایل مردم به استفاده از داروهایی در زمینه مراقبت های بهداشتی و مکمل افزایش می یابد)، از این رو شرکت های فعال در این حوزه را می توان به نوعی ملی دانست که حتماً به حمایت از جانب دولت و نهادهای دولتی نیازمند هستند؛ چرا که با سلامت عموم مردم در ارتباط هستند.

با نگاهی به صنعت دارو در می یابیم که چرخش مالی در این صنعت حدود ۱۶۰ هزار میلیارد ریال است، چیزی معادل ۱.۳ درصد تولید ناخالص ملی ایران که ارمغان آن رتبه اول تولید داروی منطقه، رتبه هفتم تولید داروهای نو ترکیب در جهان و در کل رتبه دهم تولید دارو در دنیاست.

با تمرکز بر مشکلات این گروه، در راس مشکلات به چرخه ناکارآمد پرداخت می رسیم که از دولت به سازمان های بیمه ای و از آنها به داروخانه ها و از داروخانه ها به شرکت های توزیع و پخش و در نهایت با سیکلی معیوب به خود شرکت های دارویی می رسد. تعداد اندکی از شرکت های دارویی معامله شونده در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران از جمله تیپیکو، دپارس، دشیمی، دفارا، دسبحان و... خود دارای شرکت توزیع و پخش هستند که تا اندازه‌ای می توانند سیکل مذکور را کوتاه کنند.

از طرفی شاهد افزایش هزینه های تولید به دلیل بالا رفتن نرخ ارز بوده و هستیم اما تنها تا حد کمی و چند قلم، شاهد افزایش قیمت محدود و نه هم پای بـالا رفتن هزینه ها بودیم. در این زمینه البته ابزارهای کمکی برای شرکت های دارویی از جمله وصول مطالبات از دولت به کمک اوراق بهـادار صـورت گرفته که مسـلما از کارایی کافی برخـوردار نبوده اند. از طرفی در شـرایط فعلی ایران و تحریم ها، دشـواری ارتباط مالی با دنیا و تأمین مواد اولیه و حتی ماشـین آلات، باز شاهد دشواری در زمینه تأمین مواد اولیه و حتی ورود داروهای تخصصی موردنیاز (باوجود شـعار دنیا در خصوص عدم تحریم در زمینه غذا و دارو) هستیم.

موضوع اخیر بیان شـد که اگر ایـن روزها موجودی مواد و کالای این شـرکت ها افزایش‌یافته همه را به چوب رسـوایی نرانیم و آن را به عنوان ذخایر اسـتراتژیک و تنظیـم عرضه و تقاضای بازار در نظـر بگیریم و نه صرفا اهرمی برای بالا بردن قیمت. هرچند که نتیجه جانبی آن با شرایط نام برده ناگزیر شیفت قیمتی است.

از طرفی صنعت دارو و آن هم داروهای تخصصی و تازه وارد با معضلی به نام بحث اعتماد به مصرف داروی جدید سـاخت داخل مواجه اسـت، پس باید دوره انتظاری را برای داروسـازهای تخصصی از جمله داروسازی سـبحان انکولوژی، برخی از محصولات جدید داروسازی کوثر، داروسازی آوه سـینا و ... نسـبت به داروهای ژنریک برای رسـیدن به تولید انبوه و سودآوری شارپ درنظر گرفت. با درنظر گرفتن تمام این مشکلات، شاهد قیمت بسـیار پایین دارو در کشـور نسـبت به داروهای مشابه خارجی و نیـز رو به پیری بودن جمعیت کشـور و افزایش مصرف برخی گروه های دارویی از جانب اقشـار جامعه هسـتیم که همه این عوامـل بالقوه، نوید بخش پیشـتازی صنعت مذکور در سـال های پیش رو در بورس هستند، اما هم پای این تقاضا باید شرکت ها هزینه تحقیق و توسعه بسیار بالایی را اختصـاص دهند تا دوره رسـیدن به اعتماد مـردم در خصوص مصرف داروهای داخلی کاهش یافته، چیزی که امروزه شـاهد ضعف شرکت‌های دارویی در آن هستیم. (جدول یک و۲)

شـرکت تولید مواد اولیه داروپخش، تولیدکننـده انواع نارکوتیک ها و غیرنارکوتیک ها از سال ۱۳۷۵ در صنعت دارویی کشور حضور فعال دارد. به طور متوسـط سـالی ۲۰ درصد از ترکیب فروشش را، فروش صادراتی تشکیل می دهد که این مقدار برای سال ۹۷، ۲۸ درصد بوده و در بودجه شرکت برای سال ۹۸، ۲۵ درصد پیش بینی شده است. (جدول ۳)

بررسـی حاشیه سود ناخالص این شـرکت از سال ۹۰ تا ۹۷، مشخص می سـازد که همواره شـرکت توانسـته است حداقل حاشـیه مذکور ۴۰ درصدی را در ترکیب فروش خود حفظ کند. (جدول ۴)

همچنیـن میانگین نرخ فروش نارکوتیک در ۶ ماهه اول سـال حدود ۱۰ میلیـون ریال و میانگیـن نرخ فروش غیرنارکوتیـک در همین بازده حدود ۰.۸۴ میلیون ریال بوده اسـت. چنانچه با همین گزارش حسابرسی نشـده ۶ماهه و با فرض افزایش نرخ مواد دارویی با نسـبتی برابر با تبدیل دلار ۴۲,۰۰۰ ریالـی به دلار نیمایی با میانگیـن ۱۰۰,۰۰۰ ریالی را هم در ترکیـب هزینه‌ای و هم قیمـت فروش تأثیر دهیم به سـودی حدود ۶۵۰۰ ریـال دسـت خواهیـم یافت. آنچه مهم اسـت این اسـت که هم پای افزایش هزینه های مسـتقیم و غیر مسـتقیم تولید ناشـی از حذف

جدول یک – آمارهای کلیدی صنعت دارو
(بر اساس آخرین صورت‌های مالی حسابرسی‌شده، منتهی به سال ۹۷)

نماد	حاشیه سود ناخالص	گردش حساب‌های دریافتنی	گردش موجودی کالا	بازده حقوق صاحبان سهام
دارو	% ۴۶	۱.۲۸	۲,۹۳	% ۹۱
دزهراوی	% ۳۵	۰.۶۴	۱,۵۹	% -۴۳
دفارا	% ۳۸	۱.۳۳	۴,۴۹	% ۱۵۸
دبالک	% ۳۰	۲.۳۷	۳,۵۹	% ۴۳۸
درهاور	% ۳۴	۳.۸۲	۱,۰۹	% ۳۴
ددام	% ۳۷	۱.۱۴	۴,۸۸	% ۵۴
دسبحان	% ۵۵	۱.۵۳	۲,۶۴	% ۶۰
دکپسول	% ۴۵	۳.۳۱	۱,۹۷	% ۴۷
ریشمک	% ۶۱	۰.۸۰	۰,۷۵	% ۶۳
دعبید	% ۶۱	۲.۴۰	۲,۰۴	% ۴۷
دتماد	% ۴۲	۱.۵۵	۱,۸۹	% ۶۳
دتولید	% ۴۲	۱.۱۳	۲,۴۰	% ۲۰
دپارس	% ۴۶	۱.۰۶	۲,۸۸	% ۹۵
دلر	% ۴۴	۱.۴۳	۲,۸۶	% ۱۰۶
کاسپین	۴۴%	۱.۳۰	۳,۰۷	% ۹۰
دشیمی	% ۳۱	۱.۲۲	۴,۴۸	% ۳۹
داوه	% ۴۴	۱.۴۲	۱,۸۶	% ۲۷
دیران	% ۵۱	۰.۸۰	۲,۲۰	% ۱۵
دامین	% ۴۸	۱.۵۷	۲,۷۸	% ۴۱
دکوثر	۱۹%	۱.۴۰	۶,۴۴	% ۱۵
دالبر	% ۴۶	۱.۲۳	۲,۰۸	% ۵۲
دلقما	% ۳۰	۱.۳۰	۲,۷۲	% ۱۴
دکیمی	% ۴۷	۱.۴۷	۱,۴۳	% ۶۴
دابور	% ۴۹	۱.۱۷	۲,۸۲	% ۷۶
دسانکو	% ۳۹	۱.۰۲	۳,۵۵	% ۱۶
درازک	% ۵۶	۱.۰۱	۲,۱۴	% ۸۱
دروز	% ۲۶	۱.۱۵	۱,۹۶	% ۱
دفرا	% ۶۶	۲.۱۶	۳,۰۰	% ۶۸
داسوه	% ۵۶	۰.۸۳	۱,۸۳	% ۳۳
دسینا	% ۵۸	۱.۷۹	۱,۹۷	% ۵۶
دجابر	% ۳۵	۰.۶۶	۳,۰۴	% ۳۳
هجرت	% ۱۱	۲.۲۰	۰	% ۷۱

جدول ۲– خالص ارزش دارایی‌ها منتهی به تاریخ ۹۸/۰۷/۲۸

نماد	NAV	P/NAV
وپخش	۶۳۸۸۰	%۶۰
والبر	۵۸۱۱	%۹۰
شفا	۱۴۷۷۰	%۶۸
تپیکو	۳۲۲۳۸	%۵۷
برکت	۲۸۲۶	%۲۰۰

جدول ۳

سال	۹۶	۹۷
سود هر سهم	۸۴۲	۱,۱۰۲
مبلغ فروش–داخلی		
نارکوتیکها	۵۰۰,۸۶۰	۶۳۵,۱۹۴
غیر نارکوتیکها	۸۳۹,۴۲۳	۹۰۱,۲۲۸
محصول نهایی		
جمع	۱,۳۴۰,۲۸۳	۱,۵۳۶,۴۲۲
مبلغ فروش–صادراتی		
نارکوتیکها	۲۴۶,۸۰۹	۵۸۶,۰۴۷
غیر نارکوتیکها	۹,۰۵۶	۹,۶۷۷
محصول نهایی		
جمع	۲۵۵,۸۶۵	۵۹۵,۷۲۴
کل فروش	۱,۵۹۶,۳۸۵	۲,۰۹۰,۳۰۲

اعداد به میلیون ریال

جدول ۴

سال	۸۸	۸۹	۹۰	۹۱	۹۲	۹۳	۹۴	۹۵	۹۶	۹۷
سود هر سهم	۱,۶۳۱	۲,۰۵۳	۱,۷۹۹	۲,۹۳۱	۳,۳۴۴	۳,۰۹۶	۳,۳۸۰	۱,۱۲۱	۸۴۲	۱,۱۰۲
صورت سود و زیان										
درآمدهای عملیاتی	۳۹۳,۱۹۸	۴۵۲,۳۱۱	۶۴۳,۲۴۲	۸۵۳,۰۳۱	۱,۱۶۶,۸۰۳	۱,۲۲۶,۰۲۴	۱,۴۲۷,۵۱۴	۱,۵۰۸,۷۳۹	۱,۵۵۱,۳۸۵	۲,۰۹۰,۳۰۲
بهای تمام شده درآمدهای عملیاتی	-۲۵۶,۷۷۷	-۲۸۲,۱۵۷	-۳۸۲,۹۲۲	-۴۶۵,۵۰۶	-۶۱۶,۳۸۰	-۷۱۷,۳۵۷	-۸۳۶,۳۷۰	-۸۹۷,۵۰۲	-۹۳۸,۳۱۷	-۱,۲۰۵,۳۳۴
سود (زیان) ناخالص	۱۳۶,۴۲۱	۱۷۰,۱۵۴	۲۶۰,۳۲۰	۳۸۷,۵۲۵	۵۵۰,۴۲۳	۵۰۸,۶۶۷	۵۹۱,۱۴۴	۶۱۱,۲۳۷	۶۱۳,۰۶۸	۸۸۴,۹۶۸
حاشیه سود ناخالص	۳۴.۷۰%	۳۷.۶۲%	۴۰.۴۷%	۴۵.۴۳%	۴۷.۱۷%	۴۱.۴۹%	۴۱.۴۱%	۴۰.۵۱%	۳۹.۵۲%	۴۲.۳۴%

دریچه رو به صنعت دارو در بازار سرمایه

فائزه رهنی
کارشناس سرمایه‌گذاری شرکت پردازش اطلاعات مالی پارت

صنعت دارو به دلیل ارتباط نزدیک با سلامت جوامع بشری، در زمره صنایع استراتژیک محسوب می‌شود و یکی از ارکان مهم نظام سلامت در جوامع است. صنعت دارو در ایران باوجود تحریم‌های بین‌المللی، از پیشرفت خوبی برخوردار بوده و پاسخگوی بسیاری از نیازهای داخلی کشور بوده است. بیش از نیمی از مواد اولیه دارویی مورد نیاز شرکت‌های داروسازی در ایران از طریق واردات تأمین می‌شود که تحریم‌ها تأثیر بسزایی بر بهای تمام شده این مواد، حمل و نقل آن‌ها و گاهی تهیه این مواد گذاشته است. گزارش پیش رو به بررسی صنعت دارو در بازار سرمایه پرداخته و عملکرد آن‌ها را بررسی می‌کند:

صنعت دارو با ارزش بازار حدود ۶۷۱ هزار میلیارد ریالی ششمین صنعت بزرگ بازار سرمایه محسوب می‌شود و ۴/۴ درصد بازار را در اختیار دارد. ۴۷ شرکت پذیرفته شده در بازار سرمایه در این صنعت وجود دارند که از میان آنها ۳۶ شرکت، به تولید دارو اشتغال داشته و مابقی شرکت‌های سرمایه‌گذاری، پخش، تولید مواد جانبی دارو و ... هستند. شرکت داروسازی عبیدی با ارزش بازار حدود ۸۰ هزار میلیارد ریالی بزرگترین شرکت صنعت بوده و شرکت داروسازی حکیم با ارزش بازار ۹۴ میلیارد ریالی کوچکترین شرکت صنعت از نظر ارزش بازار است.

سهامداری

سرمایه‌گذاری دارویی تأمین، سرمایه‌گذاری شفا دارو و گروه دارویی برکت سه هلدینگ بزرگ دارویی کشور هستند که بخش اعظم شرکت‌های دارویی بازار سرمایه را در اختیار دارند. (شکل یک)

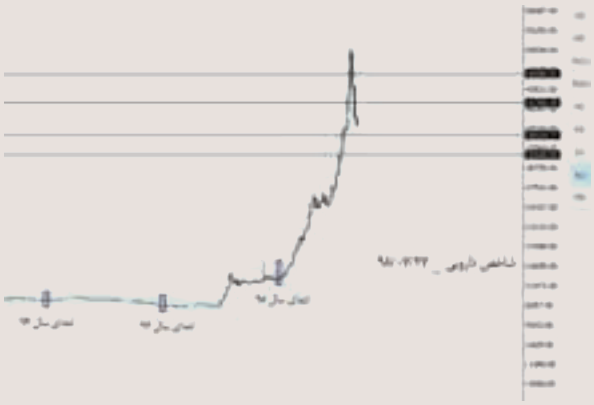
بازدهی

پربازده‌ترین سهم گروه دارو در ۵ سال اخیر شرکت داروسازی

ارز حمایتی، چنانچه بازار هدف این شرکت از کشش لازم برخوردار باشد تا بتواند همپای این افزایش، قیمت فروش محصولات خود را افزایش دهد به سودی حدود دو برابر مبلغ مذکور برای سال آتی دست خواهد یافت.

در بررسی تکنیکال شاخص کل، بر اساس تایم ماهانه و هفتگی، قیمت در بالاترین نقطه از هیستوگرام قدرت حجمی، روند قدرت نسبی و در باند بالایی استراتژی قرار گرفته است، همچنین در تایم روزانه همزمان ایجاد واگرایی و رسیدن سیکل روند به محدوده پایین باند و برخورد با حمایت داینامیک مشاهده می شود که خود بیانگر کلاستر قدرتمند کاهش سیکل روند از این نقطه می باشد، و افت سیکل روند در حد ضرر اول ۳۰۱،۹۲۶ واحد، حد ضرر دوم ۲۹۴،۵۴۰ واحد و در صورت عدم حمایت تا محدوده ۲۸۲،۸۷۷ واحد مشاهده و کاهش میان‌مدت سیکل روند دور از انتظار نیست. در صورت افت روند، (حد ضرر اول) در سطح ۳۰۱،۹۲۶ واحد و (حدضرر دوم) در سطح ۲۹۴،۵۴۰ واحد قرار دارد. در صورت صعود روند با توجه به پیش بینی حفظ سطح مطلوب تولید و فروش گزارش های شش ماهه شرکت ها – اهمیت کنترل تورم و قدرت پول – عدم التهاب بازارهای ارز، سکه و مسکن برای حاکمیت، (حدسود اول) سطح ۳۲۶،۴۱۸ واحد و (حد سود دوم) درسطح ۳۵۵،۳۳۴ واحد تثبیت و قرار گرفته است. در نتیجه، سیکل شاخص در تایم ماهانه و هفتگی در روند قدرت نسبی و هیستوگرام قدرت حجمی در بالاترین سطح از میانگین های ۹، ۲۶ و ۱۲ روزه قرار گرفته و در تایم روزانه زیر میانگین تثبیت شده است که نشان از قطعی بودن واگرایی در این نقطه و ادامه افت روند است که خود بیانگر چشم انداز افت کوتاه مدتی سیکل روند است.

در بررسی تکنیکال شاخص دارویی، بر اساس تایم روزانه واگرایی منفی و احتمال برگشت سیکل روند در سطح ۳۶،۰۳۴ مشاهده می‌شود که با توجه به توضیحات فوق افزایش سیکل روند دور از انتظار نیست.

عبیدی بوده که سـرمایه سهامداران خود را حدود ۳۴/۵ برابر کرده است. در مقابل شرکت تهران شـیمی با بازدهی ۷۰ درصدی، کمترین بازده ۵ سال اخیر را برای سرمایه‌گذاران به همراه داشته است.

بیشترین بازده ۵ ساله		کمترین بازده ۵ ساله	
نماد	بازده	نماد	بازده
دعبید	% ۳۴۵۲	شتهران	% ۷۱
دشیری	% ۲۷۴۳	هجرت	% ۷۳
ریشمک	% ۷۵۱	دتولید	% ۱۱۸
ددام	% ۷۱۶	برکت	% ۱۴۳
دابور	% ۷۰۵	دحاوی	% ۱۷۸
کی بی سی	% ۶۵۴	دبالک	% ۲۱۲
دقاضی	% ۶۱۵	شفا	% ۲۱۳
دشیمی	% ۶۱۵	دکپسول	% ۲۳۶
داوه	% ۵۹۴	دسبحان	% ۲۵۴
دپارس	% ۵۵۹	دروز	% ۲۷۳

از ابتدای سـال ۱۳۹۸ شرکت‌های دشیمی، داوه، دفارا، کی بی سی و پخش بیشـترین بازده را برای سـرمایه‌گذاران خود به ارمغان آورده اند و شـرکت‌های شتهران، دعبید، دسینا، هجرت و ریشمک در تحقق بازدهی مناسب و نزدیک به میانگین صنعت، موفق عمل نکرده اند.

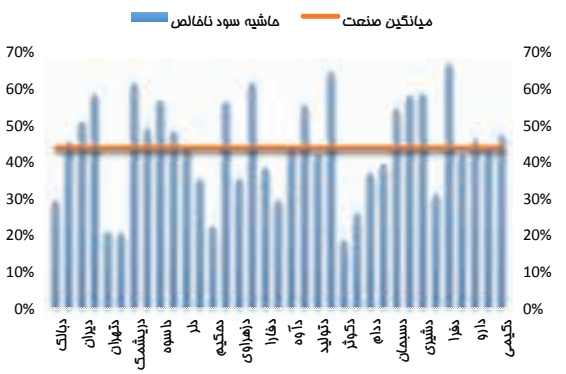
بیشترین بازده از ابتدای سال ۱۳۹۸		کمترین بازده از ابتدای سال ۱۳۹۸	
نماد	بازده	نماد	بازده
دشیمی	% ۴۹۴	شتهران	% ۲۶
داوه	% ۴۹۱	دعبید	% ۶۴
دفارا	% ۴۷۹	دسینا	% ۶۸
کی بی سی	% ۴۶۸	هجرت	% ۷۳
پخش	% ۴۵۷	ریشمک	% ۹۰
دتماد	% ۴۰۲	دفرا	% ۱۳۱
درهآور	% ۳۹۷	دسبحان	% ۱۶۶
دزهراوی	% ۳۹۳	دشیری	% ۱۷۱
دپارس	% ۳۹۰	دحاوی	% ۱۷۲
ددام	% ۳۶۱	شفا	% ۱۷۲

نسبت‌های مالی

نسبت‌های سودآوری

بررسی آخرین صورت‌های مالی سالانه ۳۵ شرکت دارویی نشان می‌دهد که میانگین حاشـیه سـود ناخالص آن‌ها حدود ۴۴ درصد بوده که شرکت فرآورده‌های تزریقی ایران با ۶۶/۵ درصد بیشترین و شرکت داروسازی کوثر با ۱۸/۷ درصد کمترین حاشیه سود ناخالص را داشته اند.

حاشیه سود ناخالص

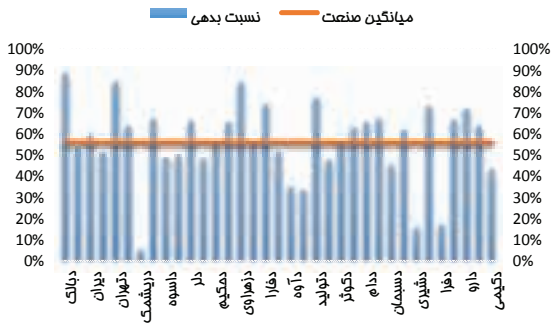

میانگین حاشـیه سـود خالص این شـرکت‌ها در آخرین سـال مالی حدود ۲۸ درصد بوده که شرکت تولید و صادرات ریشمک با ۱۶۶ درصد بالاترین و داروسـازی زهراوی با ۲۱ درصد زیان خالص، کمترین حاشیه سود خالص را در اختیار داشته اند. میانگین بازده دارایی‌ها در صنعت دارو حدود ۱۸ درصد است که شیرین دارو با کسب بازدهی ۷۲ درصدی نسبت به دارایی‌ها، بهترین عملکرد را روی دارایی‌های خود داشـته و داروسازی زهـراوی با زیان ۷ درصدی روی دارایی‌ها، نامناسـب‌ترین عملکرد را در میان شرکت‌های دارویی به خود اختصاص داده است.

نسبت‌های اهرمی

به طور میانگین ۵۶ درصد منابع شـرکت‌های داروسـازی را بدهی‌ها تشـکیل می‌دهنـد. شـرکت دارویـی البرز بالـک با نسـبت بدهی ۸۹ درصـد، بالاترین اهرم را در میان شـرکت‌های دارویـی در اختیار دارد و شـرکت شـیرین دارو تنها ۱۶ درصد از منابعش را از طریق بدهی تأمین کرده است.

نسبت بدهی

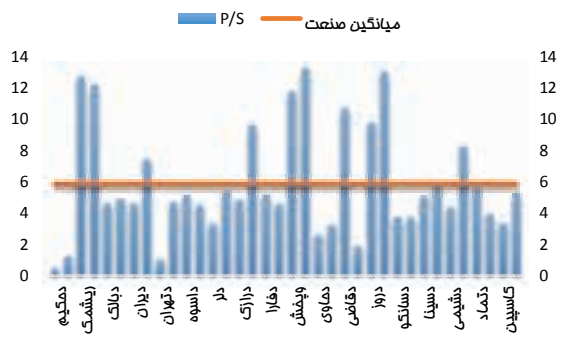

نسبت‌های عملکردی

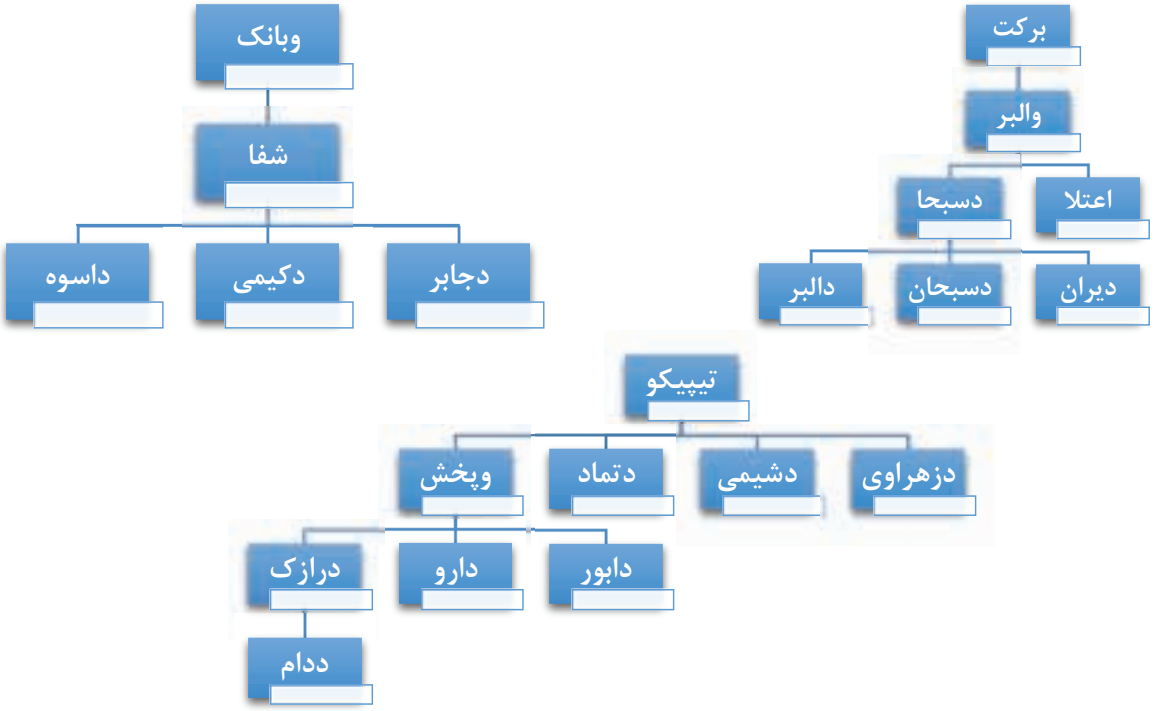
شرکت‌های داروسازی در آخرین سال مالی خود به طور میانگین حدود ۶ برابر سـرمایه خود درآمد فروش ثبت کرده اند که داروسـازی حکیم با فروشـی حدود ۳۱ برابر سرمایه، بالاترین و شرکت زاگرس فارمد پارس با فروشـی معادل ۰/۸ سـرمایه خود، کمترین نسبت فروش به سرمایه را از آن خود کرده اند.

میانگین قیمت/فروش (P/S) شرکت‌های دارویی در آخرین سال مالی نیز حدود ۶ واحد بوده که داروسازی آوه سینا با نسبت حدود ۱۳ بالاترین و داروسازی حکیم با نسبت ۰/۵ کمترین نسبت P/S را به خود اختصاص داده اند.

نسبت قیمت به فروش

شکل یک – سه هلدینگ بزرگ دارویی کشور

صورت سود و زیان

در آخرین سال مالی، هر یک از شرکت‌های داروسازی به طور میانگین ۲۰۶۰ میلیارد ریال درآمد فروش ثبت کرده است که بالاترین رقم متعلق به داروسازی عبیدی با ۶۰۳۰ میلیارد ریال و پایین‌ترین رقم متعلق به داروسازی حکیم با ۱۸۴ میلیارد ریال بوده است.

جمع برخی از اقلام مهم صورت سود و زیان شرکت‌های صنعت در جدول زیر آمده است:

آخرین سال مالی	
فروش	۲۹۳،۷۴ میلیارد ریال
سود ناخالص	۳۵،۹۱۷ میلیارد ریال
سود عملیاتی	۳۱،۰۰۰ میلیارد ریال
هزینه مالی	۸،۱۶۰ میلیارد ریال
سود خالص	۲۱،۱۷۶ میلیارد ریال

هزینه مالی یکی از مهم‌ترین اقلام صورت‌های مالی شرکت‌های داروسازی به شمار می‌آید. به ویژه شرکت‌هایی که داروهای عمومی تولید کرده و طرف حساب آن‌ها سازمان‌های دولتی و بیمارستان‌ها هستند. طولانی شدن دوره وصول مطالبات از حدود ۴ سال پیش باعث بروز مشکلات نقدینگی در شرکت‌های دارویی شده و این شرکت‌ها برای حل این مشکل به دریافت تسهیلات رو آورده اند که باعث افزایش چشمگیر هزینه‌های مالی در صورت‌های مالی این شرکت‌ها شده است. به طور میانگین هزینه مالی حدود ۴۰ درصد از سود عملیاتی شرکت‌های صنعت دارو را می‌بلعد که این رقم در بالاترین حد خود در شرکت داروسازی زهراوی به ۱۷۸ درصد نیز می‌رسد.

نتیجه‌گیری

صنعت دارو به دلیل ارتباط مستقیم با سلامت و نیاز مصرف کنندگان از جمله صنایعی قلمداد می‌شود که مقدار و نرخ فروش آن‌ها تحت تأثیر چرخه‌های تجاری قرار نمی‌گیرد.

اگرچه به دلیل تحریم‌ها تأمین مواد اولیه این صنعت با مشکلات عدیده‌ای مواجه شده و به دلیل رکود داخلی، دوره وصول مطالبات این صنعت بسیار طولانی شده و شرکت‌ها با مشکلات نقدینگی دست و پنجه نرم می‌کنند، این صنعت در بازار سرمایه از شکوفایی و رشد قابل توجهی طی سال‌های اخیر برخوردار بوده است. مسایل مهم و اساسی که پیش روی این صنعت قرار دارد موضوع نرخ ارز، تجدید ارزیابی دارایی‌ها و تحریم‌هاست. به دلیل اینکه بیش از نیمی از مواد اولیه و بخش عمده تجهیزات و ماشین آلات مورد نیاز صنعت وارداتی است، نوسانات نرخ ارز به خصوص طی دو سال اخیر شرکت‌ها را با مشکلاتی روبرو کرده است. موضوع آزادسازی نرخ ارز یکی از ریسک‌های پیش روی این صنعت است.

نوسازی خطوط تولیدی و ارتقای GNP به منظور توسعه تولید و حفظ وضعیت فعلی نیز موضوعی است که در میانه نوسانات نرخ ارز و تحریم‌ها، گریبانگیر شرکت‌های داروسازی شده است. این شرکت‌ها به دلیل تمدید مجوزهای فعلی و توسعه تولید نیاز به فراهم کردن فاکتورهای مورد نظر وزارت بهداشت دارند که این موضوع مستلزم ایجاد خطوط جدید و نوسازی خطوط فعلی است و با توجه به وارداتی بودن اغلب اقلام، ریسک نرخ ارز و تحریم‌ها، در این زمینه نیز خود را نشان می‌دهد.

موضوع حال حاضر شرکت‌های دارویی موضوع افزایش سرمایه آن‌ها از طریق تجدید ارزیابی دارایی‌هاست. با توجه به سود آوری مناسب این صنعت، تجدید ارزیابی دارایی‌ها قدرت اهرمی شرکت‌ها را بالا برده، ساختار سرمایه آن‌ها را اصلاح کرده و ضمن تأمین شرایط حضور در بازارهای مختلف بورس و فرابورس، به آن‌ها قدرت مانور مالی بیشتری خواهد داد.

مدیرعامل شرکت سرمایه‌گذاری دارویی تأمین خبر داد:

رونمایی از محصولات جدید

تولید داروهای انکولوژی های‌تک و... در دستور کار

نجمه آجربندیان
خبرنگار

صنعت داروسازی در بازار سرمایه با وجود روند آرام حرکتی به عنوان یکی از امن‌ترین‌صنایع برای ورود و سهامداری شناخته می‌شود. در این بین تیپیکو به عنوان بزرگ‌ترین هلدینگ دارویی کشور یکی از قطب‌های این صنعت شناخته می‌شود. پویا فرهت، مدیرعامل شرکت سرمایه‌گذاری دارویی تأمین در گفت‌وگوی تفصیلی با ماهنامه بازار و سرمایه به مجموعه‌ای از پرسش‌های ما درباره" تأثیرآزادسازی نرخ ارز "، "طرح‌های توسعه‌ای شرکت"، "وضعیت وصول مطالبات از بیمه‌ها"، "سهم بازار تیپیکو در بازار دارو" و... پاسخ داد.

■ تیپیکو بیش از یک دهه است که افزایش سرمایه نداده، آیا برنامه‌ای برای افزایش سرمایه دارید؟

بله، هماهنگی‌هایی با شرکت سرمایه‌گذاری تأمین اجتماعی (شستا) در این خصوص انجام داده و گزارش‌های مربوط در حال تهیه و ارسال است که اطلاعات کامل‌تر در زمان مقرر از طریق سامانه جامع اطلاع‌رسانی ناشران (کدال) ارائه خواهد شد.

■ در سالی که گذشت، با آزادسازی نرخ ارز رودررو بودیم، این امر، اثری بر سودآوری شرکت‌های دارویی داشته است؟

طبیعتاً با توجه به نحوه قیمت‌گذاری دارو، افزایش نرخ ارز و آزادسازی قیمت آن که باعث افزایش قیمت فروش می‌شود، اثربخشی‌هایی داشته، اما این موضوع برای درصد حاشیه سود شرکت‌ها تغییری محسوس را ایجاد نکرده است. از طرفی تا حدی میزان و عدد سود شرکت‌های داروسازی را متاثر کرده و افزایش داده، اما پرش هیجانی، خیر. هرچند که به‌صورت منطقی و برای حفظ صنعت باید این اتفاق می‌افتاد.

■ چه شرکت‌هایی در برنامه پذیرش شرکت تیپیکو قرار دارند؟

مجموعه ما، برای ایجاد شفافیت و افزایش رصد و نظارت‌های عمومی و توسعه مشارکت‌های مردمی، عرضه اولیه سهام شرکت‌های غیربورسی خود را آغاز کرده است که در این راستا، سهام شرکت "تولید ژلاتین کپسول ایران" به عنوان نخستین شرکت از گروه دارویی تأمین در اوایل خرداد ماه سال جاری انجام شد. با ادامه این روند، سهام شرکت‌های "دارویی ره آورد تأمین" در تیر ماه، "پخش هجرت" در مرداد ماه و "توزیع داروپخش" در مهر ماه عرضه اولیه شدند. همچنین شرکت "کلرپارس" در جریان تکمیل فرآیند عرضه اولیه در بازار فرابورس است و تلاش داریم تا سهام این شرکت در آذر ماه سال جاری در فرابورس انجام شود.

■ چه طرح‌های توسعه‌ای در شرکت‌های بورسی و غیربورسی هلدینگ شما وجود دارد؟

در حال حاضر در ۲۵ شرکت از زیرمجموعه‌های گروه دارویی تأمین، پروژه‌های مختلفی در حال اجراست که عمدتاً به انواع "توسعه" و بهبود خطوط (GMP) تقسیم‌بندی می‌شوند. از مجموع ۲۵ شرکت، ۱۸ شرکت، در بورس پذیرش شده و همان‌طور که گفتم مقدمات پذیرش یک شرکت دیگر هم صورت گرفته است. بر اساس آمار کل هزینه‌های سرمایه‌گذاری در طرح‌ها و پروژه‌های شرکت‌های زیرمجموعه، مطابق با گزارشات حسابرسی شده بودجه ۹۸ برابر با ۴۳۲ میلیارد تومان است که سهم شرکت‌های پذیرش شده در بورس حدود ۳۷۶ میلیارد تومان و سهم سایر شرکت‌ها ۵۶ میلیارد تومان است. همچنین میزان کل هزینه‌های سرمایه‌گذاری شرکت‌های زیرمجموعه تیپیکو در انواع پروژه‌ها (توسعه، بهبود خطوط، GMP) به ترتیب و با تقریب ۳۰۷ و ۱۲۴ میلیارد تومان است. سهم هزینه‌های سرمایه‌گذاری در شرکت‌های پذیرش شده در بورس نیز به ترتیب ۲۵۸ و ۱۱۷ میلیارد تومان است.

■ برای تجدید ارزیابی شرکت‌های تابعه چه برنامه‌ای دارید؟

بدیهی است که انجام چنین فرآیندی در شرکت‌ها، باید بررسی و کارشناسی شود و در صورتی که باعث ایجاد ارزش افزوده برای آن شرکت شود، گزارش توجیهی مربوط تهیه و برای تایید به هلدینگ و شستا ارسال شود تا انجام فرآیند اجرایی آن صورت پذیرد.

■ یکی از سودآورترین شرکت‌های

مجموعه، شرکت تولید مواد اولیه داروپخش یا همان «تماد» است، آیا ساخت واحدهای مشابه را در دستور کار دارید؟

هرچند تماد از شرکت‌های خوب مجموعه است اما تنها تماد نیست. ما چندین شرکت سودآورتر هم داریم؛ اولویت اکنون، به‌روزرسانی و بازسازی خطوط فعلی و همچنین افزایش ظرفیت با ایجاد خطوط جدید در شرکت‌هاست و برنامه‌هایی داریم ولی اجازه بدهید یکی دو ماه دیگر درباره آن حرف بزنیم، وقتی شکل نهایی و اجرایی کار، کامل شده باشد.

■ **وضعیت وصول مطالبات از بیمه‌ها چگونه است؟ انتظار کاهش دارید؟**

شرکت‌های گروه ما، حساب مستقیم فی‌مابین بیمه‌ها ندارند، مطالبات دولتی مجموعه ما، عمدتاً از دانشگاه‌های علوم پزشکی و سایر بخش‌ها است که در شش ماهه اول سال وضعیت خوبی نداشته و امیدواریم که در نیمه دوم سال روند شکلی باشد که صنعت دچار چالش جدی نشود.

■ **وضعیت تخفیف‌های فروش‌ها به کجا رسیده و چگونه است؟**

شرکت‌های گروه دارویی تأمین در سیاست‌گذاری‌های جدید خود، از طریق بهینه‌سازی سبد تولید، عملیات فروش را نیز بهینه می‌کنند که این موضوع باعث کاهش چشمگیر درصد تخفیف‌های اعطایی تا حدود ۵ درصد شده است. ما راضی هستیم چرا که میزان تخفیف‌ها در سال‌های اخیر چیزی حدود ۲۵ تا ۳۰ درصد نیز رشد داشته‌اند!

■ **برنامه‌ای جهت ادغام شرکت‌های پخش در تیپیکو برای جلوگیری از رقابت و ایجاد هم‌افزایی وجود دارد؟**

یک شوخی بکنم؟ بالاخره ما ادغام کنیم یا توسعه بدهیم؟ انگار در هر حال حرف و حدیث هست! تعدد شرکت‌های پخش ما، در جهت افزایش اصطکاک بخش توزیع زنجیره تأمین با بازار است و طبیعتاً این موضوع در هلدینگ مدیریت می‌شود که تداخلی در فعالیت‌های شرکت‌های پخش به‌وجود نیاید و هر شرکت پخش در حوزه‌ای که ویژه خودش است، تمرکز کند. توجه دارید که سیاست نفوذ و توانایی در حوزه تخصصی، لازمه این تفکیک‌هاست.

■ **تنها شرکت زیان‌ده گروه، زهراوی است، دلیل زیان‌دهی این شرکت چیست و چه برنامه‌ای برای خروج این شرکت از زیان وجود دارد؟**

شرکت‌های گروه دارویی تأمین در سیاست‌گذاری‌های جدید خود، از طریق بهینه‌سازی سبد تولید، عملیات فروش را نیز بهینه می‌کنند که این موضوع باعث کاهش چشمگیر درصد تخفیف‌های اعطایی تا حدود ۵درصد شده است

عمده دلیل زیان‌دهی شرکت داروسازی زهراوی، تولید محصولات بدون در نظرداشتن وضعیت بازار و چرخه مالی و نقدینگی شرکت بوده که باعث شده حجم تسهیلات مالی شرکت افزایش بیابد و این هزینه‌های مازاد، منجر به زیان‌دهی آن شرکت شود. در حال حاضر برنامه‌ریزی‌هایی در جهت بهینه کردن تولید و کانالیزه کردن فروش محصولات با حاشیه سود بالاتر و تخفیفات کمتر در جهت اصلاح عملیات زهراوی کلید خورده و امید است با ادامه روند فعلی، شرکت از وضعیت زیان‌دهی به کل خارج و ساختار مالی آن اصلاح شود.

■ **شرکت در ماه تیر واگذاری سهام داشته است، اما در ماه‌های بعد از آن، فروشی نداشته‌اید، سیاست شرکت در خصوص فروش چیست؟**

واگذاری سهام شرکت، توسط سهامداران عمده انجام شده که سیاست سهامداری هر سهامدار، موضوع داخلی و مربوط به خود اوست و هلدینگ نقشی در این زمینه ندارد. بله ۱۷ درصد سهام شستا به سهامداری دیگر واگذار شده و به‌نظر نمی‌رسد که واگذاری تازه‌ای در دستور کار باشد.

■ **آیا مجموعه، صندوق بازارگردانی دارد؟**

شستا دارای صندوق سرمایه‌گذاری اختصاصی بازارگردانی (صبا گستر نفت و گاز تأمین) است و از اردیبهشت ماه سال جاری، بازارگردانی سهام تیپیکو نیز توسط این صندوق انجام می‌شود. بازارگردانی سهام شرکت‌های زیرمجموعه تیپیکو در حال حاضر بر عهده معاونت مالی و پشتیبانی این هلدینگ است، اما در تلاشیم تا بازارگردانی برخی از شرکت‌های زیرمجموعه نیز توسط "صندوق صبا گستر نفت و گاز تأمین" انجام گیرد. البته می‌توانم اشاره‌ای بکنم که تأسیس صندوق اختصاصی بازارگردانی تیپیکو هم در دست اقدام است.

■ **مجموعه صباتأمین و شرکت‌های هم‌گروهش عرضه‌های سنگینی در برخی نمادها داشته‌اند، آیا دیدگاه آنها با شما درخصوص ارزش شرکت‌های مجموعه متفاوت است؟**

ما به ارزشمندی شرکت‌ها و زیرمجوعه خود اعتقاد کامل داریم و روندی رو به رشد و بهتر و پربازده‌تر از سایر شرکت‌ها در صنعت، برای شرکت‌های زیرمجموعه خود پیش‌بینی می‌کنیم. طبیعتا اینجا هرکدام بهتر باشند، توجهی بیشتر جذب می‌کنند اما درصددیم یک تیم موفق در کلیت زنجیره تأمین باشیم.

■ **باتوجه به مالکیت کلرپارس، برنامه‌ای برای خرید و کنترل این صنعت دارید؟**

خیر، شرکت کلرپارس در حال حاضر با حداکثر ظرفیت خود در حال فعالیت است که اقداماتی در جهت نوسازی خطوط آن انجام شده و برنامه‌های اصلاحی و توسعه‌ای درخصوص خطوط تولید یا افزایش ظرفیت آن در همین شرکت انجام خواهد شد.

■ **برای ورود ۲ شرکت شهیدقاضی و شیرین‌دارو به بازارهای بالاتر چه برنامه‌ای دارید؟**

برنامه هلدینگ ارتقای نماد دو شرکت داروسازی شهیدقاضی و شیرین‌دارو از بازار پایه به بازار اول یا دوم فرابورس است که این امر مستلزم افزایش درصد سهام شناور این دو شرکت است. ما جلساتی با سهامداران عمده این شرکت‌ها برگزار کرده و درصددیم تا هر یک از سهامداران به‌نسبت درصد سهامداری خود، سهام مورد نیاز برای افزایش شناوری را در بازار عرضه کنند. بدیهی است انجام این موضوع در سایه همکاری جمعی سهامداران این شرکت‌ها خواهد بود.

■ **گفته می‌شود که بانک ملی در حال فروش شفادارو است، آیا تیپیکو برنامه‌ای برای خرید آن دارد؟**

این اخبار موثق نیست، اما برای بهینه‌سازی سبد پرتفوی شرکت‌های زیرمجموعه، هلدینگ

ما، همواره مذاکره و رایزنی درخصوص خرید یا معاوضه سهام شرکت‌های صنعت دارو با سایر هلدینگ‌ها را در دستور کار خود دارد.

■ چقدر از محصولات شرکت‌های تابعه انحصاری یا اختصاصی شرکت‌های گروه است؟

جمع کل محصولات انحصاری شرکت‌های گروه دارویی تأمین، ۱۳۳ قلم است و بیشترین سهم از این تعداد مربوط به دو شرکت داروسازی ابوریحان و کارخانجات داروپخش است.

■ سهم بازار تیپیکو در بازار دارو و پخش داروی کشور و تولیدات مواد اولیه چقدر است؟

کل گردش بازار دارویی کشور حدود ۲۵ هزار میلیارد تومان است. از این میزان، حدود ۱۶ هزار میلیارد تومان آن سهم تولید دارو است که سهم بازار تیپیکو از آن حدود ۲۳ درصد است.

همچنین سهم بازار شرکت‌های پخش گروه دارویی تأمین بیش از ۳۰درصد است که شرکت توزیع داروپخش ما، با حدود ۱۳ درصد، بیشترین سهم را دارد؛ در تولید مواد اولیه هم تیپیکو با تولید بیش از ۷۰ درصد مواد اولیه دارویی، بیشترین سهم مواد اولیه را در بازار دارویی کشور در اختیار دارد.

■ پیش‌بینی شما از سود ۹۹ شرکت تیپیکو چقدر است؟

باید دید! در حال حاضر با توجه به شرایط متغیر اقتصادی و غیرقابل پیش‌بینی بودن سیاست‌های ارزی در سال آینده نمی‌توان درخصوص میزان سود شرکت‌های تولید دارو در سال آینده اظهارنظری دقیق و روشن ارائه داد.

■ آیا برنامه‌ای هم برای تولید داروهای "های تک" دارید؟

برنامه تولید ما در حوزه داروهای با تکنولوژی بالا در حال حاضر عبارتند از: بهره‌برداری از دو زیرساخت مجهز برای تولید فرآورده‌های بیوتکنولوژی در شرکت‌های زهراوی و کارخانجات داروپخش.

هر دو این شرکت‌ها، هم‌اکنون به‌طور کامل آماده بهره‌برداری هستند و فرآیند توسعه محصولاتشان در مرحله انتقال تکنولوژی قرار دارد و برآورد ما این است که محصولات، بعد از انجام کارآزمایی‌های بالینی در نیمه اول سال ۹۹ روانه بازار شود. همچنین با رویکرد به تولید محصولات پرخطر، خط حاضر در شرکت زهراوی امکان تولید داروهای مربوط به پیوند اعضا و محصولات مربوط به سیستم ایمنی را فراهم آورده است.

سرمایه‌گذاری در احداث یک خط تولید مجهز با تمام امکانات مورد نیاز برای تولید داروهای ضدسرطان نیز اینک در یکی دیگر از شرکت‌های گروه انجام شده است؛ در حال حاضر ساختمان اصلی این خط تولید، آماده شده و وارد مرحله طراحی فضاهای تمیز و انتخاب ماشین‌آلات است و پیش‌بینی می‌شود تا انتهای سال ۹۹ امکان بهره‌برداری از این خط مجهز نیز میسر شود.

■ وضعیت واردات دارو و مواد اولیه دارو و بسته‌بندی چگونه است؟ تخصیص ارز به موقع و کافی است؟

با توجه به اینکه صنعت دارو یکی از حساس‌ترین صنایع تولیدی بشمار می‌رود، از زمان تشدید تحریم‌ها، هنگام صدور بخشنامه، توجهی منصفانه به این موضوع نمی‌شود؛ گاهی اعلام هم می‌شود که دارو مستثنی است، اما در عمل به‌گونه‌ای دیگر رفتار می‌شود! به‌عنوان مثال، بودجه ارزی برای واردات مواد اولیه و داروهای حیاتی در هنگام تحویل، هرگز مطابقتی با ارز تخصیصی ندارد و بسیاری از چالش‌های تولید را دامن می‌زند و... درخصوص واردات، اگر تولیدکننده محصولات، داخلی باشد از واردات جلوگیری می‌کنیم، در غیر این‌صورت با توجه به اعلام نیاز سازمان برمبنای مجوزهای صادره اقدام به واردات کالا می‌شود.

■ درباره مطالبات از شرکت رسا، مجموع مبلغ چقدر است و آیا قدمی برای وصول آن برداشته شده است ؟

مطالبات شرکت‌های ما (فارابی، لابراتوارهای رازک، پارس دارو، زهراوی و کاسپین تأمین) از شرکت توسعه دارویی رسا مجموعاً مبلغ ۹۰۰/۷۵۸/۲۲۷/۶۷۵ ریال (اصل بدون تاخیر تأدیه) است. اقدامات حقوقی هم در دادگاه‌های عمومی انجام شده و هماهنگی‌هایی صورت گرفته تا با همکاری شستا، پرونده کیفری در دادسرای جرایم اقتصادی به‌صورت ویژه دنبال شود. پس از ارجاع پرونده به شعبه سوم دادگاه انقلاب (ویژه رسیدگی به جرایم اقتصادی) تاکنون چند جلسه رسیدگی تشکیل شده و در انتظار صدور رأی هستیم. البته برای پرداخت بدهی، تلاش‌هایی هم برای وصول تمام بدهی و خسارات قانونی، به‌صورت جدی صورت گرفته و حتی املاکی با ارزش ریالی قابل ملاحظه جهت ارائه به هلدینگ پیشنهاد شده که امیدواریم مراحل انجام کارشناسی و قیمت گذاری منصفانه و قابل اتکاء و در نهایت توافق و وصول کامل بدهی و هزینه ها و خسارات تحمیل شده به این مجموعه، صورت بگیرد.

■ درباره وضعیت صادرات شرکت های تابعه هم بفرمایید که چگونه است؟

با ناخشنودی باید بگویم که نوسانات نرخ ارز و بخشنامه‌های پیاپی منجر به از دست رفتن سهمی وسیع از بازارهای صادراتی داروی ایرانی شده که آسیب به ما رسیده است.

شما ببینید برای کالای صادراتی، ارزش افزوده اعلام می‌شود؟! صدور مجوز جهت صادرات کالا از سوی وزارت بهداشت هم خودش تبدیل به یک مانع شده است! همچنین اضافه کنید مشکلات نقل و انتقال بانکی برای نمایندگان خارجی و چالش‌های فراوان ایجاد شده را؛ خب! آنها به‌تناسب منطقه خود، با دیگر رقبای خارجی به تجارت می‌پردازند. اکنون بفرمایید شرکت‌های صادرکننده دارو چه باید بکنند!؟

■ برنامه شرکت برای رعایت حاکمیت شرکتی چیست؟

بخشی عمده از موارد مندرج در دستورالعمل حاکمیت شرکتی از سنوات قبل به‌طور جدی در شرکت‌های زیرمجموعه رعایت شده است و می‌شود. گاهی رعایت بخشی از موارد مندرج در دستورالعمل حاکمیت شرکتی در شرایط فعلی و با توجه به سیاست‌گذاری‌های شستا قابل اجرا نیست که برای این موارد جزیی هم تلاش‌هایی در جریان است تا مرَ قانون اجرا شود.

برنامه هلدینگ ارتقای نماد دو شرکت داروسازی شهیدقاضی و شیرین‌دارو از بازار پایه به بازار اول یا دوم فرابورس است که این امر مستلزم افزایش درصد سهام شناور این دو شرکت است. ما جلساتی با سهامداران عمده این شرکت‌ها برگزار کرده و درصددیم تا هر یک از سهامداران به‌نسبت درصد سهامداری خود، سهام مورد نیاز برای افزایش شناوری را در بازار عرضه کنند

مدیرعامل سبحان دارو برنامه‌های توسعه‌ای شرکت را تبیین کرد؛

افزایش ظرفیت تولید و راه‌اندازی خطوط جدید

شرکت سبحان دارو یکی از معتبرترین شرکت‌ها در زمینه تولید داروهای اعصاب و روان بوده و رتبه اول کشوری از لحاظ حجم تولید را به خود اختصاص داده است. با توجه به بالا بودن توان تولید و همچنین قدمت و سرمایه انسانی متخصص و مجرب سبحان دارو ، در شرایط خاص حال حاضر با تمام توان در حال تأمین نیازهای دارویی بازار کشور بوده و در بسیاری از محصولات، سهم اول بازار را به خود اختصاص داده است. از سوی دیگر این شرکت هر ساله داروهایی جدید به منظور افزایش رفاه حال بیماران و در راستای ایفا مسئولیت‌های اجتماعی به سبد محصولات خود اضافه می‌کند. از نظر روند فروش، عملکرد شرکت مثبت و رو به رشد بوده و پیش‌بینی می‌شود نسبت به فروش سال ۹۷ روند فروش شرکت رشد قابل توجهی داشته باشد. علی شریف اعلم، مدیرعامل سبحان دارو در ابتدای گفت‌وگو اشاره‌ای به وضعیت شرکت و سهم بازار مجموعه خود کرد و در ادامه به طور مبسوط پاسخگوی پرسش‌هایی از برنامه‌های توسعه‌ای تا وضعیت مطالبات معوق و مشکلات دست به گریبان صنعت دارو بود.

■ با توجه به روند مثبتی که اشاره کردید، برآورد شما از سود شرکت برای سال جاری و سال‌های آتی چیست و چگونه محقق می‌شود؟

روند سودآوری شرکت مثبت و رو به رشد بوده و با توجه به برنامه ریزی‌های صورت گرفته و عملکرد واقعی ۷ ماهه منتهی به ۳۰ مهر ۹۸، سود خالص پیش‌بینی شده محقق خواهد شد.

■ چالش‌هایی که با آن دست به گریبانید چیست؟

بخشی از مهم‌ترین مشکلات عمده شرکت مربوط به تحریم‌های تحمیلی در حوزه بانکی (تخصیص و انتقال ارز) و تخصیص ارز نیمایی برای واردات ماشین آلات و تجهیزات است که با توجه به فرسودگی ماشین آلات و تجهیزات شرکت‌های داروسازی، بار مالی مضاعفی را به شرکت‌ها تحمیل می‌کند. از طرفی محدودیت قیمت‌گذاری دارو با توجه به افزایش قیمت مواد اولیه و بسته بندی و نبود چارچوب قیمت‌گذاری برای تولیدکنندگان مواد اولیه داخل کشور به اضافه محدودیت‌های اعمالی توسط بانک مرکزی در رابطه با برگشت ارز حاصل از صادرات با در نظر گرفتن تحریم‌های تحمیلی بر کشور تنها بخشی از مشکلات است.

■ نوسانات ارز یکی از مسایل روز کشور است، این مهم تأثیری بر شرکت شما داشته است؟

بیشترین تأثیر نوسانات نرخ ارز در خریدهای شرکت بالاخص خریدهای داخلی بوده که ضمن افزایش بهای تمام شده شرکت ، پیش‌بینی مبلغ خریدهای شرکت را با مشکلاتی مواجه می‌کرده که در این رابطه شرکت با پیش‌بینی‌های قبلی ضمن خرید مواد اولیه برای یک سال آتی، تأثیر تغییرات مذکور را مدیریت کرده است.

■ شرکت در نیم سال ابتدایی تخفیف‌هایی هم داشته، این روند نسبت به دوره مشابه چه تغییری داشته است؟

میزان تخفیفات فروش در شش ماهه اول سال ۹۸ به میزان ۵درصد فروش بوده و نسبت به دوره مشابه سال قبل ۶ درصد کاهش داشته است.

■ وضعیت مطالبات معوق شرکت به چه صورت است آیا این میزان کاهش پیدا کرده است؟

در حال حاضر عمده مطالبات معوق شرکت وصول شده و برای موارد باقیمانده ضمن اقدام حقوقی، با توجه به اقدامات صورت گرفته منافع شرکت تأمین شده است.

■ سبحان دارو برنامه‌های توسعه‌ای هم در دستور کار دارد؟

قطعا؛ برنامه‌های توسعه‌ای شرکت بیشتر در زمینه افزایش ظرفیت تولید ، خطوط جدید (داروهای hazard، داروهای گیاهی و سافت ژل) و حوزه‌های تخصصی (دیابت، اورولوژی و اعصاب و روان، قلب و عروق، MS و ...) است.

■ استراتژی سبحان دارو برای حمایت از سهامداران چیست؟

در رابطه با سهامداران شرکت، مهمترین استراتژی بهبود عملکرد و سود شرکت (افزایش ثروت و دارایی سهامداران)، رعایت مساوات بین سهامداران در راستای منافع سهامداران عمده، استراتژیک و اقلیت و شفاف سازی اطلاعات و... است.

■ برنامه‌ای برای افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها دارید؟

در این خصوص، بیشتر تمرکز شرکت، افزایش سرمایه از محل سود انباشته، مطالبات حال شده و آورده نقدی است. از طرفی افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها برای سنوات آتی در نظر گرفته خواهد شد.

در گفت‌وگو با مدیرعامل شرکت داروسازی اکسیر مطرح شد:

تأمین مواد اولیه، پاشنه آشیل صنعت داروسازی

دارو یکی از اقلام مورد نیاز کشور است که به واسطه حیاتی بودن آن اهمیت بسیار زیادی برای مردم و دولتمردان دارد. با بسته شدن مسیر بازارهای جهانی به‌روی کشورمان و بن‌بست بین‌المللی به علت تهدیدات و تحریم‌های آمریکا، واردات دارو با مشکل مواجه شده است. به همین دلیل، تولید دارو در داخل کشور یکی از نقاط قوتی است که برای برطرف کردن این نیاز مورد توجه قرار می‌گیرد. پاشنه آشیل شرکت‌های داروسازی، تأمین مواد اولیه تولید است که با توجه به فضای بین‌المللی خرید و انتقال این مواد به کشورمان با مشکلات فراوانی روبه‌رواست. "شرکت داروسازی اکسیر" یکی از شرکت‌های تولیدکننده دارو در کشور است که در شرایط حساس کنونی توانسته علاوه بر تأمین نیاز داخل، پای داروهای ایرانی را به کشورهایی همچون اوکراین و ترکیه باز کند.در ارتباط با بررسی موانع پیش پای تولید دارو در کشور و راهکارهای حل مشکلات موجود با حسین کردی، مدیرعامل شرکت داروسازی "اکسیر" گفت‌وگویی داشته‌ایم که در ادامه آمده است.

فرح محققی
خبرنگار

■ مشکلات تولید در صنعت داروسازی کشور چیست؟

امروزه مشکلاتی در صنعت داروسازی وجود دارد اما شرکت داروسازی اکسیر که یکی از بزرگترین شرکت‌های دارویی کشور است، توانسته در یک سال اخیر رشد قابل توجهی را به لحاظ فروش داخلی و صادراتی داشته باشد.اکسیر در بین شرکت‌های داروسازی بورسی جزو شرکت‌هایی محسوب می‌شود که بالاترین سودآوری را داشته است. با توجه به چشم‌اندازی که شرکت ما برای آینده ترسیم کرده است، هدف ما دستیابی به جایگاه برترین شرکت دارویی کشور تا چشم‌انداز سال ۱۴۰۰ است که امیدواریم بتوانیم به این هدف مهم برسیم.با این که شرایط صنعت داروسازی بسیار سخت شده است، اما "اکسیر" به نسبت در شرایط خوب و متعادلی به سر می‌برد. تولید در صنعت دارو بسیار سخت و نفسگیر شده است. علت بیش‌ترین مشکلات حوزه داروسازی را می‌توان مشکلات مربوط به تولید، تأمین مواد اولیه و اقلام بسته‌بندی خارجی دانست. یکی از مشکلات اساسی صنعت داروسازی، تأمین تجهیزات موردنیاز این صنعت است که از کشورهای دیگر وارد می‌شود. شرکت داروسازی اکسیر با مشکلات زیادی در زمینه واردات این تجهیزات مواجه بوده است، با این حال توانسته با صرف هزینه‌هایی (گاه دو تا سه برابر حد معمول) برای تأمین این دستگاه‌ها، تجهیزات مورد نیازش را خریداری کند. تأمین، خرید و انتقال ارز تهیه این تجهیزات بسیار سخت شده است. پروسه‌های بازرگانی که در گذشته‌ای نه چندان دور به سرعت و با صرف زمانی کمتر از ۱۰ ساعت انجام می‌شد، اکنون به پروسه‌های طولانی ۵۰ ساعته تبدیل شده است. بنابراین مهم‌ترین مشکل این صنعت با توجه به تحریم‌های اعمال شده، تأمین مواد اولیه مورد نیاز است.

■ سهم شرکت اکسیر از بازار داخل چقدر است؟

سهم شرکت داروسازی اکسیر حدود ۲/۵ تا ۳ درصد از سهام بازار دارویی کشور است.

■ شرکت شما برای مقابله با مشکلات تأمین مواد اولیه چه اقداماتی انجام داده است؟

از سال گذشته که مشکلات بسیاری در خصوص تأمین مواد اولیه ایجاد شد، تصمیم گرفتیم برای مقابله با مشکلات زنجیره تأمین، مدت زمان تأمین مواد موردنیازمان را طولانی‌تر کنیم و حجم خرید مواد را هم افزایش دهیم. علاوه بر این راهکارها سعی کردیم موجودی و دپو انبارهایمان را برای اقلام موردنیاز در حد مناسبی قرار دهیم و برنامه ریزی دقیقی در این رابطه داشتیم که شرکت با هیچگونه کمبودی مواجه نشود و بتوان موجودی انبارها را به موقع تأمین کرد. در حال حاضر، اقلام مختلف را با توجه به نوع ماده برای بازه‌های زمانی مختلف از چند ماه تا یک سال در انبارها نگهداری می‌کنیم. مدت زمان نگهداری، قیمت محصولات و همچنین شرایط خرید از کشورهای صادرکننده از جمله عواملی هستند که نشان می‌دهند مواد مختلف را برای چه مدت باید خریداری کنیم. مواد گران قیمتی که شرکت توان خریدشان را برای بازه‌های زمانی طولانی ندارد، باید در بازه‌های زمانی کوتاه‌تری تأمین کرد. تدارک به موقع در زنجیره تأمین برای شرکت ما بسیار مهم است و همین موضوع راهکار مقابله با مشکلات تهیه به موقع مواد محسوب می‌شود.

■ پیش‌بینی شما از سودآوری شرکت در سال جاری چقدر است؟

شرکت اکسیر با تغییر رویکرد و نگاه کلی به سبد محصولات تولیدی، جهش خوبی در دستیابی به سود قابل توجه داشته است. سود اکسیر در سال ۹۶ معادل ۲۸ میلیارد تومان بوده است. در سال ۹۷، سود شرکت به ۱۰۵ میلیارد تومان رسید. این رقم در سه ماهه اول امسال با رشد چشمگیری به ۵۴ میلیارد تومان رسیده است. در شش ماه اول امسال شرایط خوبی داشتیم و جزو شرکت‌هایی بودیم که بالاترین سود خالص صنعت دارو را داشته است. سعی می‌کنیم این روند را حفظ کنیم.

■ سودآوری شش ماهه سال جاری با مدت مشابه سال‌های قبل چه تغییری کرده است؟

طبق گزارش کدال، سود شرکت در شش ماه اول سال ۹۷ معادل ۳۸ میلیارد تومان بوده که امسال این عدد به ۱۳۰میلیارد تومان افزایش پیدا کرده است. نسبت سود خالص اکسیر در شش ماه نخست امسال ۳۴ درصد بوده است که چون سود عملیاتی محسوب می‌شود، باعث شده شرکت ما جزو شرکت‌های برتر دارویی در سوددهی قرار گیرد. این نسبت همچنین در سال ۹۶ معادل ۹ درصد بوده که در سال ۹۷ به ۲۴ درصد رسیده است.

علـت اصلی تغییـرات و اصلاح فرآیندهای عملیاتـی را می‌توان در خرید، تولید، نحوه فروش و غیره دانست.

■ نوسانات نرخ ارز چه تأثیری بر تأمین مواد موردنیاز صنعت شما داشته است؟

ببینید، ارز ۴۲۰۰ تومانی معایب و مزایایی دارد. سـال گذشـته با توجه به افزایش نرخ ارز این صنعت نمی‌توانست با ارز آزاد به تولید ادامه دهد و مردم هم توانایی خرید دارو را در شرایطی که بهای تمام شده آن بالا برود، نداشتند. دولت با تخصیص ارز ۴۲۰۰ تومانی از این شـرکت‌ها حمایت کرد. البته ارز ۴۲۰۰ تومانی هم ممکن است پایدار نباشد. تمامی نوسانات ارز در نامتعادل شدن تولید در این صنعت دخیل است. عدم قطعیت در تصمیم‌گیری‌ها باعث شده یکی از اصول مهم صنعت داروسازی که پیش‌بینی آینده است با مشکل مواجه شود. اگر کارخانه‌ها بخواهند دستگاهی را وارد کنند باید بدانند با چه ارزی این اقلام را خریداری کنند که این سردرگمی باعث شده تولیدکنندگان دارو نتوانند به درستی تصمیم بگیرند و تصمیماتشان با نوسان همراه شده است.

■ میزان صادرات اکسـیر در مقایسـه با سـال‌های قبل چه تغییراتی داشته و پیش‌بینی شما از میزان صادرات سال ۹۸ چگونه است؟

ما در سـال ۹۷ معادل ۲۵ میلیارد تومان صادرات دارو داشـتیم. در شش ماه اول امسال صادرات ما ۲۶ میلیارد تومان شد. اکسیر جزو شرکت‌های برتر صادرات دارویی اسـت و پیش‌بینی می‌شود نسبت به سال قبل حدود ۳۰ درصد افزایش صادرات داشـته باشیم. اکسـیر جزو صادرکننده‌های برتر کشور در صنعت دارو است. در حال حاضر تنها شرکت صادرکننده دارو به اوکراین هستیم. همچنین در یک ماه اخیر اولین محموله دارویی کشـور به ترکیه صادر شـده است. با این حساب اکسیر توانست دومین شرکت صادرکننده دارو به کشور ترکیه باشد، که این موضوع گام بزرگی برای ما و داروسازی کشور محسوب می‌شود.

■ کشورهای مقصد صادراتی "اکسیر" کجاست؟

ما به ۱۹ کشـور دنیا صادرات دارو داشـته‌ایم و همچنان توانسته‌ایم کم و بیش این بازار را حفظ کنیم. از اوکراین، سوریه و فیلیپین گرفته تا سومالی و تاجیکسـتان. از کشورهای منطقه گرفته تا خارج از آن، جزو مقاصد صادراتی اکسیر هستند. پاشـنه آشیل صادرات دارو به کشورهای منطقه این است که قیمت دارو در کشور ما نسبت به کشورهای همسایه تا حدودی پایین‌تر است. این موضوع باعث قاچاق دارو به این کشـورها شده و صادرات این محصولات را دچار اختلال کرده است. در کشورهای منطقه که امکان قاچاق وجود ندارد مسیر صادراتی بازتر است.

■ قصد افزایش حاشیه سود را با تولید محصولات جدید دارید؟

سـال گذشته ما سعی کردیم حاشیه سود محصولاتمان را افزایش دهیم. تصمیم گرفتیم محصولات فعلی را با حاشـیه سـود بالاتری عرضه کنیم و راهکارهایی هم برای کاهش هزینه‌های تولید در نظر گرفتیم مانند تخفیف و خرید یکجا که بتوانیم از این طریق مواد اولیه را ارزان‌تر بخریم. تغییراتی که در فرآیندهای تولید ایجاد کردیم مانند تولید محصولات در بسته‌های بزرگ‌تر توانسـته به افزایش میزان سـود ما کمک کند. برخی داروهای بیمارستانی که قبل از آن تک عددی تولید می‌شـد طبق رویکرد سـازمان غذا و دارو در بسته‌های بزرگ‌تر تولید شد. ما در فرآیندهای سه ماهه توانستیم با مجوزهایی که از سازمان غذا و دارو گرفتیم هزینه فرآیندهای بسته‌بندی را کاهش دهیم که این موضوع در بهای تمام شـده اثر مثبتی داشـت. همین موضوع باعث شـد که اکسیر به یکی از شرکت‌های سـودآور در صنعت دارو تبدیل شود. علاوه بر کاهش هزینه‌ها توانستیم با تولید محصولات جدید همچون سولامر، دفرازیروکس، بیزوپرولول، لینزولید و غیره به افزایش سودآوری برسیم.

■ آیا امکان تولید اقلام بسته‌بندی در کشور وجود دارد؟

تولید بسـیاری از اقلام بسته‌بندی در داخل کشور انجام می‌شود که اقدام بسیار خوبی اسـت. ما اقلام بسته‌بندی محدودی که بسیار ویژه هستند را از خارج خریداری می‌کنیم ولی درسـاخت پوکه آمپول، فویل و بسیاری از اقلام بسته‌بندی از واردات بی‌نیازیم. برای تأمین مواد بسته‌بندی مشکل زیادی نداریم، مشکل اصلی شرکت‌های داروسازی تأمین مواد اولیه است.

■ آیا واردات دارو به کشور ما آزاد است؟

حقیقت این است که در ظاهر خرید دارو بلامانع است ولی وقتی نمی‌توان ارز را منتقـل کرد و خریـد انجام داد این آزاد بودن ظاهری بی فایده اسـت. شرکت‌های تولیدکننده مواد اولیه دارویی از فروش محصولاتشان به ایران ترس دارند. در حالی که ما برای خرید مواد اولیه به سـختی ارز را منتقل می‌کنیم اما این شرکت‌ها از ترس تحریم‌های آمریکا، مستقیما با ما مبادله نمی‌کنند و محصولات را به کشورهای واسطه می‌فرستند. به جز مشکل انتقال ارز، فشار تهدید و تحریم روی شرکت‌های دارویی باعث شده بسیاری از شرکت‌ها تمایل به فروش محصولاتشان به ایران را از دست بدهند.

■ برنامه‌های توسعه‌ای اکسیر چیست؟

شرکت داروسازی اکسیر ۲۵ سال سابقه تولید دارد و در بسیاری از بخش‌ها به نو شدن و تعمیرات مجدد تجهیزات نیازمند است. به‌روزآوری و ارتقای سطح GMP شرکت از اهداف مهمی است که در دستور کار ما قرار دارد. باید شرکت را برای سـال ۲۰۲۰ به‌روزرسانی کنیم و اکسیر را برای صادرات و تولید تحت لیسـانس آماده نگه داریم. هدف ما ارتقای سطح GMP اکسیر تا پایان سال آینده خواهد بود. پروژه‌های توسعه‌ای و محصولات جدید هم در نظر داریم که پس از نهایی شدن اطلاع‌رسانی خواهیم کرد.

■ استراتژی شما در برابر سهامداران چیست؟

تلاش ما این است که بتوانیم برای سهامداران ایجاد ارزش کنیم. شرکت باید به نحوی مدیریت شود که ارزش آن روز به روز افزایش یابد، این مهم تا حدی محقق شـده است. شاخص سود ما رشد قابل توجهی داشته است. سال قبل ما در سـه ماه اول ۱۲ میلیارد تومان سوددهی داشتیم درحالی که در سه ماه نخست امسال این رقم به ۵۴ میلیارد تومان رسیده است. این موضوع نشان از عملی شدن رویکرد افزایش ارزش برای سهامداران اکسیر دارد.

■ ایـن افزایش چشـمگیر سـود به علـت افزایش نـرخ ارز رخ داده است؟

مقداری از این سـود وابسـته به افزایش نرخ ارز است، اما نکته قابل تامل این است که ما در تولید "تعدادی" افزایش قابل توجهی داشته‌ایم. ما در شهریور ماه رکورد تولید "تعدادی" را در تاریخ اکسیر زدیم. حدود ۱۳۰ میلیون واحد محصول تولید کردیم. با بهره‌وری صورت گرفته در نیروی انسانی ما با تعداد نیروهای مشابه گذشته به این رکورد رسیده‌ایم. با کاهش نیروی انسانی توانستیم تولید را از نظر تعدادی تا ۷۰ درصد افزایش دهیم. سود ما هم از لحاظ وزنی و هم از لحاظ ریالی افزایش داشته است. نکته اساسی که ما در اکسیر مدنظر داریم، رشد چندجانبه در همه حوزه‌هاست. من معتقدم اگر شرکتی تنها در فکر سود باشد و به هر قیمتی بخواهد به سود دست یابد، در آینده به بن بست خواهد رسید. باید رشد در تمامی لایحه‌ها مثل فروش صادرات، نیروی متخصص و غیره حاصل شود.

■ برنامـه‌ای برای افزایش سـرمایه از محـل تجدید ارزیابی دارایی‌ها دارید؟

در حال حاضر برای افزایش سرمایه از محل ارزیابی دارایی‌ها برنامه‌ای نداریم و باید ببینیم در آینده چه اتفاقی خواهد افتاد.

■ مطالبات‌تان از بازرگانی استان تهران در چه وضعیتی است؟

ما مطالباتی داشـتیم که از طریق دیوان عدالت اداری اقدام کردیم و حدود ۴۵۰ میلیارد تومان هم دریافتی داشـتیم. با این حساب پرونده این مطالبات بسته شده است.

مدیرعامل شرکت داروسازی شهید قاضی خبرداد:

افزایش ظرفیت تولید و صادرات

شرکت داروسازی شهید قاضی با داشتن حدود ۱۰۰پروانه تولید، یکی از بزرگترین تولید کنندگان داروهای تزریقی و استریل در کشور است که در سه حوزه تولید محصولات تزریقی حجیم (LVP)، ویال‌های تزریقی و آمپول‌های دارویی فعالیت می‌کند. با در نظر گرفتن چنین سبد وسیعی از محصولات تولیدی، در سال گذشته بیش از ۶۲ درصد این محصولات در شرکت داروسازی شهید قاضی تولید شد و انتظار داریم امسال هم همین نسبت برآورده شود. درحال حاضر کلیه خطوط تولید شرکت به صورت سه شیفت و با حداکثر ظرفیت ممکن در حال تولید هستند و از نظر عددی و یا حجمی مطمئناً تولید سال ۹۸ بیش از سال۹۷ نخواهد بود. این ها بخشی از صحبت‌های سعید باسمنجی، مدیرعامل شرکت داروسازی شهید قاضی درخصوص مجموعه تحت امر خود بود. وی در گفت‌وگو با بازارو سرمایه به تفصیل به برنامه‌های توسعه‌ای، چالش‌های صنعت دارو، آخرین وضعیت مطالبات شرکت و... هم پرداخت.

■ با توجه به اینکه اشاره کردید شرکت در حال حاضر به صورت سه شیفت در حال کار است، برآورد شما از سود شرکت برای سال جاری و سال‌های آتی چیست ؟

با روندی که در تولید و فروش هفت ماهه نخست سال جاری داشتیم، سود پیش‌بینی شده در بودجه سال ۹۸ در همین مدت محقق شده و هم اکنون در حال تهیه تعدیل مثبت بودجه فروش و سود سال هستیم. از طرفی با توجه به برنامه‌های آتی شرکت در حوزه توسعه محصولات جدید و بازسازی خطوط تولید مطمئناً در آینده نیز شرکت داروسازی شهید قاضی یکی از سودده‌ترین شرکت‌های دارویی کشور خواهد بود.

■ بزرگترین مشکل شما در چه حوزه‌ای است و برای رفع آن چه راهکاری دارید ؟

سوال سختی است! بیش از ۱۸ سال است که درصنعت دارویی کشور فعالیت دارم و هیچ وقت با چنین حجمی از مشکلات و مسایل پیش‌بینی نشده مواجه نبوده‌ایم. تعدد سامانه‌ها، نامه‌ها، بخشنامه‌ها و ابلاغیه‌های صادره از بانک مرکزی، وزارت صنایع و معادن، وزارت بهداشت و درمان و اداره گمرکات کشوری باعث بروز بورکراسی و برخورد سلیقه‌ای در هریک از این مراجع می‌شود. سامانه‌های مختلفی که هریک از مجموعه‌ها ایجاد کرده‌اند در بسیاری از موارد با همدیگر همخوانی نداشته و حتی بخشنامه‌های متضاد و مغایر با همدیگر در این خصوص کم نیستند. در سال ۹۶ محموله‌ای وارد کرده‌ایم که کل آن ترخیص، مصرف و به محصول تبدیل شده است ولی به‌دلیل ناهمخوانی سامانه گمرکی با سامانه بانک مرکزی این مورد هنوز رفع تعهد ارزی نشده و منجر به تشکیل پرونده تعزیراتی برای شرکت شده است.

با وجود داشتن مجوز کتبی از بانک مرکزی برای صادرات ریالی به کشورهای عراق و افغانستان تا شهریورماه سال گذشته، متاسفانه در حال حاضر به دلیل عدم بازگردانی ارز حاصل از صادرات، هرگونه تخصیص ارزی برای تأمین مواد اولیه و قطعات و ماشین آلات وارداتی وابسته و هیچ گونه امکانات ثبت سفارش جدید وجود ندارد. راه‌حلی هم ارائه نمی‌شود و جوابگویی هم وجود ندارد. تعدد این مشکلات برای اکثر شرکت‌های داروسازی منجر به مکاتبه دلسوزانه و هشداردهنده معاون غذا وداروی وزارت بهداشت و درمان مبنی بر بروز کمبود بی سابقه اقلام دارویی در ماه‌های آتی شد که متاسفانه هیچگونه تغییری در عمل مشاهده نمی‌شود و به نظر من لازم است مسئولان کشور در این خصوص ورود داشته باشند. اختصاص ارز ۴۲۰۰ تومانی برای برخی مواد اولیه وارداتی به تنهایی کمکی به صنعت داروسازی کشور نمی کند، بلکه منجر به طولانی شدن روندهای اجرایی و عملیاتی شده و مانند وزنه سنگینی است که از سرعت عملی و چالاکی بنگاه‌های دریافت کننده ارز دولتی کاسته است. قیمت‌گذاری داروها نیز بر این اساس توسط وزارت بهداشت و درمان صورت گرفته درحالی‌که بیش از نصف هزینه‌های شرکت‌ها اعم از اقلام بسته بندی، حلال‌ها، حقوق و دستمزد، انرژی، مواد اولیه داخلی و سایر هزینه‌های جاری در طول دو سال اخیر گاه تا بیش از ۴۰۰ درصد افزایش یافته و این امر منجر به کوچک ماندن و کاهش رشد توسعه صنایع داروسازی داخلی می‌شود.

پایین بودن قیمت داروهای ایرانی منجر به قاچاق معکوس به سایرکشورهای منطقه شده و عملاً اتباع سایر کشورها از سوبسید تعلق یافته از بودجه عمومی کشور استفاده می‌کنند. بدهی انباشته دولت به سازمان‌های بیمه نیز منجر به اختلال در روند گردش نقدینگی صنایع شده و بخش دولتی به عنوان بزرگترین خریدار دارو، تا بیش از یک سال عمق بدهی به شرکت‌های توزیع کننده و بالطبع بدهی شرکت‌های پخش دارویی به صنایع دارویی شده است.

■ بـه برنامه‌هـای توسـعه‌ای هـم اشاره‌ای کنید.

برنامه‌های توسـعه‌ای متعددی برای شرکت داروسـازی شـهید قاضی تعریف و تصویب شده اسـت که برخی کوتاه مدت اسـت و برخی میان مدت هسـتند. در کوتاه مدت برنامه ریزی شده که فضاهای تولیدی این شرکت با استانداردهای جدید و الزامات به روز قوانین GMP دارویی باز طراحی و بازسـازی شوند، برخی از ماشین آلات تولید نیز بروز رسـانی خواهند شد و در کنار آن به دلیل افزایش تولید، نیاز به توسعه فضاهای انبار مواد اولیه و بسـته بندی و محصولات بود که این کار انجام گرفت. مشکلی نیز که با سازمان محیط زیسـت داشـتیم با راه‌اندازی تصفیه‌خانه جدید پساب‌های صنعتی بطور کامل امسال رفع و ضمن خروج شرکت از لیست صنایع آلاینده، مجوزهای لازم از سازمان محیط زیست و وزارت صنایع برای توسعه خطوط تولید گرفته شد. در طولانی مدت هم برنامه‌هـای متعددی بـرای افزایش ظرفیت تولید بـا راه‌اندازی و احداث خطوط جدید داریم. همچنیـن محصولات جدیدی در فاز مطالعاتی و تحقیقاتی شـرکت وجود دارند که با ایجاد برخی زیرسـاخت‌ها در آینده نزدیک بـه مرحله تولید خواهنـد رسـید. در حـوزه داروهـای دامی نیز مطالعـات لازم انجام شـده و خطوط اختصاصی و محصولات جدیدی در سـال‌های آتی خواهیم داشـت. از سـایر اهداف، افزایش ظرفیت تولید و اخذ استانداردهای بین المللی برای افزایش میزان صادرات به کشورهای منطقه است.

■ نوسانات ارز چه تأثیری بر شرکت شما داشـته و برای کنترل آن چه راهکاری پیش‌بینی کرده‌اید؟

متاسـفانه افزایـش قیمـت ارز در بـازار آزاد به سـرعت منجر بـه افزایش قیمت مـواد اولیه داخلی، اقلام بسـته‌بندی و قطعات و هزینه‌های خدماتی نیز می‌شود ولی در زمان کاهش قیمت ارز، همان قیمت‌های قبلی افزایش یافته، فریز و کاهشـی در قیمت اقلام و مواد اشـاره شده رخ نمی دهد. در کنار این موضوع افزایش حدود ۵۰ درصدی نرخ ارز نیمایی در ماه‌های اخیر منجر به افزایش قیمت اقلام بسته‌بندی و همچنین هزینه پروژه‌ها و خرید ماشـین‌آلات شده که هیچ کدام از ایـن موارد در قیمت‌گذاری محصولات دارویی توسـط سـازمان غـذا و دارو لحاظ نمی‌شـود. مطمئناً نوسـانات ارز خارج از کنترل ماست ولی با تمهیدات و پیش‌بینی‌های قبلی تاکنون سعی در مدیریت هزینه‌ها داشـته و بـا افزایش منابع و تأمین‌کننـدگان و ایجـاد رقابت بین آنها و نیز شکسـتن انحصارفروش برخی تأمین کنندگان قبلی، توانسـته‌ایم بهای تمام شده محصولات را نسبت به آنچه پیش‌بینی می‌شد، کاهش دهیم.

■ استراتژی شما در قبال سهامداران چیست؟

تمامی تلاش ما و همکاران مجموعه در مرحله اول تأمین داروی استراتژیک و بیمارستانی مورد نیاز اسـت کـه در اوج تحریم‌ها اجـازه ندهیم کمبـودی در مراکز درمانـی پیش بیاید. در این راسـتا ارتباط مستقیم و روزانه‌ای با سازمان غذا و دارو داشـته و خوشـبختانه تا بـه امروز اجازه ندادیم کمبـودی در تولید این محصولات پیش بیاید و هموطنانمان مشکلی در تهیه انواع سرم و داروهای بیمارسـتانی تولیدی داشـته باشند. درعیـن حال تمامی تلاش خـود را برای تأمین منافع سهامداران نیز انجام داده‌ایم. پرداخت سود سهام‌های معوق شرکت که از سال ۹۴ پرداخت نشـده بود، تقریباً تا آخر سال ۹۶ پرداخت شده و یا تا آخر سـال جاری کلاً پرداخت خواهد شد. در خصوص سـود سهام سـال ۹۷ نیز در حال مذاکره با سـهامداران ارشد مجموعه برای نحوه پرداخت آن هسـتیم و به جرات می‌توانم بگویم که جزو خوش حسابترین شـرکت‌های دارویی در پرداخت سـود در یکی دو سـال اخیریم. از سـهامداران مجموعه نیز انتظار داریم با در نظر گرفتن شـرایط فروش شـرکت به شرکت‌های دولتی و طولانی بـودن دوره وصول مطالبات و نیز پروژه‌های متعدد بازسازی و نوسازی و خرید ماشین‌آلات جدید که همگی در راستای توسعه و افزایش فروش و تضمین سودآوری شرکت در سال‌های آتی هستند، هم از نظر زمان بازپرداخت سود و هم از نظر درصد تقسیم سود مساعدت و حمایت لازم را داشته باشند.

■ برنامـه‌ای برای افزایش سـرمایه از محل تجدید ارزیابـی دارایی‌ها دارید؟

متاسـفانه بورس در حال حاضر بازار حساس و هیجانی بوده و هرخبری ممکن است منجر به موج سازی در ارزش سهام شرکت‌ها شود. آنچه مسلم است ارزش روز دارایی‌های شرکت بسیار بیشتر از ارزش اسمی آنها بوده ولی روند افزایش سـرمایه از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها پروسه زمانبری اسـت که در ابتدا باید کارشناسی‌های دقیق و رسمی صورت گرفته و مجوزهای لازم از شستا به عنوان سهامدار ارشد مجموعه اخذ شده و سـپس با هماهنگی کلیه سـهامداران شرکت مجمع فوق العاده تشکیل شده و در این خصوص تصمیم‌گیری شود.

■ برنامه‌ای برای رفتن به بازار بالاتر در فرابورس یا بورس دارید؟

بلـه درحـال حاضر نماد شـرکت داروسـازی شـهید قاضی در بازار پایه زرد فرابورس بوده و در وضعیت مطلوبی اسـت که حسب تکلیف مصوب مجمع عمومی شرکت اقدامات لازم جهت ارتقای بـه بـازار اول و یـا دوم فرابورس انجـام گرفته و ان شاء ا... تا پایان سال این امر محقق خواهد شد.

■ وضعیـت مطالبـات شـرکت از شـرکت‌های پخش به چـه نحوی اسـت و دوره وصـول مطالبـات چندروزه است؟

متاسـفانه بخـش عمـده‌ای از محصـولات تولیدی ما، داروهای بیمارسـتانی اسـت که به دلیل مشـکلات مالـی، عدم پرداخـت به موقع سـازمان‌های بیمه گزار به مراکـز درمانی و نیز در اولویت بودن تخصیـص بودجه مراکز دولتی به حقوق و کارانه پرسـنلی و هزینه‌های جاری و حتی ساخت وسـاز و توسعه، عمق بدهی این مراکز که عمدتاً دولتی نیز هستند به شرکت‌های پخش دارویی بیش از یک سـال اسـت. این امر منجـر به ایجـاد میانگین دوره وصـول بیش از سـیصد روز در سال ۹۶ شده بود که با اقداماتی کـه صورت گرفت این مدت به حدود دویسـت روز کاهـش یافتـه اسـت. همچنیـن تلاش ما برای فـروش محصولات، تمرکز بـر همکاری با پخش‌هـای اصلی درون گروهی و معتبر اسـت و در این راسـتا در سـال‌های اخیـر هیچگونه مشـکل حقوقی و سـوخت مطالبات نداشته‌ایم و پرونده‌هـای حقوقـی مربـوط به سـال‌های قبل نیـز در حال رفع و دریافـت کل مطالبات معوق هستیم.

■ سـرمایه‌گذاری شـرکت در آذرسنتز باکو به کجا رسید؟

شرکت آذر سنتز باکو بیش از ۱۰ سال است که فعالیتی نداشته و خوشبختانه با پیگیری‌های انجام شـده امسال کلیه سهامداران آن مجموعه صورتجلسه انحلال شرکت را تایید کردند و عملاً این شـرکت منحل شد. میزان سـرمایه‌گذاری شـرکت شـهید قاضی در حدود فقط ۵ درصد بود و خوشـبختانه با رایزنی‌هایـی که با وزارت بهداشـت کشـور آذربایجان به عنوان سهامدار عمده آن شرکت انجام دادیم، مقرر شد در ازای سرمایه‌گذاری انجام شـده، یکی از دستگاه‌های تولید سـرم آن شـرکت که کمتر از یک سـال کارکرد داشته با قیمت بسیار ناچیزی به شرکت داروسازی شـهید قاضی منتقل شود که ارزش واقعی دستگاه بیش از ارزش سرمایه‌گذاری انجام گرفته است و با انتقال این دستگاه امکان افزایش تولید فراهم خواهد شـد و می‌توانم بگویم پایان خوشی برای این سرمایه‌گذاری رقم زده شد.

مدیرعامل شرکت
داروسازی زاگرس فارمد پارس:

تفکر مدیریت شرکت حفظ منافع تمامی ذی نفعان است

شرکت داروسازی زاگرس فارمد پارس با بیش از ۳۰ سال سابقه تولید داروهای تخصصی در عرصه دامپزشکی یکی از معروف‌ترین برندهای معتبر در این صنعت است و با تولید حدود ۳۰ قلم داروهای دامی دارای بیش از ۶۰ درصد سهم بازار دامی و با تولید حدود ۵۰ قلم داروهای طیوری حدود ۲۰تا ۲۵ درصد سهم بازار را دارد و با تولید ۲ قلم داروی انسانی سهم ۱۰ درصدی این محصول را به خود اختصاص داده است و پس از پشت سرگذاشتن فراز و نشیب‌های ۵ ساله در سال۹۸ روند روبه رشد و بسیار خوبی را طی می‌کند. رشد فروش شش ماهه در سال ۹۸ موجب شده این شرکت رتبه اول شرکت سرمایه‌گذاری دارویی تأمین (TPICO) را با افزایش ۱۶۶درصدی فروش کسب کند. محمود ابول زاده، مدیرعامل شرکت داروسازی زاگرس فارمد پارس مهمان این شماره بازارو سرمایه بود.

■ یکی از خبرهای خوب درباره مجموعه زاگرس فارمد پارس بهره برداری از داروی استریل انسانی است.

بله، شرکت داروسازی زاگرس فارمد ۲ برنامه توسعه‌ای عظیم را در سال‌های اخیر در دستور کار خود داشته که همانطور که اشاره کردید یکی از آنها یعنی تولید داروهای انسانی استریل به بهره برداری کامل رسیده و محصولات آن در حال عرضه به بازار است و دیگری یعنی تولید مایعات استریل تزریقی دامی نیز توانایی تولید را دارد ولی با توجه به شرایط بازار و تغییرات رخ داده تصمیماتی برای برخی تغییرات در طرح اولیه و محصولات تولیدی اتخاذ شده که یکی از محصولات آن که از فرآورده‌های مورد نیاز برخی واکسیناسیون های دامی است به زودی روانه بازار خواهد شد.

همچنین با توجه به کمبودهای پیش آمده و پتانسیل موجود در کشور با تلاش تیم فنی داخلی و استفاده از حداقل امکانات موجود راه‌اندازی یک خط اختصاصی تولید شوینده‌ها و ضدعفونی کننده‌های دامپزشکی در دستور کار قرار گرفته است که روند ساختمانی و نصب تجهیزات آن به پایان رسیده و امیدواریم تا دهه مبارک فجر شاهد عرضه محصولات آن به بازار باشیم و در ادامه تا پایان سال ۹۸ شاهد عرضه داروهای گیاهی این شرکت نیز به بازار خواهیم بود.

■ با توجه به وضع مطلوب مجموعه‌تان، برآورد شما از سود شرکت برای سال جاری و سال آتی چیست و چگونه محقق می‌شود؟

پیش‌بینی شرکت برای سود سال جاری خارج شدن از زیان انباشته است و رسیدن به سود ۲۱ درصدی حاشیه سود قبل از کسر مالیات است.

■ بزرگترین مشکل فعلی صنعت داروسازی در چه حوزه‌ای است؟

در حال حاضر مهم ترین مشکل تأمین مواد اولیه است که تخصیص ارز بانکی و شرایط انتقال آن حذف تأمین کنندگان و به ویژه تغییرات ناگهانی و دستورالعمل‌های جاری این مشکل را بیشتر دامن می‌زند از طرفی شرکت تلاش کرده است که با تأمین مواد اولیه مورد نیاز ۶ ماهه خود در مقابل این اتفاقات ایستادگی کرده و تولید را متوقف کند.

■ با توجه به اینکه تعدادی از مواد اولیه ساخت دارو از شرکت‌های خارجی تأمین می‌شود، نوسانات نرخ ارز چه تأثیری بر فعالیت شرکت دارد؟

قطعا، تأثیر بسزایی دارد اما با توجه به اینکه نرخ ارز حمایتی برای تأمین مواد اولیه تقریباً ثابت است در خصوص عمده خرید مواد اولیه تاکنون مشکلی حادی نداشته‌ایم اما در خصوص خرید اقلام بسته‌بندی که در داخل تأمین می شود تغییرات نرخ ارز قابل توجه است.

راهکار شرکت محاسبه قیمت تمام شده با هر سری تولید جدید و کنترل هزینه‌های تولید و تهیه مواد اولیه به میزان مناسب تا قبل از رسیدن شرکت به شرایط بحرانی است.

■ در خصوص تأمین مواد اولیه با مشکلی مواجه نیستید؟

در این خصوص همواره مشکلات زیادی وجود داشته است و در حال حاضر با وجود تحریم‌های ظالمانه آمریکا و مواردی از قبیل تغییر تعرفه‌ها، تخصیص و انتقال ارز و کارمزدهای سنگین تغییر نوع ارز و چگونگی انتقال آن و در نهایت زمان بر بودن دوره ثبت سفارش و انتقال ارز از جمله مواردی هستند که این روند را تحت تأثیر قرارداده و مشکل را بیشتر می‌کند.

■ استراتژی شما در قبال سهامداران چیست؟

تفکر مدیریت شرکت حفظ منافع تمامی ذی‌نفعان است که یکی از ذی‌نفعان شرکت سهامداران است و با ارائه به موقع و صحیح اطلاعات و کسب سود مناسب سعی بر حفظ منافع سهامداران داریم.

■ برنامه‌ای برای افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها دارید؟

شرکت در سال ۱۳۹۷ از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها افزایش سرمایه داشته و برنامه جدید در دستور کار نیست.

■ مطالباتی هم از شرکت پخش تدبیر داروی تابان داشتید؟

بخشی از مطالبات شرکت از شرکت پخش تدبیر داروی تابان دریافت شده و با توجه به اینکه این شرکت در حال تسویه است معادل طلب از این شرکت چک و فاکتورهای باز مشتریان دریافت شده و با همکاری درون گروهی، توسط شرکت توزیع دارو پخش در حال مذاکره با مشتریان بابت وصول مطالبات هستیم.

■ برنامه اخذ ۳۴۰ میلیارد ریال تسهیلات شرکت به کجا رسید؟

برنامه اخذ ۳۰۰ میلیارد ریال تسهیلات از محل اقتصاد مقاومتی به عاملیت بانک صادرات همچنان در حال پیگیری است البته تاکنون به نتیجه مطلوب نرسیده است.

■ شرکت در حال حاضر چه میزان تخفیف می‌دهد و نسبت به سال گذشته چه میزان تغییر کرده است؟

تخفیفات شرکت نسبت به سال گذشته بیش از ۹۵درصد کاهش یافته است و جز در موارد خاص به‌علت کاهش تاریخ انقضاء به صورت محصول موردی تخفیف جزیی پرداخت می‌شود.

مدیرعامل شرکت داروسازی زهراوی خبر داد:

بهره برداری از طرح ۱۵,۰۰۰ میلیون ریالی تادی ماه سال جاری

نفیسه مجردی
خبرنگار

"مفهوم کلی طرح‌های توسعه‌ای در شرکت‌های دارویی را می‌توان در سه بخش طرح‌های ایجادی، توسعه‌ای و ارتقای کیفی و GMP تقسیم بندی کرد. در شرکت زهراوی طبق برنامه و بودجه‌های تصویبی یک طرح شامل طرح ارتقای کیفی و GMP با عنوان آزمایشگاه میکروبیولوژی با برآورد حدود ۱۵,۰۰۰ میلیون ریال در دست اقدام است که بر اساس پیشرفت فیزیکی طرح پیش‌بینی می‌شود حداکثر تا دی‌ماه سال جاری به بهره برداری برسد. با اجرای این طرح بخش مهمی از الزامات GMP و ارتقای کیفی شرکت مطابق با آخرین استانداردهای روز دنیا در این زمینه محقق خواهد شد و تمدید گواهینامه‌های GMP خطوط صورت می‌پذیرد. این طرح یکی از موارد و نکات مهم در بازرسی ممیزین سازمان غذا و دارو و همچنین ممیزین شرکت‌های خارجی دائما مد نظر بوده است." حسین اسلامی، مدیرعامل شرکت داروسازی زهراوی در گفت‌وگو با خبرنگار بازار و سرمایه به تبیین چالش‌های صنعت و دیگر برنامه‌های توسعه‌ای مجموعه خود پرداخت.

■ گویا به جز محصولی که پیشتر اعلام کردید برنامه‌های توسعه‌ای دیگری هم در دست اجرا دارید؟

بله، طرح توسعه دیگر شرکت که به‌عنوان طرح ایجادی با عنوان پروژه بیوتکنولوژی از سال ۱۳۹۰ مصوب و اجراء شد به ارزش بالغ بر ۱۵۳ میلیارد ریال است که با بیش از ۸۵ درصد پیشرفت فیزیکی و تقریبا اتمام عملیات سخت‌افزاری یکی از مهم‌ترین طرح‌های توسعه‌ای برای شرکت محسوب می‌شود.

در حال حاضر تولید آزمایشی ۲ محصول بیوتکنولوژی که در درمان بیمارانی که تحت عمل شیمی درمانی قرار گرفته‌اند نیز انجام و مطالعات پایداری آن هم صورت گرفته است. با اتمام عملیات جمع آوری مدارک و مستندات لازم از سوی طرف خارجی قرارداد، عملیات مربوط به مطالعات بالینی و ریجستریشن خطوط و محصولات در اداره مربوطه در سازمان غذا و دارو صورت خواهد پذیرفت. با توجه به اینکه مطالعات بالینی این محصولات معمولا زمان‌برتر از سایر محصولات دارویی

است انتظار می‌رود از اوایل سال آتی بعد شاهد تولید انبوه و متعاقبا ورود به بازار این محصولات باشیم، ضمن اینکه پروژه مذکور قابلیت تولید و اضافه کردن سایر محصولات بیوتکنولوژی را نیز خواهد داشت که این موضوع می‌تواند آینده شرکت و سهم آن از بازار دارویی کشور را تضمین کند.

■ با این تفاسیر به نظر وضعیت شرکت مناسب است، سهم بازار شما چقدر است؟

داروسازی زهراوی به‌عنوان شرکت پیشگام در تولید کپسول‌های نرم با روکش ژلاتینی و داروهای مورد نیاز برای بیماران پیوند اعضاء و نفرولوژی، دیالیزی و بیماران مغز و اعصاب (نورولوژی) و MS در ایران از سال ۱۳۶۵ شروع به کار کرده است.

در حال حاضر شرکت با داشتن خطوط تولید مختلف قادر به تولید و عرضه بیش از ۱۵۰ قلم محصول با اشکال مختلف دارویی است. علاوه بر آن شرکت امروز درصدد تکمیل سبد داروهای جدید بشکل سرنگ‌های آماده تزریق و تولید داروهای بیوتکنولوژی و محصولات دارویی فوق تخصصی و ارزشمند است. رعایت اصول GMP و اهمیت به کیفیت محصولات موجب شده این شرکت در عرصه داروهای پیوند اعضا همگام با شرکت‌های داروسازی بین‌المللی اعتماد پزشکان و بیماران را جلب کند و موفق به ایجاد همکاری با شرکت Roche سوئیس برای تولید داروهای تحت لیسانس شود. همچنین شرکت از سال ۱۳۸۴ اقدام به تولید و عرضه قرص و کپسول مایکوفنولات موفتیل با نام تجاری سل سپت (cellcept) تحت لیسانس شرکت Roche سوئیس کرده که به‌عنوان یک داروی شناخته شده در جهان برای استفاده بیمارانی که تحت عمل جراحی پیوند کلیه و کبد قرار گرفته‌اند، است. این دارو به همراه سایر داروهای دیگر از جمله کوگرافت (تاکرولیموس)، ایمینورال‌ها (سیکلوسپورین ها) در خطوط اصطلاحا هازارد (پرخطر) به‌عنوان خطوط اختصاصی و تحت شرایط خاص تولید و عرضه می‌شوند، در حال حاضر بیش از ۴۰درصد از نیاز بیماران عزیز به این داروها در داخل کشور و توسط شرکت زهراوی تأمین و مرتفع می‌شوند.

■ تولیداتی هم در زمینه محصولات تخصصی مغز و اعصاب دارید؟

بله، شرکت با تولید و عرضه محصولات

شرکت در ۶ ماهه نخست سال جاری توانست با کسب درآمد فروش خالص بالغ بر ۱۴۵۰ میلیارد ریال بیش از ۳۶۹ میلیارد ریال سود عملیاتی را محقق کند که در مقایسه با دوره مشابه سال گذشته به ترتیب ۸۰ و ۸۲ درصد رشد را منعکس می‌کند

تخصصی در زمینه مغز و اعصاب و MS تحت عناوین فینگولیا (فینگولیمود) کوپامر (گلاتیرامر) نیز بخش قابل توجهی از نیاز بیماران به این داروها را تأمین می‌کند. رعایت اصول GMP و ممیزی‌های مستمر و سالانه‌ای که توسط تیم ممیزی انجام می‌شود، باعث شده تا شرکت Roche سوئیس با اطمینان از این روند در خرداد ماه سال جاری تفاهم‌نامه‌ای را برای تولید محصولات سل سپت، روآکوتان و همچنین داروی زلودا (مورد استفاده برای بیماران مبتلا به سرطان‌های گوارش و سینه) را امضاء و مبادله کند.

■ به دستاوردهای شرکت هم اشاره‌ای داشته باشید؟

از مهم ترین دستاوردهای شرکت زهراوی در زمینه ارتقای صنعت داروسازی کشور می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

- با تولید و عرضه کپسول‌های نرم ژلاتینی ایمینورال، انحصار ۲۰ ساله واردات این محصول شکسته شد و در حال حاضر بخش عمده بازار این محصول به شرکت زهراوی اختصاص دارد.
- با تولید آمپول کوپامر بیماران نیازمند این دارو خوشبختانه از محدودیت‌های ناشی از واردات آن که در انحصار شرکت‌های آمریکایی و اسرائیلی بوده اند رهایی یافتند.
- با تولید و عرضه کپسول‌های نرم ژلاتینی روآکوتان بر اساس تفاهم نامه منعقده با شرکت Roche سوئیس کل نیاز به واردات این داروی پرمصرف در کشور بر طرف خواهد شد و با این موضوع از خروج بخش قابل توجهی ارز از کشور جلوگیری به عمل خواهد آمد.

■ برآورد شما از وضعیت مالی و عملکرد شرکت در سال جاری و سال‌های آتی چیست؟

شرکت در ۶ ماهه نخست سال جاری توانست با کسب درآمد فروش خالص بالغ بر ۱۴۵۰ میلیارد ریال بیش از ۳۶۹ میلیارد ریال سود عملیاتی را محقق کند که در مقایسه با دوره مشابه سال گذشته به ترتیب ۸۰ و ۸۲ درصد رشد را منعکس می‌کند. این امر موجب شد تا زیان خالص شرکت نیز از حدود ۳۳۳ میلیارد ریال در مدت مشابه سال قبل به حدود ۸۴ میلیارد ریال (حدود ۷۵ درصد بهبود) کاهش و تعدیل یابد که پیشرفت بسیار چشمگیری در گذر از زیان انباشته شرکت و رسیدن به سود است.

با توجه به استراتژی شرکت در تمرکز برروی تولید و عرضه محصولات تخصصی مورد نیاز بازار با حاشیه سود مناسبتر به جای تولید انبوه محصولات پیش‌بینی می‌شود روند ۶ ماهه نخست در نیمه دوم سال نیز با شدت و حتی با روند بهتری دنبال شود و این موضوع موجب خواهد شد تا بودجه عملکرد شرکت برای کسب درآمد فروش بالغ بر ۳۴۰۰ میلیارد ریال و خروج از زیان و کسب سود خالص محقق شود.

ترکیب بهینه تولید و فروش دارو و مکمل های تخصصی و مورد نیاز بازار از یک سو و بهتر شدن روند ماندگاری موجودی محصولات شرکت نزد شرکت‌های پخش طرف قرارداد که جریان ورود منابع نقدی به شرکت را مطلوبتر می‌کند از سوی دیگر موجب خواهد شد تا وضعیت تولید و عرضه محصولات در سال‌های آتی به‌مراتب بهتر از سال‌های قبل باشد و همین موضوع نوید بخش استهلاک زیان انباشته قابل توجه شرکت که ناشی از تحمیل هزینه‌های مالی سنوات قبل و تخفیفات نامناسب در سنوات قبل بوده، باشد. در این رابطه با مجموعه اقدامات انجام نشده در راستای شفاف سازی حساب‌ها و عملیات مالی شرکت و از جمله احتساب ذخائر لازم و کافی در حساب‌ها، صورت‌های مالی و گزارشات ارائه شده از اعتبار و قابلیت اتکای بالایی برخوردارند.

■ بزرگترین مشکل شما در چه حوزه‌ای است؟ برای رفع آن چه راهکاری دارید؟

در حال حاضر بزرگترین مشکل شرکت مربوط به بدهی‌های بانکی شرکت است که عمدتا از چند سال قبل ایجاد و انباشته شده که البته علی رغم مشکلات نقدینگی شرکت توانسته با اخذ استمهال، تسویه و مدیریت در باز پرداخت مستمر اقساط از سر رسید شدن و قرار گرفتن در سر فصل بدهکاران بانکی جلوگیری کند اما هزینه‌های مالی ناشی از تسهیلات مالی مذکور یکی از علل اصلی زیان‌ده شدن شرکت در چند سال اخیر است. افزایش تولید و فروش محصولات با حاشیه سود بالاتر از یک سو و

پیگیری اســتفاده از امکانات پیش‌بینی شــده در قانــون برنامه بودجه بــرای تهاتر بدهی‌های مراکز و دانشــگاه‌های علوم پزشــکی دولتی از طریق شرکت‌های پخش از طرف دیگر به‌عنوان راهکارهای مقابله با این مشــکل در دستور کار مدیریت شرکت قرار دارد.

■ نوســانات نرخ ارز چه تأثیری بر شرکت شما داشته و برای کنترل آن چــه راهــکاری را مدنظر قرار داده‌اید؟

با توجه به اینکــه بخش قابل توجهی از مواد جانبــی و مصرفــی تولید و مواد بســته بندی و همچنین ماشین آلات، تجهیزات، قطعات و لوازم یدکی مصرفی آنها مشمول دریافت ارز نوع یک (دولتی) نمی شوند طبیعتا نوسانات نرخ ارز تأثیر قابل توجهی در بهای تمام شده تولیدات شرکت بواســطه تغییــر نرخ ایــن اقلام خواهد داشــت همانگونه که از ابتدای سال نیز این موضوع کاملا در بهای تمام شــده مشــهود بوده است در این رابطه و برای برخی از محصولات تولیدی با ارائه اســناد و مدارک مثبته نرخ فــروش محصولات افزایــش یافته ولی تمام مــوارد را بصورت کامل پوشــش نداده اســت در خصوص مــواد موثره دارویی باوجود محدودیت‌هــای موجود در ارائه نــوع ارز دولتی بخش قابل توجهــی از آن در ۶ ماهه اول محقق شده است ولی روند در ۶ ماهه دوم ســخت تر و محدودیت بیشتر خواهد بود با توجه به اینکه موضوع ارز تماما به سیاســت‌های دولــت و بانک مرکــزی و همچنین شــرایط و تصمیمات سیاســی مملکت بســتگی دارد این متغیر چندان قابل پیش‌بینی نبوده و تنها راهکار موجود افزایش متناســب نرخ فروش محصولات و همچنین اقــدام به تهیه و تدارک لوازم و مواد مصرفی بر اســاس برنامه بودجــه ۶ ماهه دوم و ابتدای سال آتی خواهد بود.

■ استراتژی شما در قبال سهامداران چیست؟

صیانت از دارائی ها و اموال متعلق به سهامداران شــرکت به عنوان اولویت مهم و اصلی مدیریت شرکت اســت، این امر از طریق حفظ و افزایش ارزش بازار ســهام ایشان امکان‌پذیر خواهد بود. ارزش بازار سهام و سرمایه سهامداران نیز عمدتا متاثر از نتایج عملکرد و وضعیت مالی شرکت از یک طرف و ســرمایه‌گذاری و اجرای طرح‌های توســعه‌ای با بازدهی بالا از ســوی دیگر خواهد بود. خوشبختانه شرکت در هردو مورد اقدامات مناسبی را در دستور کار خود قرار داده است به طوریکه با انتخاب ترکیب مناسبی از محصولات با حاشــیه سود مناســب تر و مورد نیاز بازار در ۶ ماهه نخست ســال جاری هم عملکرد بسیار مناسبی را ارائه کرده است و هم با تکمیل و راه اندازی پروژه‌های در دســت اقدام مسیر حفظ و گســترش سهم مناسبی از بازار محصولات خود را هموار ساخته است به همین دلیل نیز همراه با روند مثبت بازار ســرمایه شــاهد رشــد قابل توجهی در قیمت سهام شرکت بوده ایم.

■ برنامه‌ای برای افزایش ســرمایه از محل تجدیــد ارزیابی دارایی‌ها دارید؟

بــا توجه بــه اینکه شــرکت در ســال مالی قبل ســرمایه شــرکت را از مبلغ ۲۴۰ میلیارد ریــال به ۲،۵۰۴ میلیارد ریــال از محل تجدید ارزیابــی دارایی‌ها به مبلغ ۲،۲۶۴ میلیارد ریال افزایــش داده اســت بنابراین در ســال جاری طــرح افزایش ســرمایه به مبلــغ ۵۰۰ میلیارد ریال از محل آورده ســهامداران با هدف تأمین ســرمایه در گردش تهیه و پیشنهاد شده است که در صورت تصویب آن توســط شــرکت‌های ســرمایه‌گذاری دارویی تأمین و شســتا قابلیت اجرا در نیمه دوم ســال ۹۸ را خواهد داشــت. در صورت تأمین نقدینگی درخواســت شده از این محل علاوه بر اصلاح مجدد ســاختار مالی شــرکت، امکان تأمیــن و تدارک مــواد اولیه، لــوازم و قطعات یدکی برای ۶ ماهه دوم ســال و همچنین اوایل ســال آتی با سهولت وسرعت بیشتری محقق خواهد شد و لذا نتایج عملیات پیش‌بینی شــده و خروج از زیان و دستیابی به سود قابل دسترس تر خواهد بود.

■ پرونــده مالیاتــی شــرکت در خصوص مالیات بــر ارزش افزوده به کجا رسید؟

لوایح دفاعیه و مدارک و مســتندات لازم در خصوص داروی ایزاویت که طی مجوز اخذ شده از ســازمان غذا و دارو مبنــی بر اینکه محصول تولیدی مذکور دارو بوده و مشــمول احتســاب و دریافــت ارزش افزوده در ســال های ۱۳۹۱ لغایت ۱۳۹۶ اســت به منظور بررســی توسط ماده ۲۵۱ مکرر در استان‌های آذربایجان شرقی و تهران ارائه شده است. با توجه به اینکه ملاک شــمول یا عدم شــمول ارزش افزوده به داروها نظر ســازمان ناظر یعنی سازمان غذا دارو است و با توجه به اینکه در مورد شــرکت مشابه نیز این موضوع به صراحت از ســوی ســازمان امور مالیاتی رعایت شــده اســت پیش‌بینی می‌شود نتایج بررســی ســازمان امور مالیاتی در نهایت به‌نفع شرکت باشد.

> طــرح افزایش ســرمایه بــه مبلغ ۵۰۰ میلیارد ریال از محل آورده سهامداران بــا هــدف تأمیــن ســرمایه در گردش تهیه و پیشــنهاد شــده اســت که در صورت تصویب آن توسط شرکت‌های سرمایه‌گذاری دارویی تأمین و شستا قابلیت اجرا در نیمه دوم ســال ۹۸ را خواهد داشت

■ فکــر می‌کنیــد ارز ۴۲۰۰ تا چه زمانــی برای شــرکت‌های دارویی تخصیص داده شــود و استراتژی شــرکت در خصوص احتمال عدم تخصیص ارز چیست؟

تخصیــص ارز نوع یک و اصطلاحا دولتی در حال حاضر صرفا به مواد موثره دارویی و آن هم بصورت بســیار محدود و در بازه زمانی نســبتا طولانــی صــورت می‌پذیرد. با توجــه به برنامه بودجه کل کشور و اعلام این موضوع از مبادی مختلف همانند بانک مرکــزی و هیأت وزیران بنظر می‌رســد تخصیــص ارز دولتــی باوجود محدودیت‌های اشــاره شــده تا پایان ســال به شــرکت‌های دارویی صورت پذیرد هر چند که به دلایلی محدودیــت در عرضه برخی از ارزها همانند یورو امکان تخصیص سایر ارزها به یورو و در نهایــت با صرف هزینه‌های تبدیل و انتقال ارز، بهای تمام شــده تولید شــرکت ها افزایش خواهد یافت. استراتژی یا به‌عبارتی تنها راه حل موجود در این زمینه تعدیل و افزایش مســتمر نرخ‌های فــروش محصولات تولیــدی از طریق ســازمان غذا و دارو اســت کــه آن هم با توجه به سیاســت‌های وزارتخانه بالا دســتی و دولت شاید خیلی متناسب با افزایش بهای تمام شده شــرکت‌ها نباشد ولی فعلا تنها راه موجود برای مقابله با این وضعیت خواهد بود.

■ در خصــوص تأمین مواد اولیه با مشکلی مواجه نیستید؟

همانگونــه که قبلا توضیح داده شــد بخش قابل توجهــی از مواد موثره، مواد ولوازم جانبی و بسته بندی،افزودنی‌ها، استانداردها، قطعات، تجهیــزات و ماشــین آلات مورد نیاز شــرکت از خــارج از کشــور تهیه و تأمین می‌شــود که شــرکت های اروپایــی نقش قابــل توجهی در

ایـن زمینه دارند طبیعتا محدودیت در دریافت ارز، تبدیـل و انتقـال آن از طریـق واسـطه‌ها (بدلیـل اینکه خیلی از منابع بطور مسـتقیم با شـرکت‌های ایرانی کار نمی‌کنند) موجب شده اسـت تـا اولاً خریدها همگی به‌صـورت نقد و پیش پرداخت انجام شود ضمن آنکه با هزینه بیشـتر بدلیل محدودیت‌های انتقال ارز مواجه باشـند و این موضوع مهم خریدهای شرکت را محدودتر کرده اسـت. در حـال حاضر به‌دلیل محدودیت‌های اشاره شده تقریبا قریب به اتفاق خریدهـا از واسـطه‌ها و بصورت غیر مسـتقیم صورت می‌پذیرند.

در خصـوص خریدهـای داخلـی نیز چون شـرکت‌های مواد اولیه نیز بصورت مشابه برای تهیه مواد حد واسـط و شـیمیایی، مشـابه با مشـکلات شرکت اشاره شـده در دریافت ارز و نقل و انتقال آن با مشکل مواجه‌اند طبیعتا بهای تمام شـده خرید داخلی نیز بطور سرسام‌آوری افزایـش یافتـه و گاه نیـز بـا محدودیـت در مقادیردرخواستی مواجه‌اند.

■ مـواد اولیـه شـرکت از کـدام کشورها تأمین می‌شوند؟

عـلاوه بر تأمین برخی مواد از داخل کشـور عمـده کشـورهای تأمیـن کننده مـواد اولیه مصرفی شرکت شامل سوئیس، ایتالیا، فرانسه، ترکیه، هندوستان، کانادا و چین می‌باشند.

■ شـرکت مجـوز صـادرات برای محصولات را گرفته است؟

با توجه به سیاسـت‌های سازمان غذا و دارو در تأمیـن نیازهای دارویی کشـور و با در نظر داشتن ترکیب محصولات شرکت که عمدتا نیز جزو داروهای خاص و مورد نیاز کشـور اسـت علیرغـم وجود بازارهـای صادراتی در برخی از موارد درخواسـتی مجوز از طرف سازمان صادر نگردیده است و در یکی دو تا مورد محدود نیز با وجود صدور مجوز عملا صادرات آن محصولات صرفه اقتصادی برای شرکت نداشته اند. شرکت برای ۶ ماهه دوم سـال برای برخی از بازارهای هدف در کشـورهای منطقه از جمله آذربایجان همزمـان با سـرمایه‌گذاری و انجام پروژ ه‌های توسـعه‌ایی از سـوی شـرکت سـرمایه‌گذاری دارویـی تأمین (تیپیکو) اقدام به انجام عملیات ثبت داروهای خود و ارسال مدارک و مستندات و نمونه‌هـای محصولات کرده‌اسـت که اخیرا نیز ممیزین و بازرسـین وزارت بهداشت کشور مذکـور بازدید و ممیزی از شـرکت و خطوط تولید را داشـته‌اند. علاوه بر بازار هدف مذکور

شـرکت بـرای ۶ ماهه دوم سـال برای برخی از بازارهای هدف در کشـورهای منطقـه از جملـه آذربایجـان همزمان بـا سـرمایه‌گذاری و انجـام پـروژ ه‌هـای توسـعه‌ایی از سـوی شـرکت سرمایه‌گذاری دارویی تأمین (تیپیکو) اقدام بـه انجام عملیات ثبت داروهای خود و ارسـال مدارک و مسـتندات و نمونه‌های محصولات کرده‌است

اقدامات دیگری در زمینه شـرکت در مناقصات مختلف در سـایر کشورهای همسایه و منطقه نیز در دست اقدام می باشد.

■ درصد و مبلـغ تخفیفات فروش از ابتدای سـال به صـورت ماهانه چقدر بوده است و نسبت بر دوره مشـابه سـال قبل چـه تغییراتی کرده است؟

همانگونه که قبلا توضیح داده شد خوشبختانه انتخـاب و ترکیـب بهینه محصـولات تولیدی موجب گردید که نه تنها ماندگاری موجودی‌های شرکت نزد شرکت‌های پخش متناسب و تعدیل شـوند بلکه میزان تخفیفات ارائه شـده و زمان بازپرداخت وجه نیز بر همین اسـاس به میزان قابل توجهی تعدیل و اصلاح شـود. ضمن اینکه عمده تخفیفات ارائه شده در ۶ ماهه نخست نیز مربـوط به چند قلم کالای تولیدی شـرکت که در سنوات گذشته بدون بررسی دقیق بازار آنها و تحت شرایط خاص نسـبت به تولید و عرضه چند برابری آنها اقدام شده بود و در حال حاضر یا به دلایل وجود رقبای زیاد یا به دلیل نزدیک شـدن تاریخ انقضای آنها شرکت ناگزیر به ارائه تخفیفات بیشتر به مشـتریان خود شده است. از ابتدای سـال تا پایان شهریور ماه سال جاری بطور متوسـط به میزان ۱۳ درصـد تخفیفات فروش اعطا شـده اسـت که در مقایسه با مدت مشـابه سال قبل که ۱۹ درصد بوده است بیش از ۳۰ درصد کاهش را نشان می‌دهد، پیش‌بینی می‌شـود کل تخفیفات قابل اعطا در پایان سال جـاری کمتـر از ۱۰ درصـد ارزش کل فروش شرکت باشد.

■ دوره وصول مطالبات شرکت چند روز است و برای کاهش دوره وصول مطالبات چه اقداماتی شده است؟

بـا توجه به توضیحات قبلـی تولید و عرضه محصولات مـورد نیاز بازار و مشـتریان از یک سوء که ماندگاری موجودی‌ها را نزد شرکت‌های پخش بشـدت کاهش داده است و برنامه ریزی و مدیریت جریان نقدینگی شـرکت‌های پخش همگروه توسط شرکت سـرمایه‌گذاری دارویی تأمیـن (با توجه به اینکـه حدود ۸۵ درصد از فروش محصولات شـرکت به سه شرکت پخش همگروه صورت می‌پذیرد) از سوی دیگر موجب شـده اسـت تا جریان ورود وجه نقد به شرکت در مقایسـه با دوره مشابه سال قبل بطور قابل توجهی بهبود و اصلاح شـود به طوری‌که دوره وصـول مطالبات شـرکت از حدود ۵۷۷ روز به حدود ۳۲۰ روز کاهش یافته است.

■ طلـب شـما از دولـت در حـال حاضـر چـه مقـدار اسـت؟ برای وصـول آن اقداماتـی شـده و آیا از برنامه دولت برای تسـویه این مطالبات اطلاع دارید؟

شـرکت بطـور مسـتقیم هیچ فروشـی به دانشـگاه‌ها و مراکز علوم پزشکی دولتی ندارد بنابراین طلبی هم از این بابت وجود ندارد ولی تا جایی که اطلاع دارم همانند سـال گذشـته برنامه تهاتر برخی بدهی‌های دانشگاه‌ها و مراکز علوم پزشـکی به شـرکت‌های پخش از طریق تهاتر بانکی در دستور کار قرار دارد.

■ برنامـه شـرکت بـرای کنتـرل هزینه‌های مالی چیست؟

طبـق صورت هـای مالی و یادداشـت های همراه آن با وجود مشـکلات عدیده شرکت در خصـوص بدهی‌های بانکی و مسـائل نقدینگی خوشبختانه با مدیریت و برنامه ریزی صحیح و همچنین بهبود دوره وصول مطالبات هزینه‌های مالی شـرکت از مبلغ حدود ۵۴۸ میلیارد ریال در مدت مشـابه سال گذشـته به حدود مبلغ ۴۶۰ میلیارد ریـال، (حدود ۱۶ درصد) کاهش یافته است.

شـرکت علاوه بر اقدامات مستمر در جهت انتخاب و ترکیب بهینه تولید و عرضه محصولات با حاشیه سود بالاتر و مورد نیاز بازار که موجب بهبـود و اصلاح مجـدد دوره وصـول مطالبات خواهد شـد، طرح پیشـنهادی افزایش سرمایه از محـل آورده نقـدی سـهامداران را به مبلغ ۵۰۰ میلیـارد ریال در دسـتور کار دارد که در صورت تصویـب آن در مجامع عمومی می‌تواند در بازپرداخـت تسـهیلات بانکی و بـه تبع آن در کاهش هزینه‌های مالی کمک بسـزایی کند ضمن اینکه تهاتر بانکی از طریق شـرکت های پخش نیز در حال بررسی و پیگیری است.

مدیرعامل گروه دارویی برکت عنوان کرد:

افزایش ۵۱ درصدی فروش در شش ماهه نخست سال جاری

ساره صابری
خبرنگار

"سهامداران شرکت دارندگان اصلی شرکت هستند. حفظ منافع آنها و به حداکثر رساندن این منافع همواره در دستور کار هیأت مدیره و مدیر عامل گروه دارویی برکت بوده است. ورود به حوزه‌های نوین دارویی، پروژه‌های High-Tech و عرصه‌های دانش بنیان از مهمترین گام‌های مجموعه در سال‌های اخیر برای تداوم و افزایش سودآوری بوده است. در کنار این اقدامات انجام سرمایه‌گذاری‌های لازم جهت توسعه خطوط، اصلاح GMP، افزایش ظرفیت تولید، خرید ماشین آلات و تجهیزات جدید و مواردی از این قبیل در شرکت‌های بالغ گروه به صورت مداوم در حال انجام است. افزایش سرمایه‌های شرکت‌ها که به صورت مرتب و سالانه در شرکت‌های گروه برکت مصوب شده و اتفاق افتاده است، موید همین نوع نگاه است" این بخشی از صحبت‌های اکبر برندگی، مدیرعامل گروه دارویی برکت در خصوص استراتژی مجموعه در قبال سهامداران است. وی در گفت‌وگو با خبرنگار ما از جزئیات شرکت در یکسال گذشته گفت.

■ **ابتدا کمی درباره حال وروز شرکت و محصولات آن توضیح بفرمایید.**

باوجود اعمال تحریم‌های بی رحمانه علیه جمهوری اسلامی ایران توسط آمریکا و سایر متحدانش که در نتیجه آن امکان تبادلات مالی با برخی تأمین کنندگان و شرکای استراتژیک دارویی کشور در خارج از مرزهای ایران بسیار سخت و در مواردی غیر قابل انجام شد، اما شرکت‌های فعال تولیدکننده گروه دارویی برکت در سال جاری با تغییر در منابع خرید مواد اولیه از منابع اروپایی به منابع با کیفیت بالای چینی و هندی اقدامات شایسته‌ای را برای مقابله با این تهدیدهای ناجوانمردانه انجام داده اند. آینده نگری اغلب شرکت‌های صنعت دارو و به ویژه گروه دارویی برکت و خرید مواد اولیه جهت تولیدات آتی در اواخر سال گذشته برای جلوگیری از به وجود آمدن کمبود دارو در کشور تصمیم مدیریتی به جایی بود که با حمایت وزارت بهداشت نتایج مثبت آن را در سال جاری با افزایش فروش شرکت‌های دارویی شاهد بوده ایم. به طوری‌که فروش شرکت‌های گروه دارویی برکت فعال تولیدکننده دارو در شش ماهه نخست جاری بالغ بر ۴،۸۸۰ میلیارد ریال بوده است که در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته با افزایش ۵۱ درصدی همراه بوده است. لازم به ذکر است که فروش فوق تنها شامل افزایش نرخ محصولات دارویی نبوده است. اگرچه کمک‌های وزارت بهداشت در بالا بردن متوسط نرخ‌ها در شش ماهه سال جاری کمک شایانی به بقا و تداوم فعالیت شرکت‌های دارویی کرده است؛ اما باید به این نکته مهم نیز اشاره کرد که باوجود تمامی مشکلات ناشی از تحریم‌ها، مشکلات مربوط به تأمین نقدینگی و همچنین مطالبات معوق شرکت‌های دارویی که الحق فشار زیادی به آنها در ماه‌های سپری شده از سال جاری وارد کرد، مسئله افزایش مقداری قابل توجه در تولیدات شرکت‌های دارویی گروه نویدبخش حرکت هر چه بیشتر صنعت داروی کشور به سمت خودکفایی و تولید داخل است که همگام با سیاست‌های مقام معظم رهبری در سال «رونق تولید» تحقق پذیرفته است.

گروه دارویی برکت نیمه نخست سال ۱۳۹۸ را با رشد ۵۱ درصدی فروش خالص و ۶۲ درصدی سود نسبت به دوره مشابه سال گذشته پشت سر گذاشته است. روند افزایش رشد در شاخص‌های کلیدی مالی در سه ماهه دوم سال جاری در مقایسه با سه ماهه اول کاملاً مشهود است و حکایت از عزم جدی گروه دارویی برکت در تأمین نیاز دارویی کشور و جلوگیری از احساس کمبود دارو در کشور داشته است. شرکت‌های گروه دارویی برکت در شش ماهه ابتدایی سال جاری با میانگین موجودی انبار برای تولید داروهای سبد خود برای ۱۰ ماه آینده نه تنها موفق به انجام تعهدات خود در راستای جلوگیری از ایجاد فشار به مردم شریف ایران و ممانعت از کمبود دارو در کشور شده اند، بلکه با اخذ مجوزهای صادراتی لازم از سازمان غذا و دارو موفق به تحقق صادرات ۱۴۰ میلیارد ریالی شده‌اند.

گروه دارویی برکت به عنوان دومین هلدینگ دارویی کشور با سهم

عددی بالغ بر ۱۴ درصد از بازار داروی کشور و سبد محصولات متنوع با تولید حدود ۷۵۰ محصول دارویی همواره در تلاش است تا ایفاگر نقشی موثر در بازار دارویی کشور باشد. نتایج ذکر شده در بالا هم از حیث بالا رفتن شاخص‌های مالی و هم از منظر اقدامات عملکردی صورت پذیرفته در شرکت‌های این مجموعه در شش ماهه نخست سال جاری بخشی از این تلاش‌ها در راستای اعتلای جمهوری اسلامی ایران در زمینه دارو در سطح منطقه و کاهش وابستگی آن به بیگانگان بوده که همگی در راستای هدف بزرگ خودکفایی و «رونق تولید داخلی» انجام پذیرفته است.

■ برآورد شما از سود شرکت برای سال جاری و آتی چیست؟

با توجه به تحقق کامل بودجه فروش و سود خالص مصوب شده در شش ماهه نخست سال جاری، برآورد ما حکایت از عبور از بودجه فروش و سود خالص پیش‌بینی شده برای سال ۱۳۹۸ است به عبارتی این مجموعه علیرغم شرایط سخت تحریمی حاکم بر کشور قادر به تحقق فروش خالص بالغ بر ۳۸،۰۰۰ میلیارد ریال و سود خالص بالغ بر ۶،۸۰۰ میلیارد ریال است. بر اساس آنچه در صورت‌های مالی سال‌های گذشته گروه دارویی برکت منتشر شده است، این مجموعه همواره در حفظ روند سودآوری و دستیابی به سود با کیفیت در سالیان اخیر تأکید ویژه‌ای داشته است و انتظار داریم که این روند افزایش سودآوری در سال‌های آتی نیز محقق شود. ضمن آنکه با کسب مجوزهای لازم از سازمان غذا و دارو، مجموعه برکت برنامه خاص مدون و از پیش تعیین شده‌ای برای صادرات محصولات خود به کشورهای همسایه همچون عراق، سوریه، لبنان، افغانستان، تاجیکستان و ... دارد که این فروش صادراتی نیز به رشد درآمدهای شرکت کمک شایانی می‌کند.

■ بزرگ‌ترین مشکل شما درچه حوزه‌ای است و برای رفع آن چه راهکاری دارید؟

شرکت‌های صنعت دارو با مشکلات عدیده‌ای همچون تأمین به موقع نقدینگی برای خرید مواد، دوره وصول مطالبات بالای پخش‌ها، معوقات دولتی، کمبود ارز و عدم تخصیص به موقع آن از سوی بانک مرکزی، نقل و انتقال پول و مواردی از این دست مواجه‌اند. از طرف دیگر برای رفع این مشکل، شرکت‌ها به سمت اخذ تسهیلات با بهره بالا از بانک‌ها متمایل شده‌اند که این موضوع نیز هزینه‌های مالی را به آنها تحمیل کرده است. گروه دارویی برکت نیز از حجم بالای مطالبات از پخش‌ها به دلیل عدم تزریق پول توسط دولت و وزارت بهداشت به صنعت، به شدت متضرر شده است. البته ناگفته نماند وزارت بهداشت نیز تمام تلاش خود را در این مدت برای رفع این مشکل و تزریق نقدینگی به صنعت انجام داده است. افزایش قیمت‌های داده شده به محصولات دارویی در طی این ماه‌های سپری شده از سال گواه این تلاش‌هاست.

شرکت‌های صنعت دارو با مشکلات عدیده‌ای همچون تأمین به موقع نقدینگی برای خرید مواد، دوره وصول مطالبات بالای پخش‌ها، معوقات دولتی، کمبود ارز و عدم تخصیص به موقع آن از سوی بانک مرکزی، نقل و انتقال پول و مواردی از این دست مواجه‌اند

■ کمی درباره برنامه‌های توسعه‌ای بگوئید.

نگاه کلان به آینده سلامت در کشور مهمترین اولویت حال حاضر گروه دارویی برکت می‌باشد. دیدگاهی که در سایه همبستگی میان صنعت به عنوان نهاد اقتصادی و دانشگاه به عنوان نهاد تولید کننده علم میسر خواهد شد.لذا با توجه به این مهم، گروه دارویی برکت با در نظر گرفتن مسئولیت اجتماعی و با بهره‌گیری از ظرفیت زیرساخت‌های استراتژیک خود اقدام به ترسیم نقشه جامع سلامت کشور و بررسی نقاط قوت و ضعف کرده است. اهم برنامه‌های آتی گروه دارویی برکت را می‌توان مشتمل بر رفع وابستگی تام به واردات اقلام دارویی و جلوگیری از خروج ارز در کنار توسعه و بهره برداری حداکثری از توان داخلی دانست.ورود به حوزه‌های نوین درمانی از قبیل بهره مندی از توان مندی‌های فناوری اطلاعات در تسریع روند کشف درمان بیماری‌های خاص و همچنین سرمایه‌گذاری در حوزه‌های مربوط به ژن درمانی و سلول درمانی از مهمترین اولویت‌های حال حاضر گروه دارویی برکت است.

با توجه به بیانات مقام معظم رهبری در گام دوم انقلاب و لزوم توجه به زیست بوم دانش بنیان و به واسطه آن ایجاد رونق تولید لذا گروه دارویی برکت با رویکرد حمایتی اقدام به جذب گروه‌های دانش بنیان فعال در حوزه دارویی، توسعه زیرساخت‌های موجود و تدوین برنامه حمایتی از آن‌ها کرده است.

■ یکی از مشکلاتی صنعت دارو نوسانات ارز است، این مهم چه تأثیری بر شرکت شما داشته و برای کنترل آن چه راهکاری پیش‌بینی کرده‌اید؟

در حال حاضر ارز مرجع تنها به مواد اولیه دارویی تخصیص می‌یابد. عدم تخصیص ارز مرجع به دستگاه‌های تولید و قطعات یدکی و استانداردهای مورد نیاز در شرکت‌های صنعت دارو، باعث بالا رفتن قیمت تمام شده محصولات دارویی می‌شود که این موضوع در کمیسیون قیمت‌گذاری دارو مورد توجه قرار نمی‌گیرد و این امر خود منجر به ضرر و زیان مضاعف برای شرکت‌ها می‌شود. نوسانات ارز از دو منظر بر صنعت دارو تأثیرگذار است؛ خرید مواد اولیه از منابع خارجی و بحث صادرات و تأثیرات ناشی از تسعیر ارز. در حال حاضر مواد اولیه دارویی با ارز مرجع تأمین می‌شود و ارز تخصیص یافته برای خرید سایر بخش‌ها چون ملزومات بسته‌بندی و ... با ارز آزاد تأمین می‌شود. با توجه به قیمت‌گذاری دارو در کشور، حذف ارز مرجع و یا کاهش تخصیص آن به شرکت‌های صنعت دارو منجر به افزایش بهای تمام شده آنها و فشار مضاعف به شرکت‌ها می‌شود. آزادسازی نرخ محصولات دارویی توسط وزارت بهداشت در صورتی‌که کشور برای تأمین ارز مرجع و یا به اصطلاح ارز ۴،۲۰۰ تومانی با مشکل مواجه است، می‌تواند راهکار مناسبی برای رفع این مسئله باشد؛ این موضوع به شرطی که با راهکار افزایش پوشش بیمه‌ای مانع از نارضایتی مردم و اعمال فشار بر اقشار آسیب پذیر شود قابل توصیه است. در بحث صادرات نیز افزایش نرخ ارز همان طور که در سال‌های اخیر اتفاق افتاده منجر به افزایش درآمدهای ناشی از صادرات شده است؛ منتهی از آنجا که ارز مرجع فقط بخش کمی از قیمت تمام شده (تنها API و مواد موثره) را شامل می‌شود و سایر نهاده‌های تولید به قیمت غیر مرجع تأمین میشود بنابراین ایجاد تعهد برای تسویه در سامانه ارزی، آن هم در مدت محدود ۳ یا ۶ ماهه عملاً صادرات را دچار مشکل می‌کند، به خصوص که دوره وصول مطالبات صادرات به‌خصوص در مناقصه‌های دولتی کشورها،

بیش از یکسال و نیم زمان می‌برد.

■ استراتژی شرکت در قبال سهامداران چیست؟

سهامداران شرکت دارندگان اصلی شرکت هستند. حفظ منافع آنها و به حداکثر رساندن این منافع همواره در دستور کار هیأت مدیره و مدیر عامل گروه دارویی برکت بوده است. ورود به حوزه‌های نوین دارویی، پروژه‌های High-Tech و عرصه‌های دانش بنیان از مهمترین گام‌های مجموعه در سال‌های اخیر برای تداوم و افزایش سودآوری بوده است. در کنار این اقدامات انجام سرمایه‌گذاری‌های لازم جهت توسعه خطوط، اصلاح GMP، افزایش ظرفیت تولید، خرید ماشین آلات و تجهیزات جدید و مواردی از این قبیل در شرکت‌های بالغ گروه به صورت مداوم در حال انجام است. افزایش سرمایه‌های شرکت‌ها که به صورت مرتب و سالانه در شرکت‌های گروه برکت مصوب شده و اتفاق افتاده است، موید همین نوع نگاه است. به هرحال مهمترین استراتژی‌های گروه دارویی برکت در قبال سهامداران به شرح ذیل است:

- به نتیجه رساندن سرمایه‌گذاری در شرکت پروژه‌ها با نگاه به روند آینده بازار دارویی در جهان و ایران
- تقسیم سود حداکثری به شرطی که روند ارتقای شرکت را دچار اختلال نکند.
- پرداخت سود سهامداران خرد در موعد مقرر
- پاسخگویی شفاف و به موقع به مراجعات حضوری و غیر حضوری سهامداران
- رعایت شفافیت در بورس و حمایت از سهم در مواقع ضروری

■ برنامه‌ای برای افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها دارید؟

افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها در گروه‌های کارشناسی به طور ویژه مورد تحلیل و بررسی قرار دارد. اگر نتیجه‌ای در این خصوص حاصل شد، پس از طرح در هیأت مدیره شرکت و تصویب آن از طریق سامانه جامع اطلاع رسانی کدال به اطلاع عموم سهامداران خواهد رسید.

■ میزان تخفیفات شرکت در نیم سال اول چگونه بوده و نسبت به دوره مشابه چه تغییری داشته است؟

با توجه به شرایط بازار دارویی کشور میزان تخفیفات اعطایی در شرکت‌های دارویی نسبت به دوره مشابه سال گذشته به میزان قابل توجهی کاهش یافته است. در واقع ما از شرکت‌ها خواسته ایم تا حد امکان از دادن تخفیفات در خصوص محصولات خود اجتناب کنند. به هر حال با توجه به مشکلات موجود در صنعت همچون دوره وصول مطالبات بالا، مشکلات در گرفتن ارز مرجع از بانک مرکزی، هزینه‌های مالی بالای ناشی از تسهیلات اخذ شده و منابع مالی گران قیمتی که برای خرید مواد اولیه صرف می‌شود، لزومی به اعطای تخفیفات بی مورد نیست و در کل سیاست مجموعه به سمت کاهش و در نهایت حذف تخفیفات در شرایط فعلی حاکم بر بازار دارویی کشور است.

■ وضعیت مطالبات معوق شرکت به چه صورت است، کاهشی داشته اید؟

میزان معوقات گروه از دولت و سایر مراکز دولتی بالغ بر ۱،۰۵۰ میلیارد تومان است. این رقم با دوره وصول بالای یک سال هزینه‌های زیادی را به مجموعه شرکت‌های ما وارد کرده است. انتظار داریم که دولت و وزارت بهداشت در تصمیم گیری‌های خود برای پرداخت این حجم بالای معوقات تصمیمات عاجلی بگیرند. مطالبات شرکت پخش البرز که سهم عمده‌ای از پخش داروهای شرکت‌های گروه را دارد، باعث بالا رفتن دوره وصول مطالبات شرکت‌ها نیز شده است که ادامه این وضعیت شرکت‌های گروه را با مشکلات جدی روبرو خواهد کرد. این مبلغ از ابتدای سال تا به امروز به صورت فزاینده رشد کرده است، چرا که دولت بر خلاف سال‌های اخیر هیچ برنامه‌ای برای پرداخت این معوقات حتی به صورت اوراق مرابحه و یا اخزا که در سال‌های اخیر در ازای بدهی‌های خود به شرکت‌های پخش اعطا می‌کرد، نداشته است.امید است وزیر بهداشت تمهیدات ویژه‌ای را در این خصوص مبذول کند.

■ شرکت ورود به بورس را با یک عرضه اولیه ناموفق شروع کرد و با گذشت چند سال توانست به آن قیمت بازگردد. دلایل شکست عرضه اولیه شرکت مورد بررسی قرار گرفت؟

عرضه اولیه شرکت در شرایطی انجام گرفت که سازوکار جدید Book Keeping برای عرضه‌های اولیه راه اندازی شده بود که مشکلات زیادی در سیستم عرضه همراه داشت. قیمت سهم برکت که ۳،۴۰۰ ریال عرضه شد در این مکانیسم توسط خود سهامداران تعیین شد و ما نقشی در این قیمت‌گذاری در آن مقطع زمانی نداشتیم. در حال حاضر سیستم حراج (Auction) با بهینه‌سازی‌هایی که در آن انجام گرفته است در عرضه‌های اولیه مورد استفاده قرار می‌گیرد. به هر حال سهام گروه دارویی برکت در شش ماهه نخست سال جاری بالغ بر ۱۶۱ درصد بازدهی داشته است و به سهامداران که با نگهداری سهام شرکت وفاداری خود به مجموعه را اثبات کرده‌اند این وعده را خواهیم داد که با بهره برداری از پروژه‌هایی چون بیوسان فارمد و سل تک فارمد سهام برکت به زودی به ارزش واقعی خود می‌رسد.

■ افزایش نرخ دارو در سال جاری چقدر بوده و احتمال حذف ارز ۴۲۰۰تومانی چقدر است؟ اثر حذف آن چیست؟

شرکت‌های گروه دارویی برکت برای سبد محصولات خود به طور میانگین در ۷ ماهه سال جاری در حدود ۳۸ درصد افزایش نرخ اخذ کرده‌اند. این افزایش نرخ برای شرکت‌های تولیدی مجموعه یعنی البرز دارو، سبحان دارو، داروسازی تولید دارو، سبحان انکولوژی و ایران دارو اتفاق افتاده و فروش آنها را درشش ماهه تحت تأثیر قرار داده است. با توجه به شرایط تحریمی حاکم بر کشور و مشکلات دولت در تأمین ارز مرجع، اگرچه تا این لحظه شرکت‌ها موفق به دریافت ارز مرجع برای خرید مواد اولیه دارویی شده‌اند و انصافاً در این زمینه دولت و وزارت بهداشت و بانک مرکزی مساعدت لازم را به شرکت‌های دارویی داشته است، اما در ادامه راه با توجه به آنکه ارز مرجع فقط برای خرید مواد اولیه دارویی به شرکت‌ها دارویی تخصیص داده می‌شود و این شرکت سایر احتیاجات خود را از طریق ارز آزاد و یا نیمایی بر طرف می‌کنند و از طرف دیگر قیمت دارو نیز تابع تصمیم گیری‌های وزارت بهداشت است، شاهد افزایش بهای تمام شده محصولات دارویی هستیم. آزاد شدن نرخ ارز از یک طرف فشار دولت را در خصوص کمبود و یا نبود ارز در کشور کاهش می‌دهد و هم هزینه‌های دولت

آزادسازی نرخ محصولات دارویی توسط وزارت بهداشت در صورتی که کشور برای تأمین ارز مرجع و یا به اصطلاح ارز ۴،۲۰۰ تومانی با مشکل مواجه است، می‌تواند راهکار مناسبی برای رفع این مسئله باشد؛ این موضوع به شرطی که با راهکار افزایش پوشش بیمه‌ای مانع از نارضایتی مردم و اعمال فشار بر اقشار آسیب پذیر شود قابل توصیه است

را بـرای تأمین ارز ارزان قیمـت (مرجع) پایین می‌آورد؛ از سـوی دیگر شـرکت‌های دارویی نیز مجاز خواهند شـد تا متناسـب با افزایش بهای تمام شـده خود قیمت‌هـای محصولات تولیدی خـود را تعدیـل کنـد. از سـوی دیگر مسـائل مربـوط به قاچـاق معکوس دارو به کشـورهای همسـایه که در حال حاضر به دلیل ارزان بودن قیمت محصولات دارویی کشـور ما در مقایسه با کشورهای همسایه اطراف در جریان است نیز از بیـن خواهد رفت. دولت چـاره‌ای جز حذف ارز ۴،۲۰۰ تومانـی نـدارد کـه‌ای کاش از ابتدا این جراحی اقتصادی بخوبی و صحیح انجام می‌شـد و با حمایت از سـازمان‌های بیمه (البته متعاقب ادغام شرکت‌های بیمه) منافع ناشی از حذف ارز مرجع را صرفاً به سـازمان‌های بیمه تزریق و بدین وسـیله از قشر آسیب پذیر در مقابل افزایش قیمت‌ها حمایت می‌کرد.

■ درخصوص پروژه شـهرک دارویی و آخرین وضعیت آن توضیحی می‌دهید؟

در سـال جاری شـهرک صنعتی دارویـی برکت به عنوان نخسـتین شـهرک صنعتی دارویی در کشـور و بزرگترین شهرک تخصصی دارویی در منطقه افتتاح شـد. این شـهرک صنعتی در زمینی به وسـعت ۲۰۰ هکتار برای اسـتقرار تعداد زیادی شـرکت داروسـازی داخلی و خارجی احداث شده است. شهرک صنعتی دارویی برکت بر اساس نیازهای صنعت دارویی کشـور و با بهره‌گیری از مشـاوران بین‌المللـی به‌گونه‌ای طراحی شده اسـت که علاوه بر تأمین زیرسـاخت‌های مورد نیاز سرمایه‌گذاران، خدمـات و مزایای ویـژه‌ای نیز در اختیار تولیدکننـدگان قرار می‌دهد تا شرایط ایده‌آل‌تری نسـبت به مناطق صنعتی دیگر تجربه کنند. از جمله مزیت‌های قرار گرفتن شرکت‌ها و کارخانجات دارویی در شهرک صنعتی دارویی می‌توان به تمرکز در یک منطقه جغرافیایی، وجود ارتباطات درون بنگاهی و درون صنعتی، همکاری بین بنگاه‌ها و انجام اقدامات مشـترک و جمعـی، پیدایش خدمـات تخصصی فنی، مدیریتـی و مالی در داخل شـهرک، برهم افزایی رقابت و همکاری در داخل خوشه، کارایی جمعی و بهره برداری از صرفه‌های اقتصادی بیرونی اسـت.تاکنون ۴ هزار میلیارد ریال برای احداث این شـهرک صنعتی دارویی هزینه شـده اسـت که با بهره برداری از صنایع آن، ایران به قطب نخست تولید دارو در خاورمیانه تبدیل خواهد شـد. در این شـهرک ۵۴ هکتار فضای سبز، کانال هدایت آب‌های سـطحی به طول ۶ و نیم کیلومتـر، احداث ۲ مخزن ذخیره آب و سـه ایسـتگاه پمپاژ آب به همراه باغ موزه ایرانی اسـلامی احداث شده است. انعقاد قرارداد واگذاری اراضی صنعتی شهرک به بیش از ۴۰ شرکت داخلی و خارجی به میزان بیش از ۳۵ هکتار و برگزاری نشست‌های فنی و تخصصـی با بیش از ۳۱۸ متقاضی از جملـه اقدامانی بوده که تا کنون پس از افتتاح شـهرک صورت پذیرفته اسـت. صنایـع متقاضی با خرید زمین در شهرک عملاً از گرفتن چندین مجوز زمان بر رها خواهند بود و بلافاصله امکان شروع ساخت پروژه را خواهند داشت.

■ وضعیت پروژه بیوسان فارمد درچه مرحله‌ای است؟ چه زمانی به بهره برداری می‌رسدو محصول آن چقدر است و برآورد فروش شرکت چقدر است؟

پروژه شـرکت بیوسـان فارمد در سه فاز کارخانه بیوسـیملار، پپتید و واکسـن در حال اجرا اسـت. تا این لحظه پیشـرفت پـروژه در حدود ۸۰ درصـد بـوده اسـت. باوجود مشـکلات و محدودیت‌های ناشی از تحریم‌های ظالمانه مانند نقل و انتقال پـول، فرآیند تخصیص و اخذ ارز، زمان بر بودن پروسـه اخذ Export License توسط شرکت‌های فروشنده تجهیزات به ایران، مصرف دوگانه تجهیزات مورد خریداری، تأمین مالی (سهامدار و تسهیلات بانکی)، شرکت موفق به واردات تجهیـزات پیچیده و با تکنولوژی بالا به ارزش ۱۲ میلیون یورو در ایران شـده و این تجهیزات ترخیص و تحویل پروژه‌ها در سـایت کردان واقع در شـهرک صنعتـی دارویی برکت شده است. سـبد محصولات شـرکت در حوزه بیوتکنولوژی و دارویی پیشرفته است که شامل محصولات در دسته بایوسـیمیلارها، پپتیدها و واکسن‌هاست. به تازگی سبد محصولات شرکت مورد تجدید ارزیابی قرار گرفته و سـبد محصولات جدید شـرگت تعیین شده است. تولید واکسن سانوپنت (پنتاوالان) و تحویل به وزارت بهداشت، تولید ماده اولیه (API) بورتزومیـب، تولید اپتیفیباتاید، تولید اکترئوتاید، تولید هورمون رشـد و تولید واکسـن HPV از جمله برنامه‌های تولید محصولات این شـرکت اسـت. طبق برنامه‌ریزی‌های انجام شده امیدواریم این پروژه تا خرداد ماه سـال ۱۳۹۹ به بهره برداری رسـیده و پس از انجام تست‌های پایداری و کلینیکال ترایال‌ها روی محصولات سـبد شـرکت تا ابتدای سال ۱۴۰۰ فروش آن در کشور آغاز شود.

> **از جمله مزیت‌های قرار گرفتن شرکت‌ها و کارخانجات دارویی در شهرک صنعتی دارویی می‌توان به تمرکز در یک منطقه جغرافیایی، وجـود ارتباطـات درون بنگاهـی و درون صنعتـی، همـکاری بین بنگاه‌ها و انجام اقدامات مشـترک و جمعـی، پیدایش خدمـات تخصصی فنی، مدیریتی و مالی در داخل شهرک، برهم افزایی رقابت و همکاری در داخل خوشـه، کارایی جمعی و بهره برداری از صرفه‌های اقتصادی بیرونی است**

■ وضعیت پـروژه هربی فارمد درچه مرحله‌ای اسـت؛چه زمانی به بهره‌برداری می‌رسد؛ محصول آن چقدر است و برآورد فروش شرکت چقدر است؟

این پروژه به منظور پیشـگیری از خام فروشـی و ایجـاد ارزش افزوده در فرآورده‌های گیاهان دارویی کشـور آغاز شـده است. هدف شرکت ارائه فرآورده‌های دارویی طبیعی موثر و اسـتاندارد شـده و با اتکا به دانش غنی طب سنتی ایرانیان و استفاده از پتانسیل‌های فراوان بالقوه موجود در کشور و بمنظور تولید محصولات با ارزش افزوده بیشـتر اجرا شده است. در حال حاضـر دو محصول شـرکت به نام‌هـای هربی کالم و هربـی لیور در حال تولید به شـکل قراردادی با شـرکت سبحان دارو هسـتند که این امر در راستای ایجاد هم افزایی بین شرکت‌های زیر مجموعه و همچنین استفاده از امکانات سبحان دارو و ظرفیت خالی آن در فروش انجام پذیرفته است.

■ وضعیـت GMP و طرح توسـعه در شـرکت‌های گروه چگونه است؟

توجه به اصلاح GMP خطوط تولیدی شرکت‌ها همواره از دغدغه‌های اصلی مجموعه بوده اسـت. بـه طوری‌که این مجموعه از سـردمداران و اولین اجرا کنندگان این اصلاحات در شرکت‌های تولیدی خود بوده است. افزایـش کیفیت محصـولات و نیز افزایش راندمـان تولید محصولات در شرکت‌ها از گذشـته به طور مرتب در برنامه سالانه شرکت‌ها بوده است. گزارشـات توجیهی افزایش سـرمایه‌های اخیر شرکت‌ها موید این مطلب است. شـرکت‌های سبحان دارو، البرز دارو، داروسـازی تولید دارو، ایران دارو و سـبحان انکولوژی در خطوط مختلف تولیدی خود گواهینامه‌های به روز GMP را اخذ کرده‌اند. همچنین شرکت‌های تولیدی مجموعه که به آنها اشـاره شده در چندین کشـور صادراتی به ثبت رسیده و GMP خطوط تولیدی آنها مورد تأیید ناظران سـخت گیر وزارت بهداشـت آن کشورها مورد تأیید قرار گرفته است.

مدیرعامل شرکت توزیع داروپخش تاکید کرد:

لزوم اصلاح زنجیره نقدینگی و تأمین دارو

شرکت توزیع داروپخش که در زمینه تهیه و تدارک انواع داروهای انسانی، تجهیزات پزشکی، آرایشی، بهداشتی و توزیع و فروش در کشور فعالیت دارد؛ با سرمایه ۶۰۰ میلیارد ریالی بیش از ۲۰ مرکز توزیع در سراسر کشور دارد. این شرکت از ابتدای سال رویکرد ناوگان سبک برای داخل شهر شامل موتورسیکلت، ون، وانت و مینی ایسوزو و ناوگان سنگین برای بیرون شهر را در دستور کار قرار داده و در این خصوص توزیع زیر ۲ ساعت را به ثبت رسانده است. راه‌اندازی فروشگاه آنلاین شرکت توزیع داروپخش با هدف توسعه خدمت‌رسانی به داروخانه‌ها به‌عنوان مشتریان اصلی شرکت توزیع داروپخش بخش از دستاوردهای این شرکت در سال‌های فعالیت خود است. محمدرضامرادی، مدیرعامل شرکت توزیع داروپخش در گفت‌وگو با ماهنامه بازارو سرمایه از وضعیت شرمت تا برنامه‌های توسعه‌ای را به تفصیل بیان کرد. متن گفت‌وگو را در ادامه دنبال کنید.

■ درباره وضعیت شرکت و محصولات توضیح دهید، همچنین بفرمایید سهم بازار داروپخش به چه میزان است؟

حال و روز شرکت را باید نسبت به وضعیت صنعت و فضای کسب و کار موجود تحلیل کرد. صنعت پخش که در آن مشغول به فعالیت هستیم به صنعت تولید گره خورده است چرا که زنجیره توزیع بدون تأمین کالا بی‌معناست. صنعت دارو تحت الشعاع تحریم‌ها، مشکلات واردات مواد اولیه و مبادلات بانکی فشار زیادی را تحمل می‌کند.

البته با حمایت‌های سازمان غذا و دارو، وزارت بهداشت و صمت همچنین رویکرد حمایت از تولید کالای ایرانی، جز صنایعی به شمار می‌رود که روبه رشد و خودکفایی است و با وجود کمبود برخی اقلام، تلاش مجموعه در حوزه تولید و تأمین حداکثری نیاز کشور به داروست. بزرگترین دغدغه در صنعت پخش دارویی کشور، وصول مطالبات به ویژه از دولت است که نقش اساسی در تأمین نقدینگی شرکت‌ها و همچنین سهولت در همکاری با تأمین‌کنندگان را فراهم می‌کند.

در شرایط فعلی، وظیفه سازمانی، اخلاقی و ملی در صنعت پخش، تأمین نیاز حداکثری مشتریان در داروخانه‌های خصوصی و دولتی است تا کمبودی در نقطه‌ای حاصل نشود؛ اما گردش مالی و نقدینگی مهمترین عامل جهت تأمین و توزیع مناسب و بی نقص است که در صورت بروز وقفه در آن، کل زنجیره با مشکل مواجه می‌شود.شرکت توزیع داروپخش از ابتدای سال جاری به‌رغم تلاطمات بازار، مشکلات تأمین، دشواری وصول و شدت رقابت با تفکر شناسایی فرصت‌ها در دل تهدیدها، استراتژی توسعه را آغاز کرده است. با گذشت حدود ۸ ماه، نتایج ترسیم شده مطابق برنامه‌ها حاصل شد که مهمترین آن رشد فروش ۳۶ درصدی نسبت به مدت مشابه سال قبل، تحقق بیش از ۱۰۰ درصدی بودجه سود در این مدت و توسعه در بازارهای جدیدی که از قبل برنامه‌ریزی شده بود از قبیل بازارهای دنتال و تجهیزات پزشکی که امیدواریم با همین روند تا پایان سال ۹۸، به تمامی اهداف ترسیم شده برسیم.

همچنین در ابتدای سال ۹۸، با مطالعات کامل محیطی، توانستیم سند چشم‌انداز شرکت را در یک برنامه ۳ ساله تا افق ۱۴۰۰ به روزرسانی کنیم. اکنون در پاسخ به پرسش شما در خصوص سهم از بازار شرکت توزیع داروپخش اینکه در سال ۹۷ سهم این شرکت در بازار کمتر از ۱۳ درصد بوده که در این برنامه امیدواریم به ۱۶ درصد ارتقا یابد.

■ سود شرکت برای سال جاری و سال‌های آتی را چه میزان پیش‌بینی می‌کنید و برای تحقق این امر چه برنامه‌ای دارید؟

به‌صورت کلی در علوم مدیریتی، سود از دو محل افزایش فروش و مدیریت/کاهش هزینه حاصل می‌شود که در مجموعه برای هر دو موضوع برنامه‌ریزی شده است. همانگونه که پیشتر اشاره شد با اجرای درست هر دو موضوع اطمینان داریم در سال جاری بیش از ۱۰۰ درصد بودجه سود مورد نظر محقق خواهد شد؛ البته در سال‌های آتی با توجه به افزایش فروش قابل ملاحظه و مدل‌های نوین کسب‌وکار در راستای افزایش سهم از بازار و لاین‌های تخصصی، امیدواریم که سود شرکت از متوسط سود صنعت افزایش قابل توجهی داشته باشد.

■ از نظر شما بزرگترین مشکل در حوزه توزیع دارو چیست و برای رفع آن چه راهکاری پیشنهاد می‌کنید ؟

برای شناسایی مشکلات باید زنجیره توزیع را در راستای زنجیره ارزش محصول در نظر گرفت تا بتوان برآورد صحیحی از مشکلات داشت. زنجیره توزیع شامل تأمین، انبارش، فروش، توزیع و وصول می‌شود. برخی از مشکلات به نقاط ضعف و یا قابل بهبود ما باز می‌گردد که مربوط به ضعف‌های ما در طول زنجیره است. به عنوان مثال درخصوص وصول نه تنها مشکل ما بلکه چالش اصلی صنعت توزیع دارو در سطح ملی تمرکز و حساسیت دولت را می‌طلبد. در زمینه فروش و توزیع نیز مشکل تا حد زیادی به سنتی بودن فرآیندهای این حوزه باز می‌گردد که همراهی با پارادیم‌های جدید و استفاده از فناوری‌های جدید راه حل آن است که برنامه داریم از ابتدای امسال طبق برنامه پیش رویم که راه‌اندازی فروشگاه آنلاین Ondp line از جمله مصادیق آن است. در حوزه

انبارها و لجستیک، تکنولوژی و استفاده از آن در کنار توسعه، نیاز شرکت توزیع داروپخش است که به‌روزآوری و مکانیزاسیون انبارها و چابک‌سازی ناوگان را در دستور کار قرار دادیم. بحث منابع انسانی که ضلع سوم و رابط بین برنامه‌ها و اجرایی شدن آنهاست که توزیع داروپخش از نیروی انسانی توانمند، کار بلد، متعهد و با تجربه برخوردار است؛ همچنین به نیازهای آموزشی جدید واقفیم و در برنامه‌ریزی آموزشی سال جاری این نیازها و تقویت منابع انسانی را در دستور کار قرار دادیم.

■ برنامه‌های توسعه‌ای پیش‌روی شرکت چیست؟

همانطور که اشاره کردم باوجود شرایط دشوار و پیچیده محیطی، داروپخش استراتژی توسعه را برای سال ۹۸ در یک چشم‌انداز ۳ ساله تا سال ۱۴۰۰ به شکل " توسعه از طریق تقویت و رشد فروش" ، "توسعه از طریق ورود به بازارهای جدید "، " توسعه از طریق چابک سازی ناوگان و زیرساخت لجستیکی " و "توسعه از طریق به کارگیری فناوری‌های نوین" ترسیم کرده است. تمامی استراتژی ما در فرآیند شرکت تعریف و در حال پیاده‌سازی و پیگیری است. بدین ترتیب با تقویت و اعمال اصلاحات در تیم فروش، به دنبال افزایش فروش حداقل ۴۰ درصدی در سال جاری و در سال‌های آینده حداقل ۳۰ تا ۲۵ در صد به صورت سالانه خواهیم بود. مصداق پیاده‌سازی و نتیجه اجرای این استراتژی هم در رشد فروش (ریالی و حجمی) از ابتدای امسال تا تا کنون مشهود است، به نحوی که ۳۶ درصد رشد ریالی و ۱۸ درصد رشد حجمی فروش در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته حاصل شده است.

درخصوص ورود به بازارهای جدید نیز شرکت توزیع داروپخش ورود به ۴ بازار جدید شامل بازار دنتال، بازار مکمل با تمرکز بر مکمل‌های ورزشی، بازار لوازم آرایشی و بهداشتی و بازار تجهیزات پزشکی را در برنامه سه ساله هدف‌گذاری کردیم که لاین فروش دنتال در شهریور ماه راه‌اندازی شد و در حال حاضر در حال توسعه آن در سراسر ایران و مراکز توزیع هستیم که تا پایان پاییز نهایی خواهد شد. به‌علاوه، ایجاد لاین تجهیزات پزشکی و مطالبات مربوط از شهریور ماه سال جاری آغاز و در حال حاضر در مرحله شناسایی تأمین‌کننده و تکمیل سبد و تجهیز تیم فروش مراکز هستیم. با توجه به برنامه زمانبندی، پیش‌بینی می‌شود از ابتدای دی ماه لاین تجهیزات توزیع دارو پخش نیز به مرحله بهره‌برداری کامل و به صورت سراسری برسد. لاین بهداشتی و مکمل هم در نوبت بعدی راه‌اندازی قرار دارند.

■ گویا طرح چابک سازی ناوگان را هم اجرایی کرده‌اید؟

بله، از ابتدای سال با رویکرد ناوگان سبک برای داخل شهر شامل موتورسیکلت، ون، وانت و مینی ایسوزو و ناوگان سنگین برای بیرون شهر در دستور کار قرار گرفته است. در این خصوص توزیع زیر ۲ ساعت باعنوان توزیع سریع درون شهری هدف اصلی است و در حال حاضر سفارش‌های لاین دنتال زیر ۲ ساعت توزیع می‌شود که به حوزه داروخانه بسط داده خواهد شد. احداث مرکز در حوزه‌هایی که نیاز به حضور بیشتر است یا در حال حاضر با هزینه بسیار بالا توزیع می‌شود نیز در دست مطالعه قرار دارد که حداقل احداث دو مرکز توزیع در منطقه " حد فاصل قزوین تا زنجان " و منطقه " جنوب خراسان حد فاصل گناباد تا بیرجند" در دستور کار است. این توضیح را هم بدهم که درخصوص

با تقویت و اعمال اصلاحات در تیم فروش، به دنبال افزایش فروش حداقل ۴۰ درصدی در سال جاری و در سال‌های آینده حداقل ۳۰ تا ۲۵ در صد به صورت سالانه خواهیم بود. مصداق پیاده‌سازی و نتیجه اجرای این استراتژی هم اکنون نیز مشهود است، به نحوی که ۳۶ درصد رشد ریالی و ۱۸درصد رشد حجمی فروش در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته حاصل شده است

بهره‌برداری است.

■ نوسانات ارز چه تأثیری داشته و برای کنترل، چه راهکاری پیش‌بینی کرده‌اید؟

با توجه به اعلام قیمت‌های سه گانه توسط وزارت بهداشت، ثبات مارژین‌های فروش و همچنین نوسانات ارزی، باعث تغییر در مارژین فروش محصولات نخواهد شد؛ ولی این نوسانات منجر به تغییر در شرایط تأمین کالا می‌شود. تأمین کالای این شرکت نیز متاثر از نوسانات ارز بر شرکت‌های تأمین‌کننده است. البته در صورت افزایش نرخ ارز به احتمال زیاد افزایش قیمت دارو اتفاق خواهد افتاد که این موضوع بر میزان فروش شرکت تأثیر مستقیم دارد.

■ چه برنامه‌ای برای افزایش رضایتمندی سهامداران دارید؟

در شرکت توزیع داروپخش توجه به تمامی ذینفعان براساس مدل‌های نوین تعالی سازمانی همواره مورد توجه قرار دارد. توزیع داروپخش از هرگونه تلاشی جهت رضایت سهامداران دریغ نخواهد کرد و به همین منظور با اقدامات توسعه‌ای تلاش می‌کند تا با ارتقا سودآوری این مهم را محقق سازد.

■ برای امسال افزایش سرمایه خواهید داشت؟

با توجه به افزایش سرمایه شرکت در سال ۱۳۹۸، تا این لحظه افزایش سرمایه دیگری در دستور کار نیست و در صورتی که سهامدار عمده برنامه‌ای برای این موضوع داشته اطلاع‌رسانی خواهد شد.

■ مطالبات شرکت به چه دلیل افزایش یافته است؟

اهم حجم مطالبات شرکت از بخش دولتی است که زمان و نحوه وصول آنها منوط به تصمیم دولت و تأمین بودجه به صورت نقد و یا اوراق خواهد بود. اگرچه شرکت تاکنون به عنوان پخش اول سراسری دارویی مسئولیت اجتماعی خود را جهت تأمین دارو به تمام مشتریان خصوصی و دولتی انجام داده است.

■ برای کاهش دوره وصول مطالبات چه راهکاری در نظر دارید؟

جهت بهبود وصول مطالبات و کاهش دوره وصول به تقویت واحد وصول–حقوقی، اجرای آیین‌نامه اعتبارسنجی و سیاست‌گذاری خاص در فروش اقدام کردیم. ضمن آنکه مذاکرات، مکاتبات و مراجعات فراوان و مدون در مورد مراکز درمانی دولتی و دانشگاه‌ها جهت وصول مطالبات انجام می‌شود و این موضوع توسط هیأت مدیره و سایر مدیران از سمت وزیر بهداشت، رئیس سازمان غذا دارو و سایر مسئولین ذیربط پیگیری می‌شود.

به‌کارگیری فناوری‌های نوین، حرکت و توسعه بر بستر تکنولوژی در بطن تمامی برنامه‌ها قرار دارد. راه‌اندازی فروشگاه آنلاین شرکت توزیع داروپخش با عنوان ondp line که از مرداد ماه سال جاری راه‌اندازی و به بهره‌برداری رسید. هدف اصلی این سامانه، توسعه خدمت‌رسانی به داروخانه‌ها به‌عنوان مشتریان اصلی شرکت توزیع داروپخش است بنابراین پلت فرم مربوطه به‌صورت B۲B طراحی شده است. این سامانه به‌صورت مرکز به مرکز در داروپخش در حال پیاده‌سازی است که تاکنون ۷ مرکز به بهره‌برداری رسید و از ابتدای زمستان ۹۸، به‌صورت سراسری در تمامی مراکز شرکت توزیع داروپخش قابل

بیوسان
گنج پنهان صنعت دارو

"داروهای بیولوژیک، پپتیدی و واکسن‌ها جزو رده‌های نوین دارویی هستند و عمده داروهای وارداتی به کشور از همین رده است. شرکت بیوسان فارمد که در حوزه تولید داروهای بیولوژیک، واکسن و داروهای پپتیدی فعالیت دارد، در سال ۱۳۹۱ تأسیس شده و سهامداران اصلی این شرکت، گروه دارویی برکت و سرمایه‌گذاری البرز هستند. بیوسان فارمد قصد دارد با تولید این داروها سهم بزرگی در کاهش ارزبری برای محصولات نهایی دارویی ایفا کرده و باعث کاهش واردات و تولید داروی با کیفیت داخلی شود. امیدواریم شرکت در سال ۱۳۹۹ به بهره برداری برسد و محصولات شرکت به ترتیب در این سال به بازار وارد شود. باتوجه به بررسی کامل بازار، این شرکت توانایی کاهش ۵۰ تا ۷۰ درصدی واردات هر یک از اقلام دارویی که تولید می‌کند را دارد." محمد تقویان، مدیر عامل و علیرضا خدایی،عضو هیأت مدیره در گفتگویی کوتاه با اعلام برنامه‌های شرکت ،آینده خوشی را برای شرکت بیوسان فارمد تصویر کردند.

■ برآورد شما از سود شرکت برای سال جاری و آتی چیست ؟

شرکت بیوسان فارمد در حال حاضر در مرحله قبل از بهره برداری است و سود آنچنانی در این مرحله متصور نیست. در حال حاضر داروی سانوپنت که همان واکسن ۵ گانه پنتاوالان است را در بازار دارو دارد و پس از ساخت و بهره برداری شرکت داروهای بیشتری وارد بازار خواهد شد. سود شرکت به تدریج از سال ۱۴۰۱ به بعد متحول خواهد شد و این شرکت جزء ده شرکت برتر دارویی ایران خواهد بود.

■ با این‌حساب بیشتر بر برنامه‌های توسعه‌ای متمرکز هستید؟

دقیقا، با توجه به اینکه در دنیای نوین مسیر تغییرات بیماری‌ها و درمان آن سرعت شگرفی داشته است بنابراین بدون برنامه تحقیق و توسعه یک شرکت دارویی موفقیت آنچنانی نخواهد داشت. این شرکت هم همزمان با ساخت پروژه در شهرک صنعتی دارویی برکت اقدام به ساخت واحد تحقیق و توسعه خود در قسمتی از کارخانه تولید دارو کرده است و از سال ۹۵ با افتتاح واحد تحقیق و توسعه، توسعه دانش فنی و همچنین تحقیق و توسعه محصولات دارویی خود در حال انجام است.

■ چالش فعلی که با آن دست به گریبانید، چیست؟

عمده ماشین آلات خریداری شده جزو به‌روزترین ماشین‌آلات حال حاضر دنیا هستند که عمدتا از شرکت‌های اروپایی خریداری شده‌اند، بنابراین ورود این ماشین آلات به کشور و پرداخت ارزی وجه آن بزرگترین مشکل این شرکت در سال ۹۸ بود که این موضوع تا حد زیادی مرتفع و عمده ماشین‌آلات شرکت که عمدتا تحریمی بودند وارد کشور شده‌اند. البته از این موضوع نباید غافل بود که مشکلات ارزی و آئین نامه‌های دست و پاگیر بانک مرکزی در خصوص مابه التفاوت‌های ارزی و ترخیص ماشین آلات از گمرک نیز مشکلات عدیده‌ای برای شرکت در برداشت که با دوندگی و پیگیری بسیار این موضوع مرتفع و ماشین آلات ترخیص شدند. با این حالساخت کارخانه دارویی نوین که بتواند داروهای به روز و وارداتی را با آخرین استانداردهای روز دنیا تولید و از حجم واردات شرکت کم کند در شرایط تحریم کار بسیار مشکلی است اما به نحو احسن در شرف اتمام است.

■ یکی از مشکلات روز نوسانات نرخ ارزاست، این موضوع چه تأثیری بر شرکت شما داشته و برای آن چه راهکارهای پیش‌بینی کرده‌اید ؟

نوسانات ارز، تغییر اولویت‌های وزارت بهداشت و صمت، عدم تخصیص ارز دولتی به ماشین آلات ساخت دارو و حتی دریافت مابه التفاوت ارزی برای ترخیص ماشین آلات موجود گمرک فشار مضاعفی بر اجرای این پروژه عظیم دارویی در سال‌های ۹۷ و ۹۸ وارد کرده است. ۹ با تلاش مضاعفی که در شرکت انجام شده استبخش عمده ماشین آلات که باید از خارج و به طریق ارزی تأمین می‌شد، با ارز دولتی خریداری شد و در موارد مابقی هزینه‌ها، تلاش شده که ضمن حفظ کیفیت اقلام مورد خریداری، این مورد از منابع قابل تأمین از داخل کشور استفاده شود.

■ استراتژی شما در قبال سهامداران چیست؟

از سهامداران شرکت و همچنین هلدینگ دارویی برکت توقع داریم که برای ساخت و بهره برداری پروژه صبور باشند چراکه حد معمول جهانی ساخت یک شرکت دارویی و رسیدن به نقطه سر به سر حداقل ۹ سال است. بنابراین سهامداران عمده که اطلاع از این موضوع دارند، اما سایر سهامداران حقیقی هلدینگ دیدگاه سود آنی نداشته باشند و با صبر و تحمل مطمئن باشند که سود بسیار خوبی در بلند مدت خواهند کرد.

■ برنامه‌ای برای افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها دارید؟

خیر. البته کارخانه و دارایی‌های این شرکت قدمت چندانی ندارد. این نکته قابل ذکر است که با افزایش نرخ ارز، بسیاری از ماشین آلات وارد شده در سنوات قبل ارزش ۳ تا ۵ برابری پیدا کرده‌اند. در صورتی که سیاست هلدینگ مبنی بر تجدید ارزیابی باشد می‌توان به این موضوع هم فکر کرد.

شرکت داروسازی شهید قاضی

شرکت داروسازی شهید قاضی (سهامی عام) به عنوان یکی از بزرگترین تولیدکنندگان داروهای تزریقی و استریل کشور، با سابقه سه دهه فعالیت و تولید در حدود صد محصول مختلف و محصولات متعدد انحصاری انسانی و دامی توانسته است سهم قابل توجهی در تامین نیاز داروهای تزریقی جامعه، ارتقاء سلامت و جلوگیری از ارزبری واردات دارو داشته باشد. این شرکت با بهره‌مندی از نیروهای جوان و تحصیلکرده، همه ساله محصولات جدیدی را برای تولید، عرضه کرده و علاوه بر تامین نیاز داخلی اقدام به صادرات محصولات خود به کشورهای منطقه و همجوار نیز می نماید.

افتخارات کسب شده اخیر:

۱) واحد نمونه دارویی و بهداشتی استان در دو سال متوالی ۹۷ و ۹۸

۲) انتخاب به عنوان واحد برتر و فعال HSEE کشوری

۳) دریافت گواهی اشتهار به کیفیت ۴ستاره از سازمان غذا و دارو

۴) دریافت تندیس طلایی حمایت از حقوق مصرف کنندگان در استان

۵) دارای گواهینامه های استاندارد (ISO10015 – ISO45001 – ISO9001
ISO14001 – ISO10002 – ISO10004)

ما در کهای بیماران جریان داریم

کارخانه : تبریز - کیلومتر ۱۰ جاده تبریز ، تهران - روبروی مرکز آموزش جهاد کشاورزی - خیابان سرم دارو

تلفن : ۵۱۴۱-۰۴۱ **تلفن گویای ارتباط با مشتری :** ۳۶۳۰۹۳۰۴ - ۰۴۱

دفتر تهران : بلوار مرزداران - نرسیده به خروجی یادگار امام شمال - خیابان فرشتگان - پلاک ۳

پست الکترونیک : info@sgco-infusion.com

ZAGROS
PHARMED
داروسازی زاگرس فارمد پارس

Meropenem

500 & 1000

اثر بخشی بهتر با
مواد اولیه با کیفیت
شرکت ACS Dobfar ایتالیا

تولید در
خطوط استریل مجزا مخصوص
کارباپنم ها

سهامی خاص

بیوسان فارمد

تاریخچه تأسیس شرکت بیوسان فارمد

شـرکت بیوسـان فارمد، به‌عنوان یکی از شـرکت‌های زیر مجموعه گروه دارویی برکت سال ۱۳۹۲ با شـعار "زنجیره درمان تـا بهبود" با موضوع تولید مـواد اولیه و محصولات نهایـی بیولوژیک و پپتیدی تأسیس شد. حوزه‌های فعالیت شرکت شامل گروه داروهای بیولوژیک، پپتیدی و واکسن‌ها می‌باشد.

رسالت شرکت

تحقیق، توسـعه دانش فنی و تولید محصولات بیوتکنولوژی با بهره‌گیری از پیشرفت‌های نوین دانش بیوتکنولوژی مطابق با استانداردهای روز جهانی و انجام رسالت حرفه‌ای و اجتماعی

چشم انداز

شـرکت پیشرو در زمینه داروهای High-Tech، دستیابی به جایگاه ویژه و سرآمد در زمینه تحقیق، توسعه و تولید محصولات و خدمات بیوتکنولوژی دارویی

اعضای هیأت مدیره

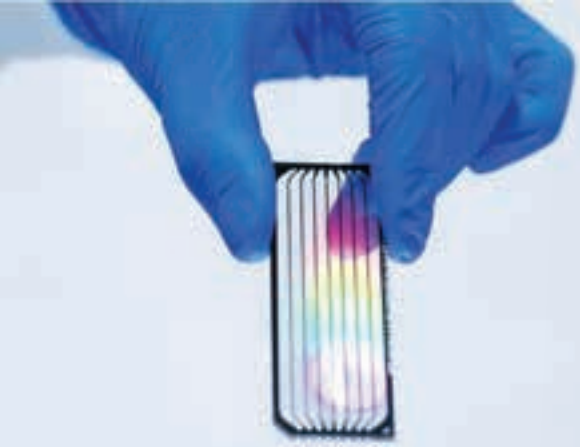
آقای دکتر یعقوبی
نایب رئیس هیأت مدیره

آقای مهندس خدائی
عضو هیأت مدیره

آقای دکتر رضایت
رئیس هیأت مدیره

آقای دکتر تقویان
مدیرعامل و عضو هیأت مدیره

آقای مهندس شجاعی
عضو هیأت مدیره

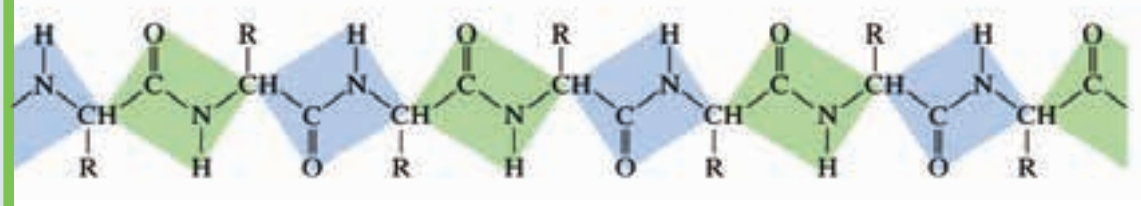

BIOSUN PHARMED

www.biosunpharmed.com

محصولات پپتیدی

پپتیدها (Peptide) پلیمرهای کوچکی هستند که از به هم پیوستن اسیدهای آمینه با ترتیب مشخصی و با پیوند پپتیدی تشکیل‌شده‌اند. پپتیدها پتانسیل دارویی بالایی دارند تا جایی که می‌توان آن‌ها را به‌عنوان جایگزین بخش عمده‌ای از داروهای شیمیایی در نظر گرفت.

داروهای پپتیدی در درمان بیماری‌ها و اختلالات شایعی از جمله بیماری‌های زیر مورد استفاده قرار می‌گیرند:

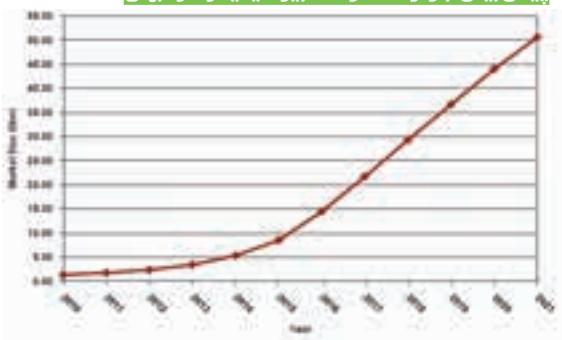
۱- بیماری‌های قلبی ۲- درمان انواع سرطان‌ها ۳- درمان بیماری‌های اختلال هورمونی ۴- درمان بیماری‌های اختلالات عصبی

محصولات بیوسیمیلار

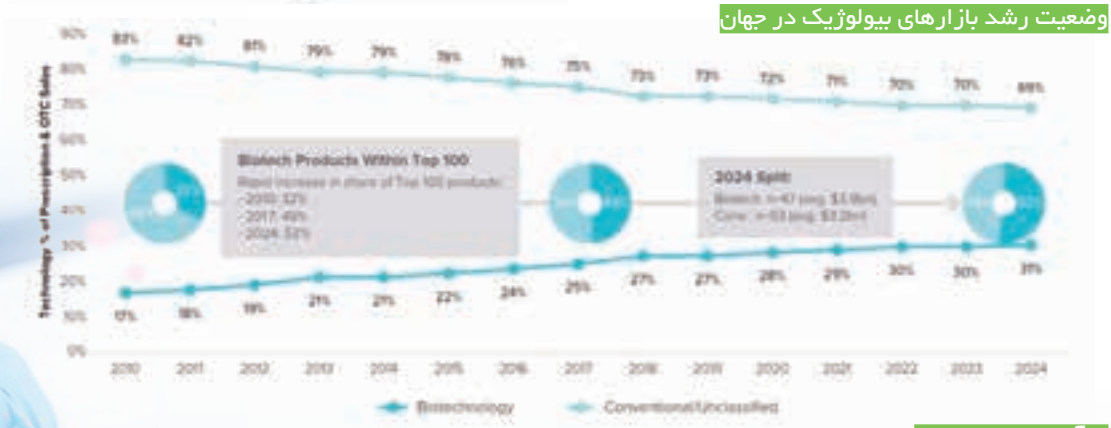
داروی بیوسیمیلار به یک نسخه مشابه از یک داروی بیولوژیک گفته می‌شود که از طریق مهندسی ژنتیک و فرآیندهای بیوتکنولوژی تولید می‌شوند.

امروزه داروهای بیولوژیکی نقش و اهمیت زیادی در زندگی و درمان بیماران دارند و این نقش روز به روز در حال افزایش است و امید آن می‌رود که بیماری‌هایی مانند سرطان، آلزایمر، MS، بیماری‌های خودایمنی و بیماری‌های قلبی و عروقی نیز توسط داروهای بیولوژیکی درمان شوند.

پیش‌بینی بازار محصولات بیوسیمیلار در جهان

وضعیت رشد بازارهای بیولوژیک در جهان

فرآورده‌های واکسن

واکسیناسیون بر علیه بیماری‌ها یکی از موثرترین و مقرون به صرفه‌ترین راه‌های مقابله با بیماری‌های مختلف می‌باشد. صنعت واکسن، صنعتی است که طی سه دهه اخیر دستخوش تغییر و تحولات زیادی شده است و هنوز هم این تحولات ادامه دارد. این صنعت دارای اهمیت راهبردی بسیار بالایی است و طی چند سال اخیر در دنیا با شتاب زیاد به سوی انحصاری شدن پیش رفته است به گونه‌ای که بیش از ۸۰ درصد تولید واکسن‌ها فقط توسط پنج غول واکسن‌سازی دنیا از جمله GSK و MERCK انجام می‌گیرد.

پروژه تحقیق و توسعه تولید واکسن ضد سرطان HPV

پاپیلوما (HPV) شایعترین عفونت ویروسی دستگاه تناسلی است. اغلب مردان و زنانی که از نظر جنسی فعالند، یک بار یا به دفعات در طول زندگی به این ویروس آلوده می‌شوند. آلودگی با این ویروس می‌تواند منجر به بیماری‌هایی از قبیل سرطان دهانه رحم و همچنین ایجاد زگیل‌های ناحیه تناسلی گردد. شرکت بیوسان فارمد در راستای رسالت‌های بهداشتی و اجتماعی خود پروژه تولید واکسن HPV را در دستور کار خود قرار داده است تا با ساخت و تجهیز امکانات لازم جهت تولید واکسن‌های نوین بویژه واکسن HPV را فراهم می‌آورد.

در صنعت پخش دارویی کشور، بزرگترین دغدغه، موضوع وصول مطالبات به ویژه از دولت است که نقش اساسی در نقدینگی شرکت‌ها و سهولت همکاری با تأمین کنندگان بازی می‌کند. در سال‌های آتی با توجه به افزایش فروش‌های قابل ملاحظه و مدل‌های نوین کسب و کار در راستای افزایش سهم بازار و لاین‌های تخصصی ، می‌توانیم امیدوار باشیم که سود شرکت از متوسط سود صنعت افزایش قابل برتری داشته باشد.
داروپخش استراتژی توسعه را برای سال ۹۸ و طی یک چشم انداز ۳ ساله تا سال ۱۴۰۰ ترسیم کرده است.

- توسعه از طریق تقویت و رشد فروش.
- توسعه از طریق ورود به بازارهای جدید.
- توسعه از طریق به‌روز آوری و چابک‌سازی ناوگان و زیرساخت لجستیکی با رویکرد ناوگان سبک و سنگین.
- توسعه از طریق به کارگیری فناوری‌ها ی نوین.
- ورود به ۴ بازار جدید شامل بازار دنتال، بازار مکمل با تمرکز بر مکمل‌های ورزشی، بازار لوازم آرایشی و بهداشتی و بازار تجهیزات پزشکی.

داروسازی فارابی
(شرکت سهامی عام)

داروسازی فارابی، شرکت برتر ملی در حوزه دارو

شرکت داروسازی فارابی تولیدکننده انواع فرآورده‌های دارویی و مکمل‌های رژیمی-غذایی با ظرفیت سالیانه یک میلیارد و دویست میلیون عدد کپسول، چهل و پنج میلیون شیشه پودر برای سوسپانسیون و چهارصد و شصت میلیون عدد قرص می‌باشد.

شرکت داروسازی فارابی با تهیه مواد اولیه مورد نیاز خود از معتبرترین تولیدکنندگان جهان و با رعایت دقیق قوانین CGMP و با مراعات ضوابط WHO در ساخت و کنترل داروها و همچنین بر اساس استانداردهای بین‌المللی USP،BP و EP بهترین محصولات دارویی و مکمل‌های رژیمی-غذایی را با اثر بخشی کلینیکی مطلوب تولید و عرضه می‌نماید. سه گروه عمده فرآورده‌های دارویی تولید شده در شرکت داروسازی فارابی شامل: انواع فرآورده‌های دارویی آنتی بیوتیک خوراکی، انواع فرآورده‌های دارویی غیرآنتی بیوتیک خوراکی و انواع مکمل‌های رژیمی-غذایی می‌باشد. همچنین گواهی GMP سازمان غذا و دارو برای کلیه خطوط تولید و نظام‌های مدیریتی مدیریت کیفیت ISO ۹۰۰۱:۲۰۱۵، مدیریت زیست محیطی ISO ۱۴۰۰۱:۲۰۱۵ و مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه‌ای OHSAS ۱۸۰۰۱:۲۰۰۷ به صورت نظام مدیریت یکپارچه (IMS) با دریافت گواهینامه‌های مربوط از موسسه MIC انگلستان و نیز نظام مدیریت آزمایشگاه ها ISO ۱۷۰۲۵:۲۰۰۸ با دریافت گواهینامه از مرکز ملی تایید صلاحیت ایران در این شرکت استقرار یافته است.

▲ شرکت داروسازی فارابی،
تنها شرکت دارویی در روز ملی صنعت‌ومعدن ۱۳۹۸

دفتر تهران: خیابان خردمند جنوبی، شماره ۴۵، طبقه اول/**تلفن:** ۸۸۸۲۶۱۰۵-۰۲۱
کارخانه: اصفهان، کیلومتر ۱۵ جاده اصفهان -شیراز /**تلفن:** ۳۶۵۴۰۲۱۴-۰۳۱
farabi@farabipharma.ir
www.farabipharma.ir

Hematofer®

To Flow In Your Vessels

Iron Sucrose

Scan me

www.hematofer.com

First-Line IV iron for adult pre-dialysis CKD Patients

Greater tolerability than oral iron

Darou Pakhsh
Pharmaceutical Mfg. Co.

UROCITRA® 5 m Eq

Potassium Citrate

Relieve Agony and Pain

Alkalinizing Agent

- Reducing stone recurrence in active stone-formers (1)
- Improved tolerability without altering in efficacy (2)
- Decreased gastrointestinal complications (2)
- Avoid unfavorable salty taste (2)

References: 1 -EAU guideline on urolithiasis 2017 /2 -Urol J. 2018 Jan 23;15(1):16-20

Sobhan Darou
Rasht Industrial City - Iran

TPICO

شرکت سرمایه گذاری دارویی تأمین (سهامی عام)

درباره تیپیکو

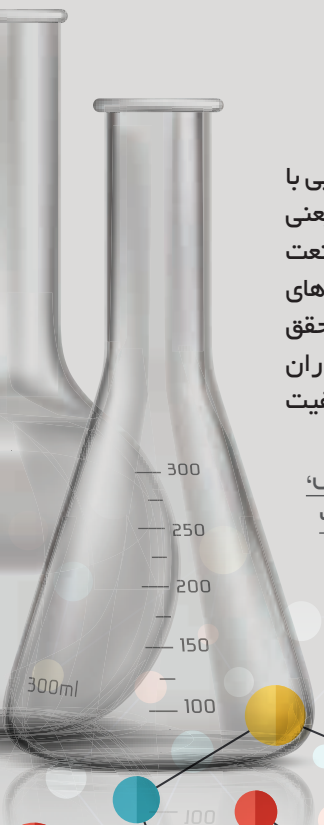
شـرکت سرمایه گذاری دارویی تامین اجتماعی (تیپیکو)، بزرگترین هلدینگ فعال در صنعت داروی کشوراست که از سال ۱۳۸۲ در تمامی‌حوزه‌های زنجیره تامین دارو فعالیت داشته و بزرگترین مجموعه صادرکننده محصولات دارویی ایران می‌باشـد. شرکت‌های دارویی این مجموعه با رویکرد نوآورانه و به کارگیری دانش و فناوری روز دنیا و سـرمایه انسـانی شایسـته در جهت تأمین داروی با کیفیت و در دسـترس برای آحاد جامعه می‌کوشـند. ماموریت تیپیکو، «مدیریت بهینه سبد سرمایه گذاری‌ها در صنعت دارو با هدف خلق ارزش برای سـهامداران و تأمین داروی با کیفیت و در دسـترس برای آحاد جامعه» بوده و با چشـم انداز «برترین هلدینگ دارویی بازار سـرمایه کشـور در مدیریت بازده دارایی‌ها» تلاش می‌کند ضمن ایفای مسـئولیت‌های اجتماعی خویش، از سـرمایه‌های میلیون‌ها بیمه شده سازمان تامین اجتماعی که صاحبین واقعی این شرکت‌ها می‌باشند به بهترین نحو محافظت کند.
حوزه‌های فعالیت تیپیکو عبارتند از:

تحقیق و توسعه در تولید محصولات دارویی:

واحدهای تحقیق و توسـعه شرکت‌های گروه دارویی تامین از فعال ترین واحدها در زمینه توسعه مواد اولیه و فرآورده‌های دارویی جدید در کشـور هستند که ضمن توسعه محصولات جدید مورد نیاز بازار دارویی کشـور، ماموریت بهینه سازی روش‌های تولید در شرکت‌ها را نیز بر عهده دارند. همچنین یک شرکت دانش بنیان در این مجموعه (شرکت توفیق دارو) به طور اختصاصی در زمینه تحقیق و توسعه داروهای با ارزش افزوده بالا فعالیت می‌کند.

تولید مواد اولیه دارویی:

شـرکت سرمایه گذاری دارویی تامین به عنوان بزرگترین مجموعه فعال در تولید مواد اولیه دارویی با مدیریت و مالکیت ۷ شـرکت تولیدی در سـطح ملی، با کمک گرفتن از ارزشمندترین سرمایه خود یعنی منابع انسـانی فرهیخته، متخصص، کارآمد و شایسته با هدف کمک به خودکفایی کشور، تقویت صنعت تولید مواد اولیه دارویی و ارتقاء سـطح سـلامت و بهداشت عمومی‌جامعه فعالیت می‌نماید. شرکت‌های تولید کننده مواد اولیه دارویی در تیپیکو با استفاده از مدیریت علمی، فناوری جدید و پیشرفته و تحقق معیارهای تعالی‌سازمان، ضمن ایجاد مزیت‌های رقابتی در مقابل جامعه، مشتریان، کارکنان، سرمایه‌گذاران و سایر ذینفعان پاسخگو بوده و اعتبار و شهرت خود را در تولید و عرضه محصولات و خدمات، با کیفیت مطلوب جهانی و بارعایت حقوق مشتریان، شهروندان و حفظ محیط زیست دنبال می‌کنند.
این شرکت‌ها عبارتند از: شرکت تولید مواد اولیه داروپخش (تماد)، شرکت شیمی‌دارویی داروپخش، شـرکت آنتی بیوتیک سـازی ایران، شـرکت دارویی ره آورد تامین، شرکت شـیرین دارو، شرکت کلرپارس، شرکت ژلاتین کپسول ایران

تولید داروهای انسانی و دامی:

تیپیکو دارای ۹ کارخانه تولید کننده محصولات دارویی انسانی با بیش از ۸۰۰ قلم دارو در ۳۲ حوزه درمانی می‌باشد. برخی از این محصولات به طور انحصاری در کارخانه‌های گروه سرمایه گذاری دارویی تامین تولید و به بازار دارویی ایران عرضه می‌شوند.

این شرکت‌ها عبارتند از: شرکت کارخانجات داروپخش، شرکت داروسازی فارابی، شرکت داروسازی اکسیر، شرکت داروسازی زهراوی، شرکت داروسازی ابوریحان، شرکت لابراتوارهای رازک، شرکت داروسازی کاسپین تامین، شرکت داروسازی پارس دارو، شرکت داروسازی شهید قاضی

همچنین این شرکت دارای ۳ کارخانه تولید محصولات دامی‌در گروه‌های درمانی آنتی بیوتیک، ضد انگل، هورمون‌ها، بیهوش کننده‌ها، بی حس کننده‌ها، ضد التهاب، داروهای سوءهاضمه، محرک‌های رشد، ضدعفونی کننده‌ها، شوینده‌ها، ویتامین‌ها، عناصر معدنی، الکترولیت، نهاده‌های تغذیه ای و برخی گروه‌های درمانی دیگر می‌باشد که بر اساس آمار سازمان دامپزشکی قریب به ۱۵٪ سهم بازار داروهای دامی‌کشور را به خود اختصاص داده است.

این شرکت‌ها عبارتند از: شرکت زاگرس فارمد، شرکت داروسازی ابوریحان، شرکت لابراتوارهای رازک

توزیع و پخش محصولات دارویی:

هلدینگ دارویی تیپیکو با مدیریت و مالکیت ۳ شرکت توزیع داروی انسانی و یک شرکت پخش اختصاصی داروهای دامی و با داشتن حدود ۴۰٪ سهم بازار پخش، بزرگترین مجموعه توزیع کننده داروی کشور محسوب می‌گردد به گونه ای که تمامی داروخانه‌های سراسر کشور را با رعایت الزامات استاندارد کیفی GDP تحت پوشش دارد. تمامی سفارشات دارو از داروخانه‌های کشور به صورت الکترونیکی دریافت گردیده و در اسرع وقت از انبارهای مختلف منطقه ای در داروخانه‌ها توزیع می‌شود. تمامی انبارهای این شرکت‌ها با بالاترین استانداردهای سیستم کیفیت فعال بوده و به طور منظم تحت ممیزی داخلی و خارجی سیستم مدیریت کیفیت GSP قرار دارند.

این شرکت‌ها عبارتند از: شرکت توزیع داروپخش، شرکت پخش هجرت و شرکت پخش اکسیر

بازرگانی محصولات سلامت محور:

شرکت اوزان از مجموعه شرکت‌های گروه سرمایه گذاری دارویی تامین در بخش بازرگانی فعال می‌باشد که با در اختیار داشتن نمایندگی از کمپانی‌های معتبر دنیا و ایجاد روابط مناسب تجاری و کسب اعتماد طرف‌های تجاری خارجی توانسته گام‌های مؤثری در جهت رفع نیازهای مراکز درمانی و بیمارستان‌های کشور بردارد. همچنین واردات برخی داروها و مواد اولیه ضروری و مورد نیاز کشور در دستور کار این شرکت قرار دارد.

علاوه‌بر شرکت‌های فوق، شرکت «هلدینگ داروپخش» نیز با قدمتی بیش از ۶۰ سال، به عنوان شرکت سرمایه‌گذاری فعالیت کرده و جزء واحدهای فرعی تیپیکو می‌باشد.

گستردگی خطوط تولید

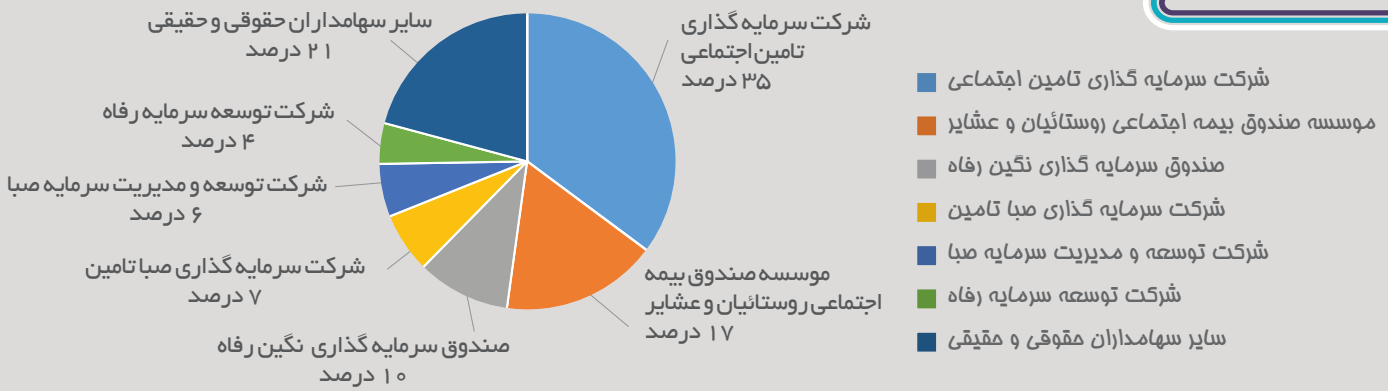
	قرص	کپسول	شربت	پماد و کرم	شیاف	قطره	آمپول	ویال	LVP	PFS	کارتریج
کارخانجات‌داروپخش	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
اکسیر	✓	✓	✓				✓	✓			✓
فارابی	✓	✓									
ابوریحان	✓	✓		✓	✓		✓	✓			
زهروای	✓	✓					✓			✓	
رازک	✓	✓	✓	✓							
پارس دارو	✓	✓		✓							
کاسپین			✓	✓	✓		✓				
شهید قاضی									✓		
زاگرس فارمد								✓			

۱۸ شرکت بورسی ۱ شرکت آماده عرضه

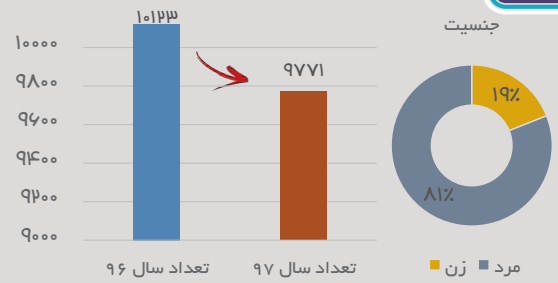
معرفی شرکت‌های تابعه گروه

سرمایه و سهام داران شرکت

تعداد نیروی انسانی

قریب به ۴۰درصد نیروها، دارای تحصیلات کارشناسی و بالاتر از آن هستند.

گستردگی اشکال دارویی

سرمها و محلول‌های تزریقی	داروهای ضد دیابت	داروهای ضد سرطان	آنتی بیوتیک‌ها
داروهای تضعیف و تقویت‌کننده سیستم ایمنی بدن	داروهای ضدالتهاب و آنتی روماتوئید	داروهای گوارشی	داروهای ضدانعقادی و ضد انسداد عروق
داروهای اعصاب و روان	هورمون‌ها	داروهای سیستم تنفسی	مسکن‌ها
داروهای دامی	داروهای فشار خون	داروهای اورولوژی	ویتامین‌ها

معرفی و پیشینه شرکت

۱۳۸۲ — تأسیس
شرکت سرمایه گذاری دارویی تامین (TPICO) در سال ۱۳۸۲ تأسیس شد.

۱۳۸۷ — افزایش سرمایه
در تاریخ ۱۳۸۷/۰۶/۳۰ سرمایه شرکت با افزایش ۵۲,۶ درصدی از محل مطالبات حال شده و آورده نقدی سهامداران به ۲،۹۰۰،۰۰۰ میلیون ریال رسید.

۱۳۹۲ — پذیرش در بورس
شرکت سرمایه گذاری دارویی تامین در تاریخ ۱۳۹۲/۰۹/۲۴،در فهرست شرکت‌های پذیرفته شده در سازمان بورس و اوراق بهادار قرار گرفت.

۱۳۹۷ — جایگاه برتر در صنعت دارو
مدیریت ۲۵ شرکت دارویی با حدود ۱۰،۰۰۰ نفر نیروی انسانی و پوشش زنجیره ارزش صنعت دارو از تحقیق و توسعه (۱شرکت)، تولید مواد اولیه (7 شرکت)، تولید محصول نهایی (۱۰ شرکت)، بازرگانی و واردات (۱شرکت)، توزیع و پخش دارو (۴شرکت) و مدیریت داروخانه (۱شرکت)

۱۴۰۴ — چشم‌انداز
برترین هلدینگ دارویی بازار سرمایه کشور در مدیریت بازده دارایی ها

اطلاعات کلیدی

۱ بزرگترین صادرکننده محصولات دارویی در کشور	۱۰۰۰۰ حدود ۱۰۰۰۰ نیروی انسانی فعال در ۲۵ شرکت مرتبط با دارو	+۵۰ صادرات مواد اولیه و محصولات نهایی دارویی به بیش از ۵۰ کشور
+۷۰درصد تولید بیش از ۷۰ درصد مواد اولیه دارویی کشور	+۴۰درصد توزیع بیش از ۴۰ درصد محصولات و فرآورده‌های صنعت داروی ایران	+۳۰درصد تولید بیش از ۳۰ درصد محصولات و فرآورده‌های دارویی در کشور

اقلام صورت سود و زیان تلفیقی

سود ناخالص	۲۳،۵۶۵،۲۰۰	رشد ۲۶ درصدی درآمدهای عملیاتی
سود عملیاتی	۱۸،۴۸۹،۵۲۳	رشد ۷۴ درصد سود عملیاتی
سود خالص	۱۱،۱۷۷،۹۷۷	رشد ۱۸۳ درصد سود خالص

سال مالی منتهی به ۹۸/۲/۳۱

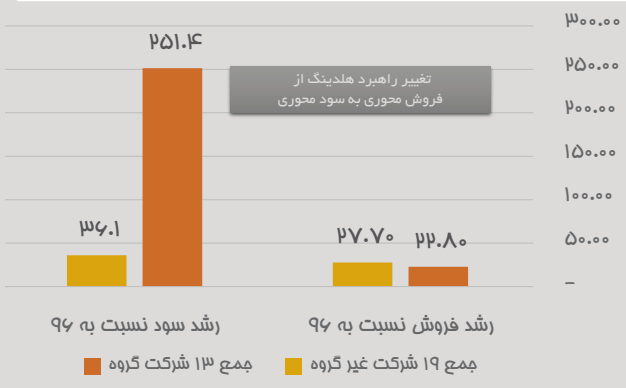
قابلیتهای هلدینگ در همکاریهای خارج از گروه

تولید قراردادی Contract Manufacturing	درآمد زایی از ظرفیت‌های خالی شرکت‌های مجموعه و انتقال دانش فنی به داخل سازمان
تولید تحت لیسانس Under License	تولید محصولات تحت لیسانس با مشارکت شرکت‌های معتبر بین‌المللی دارویی
تولید مشترک Joint Venture	سرمایه‌گذاری برای تولید مشترک در حوزه‌های خاص دارویی با تکنولوژی بالا

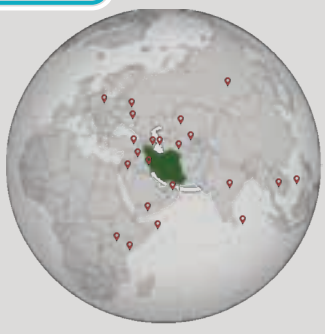
اقلام ترازنامه تلفیقی

جمع کل دارایی ها	۷۶،۲۸۷،۴۵۱
جمع کل بدهی ها	۵۷،۹۰۹،۰۷۳
جمع حقوق صاحبان سهام	۱۸،۳۷۸،۳۷۸

مقایسه رشد فروش و سود بین شرکت‌های گروه و غیر گروه در بورس

حضور شرکت‌های گروه در کشورهای مختلف

حضور شرکت های تولید کننده مواد اولیه گروه در ۳۲ کشور جهان

حضور شرکت های تولید کننده محصولات نهایی گروه در ۲۴ کشورجهان

شرکت گروه دارویی برکت

(سهامی عام)

www.bpharmed.com

سلامتی برکت است...